

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Schandorph, Sophus.; S. Schandorph.
Titel Title:	<u>Et Aar i Embede : Fortælling</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : Reitzel, 1883
Fysiske størrelse Physical extent:	375 s.

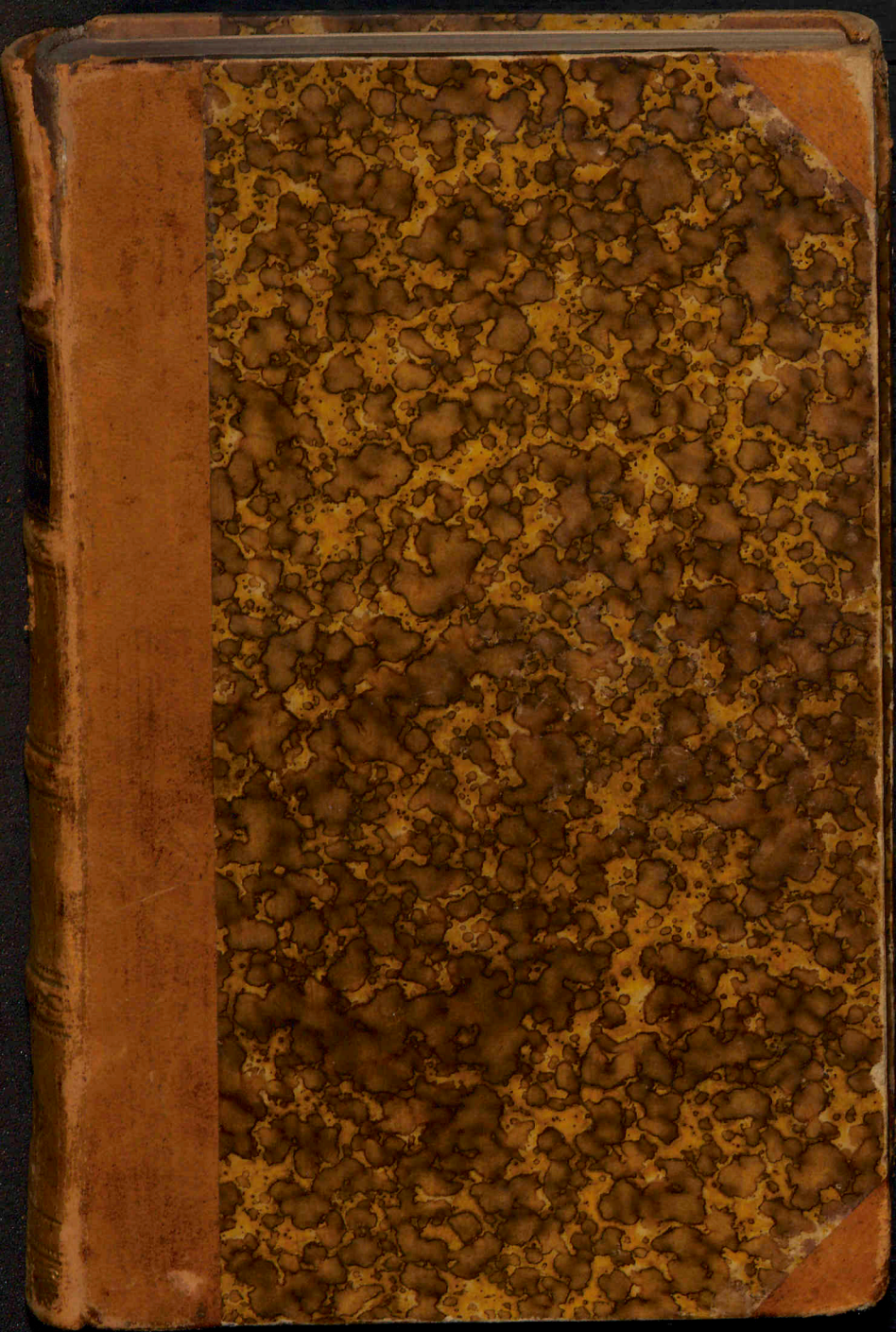
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

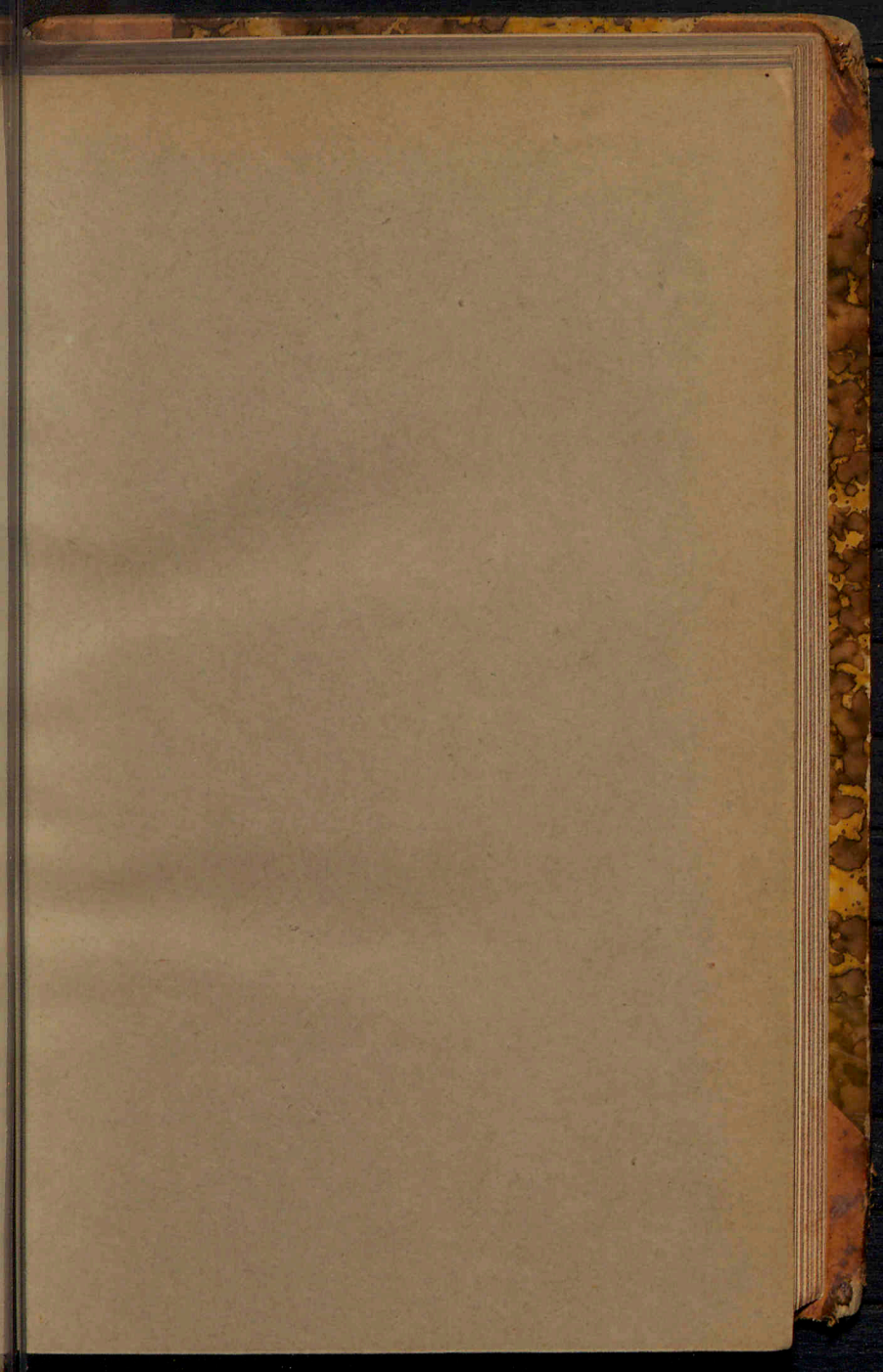
57. - 261. a

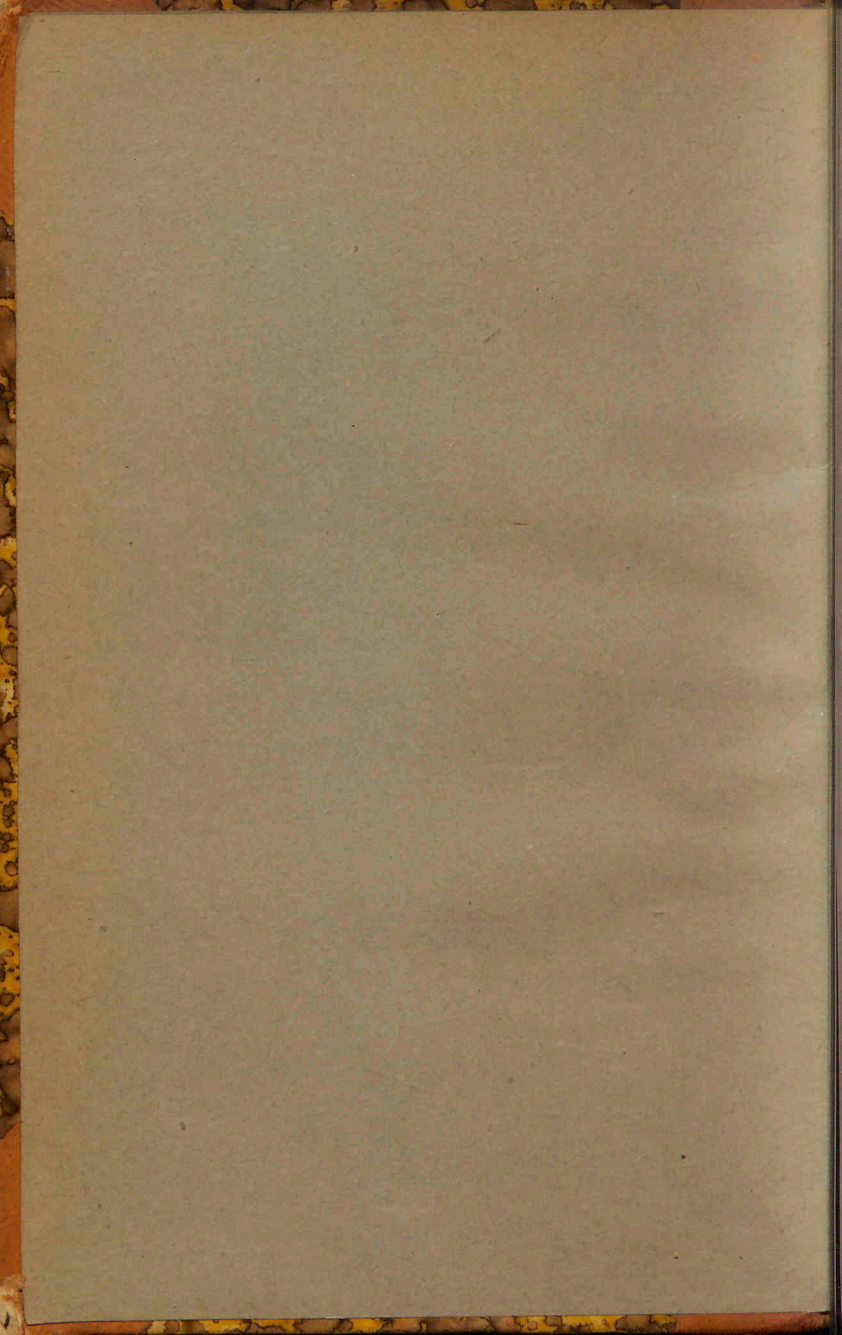
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

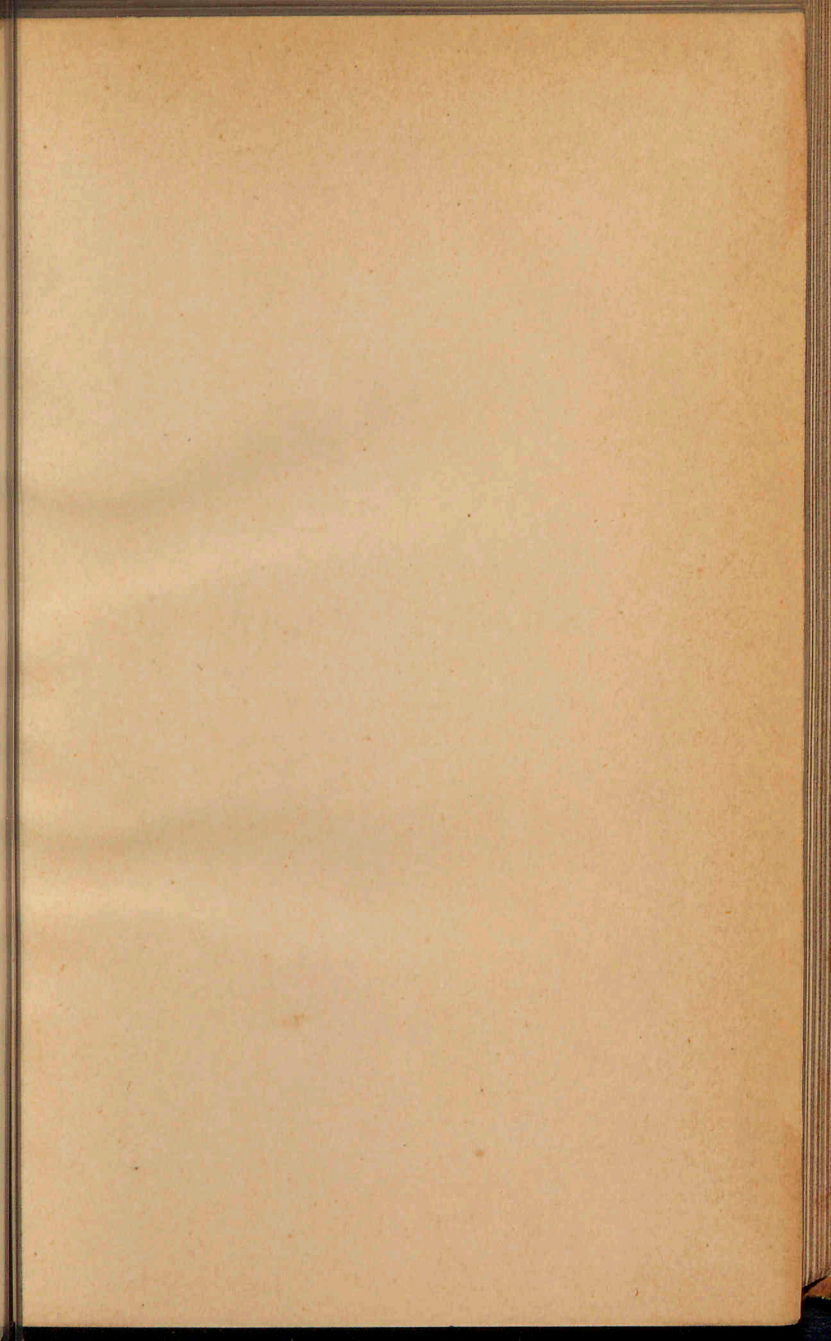

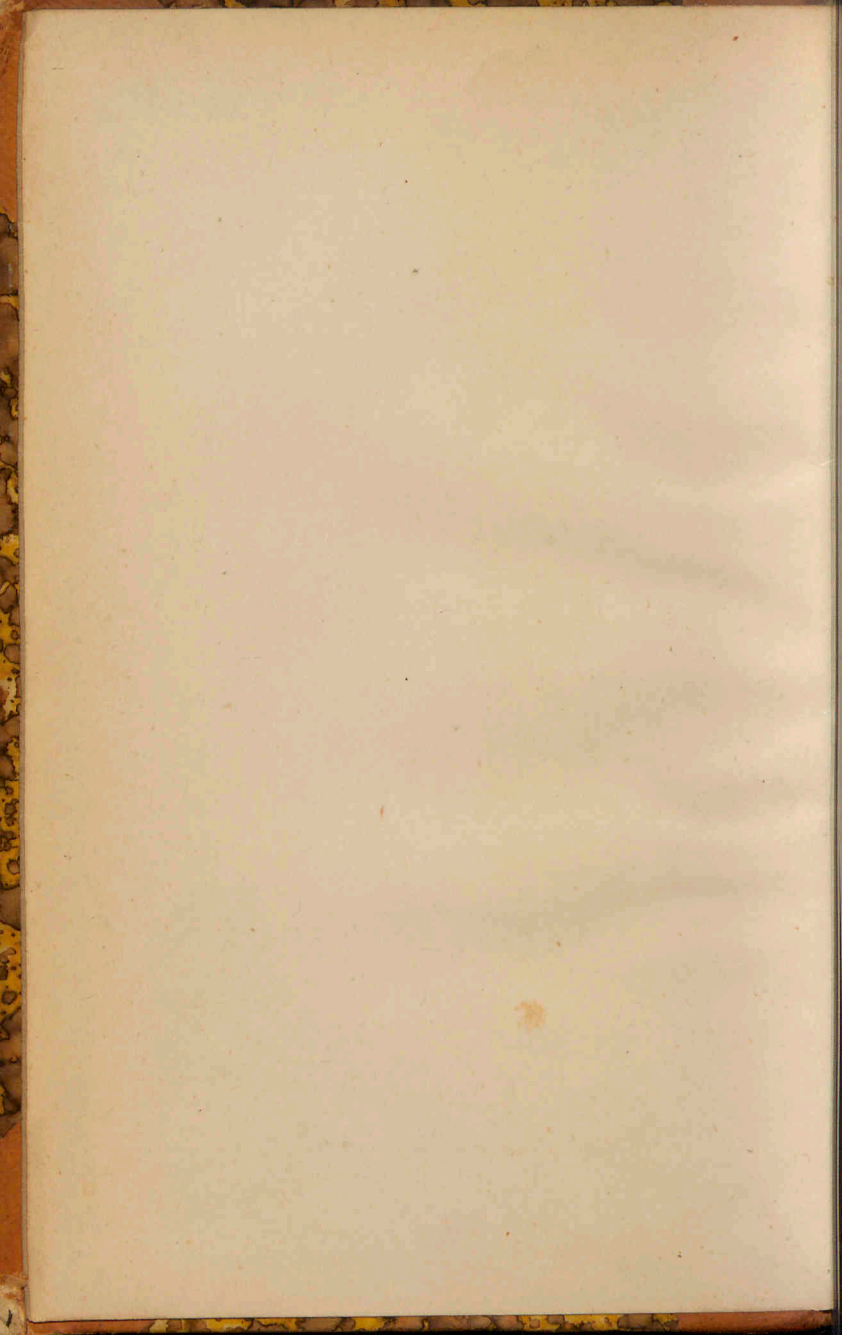
130024228453

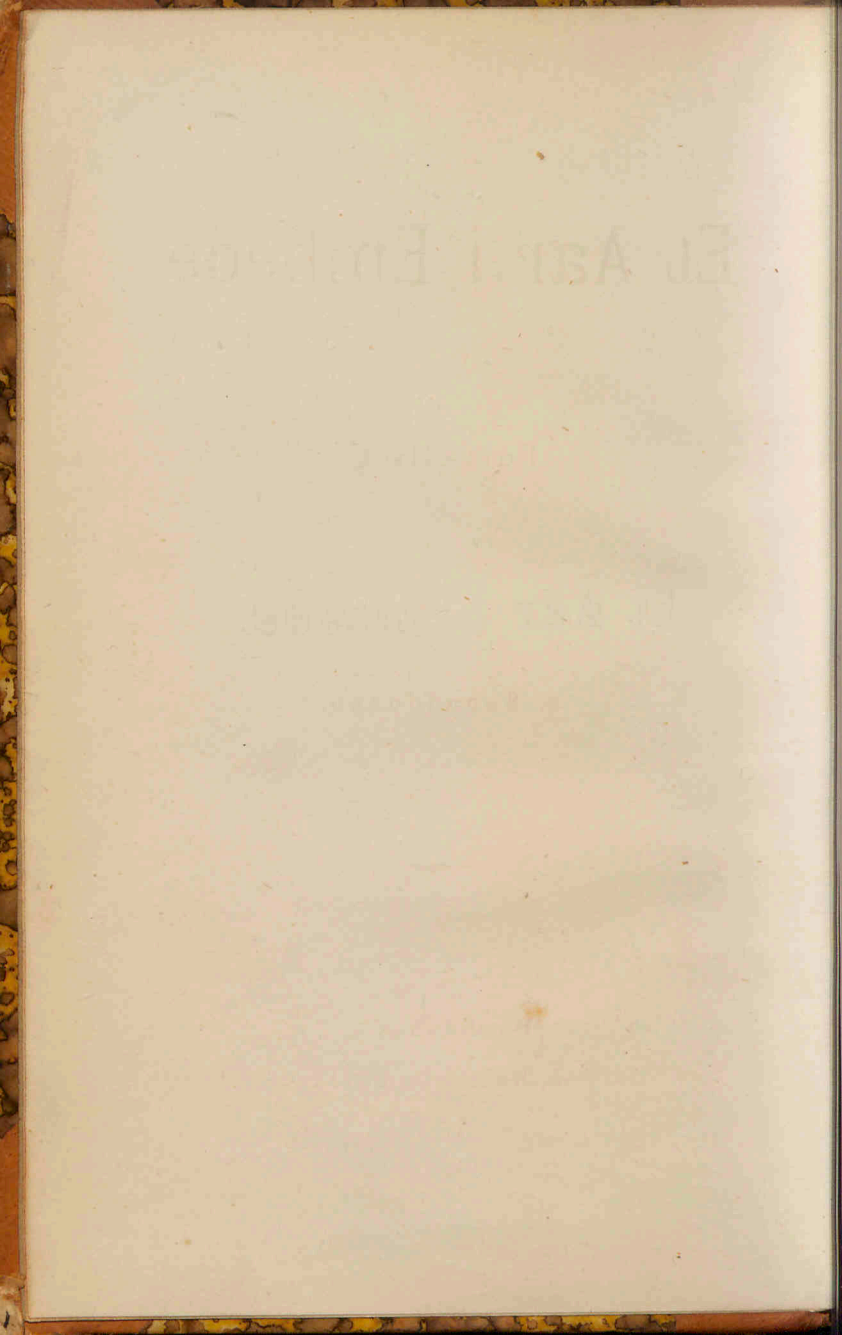

Et Aar i Embede.

Et Aar i Embede.

Fortælling

af

S. Schandorph.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1883.

Kjøbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

I.

En Del Avdienssøgende ventede i Ministerens Forværelse.

Det var et langt, smalt Rum, oplyst af ét stort Vindue med Udsigt til en Gaard og Have, der trods en omhyggelig Pleje dog saå forladt og sørgmodig ud, som om den mindedes bedre Dage, da Sølvkaarder under Fløjels-skjoderne blinkede, og struttende Silkeskjorter med korte Hvin strøg langs dens Gange.

Foraarssolen sendte en øjenskærende Straalekaskade ind ad Vinduet, saa de nærmest Siddende maatte bruge den hule Haand til Skærm. Saa drev en blyfarvet Sky med kobberøde Rande, der saå ud, som vare de voldsomt sønderflængede, en Ladning Hagl mod Ruderne. Haglen trommede Reveille for de halvsovende Supplikanter, som saa skiftede Stilling i den lange, grimme Sofa med Betræk af amerikansk Læder, befæstet med Messing-

som. De, der ikke vare i Sofaen, strakte Benene ud fra de spinkle Rørstole, der udgjorde den øvrige Del af Møblementet.

Foran Indgangsdøren til Ministerens Værelse agerede et gammelt Bud Cerberus, eller om man hellere vil, Sankt Peder. Samme Guddommens Tjener, der lukkede ind til Naadegavernes Uddeler, var en Fyr med glat og tilbagekæmmet tyndt graat Haar. Han bar paa sit Ansigt en Degns, Pedels eller Bedemands funktionsmæssige Andægtighed. Denne fremhævedes end yderligere ved hans lange, kortlivede, tæt tilknyttede sorte Frakke og nedbøjede stive Flipper, som dannede to smalle Rektangler langs hver Side af det høje Brunels Halsbind, men efterlod en stor Aabning for den magre Nakke med den dybe Hulning og den rynkede og slunkne Hud.

Han vidste bestemt, i hvilken Orden de Avdienssøgende vare komne. Naar Døren til Ministerens Værelse gik op og i sin Aabning viste en baglængs udgaaende, dybt bukkende Supplikants sorte Ryg, vinkede han hurtig til den næste i Rækken, som da rejste sig fra sit Sæde, stivede sig op til en eller anden Holdning og hurtig forsvandt gennem Døren, som Cerberus-St. Peder aabnede. Af og til skimtedes ved en saadan Indtrædelse Ministerens anselige Skikkelse inde i det Allerhelligste, men Fremtoningen varede kun et Par Sekunder,

thi Budet skyndte sig bestandig med at lukke Døren.

Der var ikke faa Avdienssøgende. I Sofahjørnet sad en gammel Mand med stort pjusket, graat Haar, hvidt Halstørklæde, som gulnede stærkt efter den for lang Tid siden foretagne Brøndvandsvask og var bundet i en lille primitiv, tæt Haardknude. Snipperne faldt ned over den med en utrolig Masse Knapper forsynede sorte Klædes Vest. Vesten saa vel som den sorte, kortskjødede Livkjole og Benklæderne, der krøb højt op ad Støvleskafterne, havde antaget en sodagtig Tone, mens Sømmene hvidnede. Ansigtet havde et stereotyp Udtryk: en Blanding af Værdighed og Ydmyghed. Et Krat af lange og spredte graa Haar groede fra den lille Bakkenbart ud paa de stærkt fremspringende Kindknogler. Resigneret havde den gamle Herre foldet sine rynkede, gulbrune Hænder med de store svulne Aarer over Buxeklappen paa Maven. Stundom gav Værdigheden sig Luft i et dybt: Øh, høh, hem! stundom ytrede Ydmygheden og Hengivelsen i Forsynets Villie sig med et: Aa, ja, ja, ja!

Ved hans Side sad en ung Mand i ulastelige sorte Klæder, lav hvid Slip med opstaaende, rundt løbende Flip, tæt klippet Helskjæg og en splinterny, funklende Forlovelsesring paa den behørig Finger. Han rørte sig

ikke af Stedet, var lidt bleg og mindede om de galaklædte Individder, der paa Embedsexaminernes Tider tone frem paa Universitetets Korridorer og de nærmeste Omgivelser: pyntede Offerlam, der gaa til Slagterbænken. Hans Ydre røbede den theologiske Kandidat, der følte Trang til snarest muligt at komme til at forkynde Ordet og med sin lille kjøbenhavnske Brud forsøge paa at virkeliggjøre den yndige Præsteidyl, de havde drømt om paa Morgenpromenaderne paa Østervold, naar Elskeren gik til sine Informationer.

Et Par unge Mennesker i sorte Frakker af bondeagtigt Snit saâ mere frejdige ud, især syntes den Ene med sine tyksaaledede, nyblankede Støvler vis paa at komme til at gjenstrave sin Bane i et lydelig gungrende Triumfløb, der nok skulde høres et Par Sogne over. Det var Seminarister, som vilde begjære Hjælp til yderligere Uddannelse efter særdeles vel overstaaet Examen.

Dem nærmest sad en midaldrende Naturhistoriker som Ansøger om Hjælp til de videnskabelige Undersøgelser, han med stor Selvfornægtelse foretog i den knap tilmaalte Tid, der levnedes ham fra otte Timers Informationer daglig. Den slidte, snævre sorte Kjole, Manchetskjorten, hvis Bryst røbede flere Stopninger, fortalte Et og Andet om, hvad det vil sige at være ikke-officiel Videnskabsdyrker i Danmark.

Roligst i Holdningen var en tynd, bebrillet Filolog; thi han var vis paa, at han ifølge Anciennetetens ufejlbare Lov maatte avancere fra Adjunkt til den attraaede Overlærerpost. Ugenert spaserede han frem og tilbage i Værelset. Naar Haglene slog imod Vinduet, gik han hen og saâ paa Vejret, idet han pudse sine Briller og rettede paa sine Flipper.

Efterhaanden kom der flere og flere Ansøgere af mere ubestemmelig Art ind ad Døren, der aabnedes lydlost. Lydløst traadte ogsaa de Vedkommende ind og oversaa Situationen. En og Anden sukkede over Udsigten til at komme til at vente saa længe, talte de Ventende, betragtede med Misundelse den, som Budet lukkede ind i Helligdommen, og med Nysgjerrighed den, der baglængs traadte ud af den og strax efter ilte hen og greb Hat, Overtøj og Paraply og dernæst lige ilfærdig skyndte sig ud til frisk Luft, som havde den bureaukratiske Atmosfære i det store Bygningskomplex bag Børsen angrebet hans Nerver lig Scirokko.

De, der vare komne tidligere, fik mere spændte Miner, efterhaanden som deres Tour rykkede nærmere; de sidste i Rækken grebes mere og mere af en sløv Hengivelse i den uforanderlige Skæbne. Hos nogle blev denne Følelse saa overvældende, at et idiotisk Præg lagde sig over deres Træk.

Videre, frejdigere, med stærkere Lyd end nogensinde før gaar Døren til Gangen op. En høj, mager, barhovedet, glat barberet Herre i ensfarvede kulørte Klæder, Næseklemmer, graasprængte røde Whiskers og en Pakke Folioark under Armen træder ind. Det var Ministerens Sekretær, der tillige var Kontorchef i Ministeriet. I samme Øjeblik, som han viste sig i Døraabningen, smuttede den gamle Præst ind i Ministerværelset. Kontorchefen sendte Dørvogteren et vredt Øjekast.

— Undskyld, Hr. Justitsraad, sagde denne, idet hans tidligere selvfølelsesfulde Bedemandsansigt gled over i lakajagtig sød Ydmyghed; den gamle Herre er vist snart færdig.

— Gamle Præster plejer ellers ikke at fatte sig i Korthed, brummede Justitsraaden og gav sig til at maale Forværelset med hurtige Skridt og i en saa avtoritetsmæssig Gangart, at han ligesom blæste de Ansøgende ud i to Rækker, der langs hver sin Væg flankerede hans Gang.

Døren til Korridoren aabnedes atter med en usupplikantmæssig Tillidsfuldhed. Det maatte være en ny Avtoritet, der tog et saadant Tag i Laasen og saa ugenert satte Stovlehælene i Helligdommens Forgaard. Den indtrædende smukke og velvoxne Mand med de graa, tæt klippede Bakkenbarter og venlige lyseblaa Øjne kom rygende paa en Cigarstump, som

han dog strax kastede hen paa Kakkelovnspladen. Da han fik Øje paa Ministerens Sekretær, nikkede han kammeratlig til ham, og Kontormandens Ansigt glattedes ud til imødekommende Gemytlighed. Han standsede sin Gang, omfattede den nys Ankomnes højre Haand mellem begge sine, missede lidt med Øjnene og sagde:

— Naa, kjære Professor! Vil De nu være Etatsraad eller have Sølvkorset ved Siden af Guldkorset?

— Justitsraadssnude! hviskede den kjønne Mand og gjorde en knyttet Nævebevægelse mod Kontorchefens konkave Bug. Hm! (her sænkede han Stemmen endnu mere.) Er Fatter derinde i god Kulør?

Begge de Samtalende lo og gjorde en Andtydning af en Omfavnelse.

En dybt krummet Ryg, en skaldet gul Isse, en brunrød Nakke med graa, tjørneagtig struttende Haartotter i Ministerens Døraabning viste, at nu var den gamle Præst færdig. Efter et flygtigt Sammenstød mellem de med solide Søm beslaade Støvlehæle og Dørtærskelen gjorde han højre om, fik fat i sin sorte Hat, der var laadden som en Bondehest i Vinter-tiden, samt i sin store, vidtskrævende Bomuldsparaply og søgte ud i Vorherres Natur.

Det var den ene af Seminaristernes Tour til at komme ind, men Kontorchefen gjorde et

Udslag med Haanden, der ligesom fejede den ellers modige unge Mand tilbage til hans Stol. Han sagde højt til Budet:

— Jeg har Referat til Excellencen . . . Ja kom De kun med mig, Professor! Vil De ikke?

— Forstaar sig, svarede den smukke Mand.

Begge forsvandt. En Studsen gennemskar den ventende sløve Gruppe, som et uventet Vindpust en tung, overtrukken Sommerdag en Skov Siv, der staar og kjeder sig i en Moses Kystvand.

En saadan Familiaritet over for Lokalet og for Ministeren! Det maatte absolut være Præster i Helligdommen, som turde behandle baade denne og Guden saa frivolt. Kun hos En blev denne Forbavselse tilsat med Bitterhed. Naturforskeren mumlede uhorlig:

-- Det kommer der af Intet at bestille i sin Videnskab og lægge sig efter at holde Bordtaler. Man avancerer i Danmark, naar man er kjon, stor og tyk, har en flydende Tunge og en god Fordøjelse.

Den forbigaaede Seminarist saå sig om. Han vilde gjerne have sagt: „Dette herre, at man bryder Rækken, er ikke møjet folkeligt!“ men han læste paa alle Ansigter Mangel paa Sympathi for det Folkelige, og han havde ingen Fornøjelse af at hviske det til sin Kammerat, som forud var enig med ham.

II.

Ministeren stod ikke lænet op ad et Bord med Haanden i Vesten, den fra Theatret saa vel kjendte avdiensgivende Stilling. Han var ved spaserende at skyde en Diagonal gjen-nem Værelset, mens han holdt Hænderne paa Ryggen. Han standsede kort ved de To's Ind-trædelse. Først fik Justitsraaden et halv vredt, halv bønligt Blik, ledsaget af følgende Ord:

— Men Herre Gud, Østerberg . . . idag! paa en Avdiensdag!

— Det er nu otte Dage siden, jeg saâ Ministeren, og Ministeren sagde netop idag otte Dage . . . . .

— Ja, ja, ja, ja, da . . . Læg det Stads paa Bordet . . . Puh! Og Excellencen gjorde en Grimace ad den Bunke Foliokumenter, som faldt tungt ned paa Bordets runde Mahogniplade. Men, da det blev Excellencen ret bevidst, hvem hans Sekretærs Ledsager var, gjenvandt hans Ansigt sit naturlige Udtryk af oprømt Velvillie og harmonisk Tilfredshed.

— God Dag, min kjære Professor! raabte han og slog ud med Haanden.

— God Dag, kjære Excellence! svarede Professoren og lod sin Haand ryste af Ministeren.

— Skal jeg gaa et Øjeblik? spurgte Ministerens Sekretær.

— For min Skyld ingen Alarm, gode Justitsraad, svarede Professoren; jeg har intet Hemmeligt at forhandle.

Ministeren rykkede Stole til rette for sig og Professoren. De satte sig, medens Justitsraaden disciplinært blev staaende, indtil Excellencen direkte sagde til ham:

— Vær saa god, Østerberg, og pegede paa en Stol ved Siden af Sofaen.

Det var to smukke sympathetiske Skikkelser, der her sad lige over for hinanden. Deres Træk vare ungdommelige, uagtet de begge vare over de halvhundrede Aar, Ministeren endog stærkt op mod Sextallet. Men ingen aandelige eller materielle Kampe havde gravet Furer i Panderne. Begge havde de det lette Embonpoint, som frembringes af Velvære og den naturlige Ladhed, som tidt kommer frem hos letnemme Naturer og hurtige Arbejdere. Ministerens lysebrune Øjne havde næsten et lige saa barnligt, let gennemskueligt Udtryk som Professorens blaa. Havde den sidste i sin Tid studeret Jura i Stedet for Theologi, vilde der næppe have været Noget i Vejen for, at han ogsaa kunde have været Minister. Deres Ungdom var falden i den Tid, da Universitetsdannelsen, specielt Embedsexamen, var de Danskes Vej til Røs og Magt; de havde absolveret alle deres Examina med Hæder og fortsat Studierne efter Attestatsen.

Ministerens Jus skaffede ham et Professorat ved Universitetet, som han dog kort efter opgav for at træde ind i høje administrative Stillinger. Professoren havde opgivet Theologiens Studium og kastet sig over dansk Literatur og Sprog, var gaaet Skolevejen og var ved et Giftermaal med en formuende Dame bleven sat i Stand til at erhverve en af Hovedstadens bedst renommerede private lærde Skoler, som han bestyrede dygtig og humant uden dog i nogen Maade at overanstrengte sig. Endvidere havde de det tilfælles med flere af deres Samtidige, at omkring deres fyrretyvende Aar sagde de Farvel til Studierne, levede af de opsamlede Kundskaber, der vel langt fra gjorde dem til lærde Mænd, men havde skaffet dem en respektabel Dannelse. Deres Smag og Sans for det Skjønne udvikledes stadig ved, at de i deres velstaaende Hjem og hos deres rige Omgangsfæller af Handelsstanden jævnlig saå og talte med Billedkunstnere og Skribenter. De havde gjort Udenlandsrejser, og deres Damer bragte dem Efterretninger fra, hvad der var paa Stabelen i Malernes Atelierer og i Poeternes Arbejdsværelser. En æsthetisk Opfattelse af Politiken — de havde begge længe været Medlemmer af Repræsentationen — som af Livet overhovedet, en let vakt patriotisk Følelse, en livlig Sans for Bordets Glæder, som de forstod at nyde med en smagfuld

Moderation, et betydeligt Talent for l'Hombre, stor Respekt for den klassiske Dannelse, en ironisk, endnu ikke bitter Opfattelse af det i Tal voxende Landboparti . . . Alt Sligt var Foreningspunkter for de to elskværdige Mænd. Deres Forhold var imidlertid ikke kammeratligt i Ordets gemytlige, rent studenteragtige Betydning. Dertil havde de for megen Tro paa Nødvendigheden for Samfundet af Embedshierarkiets Trappetige. De tog vel ikke Rangforordningen rent ud *au sérieux*, men vilde dog nødvendig have givet Stødet til dens Afskaffelse. Naar Professoren saa familiært sagde: Kjære Excellence til Ministeren, var det ikke uden med en lille Spænding, en Uvished, om han virkelig turde gaa saa vidt, men han var saa meget af en Skuespiller, at han blev hidset til denne Familiaritet for at gjøre et lille Indtryk paa Justitsraad Østerberg.

Excellencen spurgte:

— Hvad kan jeg saa tjene Velbaarenheden med til Gjengjæld for den Nolo, jeg vandt fra Velbaarenheden iforgaars?

Saa lo han; Professoren stemte i lidt doucere, Justitsraaden udstødte et beskedent:

— He-he!

— Jeg skulde gjerne have den ledige Adjunktpost i B —, svarede Professoren.

— Vil De plante Kaal i Salona lig Kejser Diokletian? spurgte Excellencen. Naa, Et

Spøg, et Andet Alvor . . . hvad vil De med den Adjunktur? Det er vel for en af Deres Lærere?

— Netop. Det er for en theologisk Kandidat Holmberg, tre Aars Kandidat med *Laudabilis*, mangeaarig Lærer hos mig i Historie.

— Hm. . . . ja for mig, Skam, gjerne, sagde Ministeren og skuttede sig lidt, men saa faar jeg jo et Helvedes Vrøvl med Undervisningsinspektøren. Han vil jo have sine Filologer ind allevegne.

— Det er i Regelen de sletteste Lærere, sagde Professoren lidt hidsig. Han, der selv læste Latin i en Mellemlasse i sin Skole, havde en med Frygt blandet Skinsyge mod de korrekt indexercerede Grammatikere, omtrent lig den, de ældre Officerer fra Landkadet-akademiet i sin Tid nærrede over for Højskole-officererne.

— Det turde dog være et Paradox, kjære Ven, bemærkede Excellencen venlig tyssende og beroligende. Hm, Skolens Rektor vil ogsaa sikkert foretrække en Filolog. Men, naar Deres Fyr har Laud, saa er jo Udsigterne for ham ikke saa ilde til at blive Præst.

— Men Ulykken er, kjæreste Excellence, at det vil han ikke være.

— Aa, det siger saa mange unge Theologer, men de forandrer Mening, naar de bliver

forlovede. De husker jo Kierkegaards Fredrik og Juliane.

Vennerne fik sig igjen en vederkvægende lille Latter, mens de magelig lagde sig tilbage i Stolene. De befandt sig saa vel sammen, at de ikke ofrede en Tanke paa de Ventende i Forværelset. Ministeren strakte endda Benene langt fra sig og Hænderne bag om Hovedet, mens han kvalte en let Gaben.

— Min unge Ven, tog Professoren Ordet, er bleven smittet af det allernyeste Fritænkeri, det, som nu doceres ved Universitetet med Brask og Bram for Krethi og Plethi.

— Uh . . . det Vrøvl, vi faar af det! sagde Ministeren ærgerlig og gjorde en Grimace. Naa . . . og hvad er saa det Hele? Blev de Lærdomme holdt inden for de Universitetsdannedes Kreds, vilde ikke en Hund gjø ad dem. Naar ikke samtidig det Socialist-spektakel var kommet op, saa Pokker med det Hele! Fritænkeriet er en Børnesygdом, der gaar over med Aarene. Og de Videnskabsmænd, som studerer Filosofi og bliver hængende ved den Slags Tankegange, kan jo Folk i Almindelighed ikke forstaa. Videnskaben maa man desuden lade sin frie Gang.

— Ganske vist, sagde Professoren . . . . For mit Vedkommende maa jeg sige, at Aarene har bragt mig til at tænke alvorligere over mange religiøse Spørgsmaal, som man tidligere

har ladet ligge paa sin Vej. I de stille Timer i Lønkammeret paatrænger de sig En. Udødeligheden, f. Ex. kjære Excellence . . . . Sjælens Udødelighed . . . .

— Har jeg aldrig tvivlet paa, afbrød Ministeren fornemmere, end han hidtil havde talt, og gjorde en Vending, ledsaget af et myndigt Blik, hen mod sin Sekretær, der atter sagde: He, medens han lod sine Øjne gjøre en svag Bevægelse i opadgaaende Retning, saaledes at man med god Villie kunde sige, at Blikket søgte Himlen. Men paa den anden Side gik han heller ikke saa vidt i det Himmelvendte, at en mulig Satire kunde faa Greb i ham.

— Jeg har i Sinde, vedblev Ministeren og løftede det kraftige Bryst, at udstede et Cirkulære til Rektorer og Skolebestyrere, hvori jeg vil indskærpe dem at sørge for at holde alle religiøse Stridsspørgsmaal ude fra Skolen. Det er ingen Anbefaling for Deres Klient, at han skaber sig fritænkenssk.

Professoren ønskede nu, at Sekretæren var borte. Havde han været ene med Ministeren, vilde denne aldrig have budt ham en saadan embedsmæssig Fremskydning af Maven, som han — Professoren selv — kun anvendte lige over for sine yngre Lærere. Han vovede at blinke med det ene Øje op mod Ministeren og ganske svagt pege med Albuen hen mod

Kontorchefen. Excellencen nikkede forstaaende og sagde:

— Hør, kjære Østerberg -- der er vist Mange derude. Jeg bør ikke lade dem vente en altfor rædsom Tid. Lad os opsætte Referatet, til Avdiensstiden er forbi.

Justitsraad Østerberg bukkede stramt. En magtesløs Ærgrelse kogte i ham. Han samlede sine Papirer, forsvandt gennem Døren, og fik først Luft, da han kom ud paa Gangen, i afbrudte Ord. De piblede ud gennem de sammenbidte Læber som Vanddraaber gennem en smal Sprække i Isen:

— Hundedreng skal man være! Hæ — disse Herrer! Ministre fra Høns flyver op, til de flyver ned igjen.

Det var et ufrivilligt Hjertensudbrud i et bittert Øjeblik. Justitsraad Østerberg troede selv at være gaaet frem med Tiden og at være en fuldblods Liberal. Kun naar han blev gnaven, opstod Spøgelset af det gamle Kancelli, hvori han havde tjent i sin første Ungdom, for hans Fantasi i et guldalderligt Skjær.

Da han var ude, glattedes Professorens Ansigt ud i munter Meddelelseslyst.

— Den kjære Justitsraad er jo saa glubende orthodox, sagde han; jeg turde, Skam, ikke . . . .

Ministeren smaalo og sagde:

— Ja, jeg har mærket, at, siden hans

ældste Datter er bleven konfirmeret, og han har været til Alters med hende, har han faaet en usædvanlig Trang til at bruge de kirkelige Naademidler.

— Hm — ja, naar Børnene voxer til, sukede Professoren, og naar man selv begynder at føle sig ældre . . .

— Ja vel, ja vel, udbrød Excellencen med et lille, lunt Smil. Men nu Deres Protégé . . .

— Ja. Ser De, Excellence, han har altid været den samvittighedsfuldeste og nøjagtigste Lærer, man kan tænke sig, elskværdig beskeden, har holdt god Disciplin, uden at han nogensinde har grebet til korporlig Revselse, har gjort betydelige Studier, er livlig i sin Undervisning, giver Disciplene kulturhistoriske Vuer . . . jeg holder rigtig meget af ham. Hvem har tænkt paa, hvad han troede, eller ikke troede paa? Hvem har hidtil brudt sig om det, før denne sidste forbandede Agitation i Forelæsninger og i Literaturen har bragt Ufred ind i Familieliv, Skole, Politik. Holmberg er bleven en af Fritænkeriets Adepter, og jeg har havt flere Disputer med ham i den Anledning. Imidlertid holdt han sig stadig min Ordre efterrettelig, aldrig at berøre den Slags Spørgsmaal i Skolen. Men Pokker staar i de kjøbenhavnske Drengene. I en af de øverste Klasser fik de snart Færten af, at Holmberg havde været en ivrig Tilhører ved de beryg-

tede Forelæsninger og færdedes i en ungdommelig Kreds af Ligesindede. Saa spørger en skønne Dag en stor Dreng ham: Hr. Holmberg, er der Engle til? Holmberg siger meget korrekt: Det véd jeg ikke; det maa De spørge Deres Religionslærer om. Saa bliver Knægten nærgaaende og siger: Ja, men véd De det ikke, Hr. Holmberg? Jeg troede, De var theologisk Kandidat. Holmberg svarede saa: Hold Mund! og viste Drengen ud af Klassen. Et Par Dage efter fik jeg Brev fra Faderen, en rig Isenkræmmer. Han besvarede sig over, at hans Barns religiøse Overbevisning var bleven krænket paa en brutal Maade. Jeg holdt paa den brave Holmberg, alt hvad jeg kunde. Men nu bliver jeg daglig bombarderet med Breve fra Disciplenes Forældre; de truer mig med Udmeldelse af deres Børn, hvis der ikke statueres et Exempel til Advarsel for de Lærere, der giver Forargelse.

— Vis de Vrøvlehoveder Vintervejen! udbrød Ministeren. De er jo fjollede.

— Deres Excellence kjender sikkert en Privatskolebestyrers prekære Stilling. Den er ikke som en Rektors ved en Statsskoles. Desuden er Holmberg en inderlig god og beskeden Fyr. Lad ham komme til Provinserne og bort fra al den Rummel og Hurlumhej, ind i fredelige Forhold, saa gaar han sikkert op i sin Gjerning og lader „den frie Tanke“ rolig dunste

hen i Røg, som den sikkert snart vil gjøre. Lad ham være et Par Aar i et Hul som B—, hvor ingen Modersjæl har Sans for de Sager, og De skal se, de faar den korrekteste Adjunkt, nogen Statsskole kan rose sig af.

De sidste Ord bleve henslyngede med en lidt bitter Ironi. Professoren led ikke Statslatinskolerne. Ministeren smilede ganske fint og sagde:

— Saa skal han have Posten, saa sætter jeg Trumf paa det trods Undervisningsinspektør og Rektor. Men indskærp ham endnu for Sikkerheds Skyld, at han skal være forsigtig, at ingen Stat kan undvære en positiv Tro, og at det ikke er for Intet, at Kirken og Skolen er underlagte samme Chef.

Atter gjorde Excellencens Mave og Bryst et fremadskydende Sæt; Professoren bukkede og tog Afsked. Excellencen rakte ham Haanden og rystede den. Deres Øjne mødtes i et kort Glimt af gjensidig Forstaaelse. Det var et langt finere og mere afdæmpet Minespil end de to Augurers hos Cicero.

Fjorten Dage efter læste man i Bladene, at Cand. theol. Holmberg var bleven konstitueret som Lærer ved B—s lærde Skole. En Filolog klagede anonymt over sine Standsfællers Tilsidesættelse, men ingen Polemik opstod i den Anledning. Professoren fulgte Ministerens Anvisning og havde en lang Samtale med den

nys Udnævnte, der holdt saa meget af sin forrige Overordnede, at han ikke sagde ham imod og betvang de satiriske Tendenser, som rørte sig i ham overfor de elementære og naive Ræsonnementer i den brave, livslystne Hednings Mund, hvis svulmende karmoisinrøde Læber syntes at krumme sig til en kraftig Protest mod Askesens og Selvfornægtelsens Ideal.

III.

Uagtet Erik Holmberg ikke rigtig vilde tilstaa det for sig selv, havde han egentlig ikke saa meget imod at komme til Provinserne.

Han var et Landsbybarn, født i en Præstegaard i en af Fyens skjønneste, frugtbareste Egne med bløde Bakker, med glimtende Aaløb gennem tæt ludende Skove. Hans Fader døde, da han var sex eller syv Aar, men enkelte Billeder fra Barndomshjemmet havde draget sig gennem hans Liv som lysende Minder om et tabt Paradis. Som Voxen kunde han endnu føle Varmen af den landlige Sommer, da Espaliervinranken, der bedækkede Stuehusets Sydside ud mod Haven, svulmede i saa yppig Fylde, at de svaje Stilke med de grovt tandede, mægtige Blade elastisk svippede helt ind i Stuen, naar Vinduet aabnedes, mens samtidig den søde Kløverduft strømmede ind fra

Engen hinsides det hasselbevoxede Jorddige, saa sød, at man kunde smage den. Han saâ endnu de gule og røde Æbler blinke fugtig i Efteraarssolen mellem det blakket-grønne Løv. Og fra Vintertiden huskede han Sneens blaalige Gnistren op ad Kirkebakkens Skraaning, Juleaftens lystindrende Grantræ, som han kunde plukke saa mange gyldne og søde Frugter af, han vilde, alt mens Julepsalmen spilledes af hans Moder paa det gamle Klaver med den harpeagtige Klangfarve. Han mindedes en Nytaarsmorgen, da han vaagnede i Mørke og fra sin lille Seng, der var omgærdet af et Gitter, saâ Lys glo ud ad alle Kirkevinduerne og kaste lange snoede Striber ned mellem Havens rimdækte Træer, og i det Fjerne hørte Bjældeklang fra Bøndernes Slæder, der kjørte Folkene til Froprædiken. Og saa, da det blev lyst, kom han ind i Præstegaardens Spisestue, der var gennemkrydret af den nykogte Kaffes og den nybagte Julekages Duft. Næste Nat drømte han, at han vandrede gennem en lang Allé af lutter tindrende Juletræer.

Og saa var der en Dag — han fik senere at vide, at det var den anden November — da Haven laa vaad og taaget. De nærmeste Træers Kviste vare fulde af tungt-gummiagtig hængende Draaber, der, pæreagtig forlængende sig, længe stred mod det uundgaaelige Fald, mens sagte Sukke og svag Knitren dirrede

gjennem Taagen, der lukkede Udsigten, saa han ikke en Gang kunde skjelne Jorddigets Hasselbuske. Drengen havde lige gjort den Opdagelse, at „der ingen Himmel var paa Himlen“, og i Stilhed pinte han sig med at løse det svære Problem om Himlens Forsvinden. Da hørte han fra de andre Stuer hurtige, dæmpede Trin, Lyd som af hulkende Graad, saa Raab om, at der maatte kjøres efter Doktor, saa Klapren af Træsko og Tøfler gjennem Gaarden, saa Hestehovslag og Vognrullen. Endelig kom hans Moder ind, hulkindet og rødøjet, trykkede ham i Favnen og sagde: „Fader er død“, et Budskab, han modtog med sløv Forundring og med Spørgsmaalet: „Hvad er det at være død?“

De næste Blade i Barndomsmindernes Bog vare optagne af uklare Billeder af Naadsens-aaret og den nye lange, magre Præst, som hans Moder ikke kunde lide, Auktioner, Flytninger, Indtoget i Hovedstaden med de himmelhøje Huse. Men saa kom der Blade, fyldte af skrigende tydelige Billeder. Et tarveligt, ensomt Liv i de tre smaa Værelser i en Gade, saa snæver, at man kunde sé, hvad Slags Middagsmad Gjenboerne spiste, saa snæver, at den tillod Erik og Gjenboens, Urtekræmmerens, Søn Halfdan Svarte Jensen Timer igjennem at opirre hinanden ved at vrænge Mund og række Tunge, til de begge græd af Arrigskab,

og Eriks Moder græd over sin Søns Uartighed. Det endte da gjerne med, at Moder og Søn græd i hinandens Arme, hun af Glæde over Sønnens Anger, han af Ruelse over at have bedrøvet „sin egen lille Mo'er“. Og Erik kom i Skole hos en pæn, venlig gammel Dame, som lugtede af Krusemynte, som bar spids-puldet Kappe med omløbende brusende Strimler. Den strængeste Straf, hun anvendte mod ham for Dovenskab eller Uopmærksomhed, var et Knips i Panden af hendes tørre, riflede Negle. Men, havde han lutter ug'er og mg'er, fik han Belønning af sine to Mostre, middelaldrende ugifte Damer, som havde Pladser i et Jomfrukloster og tilbragte hver evige Søndag fra Morgen til Aften hos deres Søster, Eriks Moder. Belønningerne vare Chokoladestænger, omsvøbte af Sølvpapir. Hvad talte de tre Søstre om disse Søndage? Bestandig om hans afdøde Fader, som de alle vare enige om havde været en af Lysets Engle, lige udmærket som Præst, Ægtemand, Fader og Svoger, og om ham selv, Erik, som de sagde til: „Bliv en ægte Herrens Tjener, et Guds Barn og en elskelig Sjæl som din Fader!“

I denne kjæle Kjærligheds ensformig lunkne Dunstkreds voxede Erik Holmberg op i smaa Stuer, under pinlige Indtryk af Moderens Længsel efter hendes afdøde Mand, en Længsel, der stadig indskrumpede og

forbenedes i staaende Fraser som: Aa Gud, Erik, saadan en sand Herrens Tjener, som din Fader var! Bliv saadan, som han var, Erik! Erik! jeg glemmer aldrig din salig Fader, mit eneste Barn!

Tanterne græd med Moderen og gjentog hendes Beklagelser, til de bleve kjede af det og udtrykte sig:

— Naa, ja en Engel var salig Holmberg da ikke. Og saa kom Søstrene op at skjændes og skiltes i Uvenskab, trods deres Enighed om, at den afdøde Pastor Holmberg var mageløs. Og hver Søndag skjændtes de ned ad Trapperne, medens de alle tre raabte i Kor: Ja, det véd Gud, han var mageløs. Men Søstrenes Indvending mod hans Serafegenskaber gjorde, at Enken græd og erklærede sine 2 Søstre for de utaknemmeligste og mest chikanøse Væsener, som hun aldrig mere vilde sé i sit Liv. Og saa otte Dage efter saå hun dem igjen, og de samme Scener gjentog sig under Strikkenaalenens Akkompagnement. Deres Takt steg *crescendo*, efterhaanden som Tanternes Stemning voxede i Retning af en magtesløs Arrighed, indtil Strikkestrømperne bleve smidte som slaskede formløse Gjenstande hen ad Bordet, og de tidligere travle Hænder knyttede sig trodsig mod Hofterne.

Pastor Holmbergs elskelige Egenskaber virkede endnu i Verden fra den anden Side

Graven. Det fik hans Enke Bevis paa, da hun fremstillede Erik for Rektoren ved Latinskolen, en gammel, elskværdig og blød Mand, der erklærede afdøde Pastor Holmberg for en af de elskeligste Disciple, han havde læst med, brast i Graad, da han saâ Fru Holmberg gjøre det, og gav den forbavsede Erik et Kys, der lugtede stærkt af Snus- og Pibetobak. Han lovede, saasnt det var muligt, at indstille Erik til Friplads og Stipendier. Ved den foreløbige Afsked fra hans store, mørke, noget klostercelleagtige Studereværelse, der prydedes med Portræter af de fremtrædende danske Digtere fra Oehlenschläger til Chr. Winther, lagde Rektoren, præstelig velsignende, sine Hænder paa Moders og Søns respektive Hoveder. Enkefru Holmberg hulkede hele den lange hvide Korridor igjennem, og den gamle fordrukne Portner og Pedel, der skulde lukke dem ud, fandt sig forpligtet til at tørre sine altid rindende Øjne og fremmumle følgende opbyggelige Betragtning:

— Ja, Vorherre laver saamænd mange Sorger til for Menneskeslægterne i Verdens Lande, men han klarer dog ogsaa sommetidens Tingene for dem, ja saa Gu' gjør han saa, Frue, for det er vel Deres Søn, ham, den der.

Alt gik godt i Skolen. Disciplenes Hovedstamme bestod af Embedsmændssønner, som fra Hjemmet havde medbragt den traditionelle

Respekt for den klassiske Dannelse, og af ubemidlede Borgeres Børn, der vare satte netop i den Skole for Stipendiernes Skyld. Over de sidste laa et Gjenskin af deres Forældres Stolthed over at have Børn, som studerede. Der var ingen Kritik fra Disciplenes Side over Systemet. De stræbte at fordøje Madvigs latinske Grammatik af bedste Evne.

Erik var flittig og flink og blev vel lidt af Skolens Lærere, der, paa et Par yngre Filologer nær, bestod af en Samling ældre Praktikere, for hvem al Slags Doktrin og Principrytteri i Undervisning og Opdragelse laa fjernt. De holdt af et godt Slag Kort og et muntert Lag, og i godt Kammeratskab henlevede de Formiddagen i det fra Byens Larm hyggelig afsondrede Skolelokale med den solrige, haveagtige Gaard. De overanstrengte sig ikke, passiarede gemytlig i Klassens Døre, længe efter at Drengene vare ringede op fra Frikvartererne, og, forefaldt der en morsom Dumhed fra en Discipel i Timen, maatte Læreren ned fra Kathedret og aabne Døren til Sideklassen for at meddele sin Nabokollega det. Saa fik begge sig en godmodig Latter. En bred, lidt lad Gemytlighed svævede over det Hele.

Erik var ikke vant til at have Kammerater, og det varede længe, før han sluttede sig til nogen af dem. Moderen holdt desuden igjen, naar han blev indbudt til Drengeselskab, thi,

sagde hun, de havde jo ikke Raad til at gjøre Gjengjæld. Flere Aar igjennem kjendte Drenge ingen anden Afvexling i det ensformig henrindende Liv end Søndagen, naar han regelmæssig om Formiddagen Klokker ti gik i Kirke med sin Moder og sine to Tanter, bærende de tres Psalmebøger foruden sin egen under Armen. Moderens Yndlingsprædikant og Sjælesørger var en kjøbenhavnsk Sognepræst, der havde gaaet i Skole, var Student og Kandidat sammen med afdøde Pastor Holmberg, en mild Forkynder, der betonedede Hjertesiden i Religionen, søgte at dulme Sorgen over Synden hellere end at skærpe den, og i hvis Røst der laa en tyssende, beroligende Klang, skikket til at faa urolige Børn til at være stille. Han var ikke Grundtvigianer, men erklærede altid, at denne Retning var agtværdig i mange Henseender, og udtalte sig mod Skrifttheologernes ukjærlige Lyst til at sætte Grundtvigianerne uden for Kirken. Af ham blev Erik konfirmeret, og Minderne om hans Konfirmationsundervisning vare som blødt klingende Psalmer af Brorson og Paul Gerhardt.

Det er en Selvfølge, at Erik Holmberg valgte Theologien som Embedsstudium, da han havde taget sin Studenterexamen ved Skolen med Udmærkelse. Han havde allerede som Discipel i Skolen med Interesse fulgt Diskussionen af kirkelige Anliggender i Tids-

skrifter og Piecer. Han havde forholdt sig kritisk smilende til sin Religionslærer, en gammel forsumpet Rationalist, der mente, at, hvad der var godt Latin i Begyndelsen af Tyverne, vel maatte være det endnu. Hans Examination bevægede sig gennem Spørgsmaal som: Kan De definere mig, hvad Synd — Anger — Dyd — Gjenfødelse o. s. v. o. s. v. er; og han var vel fornøjet, naar han fik sine ordrige og tomme Diktater afleverede paa Ramse. Stille og andægtig, i alt Fald med urokkelig Tro paa det theologiske Studiums ideale Herlighed, be- traadte Studiosus Erik Holmberg Universitetets blakketgrønne store Auditorium.

Han mødte uden Kritik, thi alle Spirer til Kritik i hans Natur holdtes nede under Tryk- ket af den Autoritetstro, han havde levet under, lige fra han var lille. Han mødte uden Be- gejstring, thi hvor skulde den have kunnet skyde op under hans lavloftede Omgivelser? Politiske Interesser havde han aldrig havt, og det en Snes Aar saa højt priste Studenterliv led nu under en langsom Tæringsproces; det lokkede ikke Erik til Deltagelse. Theologien, som den afbildede sig i de efter Professorernes Foredrag nedskrevne Kollegiehefter, havde længe ingen Medbejlerinde til den unge Stu- dents Gunst. Da han havde været Student i godt og vel halvandet Aar, fik den en saadan Medbejlerinde. Det blev klart af hele hans

Færd i Hjemmet, at Moderøjets bestandige Rugen paa ham begyndte at genere ham. Tonen mellem ham og Moderen antog lidt efter lidt Karakteren af et utaalmodigt Gnaveri paa begge Sider. Tonen mellem Tanterne og ham blev Surmuleri. De stakkels Kvinder græd nu om Søndagen i Terzet, hvis Thema var, at Erik ikke mere var det kjærlige Barn, han tidligere havde været. Han gad jo ikke kysse dem, naar de saås ved Frokostbordet, og Tanterne kjælent spidsede Munden ud efter ham. Han gik gjerne strax efter at have spist. Efter en saadan brat Bortgang følte den ældste af Tanterne en Mistanke tændes i sig. Skulde Erik være forelsket? I hvem kunde det være? Han kom jo slet ikke sammen med unge Damer. Den yngste Tante, for hvem hendes Søster udtalte sin Gisning, da de gik hjem, ytrede nogle forblommede Ord om Kjøbenhavns Fristelser. Det slog ned i den ældre Søster. Hun var særdeles skarpsynet, naar hendes Mistænkelighed først var vakt. Hendes smaa stikkende Museøjne fôr da som tjenstivrige Toldassistenter om til alle Sider for at opdage den formodede Kontrebande.

Siden Erik blev Student, havde han beboet et lille Værelse paa Husets Kvist. I Gjenbohusets Kvist havde Beboernes Tjenestepiger deres Kamre. Den ældste Tante opdagede en Søndag Formiddag før Frokost et Par blanke

nøddebrune Øjne under en højst moderne og for hende forargelig „Hundefrisure“. Disse Øjne sendte aabenbart et straalende Kasteskyts over Gaden, og Ilden blev aabenbart besvaret fra modsat Side, thi Flammeblikkene ledsagedes af ivrige Nik med Hovedet og Fingerkys. Det maatte være en Krydsild.

Den ældre Tante organiserede et Politikorps og ledede Opdagelsesforetagendet som dets Chef. Undersøgelsen gik gennem Personalet ovenfra ned ad i følgende Orden: Eriks Moders gamle Tjenestepige, en skindmager fyrretyveaarig Dyd, traadte i Forbindelse med den i Gjenbohusets Kjælder boende Grønthandlerske, denne med Pigen, der tjente i Lejligheden lige over for den Familie der, hvor hun med Hundefrisuren tjente. Resultatet var forfærdeligt, skjønt det var tvivlsomt, om Tanten havde været gladere, hvis al den Energi, hun havde udfoldet, skulde være spildt paa en ren Indbildning. Der existerede et Forhold mellem de to Unge. Det blev konstateret, at der paa mistænkelige Tider af Døgnet havde fundet Besøg Sted fra Kvist til Kvist, og at Delinkventerne havde spaseret paa Volden sammen om Aftenen. Bestyrtelse, Fortvivlelse, Graad, Skjænderi fra Moders og Tanters Side, afvisende Kulde fra Eriks! Men bag denne Kulde ulmede en Række stærke, vexlende Stemninger, der pinte og plagede

den unge Theolog. Han følte snart Sønderknu-
 selse over at have begaaet en stor Synd, snart
 kæmpede Elskovsillusionen for sin Tilværelse
 mod en opdukkende Kritik. Denne Kritik
 vidnede om, at det rent Sensuelle i denne Hi-
 storie mere og mere skød sig frem. Derefter
 løftedes Erik til en barnagtig Stolthed over
 sin Mandighed.

Moderen bad sin Sjælesørger komme og
 tale med hendes Søn. Præsten tog tilsyne-
 ladende Enkens Fortvivlelse i dyb Alvor, men
 kun en kort, mild Advarsel blev Indholdet af
 hans Formaningstale. Erik fulgte under et
 forfærdeligt Tryk af Undseelse krampagtig
 opmærksomt hver af Præstens Ansigts- og
 Legemsbevægelser og syntes at opdage, at
 et lille Træk løftede Præstens Skulder, og at
 en Smilbevægelse ganske sagte sneg sig hen
 ad hans Læber. Studenten saå første Gang
 Begrebet *συγκραταβασις*, en Theori, som de
 theologiske Professorer havde udviklet for
 ham, træde i Virksomhed i Livet.

Forholdet til Moderen var stadig koldt.
 Trods sin Fattigdom havde hun ikke villet
 lade ham søge Regens eller Kollegium. Nu
 søgte og erholdt han paa egen Haand, uden
 at sige Noget til sin Moder derom, en Plads
 paa et af de sidste.

Eriks Opdragelse havde gjort ham for-
 legen, sky og uskikket til Selskabelighed. De

andre Alumner paa Kollegiet betragtede ham som en af de tørre Særlinge, der ved deres Flid og de deraf følgende gode Examens-karakterer sandsynligvis maa havne paa et Universitetskathedr. Thi Erik rugede altid over Kollegiehefter og Bøger; store Bunker af Notitser ophobedes paa hans Bord. Kammeraternes Spottegloser over hans „Filisteri“ og „Ugemytlighed“ smertede ham, thi han bar stadig paa et Savn, en Længsel efter kjæk og fri Livsrørelse. Men, naar han en enkelt Gang tog i Skoven med et Studenterselskab eller deltog i et Punchegilde, kunde han slet ikke komme i Stemning. Han følte Noget som den Umusikalske, der ser Andre glæde sig paa en Koncert. Saa kunde det, en eller to Dage efter, gaa op for ham, at der var sagt noget Komisk ved en saadan Sammenkomst, og da kunde han le ret hjertelig, men blev saa bange ved at høre Lyden af sin egen Latter i det dødsstille Værelse.

Han studerede og studerede. Den Professor, der foredrog den saakaldte Isagogik eller Indledning til det nye Testamente, havde anvendt en Række af Forelæsningstimer til Bekæmpelse af Tübingerskolens bibelkritiske og David Strauss's antidogmatiske Skrifter. Eriks Nysgjerrighed blev vakt. Han laante de paagjældende Værker paa Bibliothekerne, og trods det svære Arbejde, det kostede ham at

arbejde sig navnlig gjennem Baur's kolossale Lærdomsapparat, læste han Værkerne med samme Spænding som en ung Pige en Kjærlighedsroman. Den rolige videnskabelige Form afskar al Følelse af Forargelse. Strauss's krystalblanke Stil, der som et sluttende Panser spændte om den pulserende, urolige Sandhedssøgen i hans Sjæl, Udtrykkets Klarhed og dæmpede Følelse betog Erik. Den lille Bog „Christian Märklin“ kunde han ikke blive kjed af at læse. Uden at være sig det bevidst, overmandedes han af Strauss's Logik. Sagte drivende ned ad Kritikens Strøm gled han ud af Orthodoxien. Han mærkede ikke, at han flød, han troede, at han laa stille. Mange Gange forsikrede han sig selv, at han stod paa Kirketroens Grund, og var endnu i god Tro, da han 24 Aar gammel tog theologisk Attestats med et særdeles godt *Laudabilis* til Hovedkarakter og med *admodum laudabilis* i Kirkehistorie, Ethik og Religionsfilosofi.

Eftet endt Examen ilede Erik sent paa Eftermiddagen til sin Moder. Mødet blev en stor Skuffelse for dem begge. Hun havde forberedt sig paa en lang Omfavnelse, Graad, gjensidige Kjærlighedsforsikringer og Bønner om Tilgivelse fra Eriks Side for Skandalen med den Hundefriserede. Han vilde have takket hende for al hendes opofrende Slid for ham gjennem hans Barndom og tidlige Ung-

dom. Men et Kaos af Stemninger overmandede ham. Bitterhed over ved Moderens Snæversyn at være opdragen til en Stueplante, Vrede paa sig selv over hin erotiske Episode, Vrede paa de Kvinder, der saa modbydelig havde filtret den op og med Skandalesygens Graadighed tværet den ud, Følelsen af indre Usikkerhed overfor, hvad han nys havde svoret paa i Kandidatedsformularen, væltede sig samtidig om i hans Sind. Han sagde Intet, kyssede sin Moder tørt paa Kinden, nægtede at besøge Tanterne og gik hen i en Krog af Stuen. Da hans Øje faldt paa hint Gjenbohusets berømte Kvistvindue, kunde han ikke holde det ud mer. Han sagde et mut Farvel og gik hjem paa sit Værelse, hvor han satte sig til at læse i Strauss's: „Der Romantiker auf dem Throne der Cäsaren“.

Efter fuldendt Examen svandt det Tryk, som Erik, uden at vide det rigtigt, havde lagt paa sin Tankegangs frie og konsekvente Udfoldelse, et Tryk, som skyldtes praktiske Hensyn. Hver Gang de nye Tankespirer havde rørt sig til Væxt mod Bevidsthedens Dag, havde han jaget dem ned i Kaos igien. Men nu vidste han og turde sige sig selv, at han ikke stod paa Kirkens Grund.

Det førte ikke til noget dybt, smerteligt Brud; sligt laa ikke for hans Natur. Den sagte henglidende Strøm, der havde baaret

ham bort fra det Overleverede, randt kun mere i Lyset, ikke dulgt og overskygget som tidligere. Men han trøstede sig med, at, naar Ernest Renan kunde hævde Kristennavnet for sig selv, havde vel han, Erik, ogsaa Lov til at betragte sig som Kristen, som Medlem af en ny begyndende Menighed, der stræbte efter en rensed, af Videnskaben klarer Tro.

Erik havde fra sit første Studenteraar læst i den Skole, hvis Bestyrer vi hørte tale hans Sag hos Ministeren. Vi véd ogsaa, at han havde undervist i Historie. Nu studerede han Historie. Han valgte den Periode, hvorfra den kirkehistoriske Opgave i Faget til hans Attestats var tagen: Tiden i England fra Reformationens Begyndelse til Elisabeths Død. Derved kom han ind paa den engelske Renæssanceliteratur. Dramatikerne før Shakespeare forfærdede og forargede ham. Han syntes, han vandrede gennem Blod og Skarn, mellem Banditer og Skjøger. Selv Shakespeare kunde hans endnu pigeagtige Smag ikke ret fordøje. Det var ejendommeligt for ham, lidet primitiv anlagt som han var, at han altid trængte til en kommenterende Pegepind. Da faldt Taines engelske Literaturhistorie ham i Hænde. Han læste den først med aandeløs Spænding; saa levede han sig ind i den, studerede den paa kryds og tværs. Da rev et Vindstød den Taage til Side, som hidtil havde

omhyllet Fænomenerne for ham. Dugblinkende, solfunklende, af fugtigt Grønt svulmende Marker, oversaaede af brogede folkelige Festtog, der tumlede sig i hedensk, bakkantisk Fryd i „*the merry England*“, Herrer og Damer med stort skaarne Ansigter og mægtige Legemer i pragtfulde af Guld overbroderede Flojels- og Silkedragter sprang frem lyslevende i hans Fantasi. Nu forstod han den theologisk optugtede, liderlige Halvbarbar Henrik VIII, nu tonede Jane Grays fine Profil skarpt ud fra Skafottets mørke Klæde, nu tordnede Cromwells Soldaters Psalmer og Protektorens bibelske Taler om hans Øren som Orgelets Basbasuner.

De nye europæiske Tankestrømme fra det store Evropa brød nu ind over Danmark og fandt deres kraftigste Udtryk i en Række literærhistoriske Privatforelæsninger ved Universitetet. Det Gamles Forsvarere rejste sig til Kamp paa Liv og Død: Drønet rystede de efter Anstrængelserne i Krigen 1864 og efter Skuffelserne fra den fransk-tyske Krig i 1870 afmattede Sind. En dyb Kloft blev hugget imellem Partierne.

Erik Holmberg fulgte Bevægelsen fra sit stille Stade med voxende Sympathi. Hverken hans Evne eller hans Lyst drev ham til offentlig Optræden med Mund eller Pen. Men hans stadige Nærværelse paa de nævnte Forelæs-

ninger, den Retning, som hans Bekjendte opdagede, at hans Studier havde taget, ledte Folk paa Spor. Den ubetydelige Skolehistorie var nok til i en vis Kreds at mærke ham som erklæret Fritæinker. Dette Stød uden fra gjorde det først klart for ham selv, hvor vidt han var naaet. Han blev bange, da han saâ Øjnene rettede paa sig. Han havde en Samtale med sin Bestyrer om Adjunktposten; han vilde flygte fra de stærke Bevægelsers Arnested og faa Lov til at tænke videre i Stilhed og Fred. Da han erfarede, at han skulde bort fra Kjøbenhavn, drog han et Befrielsens Suk.

IV.

Jernbanen svingede under en Bro mellem to Bakker i en stor Kurve ind i det skovbevoxede Dalstrøg, hvor Kjøbstaden laa.

Det havde været en varm Sommerdag. Den sene disede Eftermiddagshimmel havde sat alt det Blaa til og var næsten hvid. Dunst og Dis kogte i hele Rummet: fra den blankgrønne Eng og Mosebund helt op over Skoven, hvis svagttakkede Bølgelinie tonede ud i en blaanende Duft. Aaen snoede sig hinsides Byen i sit rigelige Engleje og flød sammen med de grønne Omgivelser paa de beskyggede

Steder, men paa de Steder, hvor Solen ramte den, skar den hvidglødende i Øjne. Varmen havde lagt sig til Borgeleje i Dalen. Sollyset strakte sig ladt langs Husenes røde Teglstens-tage, tændte paa de enkelte glaserede blaa Tegl eller Skiferbelægninger hvide Stjerner, der gnistrede energisk som bristefærdige Raketter, mens Kirketaarnets forgyldte Vindfløj luede som et Fyrblus.

Erik længtes imod den idylliske By, der laa og slikkede Aftensolskin dernede, bredende sig i hyggeligt Velvære og filisteragtig-skikkelig Gemytlighed.

Minder fra Landet, fra Barndomsidyllen sprudlede op i hans Sind, da Toget standsede, og Dampens Hvislen og Pibens Hvin afløstes af Aftenklokkens troskyldige Sang oppe fra Byens Kirketaarn.

Her maatte være Ro. Trods Jernbaneforbindelsen syntes de levende Mennesker ikke at være smittede af den moderne Hastighed. Her toges Forretningerne i uendelig langsom, landlig-gemytlig Mag. Paa Perronen stod den svære, rødkindede, smilende Stationsforvalter med en fladtygget Cigar i Munden og tog sig af og til en Slurk Kaffe af en Kop, der stod i hans aabne Kontorvindue. Bag denne Pande syntes Tankerne at maatte bevæge sig i den roligste Skridtgang, hvis de overhovedet nogensinde bevægede sig. Der blev

Stationsforvalteren staaende en god Stund efter Togets Afgang og passiarede med en civilklædt piberøgende Mand, der var lige saa tyk og adstadig som han selv. Erik havde flere Gange forgjæves henvendt sig ved Godsexpeditionen for at faa sin garanterede Bagage udleveret, men det store Vindue løftedes ikke. Saa drev han ud paa Perronen. Der stod hans Tøj opstabledt paa en Trillebør, men paa den havde ogsaa Drageren, formodentlig Stationens eneste, taget Plads og legede meget rolig med en stor sort Pudel. Paa Eriks Spørgsmaal, om han kunde faa Tøjet bragt ned til en Omnibus eller Sligt, brummede Drageren:

— Det jager sgu'tte. Kusken paa Sjarre-bangen sidder inde i tredie Klasses Ventesal og spiller „Napoleon“ med to Kvægprangere, men nu skal jeg kalde paa ham, naar jeg har leget lidt med Bismarck. For saadan kalder vi den sorte Rad der. Hæ, hæ, hæ!

Og Kusken paa Char-à-banc'en forhastede sig heller ikke paa nogen Maade. Det var, mente han, ikke Umagen værd at tage synderligt Hensyn til den ene Passager, som Drageren meldte ham. Drageren havde desuden Interesse i at gjøre sig bekjendt med, hvorledes Kortene havde siddet paa de Spillendes Hænder, og af at diskutere Spillet's Gang. „Det jager ikke“.

Erik var indvendig uhyre irriteret. Han

vandrede fra Perron til Vestibule, fra Vestibule og Perron, gennem de allevegne aabent staaende Rum, ligesaa mange Kanaler for Trækvinde i lystigste Fart: et kølende Bad efter Heden i Koupéen. Havde der været et Avisredaktionskontor i Nærheden, vilde Erik have indleveret en Skildring af den uforskammede Forretningsgang paa B— Jernbanestation. Der henne stod nu den tykke Stationsforvalter ene og tændte en ny Cigar. Til ham burde Erik jo henvende sig med sin Forargelse — og det turde han ikke gjøre, thi han var vis paa ikke at kunne give den en passende Form. Han vilde enten forløbe sig i Hidsighed eller krybe ind i en ydmyg Stilfærdighed.

Udenfor Hovedindgangen kunde han sé den bemeldte Char-à-banc holde. Hestene tog Sagen med den største Ro med de halve Hoveder begravede i Muleposerne, sagte viftende Fluor og Bremsere fra sig med Halerne. Ude paa Perronen stod Trillebøren endnu, belæsset med Eriks Kuffert og Vadsække. Og saa disse Omgivelser til begge Sider! uden for Jernbanegaardens Forside den kjedelige grusbelagte Vej, gennemfuret af Hjulspor for drejende Vogne i evindelige krumme Linier. Vejen var begrænset af et stygt Stakit. Langs med det stod nogle vantrevne langt og tyndt opskudte kjedelige Lømler af Poppelpile, fra Perron-siden den brede Grusørken med de mange

Skinnerækker, det af Kulrøg sværtede Lokomotivhus, det usædvanlig hæslige Bygningskomplex. Erik var vistnok bleven syg af indeklemt Ærgrelse, hvis ikke Stationsforvalteren endelig havde faaet Øje paa ham.

— Venter Højstærede paa Noget? spurgte han.

Jo, han ventede paa sit Tøjs Besørgelse og paa at komme til at kjøre til Byen.

— Men Guds Død og Pine! udbrod Stationsforvalteren uden dog at røre sig af Pletten. Jokumsen er dog en Gris. Jo — kum — sen! For en Ulykke, her staar jo noget Rejsegods og driver. Skynd Dem!

Drageren kom anstigende i en Gangart, som for Skams Skyld efterlignede de til et Luntetrav hørende Bevægelser, men den virkelige Fart var kun en langsom Skridtgang. Han forhastede sig heller ingenlunde med at bære Tøjet ud til Vognen og læsse det paa. Han hvilte sig endda en Stund i Forsalen efter denne Anstrængelse, før han aabnede Døren til tredie Klasses Ventosal og sagde blidt lokkende:

— Kom kuns Du, Lavs! Nu er 'et vel ingen Nytte til, at Du la'er den Herre tøve længere.

Lars gav sig ogsaa god Tid, inden han kom ud, forsømte ikke at klappe den sorte Pudel, der nu laa i Forsalen foran Gods-

expeditionen, før han gik ud paa Vejen, fik Dækkenerne løftede af Hestene og kom op paa Bukken. Erik mumlede forbitret nogle Ord om uforskammet Smøleri, men Kusken var lige glad. Enten hørte han Intet eller vilde Intet høre. Langsomt og tungt bevægede Char-à-banc'en sig ad Kjørevejen til Byen i den hede Sommeraften. Den hoppede nødtvungent og ringlende med alt sit Jerntøj paa Hovedgadens daarlige Stenbro. Den var den eneste Vogn, der saås, og dens Forbifart lokkede adskillige nysgjerrige Beboere hen mod de aabne Vinduer. Nogle tyggede paa deres Aftensmad og havde Thekoppen i Haanden. Den enlige Passager gennemgik Undersøgelsens Krydsild fra begge Sider af Gaden.

— Det er s'gu den nye Adjunkt, Du Laasby, hørte Erik raabe bag efter sig tværs over Gaden.

— Nej, Gu' er 'et ej . . . . . jo, det er 'et kanske ogsaa, var Svaret.

Gjæstgivergaarden, hvor Erik foreløbig havde lejet et Værelse, laa paa det temmelig store Torv. Græsset voxede saa frodig op mellem Brostenene, at Torvet lignede en Mark. Tre Faar og en Gedebuk stod ogsaa tøjrede udenfor et Par Huse og lod til at finde Føde nok. De brægede efter Char-à-banc'en, og Faarene løb ud i fjollede Linier til alle Sider, saa langt deres Reb rakte. Saa kom fire

store Hunde farende ud af hver sin Port med en Hurtighed, som langt overgik de Menneskers, Erik hidtil havde set i Funktion.

Ligesom Eriks Kjøretøj skød en Linie tværs over Torvet for at standse paa den anden Side foran Gjæstgivergaardens Port, gjorde den fjermer Hest, af hvis Udseende Ingen skulde have formodet, at den bevarede mindste Levning af sin Ungdoms-Bevægelighed, Antydning af et sky Sidespring. Hundeglammet forstærkedes med flere Røster. Ud af en mod Torvet udmundende Port fløj en Rytter paa en smuk, fyrig rød Hest. Han bar en Hue med bred Guldtesse, der betegnede ham som civil Embedsmand, men Huen havde ikke den almindelige flade Form, den var formet paa sin engelsk, søofficersagtig med lige udstaaende Skygge. Rytteren var en høj, stærkt bygget Skikkelse. Han bar en kort, sort, jockeyagtig Fløjels Ridejakke og snævre graa Benklæder i elegante Ridestøvler. Trods det noget lapset Fordringsfulde i hans Tilsyneladelse var der noget Flot, Frit, Tiltalende ved den. To Hunde, en fin Høsehund med sorte Pletter i det blaalig-graa Skind og en hvidgul stor „dansk“ Hund, sprang gjøende op paa hver Side af Hesten, som vilde de nappe den i Snuden i al Venkabelighed, men Synet af de to andre Char-à-banc'en forfølgende Hunde afledte deres Op-

mærksomhed. De fandt, der var Anledning til at fjerne et Par saa plebejiske Køtere fra Skuepladsen for deres, deres Herres og hans Hests aristokratiske Fremtoning. De tog hver sin af Køterne i Nakken. Vedkommende hvinede og sluskede pibende, med Halen mellem Benene, hver ind i sin Port. Da Char-à-banc'en holdt, saâ Erik, at Rytteren lod sin Hest gjøre en Kapriol, at han vendte sig om og styrede sin Lorgnet hen i en Retning, der kun kunde gjælde ham.

— Det er Byfog'den, brummede Kusken; det er et pænt Bæst det, han rider paa. Men selv er han farlig fus*) og gal til at gjøre Nar.

Der rørte sig en Følelse — ja vel af en Art Misundelse hos Erik over denne Figur, der syntes udrustet til at tage Livet med Storm og fare i Galop ud ad alle Tilværelsens Radier. Og maaske var det en tomhjernet, flov Laps!

Det var vist ikke for sent at aflægge Rektor en Visit. Han kunde blive fornærmet, hvis Erik laa en Nat over uden at hilse paa ham. Han gjorde da i en Fart Toilette og begav sig hen til Latinskolen. Det var en Bygning fra Kristian VIII's Tid med to Etager. Vinduerne i den øverste endte i en Rundbue og vare højere end Stueetagens. Over Facaden hævede sig en lille tarvelig Attika med

---

*) kort for Hovedet, afvisende.

en af de sædvanlige latinske Paaskrifter, der udtalte en uhyre almen Sandhed om Kundskabers og Flids Betydning for Livet.

Gjennem den høje, hvidkalkede Korridor, hvor hans Skridt gjenlydende rungede, naaede Erik Holmberg den høje Dør, Indgangen til den herskabelige Rektorlejlighed. Denne indtog den langt overvejende Del af Stueetagen trods den Aar for Aar mere følelige Mangel paa Klasselokaler. Rektor og hans Frue havde ti Værelser til at repræsentere og til at røre sig i. Pigen, der kom, da den nye Adjunkt havde ringet, meldte, at Professoren var i Haven, spurgte, hvem hun skulde melde, og løb over Gaarden torud for Erik.

Havens brede Hovedgang havde paa hver Side et langt Rosenbed med en bugnende Flora. Affaldne Kronblade laa strøede i Gangen som smaa blegrøde Konkylier. Hist og her knejsede Grupper af Lilier, heldede deres matte Sølvpokaler ud til Siden og skjænkede i rigeligt Maal deres stærke, berusende Duft ud i Luften. Det var for Erik, som gled han i en Duftstrøm gennem den lange Gang ned til Lysthuset, der var bygget paa en Slags Bro ud over Aaen. Aaen vævede sin lydløse Strøms Traad, der af og til røbede Sølvislættet og blinkede op midt ude i Vandet. Land og Vand mødtes gennem

en sagte Overgang af fugtig sivende Jord. Nogle Ellebuske stod paa deres Græstorvs-piedestaler et Stykke ude i Vandet.

Paa Lysthusets Gulv, dannet af den nysnævnte Træbro, sad fire Personer: to yngre Mænd paa en Bænk med Ryggen til Haven, paa hver sin Havestol ligeover for hinanden, og med Profil mod Erik sad en Mand paa lidt over et halvt hundrede Aar og en ungdommelig udseende Dame. Hun bar en snæver, glat Sommerkjole af hvidgult tæt Tøj. Et temmelig stort højrodt Shawl laa i rig, let Drapering slynget om den venstre Arm; med den højre nedhængende Haand holdt hun en flad Solhat af Straa. Paa den hvide og smalle Pegefinger indtog en mandfolkeagtig stor Signet-rings røde Agatplade, hvori der var indgravet et Athenehoved, en underlig fordringsfuld, overfyldende Plads. Damen havde et prægtigt brunblondt Haar, strøget tilbage over Tindingerne og samlet i en stor Knude i Nakken. Profilen havde korte, men ret skarpt skaarne Linier; Hudfarven var lidt bleg. Hendes graa Øjne vare blanke og klare, ikke meget talende. Deres Laage vare smukt og langt kløvede. Hun var af Middelhøjde. Legemet Former vare spinkle og dog blødt afrundede.

Erik sluttede strax, at den ældre Herre var hans Rektor, thi han havde den lette Embonpoint, som han havde bemærket afsattes

hos de fleste Mænd, der i Danmark beklæde ansete Stillinger. Ligesom hans forrige Skolebestyrer i Kjøbenhavn havde denne et veltilfreds, harmonisk Træk ved Munden. Men hos Statsemdsmanden i Provinserne var det mere ubevægelig og laa nogle Grader nærmere ved det stereotypet Repræsentative og nogle fjernere fra den studentikose Gemytlighed, der som Understrøm endnu bevægede sig gennem de bedste kjøbenhavnske Selskabskredse. Rektoren var* af anselig Væxt; det Graa stænkede stærkt hans krusede Haar og Kindskjæg. Hans sortegraa, meget fugtige, kugleformige Øjne havde Hang til at løfte Blikket opad og at antage et indadvendt, halv adspredt Udtryk, naar han talte. Det var, som om han rettede Ordene lige saa meget til sig selv, som til de Andre. Han smagte langsomt paa dem, nød sin dybe, bløde Stemmeklang og modulerede Ordene paa en sangagtig Maade. Han var i sort Klædes Dragt og sort Silkehat, sad lænet magelig tilbage mod Stolens Rygtremmer med de store røde Hænder let foldede over Hjertekulen.

De to yngre Mænd bar blondt Helskjæg. Den ene var middelhøj, sundt udseende, den anden var meget høj med tynde og krumme Former; hans Hoved sad dybt mellem de skarpe Skuldre. Ansigtets Hud var bleg og bevægelig.

Da Erik bukkende havde præsenteret sig, og Rektor havde nævnet den blonde, lysklædte Dame som sin Hustru og de to Herrer som to af Skolens Lærere, sagde han med opadvendt Blik til Erik:

— Velkommen, Hr. Holmberg! Jeg dølger ikke, at jeg havde indstillet en filologisk Kandidat til den ledige Adjunktur, og at jeg i hvert Tilfælde, hvor en Filolog kan ansættes, foretrækker en saadan. Men som loyal Embedsmand underordner jeg mig mine Overordnede, og som loyal Mand byder jeg Dem velkommen og haaber paa en lige saa heldig Samvirken med Dem, et lige saa godt Forhold til Dem som til mine øvrige Medlærere.

Ordet Medlærere fik Klang af et nedladende Koketteri i Rektors Mund. Han ledsagede det med en Haandbevægelse mod de to Herrer, som besvarede det med et Buk.

— Her er skjønt; det er et virkelig dansk Parti dette, sagde Rektor fremdeles; hvad, Hr. Holmberg? Og han fjernede Hænderne, som han atter havde foldet, og rakte dem pegende med en let signende Gestus ud mod Aaen og Træerne. — Ser De Breddernes bølgede Linier og det maleriske Aftenlys paa Vandet og inde mellem Træerne? Ja vi lever fredelig og idyllisk i vor stille By. Saadanne Omgivelser stemmer Sjælen til Harmoni og

til stille, bramfri videnskabelig Syssel. De er Theolog?

— Ja, men . . . . .

— Ønsker ikke at undervise i Religion. Jeg véd det og billiger det, svarede Rektor og lod sit Blik svømme op mod de i Guldglans dirrende Trækroner. Det havde Udseende af, at han henvendte følgende Tale til dem eller Aaen eller til hele Naturen:

— Den Bevægelse, om man vil, den Harmen, som visse nye Fænomener . . . inde i Kjøbenhavn . . . har vakt, forekommer mig overdreven. Hvis vore Journalister ikke var saa uvidende, vilde de have taget den Ting med objektiv Ro. Men de kjender langt fra tilstrækkelig til den menneskelige Kulturhistorie. Den bestaar, som bekjendt, af en evig Svingning mellem Revolution og Reaktion. En Pendulsvingning, om De vil. Er Pendulslaget gaaet meget højt til den ene Side, gaar det saa meget højere til den anden Side i Kraft af en ubrødelig Naturlov.

Blikket tog nu Sigte paa noget Jordisk. Dets Maal var den ældre magre Adjunkt, Cand. mag. og Lærer i Mathematik og Fysik, Petersen. Da denne havde gjort en dyb, samtykkende Bøjning, der nærmede hans graa Hat til Benklædernes udposende Knæstykker, gik hans Overordnede videre:

— Nu vel. Jeg fortsætter. Ser De . . . .

det attende Aarhundrede gik utvivlsomt meget for vidt i sin Skepsis. Vi har en Analogi hertil i den efterplatoniske og efteraristoteliske Filosofi. Saa kom Reaktionen i det nittende Aarhundrede. Ja, jeg tænker f. Ex. paa slige Værker som Chateaubriands „*Génie du christianisme*“. Hm . . . ja, der er vel ingen af De Herrer, der har læst dette Værk?

De to Adjunkter rystede paa deres Hoveder og løftede dem saa videbegjærlig op mod Rektor.

— Jo, jeg har læst det, sagde Erik Holmberg.

— Saa—aa—aa? sagde Rektor, rynkede Brynene lidt, rømmede sig, saâ atter op imod Lysregionerne, men rakte snart efter sin Haand ud mod den nye Adjunkt og sagde anerkjendende:

— Det glæder mig. Det er overmaade flinkt af Dem. Saa kan De maaske overtage Undervisningen i Fransk i en Begyndelsesklasse. Saa faar jeg akkurat Deres 24 ugentlige Timer besatte. Det var jo fortræffeligt, kjære unge Ven. Nu fortsætter jeg. Videre altsaa!

Den unge Rektorfrue lagde sine Hænder over Knæet, betragtede stundom sin Mand og sendte stundom Erik et undersøgende, nysgjerrigt Sideblik. I et langt Adagioforedrag søgte hendes Mand, uden at nævne Navne fra

Nutiden og Danmark og uden at se paa Nogen, at vise, hvorledes fritænkernes Tankegange vare gjenopstaaede i Tyskland som Protest mod den statskirkelige Orthodoxy og i Frankrig i de senere Aar vare udæskede ved den spansk fødte Kejserindes Beskyttelse af Klerikalismen, medens de i Danmark nærmest skyldtes Rørelser som Grundtvigianismen og den indre Mission, hvilke han — Rektor — forsikrede, at han i højeste Grad misbilligede som forkastelige Ensidigheder og smagløse Fremtrædelsesformer. Han endte denne Del af sit Foredrag, der bestandig i Erik eggede en kriblende magtesløs Lyst til at protestere, med at rejse sig, gaa hen og tage sin Frues Haand. Efter en kort Tavshed sagde han:

— Videre! Og jeg erklærer: Ogsaa jeg er Fritænkter. „Fritænkter er jeg, thi jeg tænker frit“, som der staar i Johan Ludvig Runebergs herlige Digt. Men ingenlunde gaar jeg videre end min gamle Lærer Sokrates. Ligesom han føler jeg det Guddommelige aabenbare sig i mig som min Daimon. Udvoorteser jeg det hver Dag i denne skjønne Aarstid i den omgivende Naturs Skjønhed her paa denne Plet. Ja, Skjønheden lærte jeg at beundre hos Grækerne; kunde vi kun nærme vort Liv til de græske Former i Stort som i Smaat, lade Klassicitet og Romantik gaa op i en højere Enhed! hm! hm! . . . . Min kjære

Natalia, udbrod han som ved en pludselig Indskydelse og lod sin Haand kjærtegnende stryge hen over Fruens Haar — jeg ser, at Du har frit komponeret den Dragt, Du bærer, efter en af de offerbringende Jomfruer paa Østsiden af Parthenonsfrisen.

Den unge Frue blev meget rød. Det var ikke let at se, om det var af Undseelse eller Uvillie, thi Øjnene stod lige blanke og ubevægelige. Det saâ ikke ud til, at hun var glad ved sin Mands Kjærtegn. Den højre Haand hang løst ned, holdende Straahatten, som hun satte paa Hovedet, da Rektor slap hendes Haand og tog Stilling bag den Havestol, han nys havde siddet paa. Han støttede sin ene Haand paa dens Ryg og gestikulerede med den anden, mens han talte:

— Videre! Jeg vil sige: Jo højere et Individ hæver sig i Intelligens, paa en desto aandigere Maade bliver han i Stand til at opfatte de højeste Sandheder. Men han bør bestandig med Billighed skaane dem, som ikke kunne komme saa vidt; ja han bør for sin egen Skyld vise den Videndes fornemme Tilbageholdenhed. Lad ham dog erindre, at det siden Hegels Tid er fastslaaet som et blivende Resultat, at den absolute Aand først i Filosofien aabenbarer sig under Begrebets Form, men i Religionen kun i Forestillingens. Nu vel! De Færreste naa til det højeste Udviklingstrin.

At Børn og unge Mennesker skulle naa det, vilde jo være latterligt at antage. Dem bør vi Pædagoger ingenlunde forfærde ved at rokke ved den Form for det Absolute, som de i Følge . . . .

En brat Afbrydelse skete ved et Raab ude fra Aaen:

— Men Dit Uhyre! Du sover jo . . . Du løber jo paa Grund. Saadan . . . stag løs . . . saa driver vi lige hjem. Pas bare Roret . . . ja først et Par Aaretag for at komme i Fart . . . . saa! . . . saadan.

For første Gang så Erik Rekrucens statueagtige Skikkelse faa Liv over sig. Ved Lyden af Stemmen fór hun sammen og rødmede helt ned til Halsen. Brystet løftede sig med et Suk. Der tændtes en kortvarig Gnist i Øjet. Men strax efter sænkede hun dets Laage dybt, ligesom om Noget smertede hende.

En skyllende eller rislende Lyd hørtes. En smal, fint bygget Jolle kom til Syne i rask drivende Fart. Sparsomme Lysblink gnistrede i Kjølvandsstriben.

Halv liggende paa Maven lænede en Mand sig mod Forstævnen. Agter ude sad en halvvoxen Dreng med Rorpinden i Haanden. Erik gjenkjendte den Rytter, han for et Par Timer siden havde sét ride over Torvet. Han var i den samme Ridedragt og bar den samme guld-tressede, søofficersagtige Hue.

Saasnart Manden i Jollen kom lige ud for de paa Broen Siddende, tog han Huen af, svang den og raabte:

— God Aften, min Frue! God Aften, Hr. Professor og De Herrer!

Stemmen var saa kraftig, at den næsten blev larmende; den havde en klirrende Klang.

Rektor rejste sig langsomt, hilste med et Smil og en ceremoniel Bøjning. De vel disciplinerede Adjunker gjorde uvilkaarlig den samme Bøjning; men de smilede ikke. Byfogden gav Drengen et Vink, som denne forstod. Han greb en Aare og skoddede nærmere ind mod Broen. Forstævnen skar en hvidblaa glitrende Flænge i det brune Vand.

Erik kunde nu tydelig se Byfogdens Ansigt. Det var stærkt farvet, Kinderne vare næsten kobberglinsende. Rødmen var for øvrigt af den Art, at den lige saa godt kunde stamme fra megen Færden i Sol og Vind som fra Vellevnet. Under de store Næsevinger laa Næseborene bredt udspilede og stærkt bevægelige. Øjnene havde en ubestemmelig Vexlen mellem Graat og Brunt. De skinnede stærkt, men fortalte ikke stort. De hvide Haar i det mørke Overskjæg glinsede som tyndt spundne stride Glastraade. Ved Hjælp af Smilet, der fjernede de kraftige Moustacher, blottede en stor kjødfuld Mund sig med stærke og udmærket bevarede Tænder.

Fruen havde krummet den højre Haand fast om en tyk Ellegren og saâ ufravendt ned i Vandet. Rektor og Adjunkterne havde ikke sat sig siden Hilsenen. Byfogden stod opret i Baaden med en stereotyp smilende Mine. Da greb han pludselig selv en Aare og rokkede med et kraftigt Tag Baaden lige ind mod Land i en skarp Vinkel, greb med en smidig nøddebrun Haand om en tykkere Gren af det samme Træ, som Fruen støttede sig til, og svang sig med en Gymnastikers hele Lethed ind paa Broen, der gungrede elastisk, da han satte af. Fruen, hvem han fôr lige forbi i Springet, maatte kvæle et Skrig. Hendes Mand, der slet ikke saâ ud til at være nervøs, veg et Par Skridt længere ind fra Vandet. Begge Adjunkterne forlod Broen og betraadte den faste Muldjord. Erik var saa forbavset over, hvad han saâ, at han ikke tænkte paa at rejse sig fra sit Sæde.

Byfogden saâ omkring paa de Tilstedeværende, lo højt og kyssede Fruens Haand. Ved denne Akt rømmede Rektor sig og tog sig om Munden. Saa gav den raske Sportsmand Baaden et Spark, og saa den røg et godt Stykke ud i Aaen. Han sagde til Drengen:

— Sejl Baaden hjem, Hans! og gjør den fast ved min Havebro. Ja undskyld, højstærede Rektor! men det var mig magtpaaliggende at bevise Dem, at, naar den gamle

Wunsch gaar af som Gymnastiklærer ved Latinskolen, saa er jeg kapabel til at overtage hans Timer. Med de smaa Lønninger, som Retsbetjentene sukker under, bliver det nødvendigt at skaffe sig lidt Extrafortjeneste.

Rektor rømmede sig igjen og udstødte et halv høfligt, halv forlegent: He-he, men der var ingen Latterklang deri. Saa løftede han Brystet, gjorde et Haandudslag hen mod Erik Holmberg og sagde:

— Maa jeg præsentere Byfogden Hr. Cand. theol. Holmberg, nylig konstitueret som Lærer her ved Skolen . . . . .

— Se, se, sagde Byfogden og satte en komisk barsk Mine op, den lige frem berøgtede Voltairianer, som vil rokke ved vor rene Tro paa Bjerget. Tag sig iagt, Maansør Montanus, jeg er Jesper Ridefoged og kan bevise ham med min Samvittigheds Vidnesbyrd, at Alt det, han siger, er lutter Løgn, og jeg skal faa den tykke Degn Ølsted til at assistere mig.

Rektor fik et Par smaa, konvulsiviske Trækninger om sin Mund, rynkede sine stærke Bryn en Smule og gned sine Hænder, saa Fingerleddene knagede. Adjunkterne vexlede stjaalne Blikke. Erik blev rød i Hovedet og ubehagelig berørt; kun Fruen lo. Hendes Mand tyssede ad hende ved at blinke med Øjnene. Han skurede Hagen mod sit høje

Halstørklæde, saa de stive barberede Skjægstubber skrattede mod Silken, og sagde med et fremtvunget humoristisk Smil:

— Hvis der blandt vor Skoles Lærerpersonele og iblandt Byens øvrige Embedsstand, der ikke er meget talrig, findes den Art Bjergbeboere, som Hr. Byfogden vil være saa venlig at spille Ridefoged for, saa tillader jeg mig at stille mig paa Erasmi Montani Side, men . . . (og nu endte enhver Antydning af humoristisk Tonefald, og Talen bevægede sig frem i adstadig Andante og alvorsfuld Modulation) . . . men, lige saa vist som Skolen indrømmer enhver Individualitet Rum til at røre sig indenfor den fælles Ramme, kan Hr. Byfogden være overbevist om, at den har Midler til at sørge for, at intet af, hvad der hører til den, falder uden for denne Ramme.

Rektorfruens Øjne fôr under denne Tirade ængstelig fra hendes Mands hen paa Byfogdens Ansigt. Begge bevarede et fuldkommen ubevægeligt Alvorspræg. Erik var uhyggelig tilmode som paa en gyngende Mosebund, var flov over at staa der som en Skoledreng, der først bliver spottende forhørt af en nærgaaende Inkvisitor og derpaa daarlig forsvaret af en usurperet Formynder. Fruen saâ flygtig, ligesom spørgende paa ham. Alt dette gik for sig i faa Sekunder, thi Byfogden riposterede hurtigt; han gjorde et Forsøg paa

uden Karikering at antage Rektorens slæbende, værdige Gangart i Talen:

— Hvor kan vor kjære Rektor tro, at jeg et Øjeblik kunde mene, at Latinskolens intelligente Lærerkollegium og de øvrige faa Intelligenser i Byen som Postmesteren Major Holk og Toldforvalteren Kammerraad Malling ikke besad aandelig Sikkerhed nok til at møde et for deres sædvanlige Aandsliv fremmed Fænomen? Nej, men som Borgmester maa jeg nærmest have Borgerskabet for Øje. Sæt f. Ex. at den tyske Sadelmager Hachenberger, der viser sit fritænkeriske Sindelag ved at protestere mod at ofre til Præsten de tre store Højtider, kunde hente et Skin af Understøttelse for sine kirkestormende Tendenser og forførte sin Nabo, Hattemager Rosenkvist, som heller ikke er stærk i Troen! Saa kunde der udbrude en Religionskrig mellem de to paa den ene Side og Glarmester Veng paa den anden. For Glarmesteren er en sværmerisk Sekterer. Hver Søndag præker han i Stenløse Grusgrav for et Par Fattiglemmer og en fortrukken Røgter og oplyser dem om Aandens umiddelbare Naadevirkninger. De kommer uden præstelig Mellemløst. Og saa præker han om det indre Lys, der tændes i ham, naar han ser de forskjelligfarvede Glas paa sit Glarmester-skilt blinke i Søndagmorgensolens Straaler.

Røgteren skal efter troværdige Folks Sigende have opdaget det samme Lys i sit eget Indre. Det er sket, efterat han paa Hjemvejen fra Gudstjenesten i Grusgraven har bedet lidt i Stenløse Kro. Naar han saa kommer hjem, præker han for Svinedrengen og et Par Malkepiger paa Stenløsegaard og maa finde sig i den Spot og Forhaanelse, som gjerne for Religionsstifterne er Begyndelsen af Martyriet. Og skal vi nu have en ny Religion? *C'en est trop!*

— Interesserer de Fænomener Dem, Kandidat Holmberg? spurgte Rektor med ironisk Deltagelse.

— Nej, svarede Erik og saå ud over Vandet.

Der blev stille et Øjeblik. Rektorens Frue stjal sig atter til at se paa de Tilstedeværende. Man hørte Vandet skvulpende sno sig om Træpælene, hvorpaa Broen hvilede. De to Lærere havde sat sig paa en Bænk. Mathematikeren rodede med sin Stok i Sandet. Filologen vendte brat Ryggen til Byfogden og syntes at afvente flere gyldne, orakelmæssige Ord fra sin Overordnedes Mund.

Erik Holmberg kæmpede med sin naturlige Forlegenhed og sin Harme over Byfogdens Taleform, som han indvendig karakteriserede som labansagtig og nærgaaende.

Der var noget Gaadefuldt i Luften. Himlen røbede Lyst til besløre sig og blive taaget, overtrukken og tung, og samtidig syntes Solen ikke helt at ville vige uden at have præsteret Et eller Andet i Retning af en brillant Udgang. En stille, dump Strid førtes i de øvre Regioner. Den nedgaaende Sol gjorde et kraftigt Udfald. I et Minut stod Landskabet og Menneskene i et rødglødende Lys. Det ramte ikke Mathematikeren og Filologen; de sad i Skygge af en forover ludende Hyld. Men det faldt skarpt over den paa Broen fordelte Gruppe. Byfogdens hvide Tænder skinrede under Overskjægget som hvidgule Perler; hans Øjnes farvede Parti stod skarpt mod det Hvide som forskjelligfarvet Email. Fruens Profil blev skarpt skaaren med et stærkt Glanslys langs Kontourerne. Hendes Øjne plantede sig stift og tæt i Byfogdens Ansigt. Hendes Mand skyggede for Brynet med Haanden, hvis Hulning blev mørk karmoisinrød. Erik Holmberg stod stiv og rank med en misfornøjet Flovhed udbredt over sig som Pierrot i en Pantomimes Slutningstableau med den obligate bengalske Flamme. Ja, han var rigtignok noget kjønnere end Pierrot.

Saa kunde den stakkels Sol ikke mere. Maane og Stjerner havde dog den Takt ikke brat og brutalt at vise sig som Sejrherrer. Det blev snart saa mørkt, som det kan blive

i de „lyse Nætters“ Tid. Tavsheden brødes ved en lydelig Gaben fra Rektor, uagtet han dæmpede den med Haanden. Erik syntes, han hørte en Slags ligeledes dæmpet, underlig bjælderaslende kort Latter fra Byfogdens Side. Denne sagde et brat Farvel og skyndte sig op gennem Havegangen, inden de andre Gjæster fik taget Afsked. Han vilde aabenbart ikke have Følgeskab.

Da Erik, ledsaget af de to Kolleger, var kommen ud paa Gaden, sagde Mathematikeren:

— Jeg vil bare sige Dem det, Hr. Holmberg, for at De kan vide, hvad De har at rette Dem efter for Fremtiden. Naar vor Fa'er gaber om Aftenen, saa er det et *consilium abeundi*.

— Det er en mageløs begavet Mand, sagde Filologen. Han følger, Skam, med paa næsten alle aandelige Omraader.

— Ja, sagde Mathematikeren, han kan saamænd endnu bevise den pythagoræiske Læresætning.

— Aa, I Matematikere! Ja vistnok er Mathematiken ikke Rektors Force. Men tænk, hvor han f. Ex. er med i den nyere Literatur. Forleden holdt han hos Apothekerens et formeligt Foredrag over Octave Feuillet. Og se nu i Aften! Sikken en *vue* over den nyere Filosofi; jeg mener . . . det var jo kun flygtigt, men det beviser dog, at han har læst den.

— Hm? Hvad mener De, Hr. Holmberg?
spurgte Mathematikeren.

— Aa, hans Ytringer var jo da egentlig
kun . . . .

— „Gemeinplätze“? Hvad? Var det vel
andet?“

— Jeg kan ikke lide det Smaahakkeri
paa Rektor, som De altid driver, sagde Filo-
logen. Han er en rigtig gennemdannet Mand,
og, hvad han siger, er altid klart . . .

. . . Og altid det samme. Jeg kan, Skam,
hans Filosofi og Æsthetik udenad. Og den
opvarmede Grød kan saamaend være god nok
til mig. Jeg kan altid servere nogle Klumper
af den, naar jeg vil imponere de Indfødte . . .
Naa, De bor vel foreløbig her paa Gjæstgiver-
gaarden, Hr. Holmberg? God Nat! Sov vel!
Ja vi kommer jo til at ses tidt nok. Det var
ellers en morsom Prøve, De fik paa Byens
Befolkning i den Byfoged? Hvad? Naa, god
Nat!

De to Adjunkter fulgtes ad et Stykke ned
ad Gaden.

— Det er en Tværdriver, den *homo novus!*
bemærkede Mathematikeren.

— Det er vist ungdommeligt Vigtigmageri,
denne fornemme diplomatiske Tavshed, som
han iagttager, svarede Filologen. Det er kjede-
ligt, vi har faaet en saadan halv berygtet Fri-
tænker her ud.

— Ja, jeg saå ogsaa helst, at vi var fri for al Uro og Vrøvl i Skolen. Ellers maa han tro for mig, hvad Pokker han vil. Men det er den Slags Ting, man skal holde for sig selv. Ellers forstyrrer man Gemytligheden. Naa, der er Deres Gadedør! God Nat, Olrik!

V.

Erik Holmberg havde i de sidste Aar, han havde tilbragt som Timelærer i Kjøbenhavn, været vant til at tage sig „en halv Historie“ paa et Konditori, før han gik hjem og i Seng. Denne første Aften i Provinsbyen havde han befundet sig uhyggelig. Bestandig havde han følt en indvendig Forpligtelse til med videnskabelig Fornemhed at hugge gennem hele den falske Parade af selvgod Overlegenhed og fedgemytlig Dilettantisme, som havde overskyldet ham i Rektorens Have. I de faa Sekunder, han behøvede til at gaa gennem Gæstgivergaardens Forstue, strømmede mindst ti Motiver til pikante Svar og knusende Modargumenter gennem hans Fantasi. Hvorfor havde han ikke brugt dem? Han var en fejt og fjollet Karl, syntes han. I Vrede paa sig selv sparkede han Døren op til Gæstelokalet. Han maatte have den „halve Historie“. Han

trængte til Trøst i en eller anden Form, og for Øjeblikket frembød sig ingen anden Udvej end et Glas Toddy. Han var vred paa sig selv, fordi han ikke kunde finde noget Bedre. Men saa sagde han til sig selv, at Rektoren var en fedtet Karl, der ikke havde budt ham det Mindste den første Gang, han aflagde sin Visit hos ham. Han — Erik Holberg — skulde . . . . . ja, hvad skulde han? . . . Jo, han vilde bestille en Toddy. . . . . Ja, men saa ærgrede han sig igjen og sagde til sig selv: Gammeldags, dum Studentervane! Men han havde i samme Øjeblik selv aabnet Døren til Beværtningen.

En Dunst af Øl, Spiritus og Tobak slog ham modbydelig imøde. Han fik en kvalmende Fornemmelse ved denne fede, tykke Røg, der paatrængende borede sig ned i hans Aandedrætsorganer og strax forarsagede en kort Hoste og gjentagne Nyseparoxysmer. Tykke, utydelige Stemmer, der vidnede om spiritusbelagte Tunger, lød ud i det lille Forværelse fra den store Stue, hvor Billardet stod. Erik skjelnede følgende Repliker:

— Du, Andersen, Frankrig, han klarer s'gu nok Tingene.

— Nej, det er noget Sludder, Preussen, han er den, der ta'er det Hele.

— Ja, men jeg holder paa Gambetta'en, for han lavede Pandekagen, da . . . . . ja den

Gang . . det . . saadan kneb . . . og ser Du, Andersen . . . hele Friheden og Fremtiden og alt det Vrævl . . . det er dog det, vi holder paa . . . . og vi skal dog have Toldvæsenet væk . . . for der er nu kun Apothekerne, som ta'r Kagen, men vi andre Næringsdrivere, vi er dog enige om, at Moralen af det Hele er noget rigtig Fedtekræmmervæsen.

— Ja, men saa kommer Atheismen op.

— Ja, hvad rager den os? Den maa Præsterne klare, for jeg er lige glad, naar de bare inte kommer med Socialismen og tvinger mig til at dele de fattige Skillinger, som jeg har tjent i mit sure Ansigt's Sved, med den fordrukne Rokkedrejer Madsen og hans sorte Kælling og hans sexten Unger.

— Ja, se det har Du nu Ret paa i Hovedsagerne af, hvad Du siger, Hansen, for skal det blive rigtig galt, saa vil jeg ogsaa hellere ha' Atheisme end Socialisme. Og derfor holder jeg paa Bismarken fremfor paa Gambettaen, og jeg tror, Preussen, at . . . han egentlig er vor Ven. Ja, hvad siger Agenten? spurgte Andersen.

Erik Holmberg opdagede gennem Døren den Tiltalte, en høj, lidt fint udseende Alvorsmand med blaa runde Brillen. Det var Byens rigeste Mand, der drev Kornhandel. Agenten tog sin fladtyggede Cigar ud af sin brede Mund og sagde:

— Vær De ganske rolige. Alting skal først blive rigtig galt, før det bliver rigtig godt.

Efter dette Orakelsvar tilnikkede Agenten sig Bifald og fortsatte sin rygende og tyggende Cigarbehandling. Andersen nikkede til Hansen og sagde:

— Der er s'gu Noget i, hvad Agenten siger. For ser Du, Hansen, hvem véd egentlig, hvad Gambettaen vil? Véd Du det, Hansen?

— Om jeg véd det? Jeg véd det s'gu kanske bedre, end han selv véd det.

Og Hansen slog et vældigt Slag med den knyttede Næve i Bordet.

— Et Slag i Bordet er intet Argument, bedste Hr. Hansen, sagde Agenten med et overlegent logisk Smil; der skal, om jeg saa maa udtrykke mig, matematiske Udviklinger og filosofiske Bevisligheder til, for ikke at tale om de juridiske. . . . . God Morgen, mine Herrer, god Morgen!

Efter dette pythiske Orakelsvar, tonede Agenten gjennem det mindre Forværelse, hvori Erik Holmberg sad, hilste hen til ham og sagde: God Morgen, god Morgen!

Inde fra den store Stue lød:

— Du, Hansen, men det med Atheismen, det bliver dog lige godt galt i Længden. For nu er der kommet en Adjunkt her nér til vores Latinskole, og han tror hverken paa

Treenigheden eller Nad'ren eller de andre Sakremitter.

— Aa, hvad, han gi'r sig nok efterhaanden og stikker Fingeren i Jorden og lugter, hvor han er. Du skal se, Andersen, han gaar s'gu nok til Alters ligesom alle ordentlige Folk i Byen. Det er farligt, saa Du glør, Bager Graff, hvad er nu Din Mening, Bager Graff? Hvad?

— Min Mening er, at jeg har en Dreng, som er elleve Aar, og jeg havde tænkt paa at sætte ham i Latinskolen; men, naar Drengene skal lære Atheisteri og Socialisteri, saa sætter jeg ham før til Bageriet. Men jeg er ellers kjed af at snakke om saadanne Sager, saa jeg vil hjem og sove, for min Mening er, at der inte kommer Noget ud af det Hele. Og I kan gjerne sige mig imod, men I skal vente, til jeg er gaaet, for nu er jeg bleven gal i Hovedet og taaler ingen Modsigelse. Det er nu blevet mit Princip i Aarenes Løb.

— Skal vi ha' Pommeranser og Vander rundt, Andersen . . . kan Du saa holde Kjæft, Du Kringlevender . . . Du, Graff! . . . det er Dig, jeg taler til.

— Ja, det er en *argumentum . . . ad . . .* ja, jeg kan ikke huske det Hele . . . men det sagde den salig fordrukne Overlærer Kronberg, som ellers blev halvfemsindstve Aar og levede 30 Aar som Pensionist. Den Pension

maatte s'gu hele Samfundet betale. Hvad? Men det beviser, at Spiritus ingen Skade gjør. Men nu vil jeg hjem til min Kone, for hun ligger hele Natten og bider i Lagenerne af Arrigskab og Mavekatrine, naar jeg bærer en altfor ækel Kæfert hjem saadan hen mod Morgenbrækningen paa denne Aarsens Tid.

— Saa stik bare af, Du Dejgklat, raabte Hansen, og hils Madam Graff, for hun er møjet kjønnere Kone, end som Du er Mand. Men I er ellers grimme begge To som den lede Dævel. . . . Hør Du, Graff . . . hvad er det for et Øje, som Din Kone ser vindt med?

— Madam Graff er inte vindøjet, hun er barestens bælgøjet, raabte Andersen. . . . Hu, ha, hvor Bageren bliver gal . . . se, hvor han glori!

Bager Graff var virkelig stemt op til den højeste Pathos. Han tog i Hankene paa to Ølkrus, drev dem begge ned mod Bordet, saa de gik itu, og hvinede med dirrende Stemme:

— Naar Nogen siger det, saa erklærer jeg ham her med flere Vitterlighedsvidners Underskrift for en infam Løgner og Bevasker . . og Injuriant . . og en . . Athejst og en Socialist . . og en . . Uh . . . saadan en Gambetta . . . som Du, Pedersen . . . eller Hansen . . . for Pedersen var Din Svoger, men han er død og borte . . . men han var lige saa stor en Krakiler som Du. . . . Og nu gaar jeg hjem

til min Kone . . . og saa gi'r jeg Jer Andre . . . .
 Døden . . . . og det hede Helvede. Og saa
 maa der komme lige saa mange Fritænkere
 til Latinskolen, som der vil; men saa sætter
 jeg ikke mine Børn i den, for jeg vil beholde
 den Tro, som jeg er konfirmeret i . . . og som
 . . . jeg har inddrukket med min salig Moders
 søde Mælk.

Nu græd Bageren og raabte:

— I er Allesammen mine Venner, men I
 miskjender og forhaaner mig, siden Ole Hansen
 har lavet et Dampbageri . . . og det vil jeg
 ikke taale af Jer . . . for I er nogle . . . . .
 nej, I er mine højtelskede Medkollegaer og
 Medborgere . . . I Tappel! . . . . . Og, gi'r
 Du en Pommerans til, Andersen, saa skal jeg
 aldrig snakke et Muk om vores forskjellige
 Livsanskuelser og saadan noget utidigt Slud-
 der, og saa vil jeg ikke fragaa, at min Kone
 ser vindt til fjermer.

Nu snakkede den Ene i Munden paa den
 Anden. Erik Holmberg hørte snart kjærlige,
 sentimentale Bekjendelser om, hvor højt An-
 dersens elskede Graff, og Hansens baade An-
 dersens og Graff, snart Erklæringer om, at der
 kunde vanke „Klø“, naar det skulde være, og
 det kunde baade blive „Haandklø“ og „Kjæppe-
 klø“, for Hansen havde, paastod han, en Ege-
 spire med to Knaster paa staaende i Gangen,
 og den Egespire havde han selv skaaret for

femten Aar siden i Bustrup Skov. Andersen hævdede, at det var umuligt, for alle Egespirer i Bustrup Skov vare vinde og skjæveligesom Madam Graffs fjermer Øje. Deraf opstod en Smule Skjænderi, der dog snart gled over i Latter.

De tre Borgere kom drivende med Armene om hinandens Hals gjennem Værelset, hvor Erik Holmberg sad. De sang — ingenlunde harmonisk — følgende Linier:

Og vi gaa til vort Arbejd med frejdigt Mod,
og vi sove om Natten en Søvn saa god;
og vi elske vort Land, og vi ære vor Drot,
Gud signe ham i hans høje Slot!

Da de kom igjennem det forreste mindre Værelse og saå den fremmede Mand, gav de los med Armene. Hver søgte at hilse *gentlemanlike* paa den fremmede Herre. Garver Andersen gik lidt bag over, Glarmester Hansen lidt forover, Bager Graff lidt til Siden ved den energiske Opstramning. Garver Andersen sagde: God Morgen, Glarmester Hansen: God Nat, Bager Graff: Ærbødigst . . .!

Erik Holmberg gik i Seng. Han havde nu gjort et flygtigt Bekjendtskab baade med det aristokratiske og demokratiske Samfund i den By, hvor han næste Morgen skulde begynde med at udfølge sin Virksomhed i det højere Skolevæsens Tjeneste.

VI.

En lang, bred, hvidkalket Gang med Glasdøre ind til Klasseværelserne mødte strax den, der aabnede Latinskolens tunge Dør. De eneste arkitektoniske Prydelser vare to doriske Koronamenter, overmalede med en graa, fedtet Oliefarve. Det skulde lade, som de bar et Bueslag over Hoveddøren. Karmene paa Dørene ind til Klasserne havde en Slags Arkitrav med Tandsnit og en trekantet Frise over sig. Erik var ilde til Mode og tænkte paa, at det Begreb om Oldtidens Arkitektur, som man fik af disse Døre, forholdt sig til den virkelige græske Bygningskunst akkurat, som det Billede, danske Studenter fik af den antike Oldtid, forholdt sig til den virkelige græske Aand.

Lærerne stode gruppevis paa Gangen. Et Forsamlingsværelse existerede ikke. Var det, fordi det vilde føre til, at Lærerne skulde komme i Passiar og glemme Klokkeslaget? Staten havde altsaa den samme sjofle Mistænkelighed til sine Embedsmænd som de private Skoleentreprenører i Kjøbenhavn til deres lavt lønnede Timelærere. Erik Holmbergs ømfindtlige Sind følte sig lige saa saaret, som da han første Gang i sine unge Studenteraar be- traadte den kjøbenhavnske Privatskoles Ter- ritorium og saå Lærerne vade om i Sneshap i Skolegaarden de ti Friminuter mellem Timerne.

Rektor præsenterede den nye Mand for den gamle Besætning. De to Kollegaer, han havde truffet igaar Aftes, hilste ret venlig; de andre hilste stift og forbeholdent. Skolens Inspektor, en tyk gammel Herre med Hornbriller og Silkekalot, oppebiede ikke en Gang Præsentionen. Han opdagede, at to Drengesloges henne i Gangen, og i energisk Embedsiver løb han med lange Skridt hen til Kampstedet og uddelte et Ørefigen til hver af Gladiatorene. Klasket gav hult Ekko i den lange Gang.

Samtalen i den Gruppe, i hvilken Erik blev staaende, drejede sig om det sidste l'Hombreparti. Matematikeren, Adjunkt Petersen, sagde:

— Jeg spørger paa Konge, Knægt, fjerde i Trèfle, købte ingen Trumfer. Og saa vinder jeg, Gud hjælpe mig, alligevel Spillet, og endda spillede jeg med de to mest drevne Hunde, Apothekeren og Amtsforvalteren.

Klokken ringede, og Enhver begav sig til sin Klasse. Erik skulde op i et Værelse længst fra, hvor han havde staaet. Paa Vejen passerede han den gamle, tykke Inspektor. Han stod i Døren til sin Klasse med et stort Lærredskort over den gamle Verden, som han holdt højt i Vejret paa en Stang lig en katholsk Kirkefane i en Procession. Erik hilste ham. Inspektor tog bag i sin Kalot,

bukkede dybt, men med et dødningealvorligt Ansigt, gloede underlig — var det forbavset eller forarget? — paa den nye Kollega, mens han med skrævende Ben blev staaende paa Dørtærskelen og spyttede en Skraa ud i Gangen. Saa viste hans fede krumme Ryg sig i Dørkarmen. Erik troede at opdage et Skuldertræk og en betænkelig Hovedrysten.

Erik kom ind i sin Klasse. Hvor var Scenen for hans Provinsdebut lys, livlig og rummelig i Sammenligning med de københavnske Lokaler, han havde færdedes i!

I Stedet for Udsigt til en brolagt, styg Baggaard, i Stedet for et Luftrum, gennemkrydset af kjedelige eller hæslige Linier i høje retvinklede Gavle og et Utal af Skorstenspiber og Røgfangere saå han en halv havehalv markagtig Plads, et grønt Vænge ligge foran Vinduerne. Midt i Vænget var en lille Dam, Ænderne svømmede i den og strøg hvide Fjer af i Farten. Gratiøst krummede hoppede Fjerene smaat afsted i det kløftede Kjølvand, som Ejernes glidende Sejlads aftegnede. Ud over Vandet ludede en snart udspringende Guldregn- og Syrenbusk. Hvor drak deres Knopper graadig Solskin! Et Par fine, svaje Pile strøg hvidbladede Grene kjærtegnende hen over det græsgrønne Vand; Vindpustene krusede Vandet i smaa Læg. Og saa i Baggrunden de duftige Skovlinier paa hver sin Side, aaben Mark i

Midten og i Baggrunden et hvidt Landsbykirketaarn leende ud i Solskinnet.

Den nye Adjunkt mærkede en Smule Uro og Mudren blandt det Dusin Tolv-Trettenaarsdrenge, som Klassen bestod af. Han saå, at Fuxen nærmede en hul Nøgle til Munden, for i paakommende Tilfælde at hilse Debutanten med Fløjtetoner. Men, da Drengene saå det stille, mildt alvorlige Ansigt og ikke fik Greb i nogen iøjnespringende „Grinagtighed“ i hans Person eller Optræden, bleve de stille, inden han endnu var kommen op paa Kathedret.

De følte med Skoledrenges sikre Instinkt, at han før havde siddet paa den Plads, og at her intet lavt Gjærde var, som kunde indbyde til at springe over.

Der bredte sig strax Fred og hyggelig Tillid i den solrige Stue med de lysegrønne Vægge, mørkegrønne Bordplader og perlegraa Bænke.

— Det bliver vist en rar Lærer, hviskede en Dreng paa midterste Bænk til sin Side-mand. Han ser ikke hamper ud, og han er, Skam, heller ikke en Fjols.

Erik Holmberg begyndte at examinere i Historielektien.

En nydelig lille Dreng, hvidblond, med store troskyldige Forglemmigejsøjne, opramsede med kvindelig Sopran en kort Beretning om Slaget ved Roszbach.

Hvor klædte det ham allerkjæreste, da han, uden at ane, hvad han sagde, refererede:

— „Men den uduelige Marechal Soubise, der ene skyldte den udsvævende Ludvig XV's uværdige Frille, Madame de Pompadour, sin Hærførerstilling, led et vanærende Nederlag . . . . .“

Erik nikkede mildt smilende og vedblev nogle Minuter at nyde det søde lille Ansigt og den uskyldige Stemmes Referat af de tørre Alvorsord med de mange for Drengen uforstaaelige Adjektiver.

Da lød der fra Sideklassen et Brøl:

— Flynder! *βαίνω, βήσομαι, βέβηχα, ἔβην* (Aoristformen udtordnedes med et frygteligt Raseri). Hvor mange Gange skal jeg sige Dig det? Hvad? . . . Jeg synes, Du mukker? Naa, ikke? Ja, det er ogsaa det fornuftigste. Men det siger jeg Jer, alle I Slubberter, at, hvis jeg mærker Ligegyldigheden og Dvaskheden over for de gamle Sprog tage til her i Klassen, som den længe har gjort . . . . og hvis jeg mærker Spor af Fritænkeri (samme Brøl som ved den græske Aorist), saa skal jeg male hvert eneste uregelmæssigt græsk Verbum i alle Tempora og Modi med Rottingslag paa Jere Rygstykker . . . I . . . I Aalekvabber!

Erik vendte sig lidt til Siden mod Døren til Naboklassen. I Glasruden stod den gamle

Inspektors luerøde Ansigt med de hvidglødende Glar i Hornbrillerne. Rovdyragtig blottedes de lange gule Fortænder, alt mens de bearbejdede Skraaen med en Energi, som om Kjæverne dreves af Dampkraft.

Et Øjeblik mødtes de to Kollegaers Øjne. Den gamle Inspektor gjorde først omkring og halede Kalotten op, som var gleden ned i Nakken. Erik saâ ham med Bogen foran paa Maven fjerne sig og hørte ham begynde i Brøletone:

— Det næste Verbum: *λαμβάνω, λήφομαι* . . . . . Stemmekraften tog af, og de næste Tider af Verbet døde hen som en Torden, der hurtig fjerner sig.

Det kogte i Erik Holmberg. Da Timen var forbi, skyndte han sig ud og vilde have en Forklaring af den gamle Inspektor. Men, da denne saâ ham paa Siden af sig, satte han formelig i Løb, og i et Par lange Skræv var han foran Døren til sit Kontor. I lynende Fart fik han den op, smuttede igjennem den smalleste Aabning, hans Krop formaaede at bruge, slog Døren haardt i og drejede Nøglen om indvendig fra.

Den Fart, Erik Holmberg var kommen i, saadan rent legemlig, vakte en aandelig Energi i ham. Han maatte, syntes han, tale med sin Rektor og søge Oprejsning for den uværdige Polemik, som Inspektor havde ført

med ham gjennem Døren. I Fortsættelse af den begyndte Fart røg han i Følge Inertiens Lov ned i en af Korridorens Yderender, hvor Rektor med store Haandbevægelser lod til at holde et Foredrag for en fire Lærere, der omgav ham.

Rektor kunde se paa Erik Holmberg, at han vilde Noget. Men han tyssede paa ham med Haanden, som vilde han tilkjendegive ham, at Foredraget først maatte afsluttes. Foredragets Gjenstand var Pædagogen Pestalozzi. Nu skulde det træffe sig saa heldigt — eller uheldigt — at Erik Holmberg i en fast Medarbejders Forfald havde skrevet en Artikel i et Konversationslexikon om den berømte schweiziske Skolemand. Han hørte sin Artikel gjentages af sin nye Rektor, næsten ordret.

— Den Mand følger dog med paa alle Punkter af Videnskaben, sagde den ene af Adjunkterne til sin Sidemand.

Erik lo indvendig og opgav den Plan, som hans første Indskydelse havde dikteret ham. Rektor havde glemt, at den nye Adjunkt vilde Noget, da Klokkeren atter ringede til Arbejde. Erik Holmberg gik ind i sin nye Klasse og examinerede Drengene i den peloponnesiske Krig, med Følelsen af, at hans Kildestudium til denne Tid ikke var stort bedre bevendt end hans Overordnedes Kjendskab til

Johan Heinrich Pestalozzi, født 1746, død 1827. Men Erik Holmberg maatte beundre den aldrende Mands gode Hukommelse. Han havde næppe selv kunnet gjengive sin egen Artikel saa korrekt.

VII.

Efterdønningerne fra den store Strid, der førtes i Hovedstaden om de i det mindste i Danmark nye Tankegange, naaede ogsaa Kjøbstaden. Byen havde naturligvis en Avis. Samme Avis havde sin kjøbenhavnske Korrespondent, der lod sig det være magtpaaliggende at meddele al mulig Kafé- og Gadesnak.

Korrespondenten skrev: „De nye Ideer, der prædiktes saa skamløst fra selve Universitetets Læresale, forrykker mere og mere Hjernen paa unge Mennesker. Den ene Fritænkerforening opstaar efter den anden. Den sidst stiftede ledes af en Lærer ved kjøbenhavnske Privatskoler. Denne Person har vakt Opsigt ved altid at gaa med lange Støvler, hvori Benklæderne ere stoppede ned, og med en bulet graa Hat. Dette skal være radikalt. Han foreslog strax, at Forsamlingen skulde beslutte at afskaffe Ægteskabet, gjenindføre den naturlige σ : den dyriske Kjærlighed.

Altsaa: Mand skal skilles fra Hustru, Børn fra Forældre, Familien skal ophæves. Et Liv paa de vilde Bestiers Vis, støttet paa Darwins berygtede Theorier!“

Bager Graff udviklede en Aften paa Gjæstgivergaarden, at han nok vilde skilles fra sin Kone, fordi hun grinede til en Barbersvend med rød Knevelsbart, men — min Salighed, om jeg opgiver mit elskede Fædreland og mine to ældste Børn; de to sidste . . . naa, ja . . . jeg siger ikke, hvad jeg mener, Andersen . . . for jeg vil s'gu inte sige det, . . . men jeg kunde kanske sige mere end som de Fleste her i Byen.

Andersen gav ham betingelsesvis Ret, men paa en saa drilsk grinende Maade, at Bageren erklærede, at han ved første Lejlighed vilde klø „Balbersvenden“, saa han aldrig nogensinde mere skulde tage sine Medkristne ved Næsen.

Avisen redigeredes af en ældre, aldeles uliterær Bogtrykker. Den var i høj Grad ringeagtet af Alt, hvad der hørte Latinskolen til. Rektor havde ved Lejlighed rettet en blid Bebrejdelse til Pedellens trediveaarige Datter Virginia Jokumsen, da han så hende læse Udklipningsfeuilletonen, fordi hun ikke valgte Bøger fra Disciplenes med Smag samlede Morskabsbibliothek i Stedet for den Slags Romaner. De vare, sagde han til hende, lige

forkastelige fra et æsthetisk og et ethisk Synspunkt.

Den midaldrende Pige sagde Intet, men karakteriserede i sit Indre Rektor som et „rigtig gammelt Vrævl“.

Erik Holmbergs Væsen gav ikke hans Kollegaer Lyst til at indlade sig videre med ham. Matematikeren forsøgte en Gang at være „gemytlig“. Han havde medbragt paa Skolen et Exemplar af Byens Avis en Dag, da den indeholdt en latterlig rasende Korrespondanceartikel mod „den frie Tanke“. Samme Artikel beklagede dybt, at flere og flere af de kjøbenhavnske Privatskolers Lærere bleve „befængte med denne Gift“, advarede Bestyrerne og Forældrene og opfordrede de Første til at afskedige Vedkommende, der „naturligvis“ for største Delen vare „Jøder“.

Mathematikeren viste Erik Artiklen, mens han lo højt ad dens Dumhed, og spurgte ham:

— Er De omskaaren, Holmberg?

Men i Stedet for at høre sin gemytlige Latter fordoblet, saâ han sin unge Kollega blive bleg af Harme.

— Vil De fornærme mig ved at vise mig de infame Løgne? spurgte Erik med dirrende Stemme.

Mathematikeren bukkede ironisk.

— Jeg vilde blot more Dem, sagde han. Men — om Forladelse — De er vist ikke

anlagt for det Komiske. . . . Jeg synes, vor Tids Ungdom har mistet Evnen til at tage sig et Grin.

— Jeg har aldrig havt den, svarede Erik med trodsende Kulde.

Mathematikeren fortalte sine Kollegaer Ordskiftet og føjede til:

— Det er en Stivstikker og en Tværdriver, den Nutidsmand, vi har faaet herud.

Den gamle Inspektor sagde:

-- Det véd jeg ikke, hvad han er. Jeg vil ikke have Noget at gjøre med ham, fordi han nedbryder Troen paa Ægteskabet (Inspektors Ægteskab var velsignet med 11 Børn). Men i hans Sted vilde jeg ogsaa blive yderlig forbitret over, at saadan en Sværtekoger som den Bogtrykker Tolstrup tør udtale sig saadan om Mennesker, der dog i det mindste har klassisk Dannelse. Gud være for Resten konstitueret Lærer Holmbergs og hans Venners Sjæle naadig! . . . Ja, grin I kun ad en gammel Mand, som har Mod til at bekjende sin Tro for Alverden.

Dermed drejede han sig om og uddelte et Ørefigen til et Par Dreng, som sloges i Gangen.

Rektor havde i Forbigaaende hørt det Hele, men sat en Mine op, som om hans Tanker, langt fra at dvæle ved hans Underordnedes Samtale, gjæstede Propylærnes

Søjlehaller eller et andet fuldt saa klassisk Sted.

Rektor gik hen til Erik Holmberg efter den sidste Skoletime og sagde til ham:

— Jeg ønsker levende en Samtale med Dem — ikke nu, thi nu er jeg træt. . . . Hør, kom Klokkeren fire og spis til Middag hos mig . . . . ganske *en familie* og i yderste Tarvelighed. En Ting har vi tilfælles — vi er begge Videnskabsmænd, Sandhedssøgere . . ja, de to Ting ere identiske, Hr. Holmberg. . . De husker Lessings berømte Ord: Havde jeg Sandheden i den højre og . . . jo . . . saadan er det . . . og Søgen efter Sandheden i den venstre Haand; jeg lod den højre blive lukket og holdt mig til den venstre.

— Det staar i Indledningen til Martensens Dogmatik, og Citatet er endda galt, tænkte Erik, men han sagde ingen Ting.

Ifølge et rigtigt Instinkt trak Erik Holmberg i sin sorte Selskabsdragt. Thi, skjønt han var den eneste Gæst, havde Husets Herre klædt sig i Galla. I Kjolens Knaphul hang en Miniaturudgave af et Ridderkors. Det behagelige Indtryk, Eriks Dragt gjorde paa hans Overordnede, læstes paa hans milde anerkjendende Nik ved Modtagelsen.

Det var nu hen paa Efteraaret. Fruen var klædt i uldne Stoffer, men af lignende

ejendommeligt Snit, som Erik havde set paa hendes Sommerdragt hin Aften i Haven.

Rektor tog begge Adjunktens Hænder og trak ham hen i en Vinduesfordybning i Dagligstuen. De svære, brune Fløjelsgardiner afsondrede dem næsten helt fra det øvrige Rum. Rektor var lutter Velvillie, da han med et selvfølende Smil sagde:

— Alvor og Gammen kunne godt gaa sammen, kjære Hr. Holmberg. Vistnok er Videnskabsdyrkerens Grundstemning Alvor, ja endog en vis fornem, adelig Seen ned paa, hvad der er trivielt eller frivolt. Men dette . . . læg velvillig Mærke til, hvad jeg siger Dem, kjære yngre Ven . . . dette udelukker ingenlunde en vis . . . ja, lad mig kun kalde det Gemytlighed. Det nationale danske Gehør for en let Spøg har affarvet vor Literatur f. Ex. . . . De forstaar mig, kan jeg se. Jeg spilder da ikke et Ord mere paa den Sag. Jeg forsikrer Dem, at jeg er Psykolog og studerer saa vel Lærerne som Disciplene strængt videnskabelig og menneskelig sympathetisk, tør jeg sige. Jeg forstaar Aands- og Sjælelivet i alle dets Nuancer hos hver enkelt af dem. Psykologi er Grundvold for al Pædagogik, ligesom Hellenismen er Grundlaget for al Dannelse overhovedet. Ja, det var den Samtale, jeg ønskede med Dem.

Han aabnede Gardindraperiet og spurgte Fruen:

— Er Alt i Orden, min kjære Natalia?

Fruen bejaede Spørgsmaalet. Snart sad de Tre bænkede ved et godt Maaltid, som Husherren lod vederfare al mulig Retfærdighed. Dog talte han meget, mens han spiste. I Mellemakterne mellem hver af de tre Retter fordelte han sin Gjennemgaaen af Delaroches's „Hémicycle“, hvoraf der hang et Stik paa Væggen over Buffeten. Han forklarede Erik Holmberg, hvilke Kunstnere, der var fremstillet paa Billedet, hvorfor de just vare grupperede saaledes og ikke anderledes.

Efter Desserten, kort før man rejste sig fra Bordet, sluttede han sit Foredrag med en Epilog, en Lovprisning af den moderne romantiske Kunstners Hyldning af Hellenismen, hvis kunstneriske Storheder dannede Centrum i Billedet og tronede paa ophøjede Sæder.

Fruen havde været tavs under hele Bordet og under hele Foredraget. Men hun fulgte med det Sidste. Hver Gang hendes Mand pegede paa en Figur, vendte hun sig halvt om paa sin Stol og fæstede Øjnene paa Gjenstanden for hans Udvikling. Men, naar samme Ægteherres Øjne gled ned paa Tallerkenen, stjal hun sig til at gabe.

Erik Holmberg var en spejdende Iagttager af, hvad der foregik omkring ham. Tilmed

havde denne unge Frue med de blanke, ubevægelige Øjne, men med den hyppige Farveskiftning alt én Gang vakt hans Nysgjerrighed.

Fruen lagde aabenbart Mærke til, at hun var under Opsyn af et Par Politiojne. Hun opgav ikke de nysnævnte Bevægelser, der tydede paa Interesse for hendes Mands Foredrag, men hun betvang sin Gaben. Fra den Stund af, hun mærkede, hvor nøje Gjæsten gav Agt paa hende, saâ hun slet ikke paa ham. Naar hun ikke vendte sig mod Delaroché, plantede hun sine Øjne ufravendt i sin Mands Ansigt. Hendes eget holdt sig da stift som en Statues.

En Gang afbrød Rektor sit Foredrag og sagde:

— Ja, undskyld, kjære Natalia . . jeg véd vel, at jeg tidligere har talt med vore Gjæster om det samme Æmne. Men som gammel Pædagog holder jeg paa, at Repetition, og endog gjentagen Repetition er nødvendig selv for de flinkeste Disciple. Og Du er min flinkeste, min lærvilligste Discipel, kjære Ven.

Den sidste Replik sagde han med Hovedet paa Skraa og et kjærligt Blik over Brillerne.

— Tag nu til Takke, unge Ven . . . Vel bekomme!

Rektor gav sin Gjæst et Tryk med begge sine store Haandflader, tørrede sin Mund med Servietten, kyssede sin Kone og lod saa

Haanden glide over hendes „klassiske“ Haarfrisure.

— Jeg ønsker at sætte Dem ind i mit Huses Skik, min kjære unge Medlærer, tog han til Orde paa Vejen gennem Spisestuen til Dagligstuen. Uden en vis „Rhythmos“ ingen Skjønhed. Vel? Jeg sætter kun Pris paa Sammenkomster i mit Hus af ganske faa Personer, for at Samtalen ikke skal flyde hen i aandløs Passiar, som jeg nærer den dybeste Foragt for. Derfor ynder jeg heller ikke Selskaber, der trække for længe ud. Nu før Kaffen musicerer min kjære Hustru og jeg. Saa serverer hun Kaffen i mit Værelse til en god Cigar. Der fører saa jeg og mine Gjæster en let og aandrig Samtale. Under denne trækker min Hustru sig tilbage i sit lille Adyton, som jeg har ladet indrette til hende i Sidebygningen ud mod Haven. Ja, naar De lærer hende rigtig at kjende, faar De maaske Lov at gjøre et Indblik i det . . . hvad, kjære Natalia? . . . . Naa, ikke for det første . . . nej . . . Du behøver ikke at blive bange. . . . Hø— det er et lille Værelse, dekoreret i pompejansk Stil, med en lille Bogsamling . . . . tyske og danske Oversættelser af Klassikerne. For Øjeblikket studerer min kjære Hustru Platons Protagoras. Saa mødes vi ene to ved Theen og meddele hinanden Frugten af vore Studier. . . . Ja, ja, kjære Natalia, hvis Din

Beskedenhed protesterer mod Ordet Studier for Dit Vedkommende, kan jeg gjerne sige Lektüre, skjönt jeg ikke ynder Ordet. Nu vel. Gaa saa til Klaveret, mit Barn, saa udføre vi sammen Duetten . . . Du véd.

Rektor aabnede en Violinkasse, der laa paa Klaveret, tog Instrumentet ud, stemmede det langsomt, mens han sagde til Erik Holmberg:

— Om det just ikke er en ægte Stradivarius, er dog Cremona dets Fødested. Er De meget . . . meget musikalsk?

— Jeg holder meget af Musik, men har aldrig lært Musik.

— Fortræffeligt! Jeg holder ogsaa mest af Tilhørere, der opfatte Musik med ren umiddelbar Sympathi. Halvdannelsen i denne som i andre Retninger føder en overfladisk Kritik, der forhindrer den glade Nydelse uden at løfte Nydelsen op i det højeste Stadium, hvor den har indoptaget Kritiken, men som ophævet Moment. Er Du færdig, kjæreste Natalia?

Ja, „Rhythmos“ var der i Spillet, det var sikkert nok. Mozarts bløde Sanselighed blev „rhythmisk“ hugget i Stykker ved Violinistens Taktslag med Foden og halvhøje Tællen 1—2—3—4 og ved Pianistindens stakkatkorrekte Foredrag. Musiken blev skeletteret til Mathematik. Men der løb ikke en falsk

Tone, ikke et forkert Tempo med ind. Hvad der fordredes skulde være *Adagio*, *Andante* o. s. v., blev gjengivet saadan, men . . . . Erik spurgte ligefuldt sig selv, om Mozart havde villet kalde denne Udførelse af sin Komposition for ulastelig.

Næppe havde den sidste Tone klinget ud, før Rektor gjemte Violinen, og Fruen rejste sig fra Tabouretten.

Den sene Eftermiddagssol lagde et Rosenskjær over de paa Væggen hængende Basrelieffer efter Thorvaldsen, over den belvederiske Apollos Buste paa Piedestalen og Masken af Zevs fra Otricoli paa Kakkelovnen. Det syntes Erik Holmberg, at Zevs's Bryn trak sig sammen, og at Apollos Mund gjorde en Grimace.

Mildt oprømt slog Værten sin Gjæst blidt paa Skulderen, dog uden al nedladende Gemytlighed:

— Nu gaar vi over til lettere Nydelser, til den blotte Rekreation, hvad selv det mest aandsbegavede Menneske trænger til. Aandens Bue kan ikke altid være stramt spændt.

Han ledte Erik ind i sit Arbejdsværelse. En Lampe brændte under Loftet, en anden paa Skrivebordet. Der var lunt og godt. De svære brune Repsgardiner bedækkede Vinduerne og hele Ydervæggen. De Rum paa Væggene, som Bogreolerne lod fri, vare

tæt besatte med Fotografier af Bygningerne paa Akropolis, paa det romerske Forum, Templerne i Pæstum samt af berømte antike Billedværker.

Fruen kom ind med Kaffe og Likør. Hus-herren tog flere Kasser Cigarer ned fra en Reol, lugtede til dem, valgte endelig efter modent Overlæg en og rakte Erik den.

Han kyssede sin Frue paa Panden og sagde:

— *Abi bonis avibus*, siger Magister Stygotius. Ak, ja . . . jeg er en gammel Pedant overfor din skjønne umiddelbare Ungdom.

Han greb med begge sine Hænder om hendes højre Haand med den urimelige Signet-ring. Hun lod sig behandle, smilede og nikkede som en Avtomat. Hun gled hurtig ud af Stuen, lydløst som en Snog, der smutter ned i et Jordhul.

Rektor lænede sig magelig tilbage i en stor Lænestol, der stod i en Krog ved Siden af Skrivebordet. Han holdt Cigaren i Haanden og strakte Armen stift ud. Han saâ glad op mod Loftet og begyndte:

— Jeg husker ikke, om jeg har citeret Dem den Ytring, som Digteren Runeberg lægger General Døbeln i Munden: Fritænker er jeg, thi jeg tænker frit.

— Jo, sagde Erik. Professoren har citeret den.

— *Bene!* Men derfra er der et stort Skridt til at . . . værs' artig (han pegede paa Likørglassene) . . . derfra er der et meget stort Skridt til at gaa ind paa en vis positiv Art af Fritænkeri, som i vore Dage vil . . . .

Erik Holmberg vred sig som en Regnorm under en Støvlehæl. Hvis denne filosofiske Hane blev ved at gale, følte han, at han maatte begaa en Fornægtelse ved hvert Hane-gal blot for at faa Fred. Han sagde:

— Jeg vedbliver at tro, at jeg er Kristen, Hr. Professor. Jeg hævder min Ret til Kristen-navnet, fordi jeg ikke kjender nogen højere Moral end Bjergprædikenens, og fordi . . . .

Professoren rejste sig og sagde med inderlig Glæde:

— Naa . . . saa siger jeg *benissime*. Men Gud — saa er jo al videre Tale om den Ting rent overflødig. Deres Kollegaer følger virkelig ikke med Tiden. Krog, vor kjære aldrende Inspektør, en fortræffelig Elementarlærer i Latin og Græsk, en Mand, som forstaar at lægge Stenene under den Bygning, som jeg sætter Geison og Akroterion paa, Overlærer Krog har jo saa fuldstændig Uret. Naa, han er en ældre Mand, i trange Kaar. Arbejdet for den daglige Subsistens har forhindret ham i at holde sig oppe ved aandelig Tilførsel. Vær lidt venlig mod den gamle Mand, og De skal se. Rent ud sagt — han har raset over Dem.

Men nu siger jeg ham, at De har erklæret Dem for Kristen. Det maa jeg nok? Skolegjerningen taaler ingen Uro og Forstyrrelse. . . . Naa, kjære Ven, saa er Alt godt. Saa kan jeg med et Ord fjerne enhver Misstemning.

Erik Holmberg fik et Øjeblik Lyst til at erklære sig for Fritænker. Men han var saa træt af sin Overordnedes Enetale, at han opgav Ævred. Han tænkte paa den stille, kolde Frue. Hun tvang sig ind paa ham som en paatrængende Gaade . . . ja, hvorfor skulde han løse den? Hvad kom den Frue ham ved? Ikke det mindste! Og dog slyngede hendes Billed sig tæt om hans Tanke.

Rektor blev ved at tale. Han hævdede sin Uafhængighed af alle Avtoriteter, erklærede, at han var i stadig Opposition til Kultusministeriet, at han stadig skrev skarpe Indberetninger til det. Og, da Filosofien siden Hegel havde fastslaaet det Uendeliges Tilvær i alt det Endelige — hvilket Heiberg jo havde erklæret var Grunden til, at han skrev sine Vaudeviller — saa morede han (Rektor) sig ved Affattelsen af slige Embedsbreve. For at vise, hvor uafhængig en Embedsmand han var, tog han Kopien frem til et Brev til Ministeriet, hvorved han, som han sagde, ved humoristisk Behandling af Ministeriets Indvendinger mod Opførelsen af et Stakit foran Gymnastikhuset ud til Legepladsen havde fremtvunget denne

Reform. Han blinkede listig til Erik, hver Gang han læste Ordet „Stakit“. Skrivelsen var fire Foliosider lang. Eriks Øjne glippede. Han kneb sig i Armen for at holde sig vaagen, især da Rektors Stemme blev mere og mere ensformig snøvlende. Tilsidst hendode den. Erik tabte Bevidstheden, men vaagnede pludselig op i Forfærdelse ved en stærk Lyd.

Han søgte at orientere sig og fattede efter et Par Sekunders Forløb, hvor han var. Jo . . . han var i sin Rektors Værelse, var hans Gjæst. Hans Værts Hoved var faldet hen paa Lænestolens Sidepude: Folioarket dingledø paa hans Knæ og gled sagte ned paa Gulvet. Fra Lænestolen udgik en Snorken lig Basunbassen i et Orgel. Stille listede Adjunkten sig til at slukke Rektors Cigarstump, der var falden ned paa Gulvtæppet og frembragte en hæslig sveden Lúgt. Ved at bøje sig ned, opdagede Erik en Kreds af brændte Smaahuller i Tæppet rundt om Lænestolen, Frugter af Rektors „Studier“.

Kakkelovnnens Buldren lød som et beskedent Akkompagnement til den høje Snorken; Lampen døsede lempelig hen. Den stramme Lúgt af mangeaarig Tobaksrygning, af Bogstøv, af Papir var narkotiserende. Det var en Helligdom viet til Søvnuden, der ubarmhjertig krævede Offer efter Offer. Rektor og Adjunkten sov begge.

Den sidste var begyndt at drømme om en slank, fin Skikkelse i det „pompejanske“ Kabinet med en antikt formet Lampe over Skrivebordet. Paa dette laa Platons Protagoras i Heises Oversættelse opslaaet. Men den var skudt til Side. Med udstrakt Arm, der var rund og hvid, og hvis dunagtige Haar tindrede i Lyset, holdt hun en Bog i Haanden. Hun læste halv højt. Og nu var der høj Farve paa hendes Kind. Nu baade mildnedes og forhøjedes den før saa kolde Glans i Øjet af et fugtigt svømmende Skjær. Hvad hun læste . . . . ja, det var vist Aarestrups Digt, der begynder:

Det Skum, som kranser Vandet.

Et Pust slukkede Flammen i den skaalformede Lampes Tud . . . Røsten tav, og en hel anden Røst i stærk jysk Dialekt, hvor r'rne snurrede som en Rebslagers Hjul, lød med vred Prædiketone.

Og Røsten tilhørte en gammel Seminarist, Eriks Religionslærer, mens han gik i Poge-skole, Gjenstanden for Smaadrengeenes Frygt og Bæven. Ordene, som Røsten udtordnede, vare Biskop Balles i hans Lærebog:

„Hos mange soverr Samvittigheden til en Tid, medens de ikke lægge Mærke til derres unde Handlingerr, men jen Gang vil den op-

vaagne, og da skal der opvækkes saa møjen større Forfærrdelse i derres Sjæl.“

Erik „opvaagnede“ helt og holdent sammen med sin Samvittighed og saå sig om med „Forfærrdelse“. Det varede lidt, inden han blev klar paa, hvor han var. Nu vaagnede ogsaa hans Vært og Overordnede med en lille Gaben. Erik erindrede sig hans Ord fra før, „at han og hans Gjæster plejede at skilles tidlig.“ Han bød Farvel. Rektor modtog Afskeden med aabenbar Paaskjønnelse af den unge Mands Taktfuldhed og tilbød selv at hilse „sin kjære Hustru“. De saås, sagde han, først senere hen paa Aftenen, naar de begge havde endt deres „Studier“.

— Thi, hvad jeg først og fremmest stræber efter, er at holde en sand humanistisk Aand vaagen i mit Hus, lød Rektors sidste Ord.

VIII.

Efteraarsblæsten rullede sortegraa Sky-masser hen over den næsten hvide Himmel. I hurtig Vexel fulgte Stjerneklarhed og Tusmørke efter hinanden. Skyerne fik i den stærke Fart ikke Tid til at lette sig for deres Regntyngde.

Langs den dybe Latinskolebygning's ene Side løb en Slags smal Kjørevej, der gik ned

til Aaen. Adskilt ved et kort Stakit fra Hovedbygningen laa en enetages Bygning med Vinduer i en betydelig Højde fra Jorden. Højden tiltog, da Terrænet, hvorpaa Sidehuset var bygget, højnede sig temmelig stærkt for brat at falde af ned mod Rektorhaven, der hørte til Aaens Engleje. Bygningen indeholdt Gymnastiksal, Vognremise og Staldrum nærmest op mod Hovedbygningen; men ud mod Haven havde den to Etager. I den nederste havde Rektor indrettet et Havekabinet med Glasdøre; ovenover dette saàs Lys igjennem et stort Vindue med en lille Balkon ud til Haven. Der maatte hint Kabinet i „pompejansk“ Stil være.

Hvorfor gik Erik med Spænding paa Opdagelsestogt? Og hvad vilde han opdage?

Det var, som Noget tvång ham til at bøje om Sidebygningens Hjørne og over Jorddiget gaa ind i Rektorhaven. Den vaade Jord sivede under hans Fødder i det ravnsorte Mørke i dette Øjeblik. Pludselig spaltede Skymasserne sig. Træerne med de struttende Grene for oven og Gangenes blinkende Vandpytter for neden afdækkede sig i en kold, skarp Belysning. Aaen lynede mat i Baggrunden. Han hørte Vandet skvulpe om Pælene paa Brolysthuset. Gardinet løftedes lidt fra det belyste Vindue ud til Balkonen. En Skygge af en Kvinde bøjede sig. Hun kikkede aabenbart gjennem den ved Løftningen frembragte

Sprække, men i en Fart, som om hun blev bange for Noget, faldt Gardinet tæt ned, og Skyggen forsvandt brat. Det var temmelig lyst i Haven i det Øjeblik.

Erik blev ved at gaa og patrouillere i Haven med en Hjertebanken, som han ikke kunde finde nogen fornuftig Grund til. Stilheden afbrødes kun ved stødvise Vindpust, der hvinende gjennempiskede de klaprende Grene. Fra dem dryssede Løv ned i dorsk og langsomt Fald, og Lyden døvedes af den fugtige Jord. Stundom peb Vinden hen over Aaen og fejede lange Striber i dens Flade. Ny Opmarching af Skyer! Det var lige netop, at Vandet kunde skimtes som noget Levende midt i det dødsklamme Mulm.

Pulserede der noget Varmt, Livfuldt, Spændt der oppe bag det rødgule Gardin? Buldrede der en lystig Flamme i Kakkelovnen? Uro var der; thi Skyggen viste sig vandrende hurtig frem og tilbage. Aabenbart var det, at Beboeren ikke læste Platon? Overvejede hun da maaske Begreberne Enhed og Mangfoldighed? Gangarten tydede ikke paa filosofiske Meditationer.

Det plaskede sagte gennem Mørket. Ja . . . det kom nede fra Aaen . . . . det var . . . nej, hvem skulde sejle paa den Tid? . . . . jo, jo, det var Plask af Aarer. Det vilde ikke blive lyst, Skyerne havde bunket sig sammen.

Nogle store Regndraaber piskede gjennem Rummet og ned i Ansigtet paa den ensomme Vandrør, mens han hurtig gik ned paa Broen.

Der skimtes noget Sortere end alt det Sorte. Det drejer sig brat ind mod Land. En lille Tanke af Lys fra oven viser en Mand, der i en Fart lægger Aarerne til rette og bereder sig til at tage mod Stødet. Baaden lægger an; Manden er ved at gaa i Land, men standser kort. Han har set En staa paa Broen. Men han tager sig i det. Rankt rejser han sig i Baaden, tager Huen af og siger:

— Nej . . . spaserer Professoren i Haven nu . . . i dette Vejr og mediterer over en klassisk Poet? . . . Lad mig se . . . Sceneriet passer vel nærmest for Æskylos.

Det var Byfogdens Stemme med sin ejendommelige Messinginstrumentklang og railleerende Tone.

Erik følte sin egen Røst ligesom fryse fast i Struben.

— Hvad Fanden . . . det er jo ikke Professoren. . . . Hvad har Du her at gjøre, Slubbert?

Et Greb, fast som en Skruestikkes, ompændte Eriks Arm, mens de sidste Ord lode raa og brutale som en Korporals eller Politibetjents.

Men, inden Erik havde faaet Tid til at fatte sig, sagde Manden:

— Hvad Pokker . . . det er jo en pæn Overfrakke, jeg har faaet Tag i . . . Det er? . . . Om Forladelse, Højstærede, men her er mørkt som i Helvedes Grube; her er sort romantisk. . . . Naa, meld Deres Navn for Byens, Herredets og Birkets lovlige Øvrighed og tag saa med ud at sejle. Jeg har Malvoisier-Portvin i Baaden, kjære Anonymus med den gode Vinterfrakke!

— Slip mig dog! sagde Erik.

— Ah-ha! Vil De nu erkjende, at min Erfaring som Overtyvetrækker baader mig i Livet. Det er Hr. Adjunkt — om Forladelse . . . det hedder nok konstitueret Lærer Holmberg, hvis Maal røber, at han er en Galilæer, Fritænkter, Atheist og Socialist. Ak *Domine Montane!* Lad os beholde vor rene Tro paa Bjerget, at Jorden er flak som en Pandekage.

Byfogden talte meget højt, næsten skingrende. Erik hørte et Vindue klirrende aabnes og strax lukkes med et Smæk. Han tænkte Sit derved, samlede sig, blev kold og stram og sagde:

— Hr. Byfogden skulde maaske til The hos Professoren?

— Ja, ja vist, netop, svarede Byfogden og lo forceret højt. Jeg gaar altid til Søs eller til Hest, naar jeg skal ud, skal jeg sige Dem, for jeg er Romantiker. „O, gid jeg sad paa en vild Hest og fôr gennem Ørkenen!“ Ser De . . . deroppe, der, hvor Lyset poetisk

laver en Stribe hen over Marmor . . . nej, Fyrretræsbalconen; der sidder den skjøne Helene . . . . . Ægteskabsnedbryder, som De er. . . . De vilde gjerne bortføre denne moderne Grækerinde fra anden Del i Faust . . . .

— Den har jeg ikke læst, sagde Erik med dum Forbitrelse.

— O, *Pedantus*, *Pedanta* *Pedantum*, tror De, jeg har det? Jeg har al min Dannelse gennem Aviser. Men præk for hende, at hun ikke skal forsøge paa at faa Mangfoldigheden til at gaa op i Enheden, som hendes Famulus, Doktor og Rektor Wagner raader hende til. Sig, at hun skal smadre Enheden ud i en kaleidoskopisk Mangfoldighed . . . naa, det er noget Sludder! . . . Sejl med mig ud paa det sorte Vand og drik et Glas, mens vi drøfte de store Verdensproblemer *in bona caritate*, eller som *Cand. pharm.* Brændevinsbrænder Aaberg siger *in bona sjaritate*.

Og Byfogden stemte med en stærk Basstemme i den Bellmanske Sang:

Charon i luren tutar,
Stormarna börja hvina,
Trossar och tåg och klutar
Lossna nu till slut;
Månen sin rundel slutar,
Stjernorna sorgligt skina,
Till min förvandling lutar
Snart min lifsminut.

Kom nu!

Og, inden Erik kunde samle sig til Modstand eller Protest, havde den stærke Mand taget ham paa sine Arme og blidt kastet ham ned i Baaden; saa sprang han selv efter i en lynende Fart. Vandet skvulpede og skummede, Baaden var nær ved at kænre.

— Men maa jeg spørge, hvad dette . . . . begyndte Erik.

Et Par vældige Aaretag, der satte Baaden i Fart, og de to Linier, som han sang:

Vi sejle ned ad Rhinen,
der voxer gratis Vinen,

var det afbrydende Svar, den unge Adjunkt modtog paa sin anlagte Protest.

Erik var sælsomt til Mode. Han fandt, at det var hans Pligt at være vred paa den nærgaaende Byfoged med det aabenmuede, frække Væsen. Han havde hørt ymte om hans ikke synderlig moralske Pebersvendeliv, men Stiklerierne vare blandede med en anerkjendende Beundring af hans Dygtighed som Embedsmand; thi, skjønt det lod, som om han aldrig bestilte Noget, fik han altid Forbryderne til at bekjende. Han omgikkes egentlig Ingen, hed det i disse Kritiker af Adjunkterne i Fri-kvartererne, men viste sig ikke sjælden paa Gjæstgivergaarden og i Klubben og gjorde sig populær blandt „Spidserne“ (det var den lærde Kolonis Betegnelse af Byens Borgerskab) ved at traktere dem, alt mens han gjorde Nar af dem.

Byfogden lagde strax Aarerne ned og lod Baaden flyde med Strømmen. Han tav, som om han ventede, at Erik skulde sige Noget. Men Erik blev siddende tavs, tæt indhyllet af det døde, sorte Mulm, hvori Vandets matte Glimten, den svagt glidende Bevægelse, en sjelden Plasken mellem Breddens Ellekrat vare de eneste Livstegn. Erik sad og grundede dumpt over Forbindelsen mellem Byfogdens Ankomst til Rektorhaven og det, han havde bemærket bag hint belyste Gardin i Sidebygningens Gavl. Han gik ud fra hin Aften, han første Gang saå Byfogden gjøre en brat Landgang i Haven; Mindet om Kollegaernes Hentydning til hans Farlighed for Kvinder spandt Traadene videre. Hvor latterligt! Han fik Taarer i Øjnene, efterhaanden som den unge bly og tavse Rektorfrues Billede trængte sig klarere frem i hans Fantasi. En afmægtig sprællende Vrede, en lammet, knugende Bedrøvelse rullede sig vekselsvis om i hans Sind.

Det lysnede lidt fra oven. Erik saå Byfogdens Ansigt under den laadne Rejsehue smile bredt i det tykke Overskjæg og Næseborene vide sig ud til Siden.

— Kan De mærke, at Farten gaar stærkere, ikke saa lidt stærkere end før? sagde han og lo lidt.

— Jo—o—, sagde Erik og gav nu først Agt paa Farten.

Det var umiskjendeligt, at den tiltog i en mærkelig Grad. En brusende Larm lød foran dem i nogen Afstand. Det maatte være en brat nedfaldende Vandmasse.

— Jeg skal sige Dem, tog Byfogden atter til Orde, trak Brynene sammen og skar Tænder; jeg vil sejle os begge to i Smadder ned i Stigbordet her foran. Vi skal males sønder og sammen mellem Stenene. Jeg kan se paa Dem, at De lider af ulykkelig, uigjengjældt Elskov. Det har jeg lidt af i mange Aar, lige overfor mange forskjellige Marmorkvinder. Døden er bedst for os begge, og det er en Død med *éclat*, denne herre!

— Er De gal? raabte Erik og før op.

Han greb i en Fart Aarerne, arbejdede med Anspændelse af alle sine Kræfter for at faa Baaden vendt og roet tilbage. Baadens Ejer lo kaad:

— Ha, ha, ha—h! Nu kom der Liv i den unge Mand, da Selvopholdelsesdriften blev vakt. Det er dog den mægtigste Kraft i Naturen næst Forplantelsesdriften. . . Kom . . . lad mig tage ved den ene Aare, ellers kommer vi ingen Vegne.

Da de efter en svær Roning vare komne ind under normale Strømforhold og uvilkaarlig sagtne Tagene, sagde Erik:

— Hr. Byfoged! De har behandlet mig som en Dreng. Jeg véd ikke, hvad Deres

Mening er; men jeg har ikke i Sinde at være Deres Legedukke. Jeg har ikke den Ære at kjende Dem, ønsker ikke at gjøre Deres nærmere Bekjendtskab, og jeg beder Dem fritage mig for denne ufrivillige Sejltoir i Deres Selskab. Er De saa god at sætte mig i Land, saa snart det kan ske?

— Nej, Gu' gjør jeg ikke. Ser De, Deres mutte Maner at gaa paa op ad en Gade, Deres Kollegaers Beklagelser over, at De ikke forstaar Spøg, de samfundsopløsende Meninger, som man beskylder Dem for at nære, har længe gjort Dem mistænkelig i mine Øjne. Som Jurisdiktionens fornemste Øvrighedsperson er det min hellige Embedspligt at se Dem lidt efter i Sømmene. Først forlanger jeg i Kongens og Lovens Navn, at De skal drikke et Glas Vin med mig her i Baaden for at gjøre Dem aabenhjertig og villig til at bekjende Kulør. Dernæst tager jeg Dem hjem med til The, for det er blevet for sent at gaa til Rektorens, og saa vil jeg inkvirere Dem, mens mine to Politibetjente, Blunck, forhenværende Sergent og nuværende Drukkendidrik, og Olsen, orthodox Skrædermester, som Drabanter vogte mit Hus og forhindre Dem i at undslippe.

— Jeg har liden Sans for at gjøre Jux, Hr. Byfoged. Jeg gaar hellere hjem og arbejder.

— Det er s'gu Deres Fejl, at De ikke har Sans for Jux. Det gjør Dem umulig i de Omgivelser, De skal leve iblandt. Der findes kun Sans for Jux, Kortspil og Drik. Hør, ansér De Latinskolen for en videnskabelig Anstalt?

Erik kunde ikke bare sig for at le.

— Naa, ser De det! vedblev Byfogden. Rektor gjør lærd Jux, Inspektør spiller Kort, de fleste Lærere gjør trivielt Jux enten i Rektors eller i deres egen originale Stil, Gymnastiklæreren og Pedellen drikker til den store Guldmedaille. . . . Tag et Øjeblik min Aare . . . .

Erik begyndte at synes bedre om Manden, eller begyndte i al Fald at faa en Art Interesse for ham.

Med nogen Møje fik Byfogden Ild i en Fyrstik, tændte en Lygte, løftede Garneringen under Sædet agter ude og trak Flaske og to Glas frem. Han fylde Glassene, satte det ene tillige med Lygten paa Toften foran Erik og sagde med højtidelig løftet Pegefing i parodierende, pathetisk Skuespillertonart:

— Vidste De, unge Mand, hvilke Rosenlæber der have drukket af det Bæger, som jeg her byder Dem, i Sandhed — De vilde bide det haarde Glas itu med Tænderne i forfærdelig Lidenskab.

— For hvem . . . . var det bestemt? fôr det ud af Erik.

— Vrøvl! . . . . Alvorsmand! Væn Dem én Gang for alle fra den Tanke, at jeg nogen-
sinde taler alvorlig i det private Liv. Alvoren
gjemmer jeg til mit ansvarsfulde Embede, hvis
Vægt hviler paa mine Skuldre som Verdens-
kuglen paa Atlas's. Vil De se mig i min
Vælde, saa besku mig bag Thingsalens
Skranke. Der er jeg *Jupiter tonans*. Der er
jeg meget værre end Deres Rektor paa Ka-
thedret i Dimissionsklassen. Skaal for det
naive Jux og de naive, rødmussede, romantik-
tørstende Dejligheder i vore idylliske Provins-
kjøbstæder! Skaalen drikkes ud!

Eriks opdukkende Protest faldt strax ned;
den stærke, klingre Røst gav den et Slag paa
Hovedet. Den bløde, sødlig-krydrede Mal-
voisier løb som lindrende Balsam over den
pirrende Uro eller Smerte, der dumpt rørte
sig i ham. Glassene fyldtes strax igjen, og
det var store Glas. Efter at have tømt det
andet havde Erik den Forestilling, at denne
Mand vistnok var Byens intelligenteste og mest
frisindede Personlighed. Efter det tredie følte
han sig smigret ved, at han var bleven ind-
budt til Byfogden, om hvem det hed sig, at
han sjælden saâ Nogen i sit Hus uden for de
to eller tre store officielle Middagsselskaber,
han gav hvert Aar.

De lagde an ved en lignende Bro som den
i Rektorhaven, gik gjennem et ganske lille,

smalt Stykke Have, over en stor Gaard og ind i det kjønne toetages Hus, hvor Øvrighedspersonen havde Kontor i Stuen og Bolig paa første Sal.

IX.

Det saå ikke ud til, at Byfogdens Husholderske havde vidst Noget om, at hendes Herre skulde drikke The hos Rektorens. Thi i Spisestuen, som passeredes først, stod et fuldt dækket, rigelig besat Aftensbord. Oven paa Servietten med Sølvbaandet, der aabenbart betegnede Husherrens Plads, laa en Billet. Byfogden greb den i en Fart, aabnede og gjennemløb den, krammede den mellem sine Fingre, rev den saa i smaa Stykker, som han kastede ind i Kakkelovnen.

I den store Dagligstue, som dens Vægges Udstyrelse med høje Bogreoler gav Karakter af et Arbejdsværelse, laa et mandligt Individ henslængt i en stor Lænestol. Det var en løjerlig Skikkelse. Han havde beholdt sin lavpuldede, sorte, noget fedtede Hat paa Hovedet og tog den slet ikke af for de Indtrædende, lige saa lidt som han tog sin slukte Cigarstump ud af Munden. Han havde en temmelig nær slidt ensfarvet lys Sommerdragt paa, uagtet det var i Oktober Maaned. En stor

blaa- og rødbroget Kravat med en Isenkræmmerbrystnaal i prydede Hals og Bryst, og Gamacher med en saare medtagen Besætning af Knapper dækkede Halvdelen af hans lange Fødder. Hans Alder var ikke let at angive, man kunde gjætte paa tredive eller fyrre. Det rødlige Haar og Overskjæg var omhyggelig pomadiseret og vixet, men paa en Maade, der mindede om en Hôtelopvarters eller finere Barbersvends Stræben efter flot Elegance. Byfogden smaalo, da han saå Erik maale ham med et forbavset Blik.

— *Un exemplaire de mon jardin zoologique, très intéressant dans son espèce,* sagde han meget hurtig og kun halv højt.

Derpaa henvendte han sig til den henslængte Person:

— Jeg siger paa Latin til Adjunkt Holmberg, at det er sært, at De ikke rejser Dem op og hilser paa Folk.

— Det gjør jeg aldrig, sagde den henslængte Herre og spyttede langt hen ad Gulvtæppet. Jeg hylder de nyere franske Manerer og tager ingen Hensyn til Høflighedsbegreberne i denne Ravnekrog. God Aften, Holmberg, sagde han og rakte en Haand med stor uægte Signetring og tæt afbidte Negle ud mod Erik; jeg har længe ønsket at gjøre Deres Bekjendtskab, for jeg sympathiserer med Dem. Jeg er en ivrig Fritænker.

— Det er Hr. Landmaaler Borgfeld . . . eller snarere Partikulier . . . sagde Byfogden.

— I Frankrig præsenterer man ikke mere Folk for hinanden, i hvert Fald bruger man ingen Titler. Jeg har en Gang taget Landmaalerexamen, fortsatte Hr. Borgfeld, idet han rejste sig og aabenbarede en lang krogygget og hjulbenet Skikkelse; den korte Frakke hang ned paa hver Side og krøb op bag ude; — men jeg har en dyb Foragt for vort mandarineragtige Examensvæsen . . . . faar vi snart Noget at spise, Byfoged? Hvad gi'r De iaften?

— De har vel været inde og undersøgt Bordet, sagde Byfogden.

— Passiar, sagde Hr. Borgfeld . . . . det er sandt, der laa for Resten et Brev fra min Søster, Professorinden, paa Deres Kouvert; jeg kan mindes Haandskriften fra gamle Dage.

— Jeg har set det, sagde Byfogden hastig. Ja, Død og Pine . . . . det er Indbydelsen til The iaften, men den har jeg rent glemt i Hr. Holmbergs behagelige Selskab . . . hvad gjør jeg nu? Ja, jeg maa gjøre en Visit imorgen og undskyldte mig.

Erik saâ hurtig og skarpt paa Byfogden, der strøg sit Overskjæg og saâ op i Loftet, mens han talte.

— Det skulde Fanden gjøre, ytrede Hr. Borgfeld, det er slet ikke moderne mere. Lad

min Svoger, Rektoren, den gamle Knald-Idiot, ærgre sig saa galt, han vil. Jeg lægger altid an paa at ærgre ham. Jeg gaar for Resten strax, naar jeg har spist, Byfoged. Jeg tilbringer aldrig Aftenen i Privathuse. Jeg vil gaa ud i Pavillonon Skovly; der er kommet en ganske brillant Sangerinde. Hun synger Engelsk og hedder Miss Falstaff. Det er naturligvis et „*nom de guerre*“.

Af Iver for korrekt engelsk Udtale kaldte Hr. Borgfeld hende Faalstæf, men de franske Ord udtalte han som *Nomme de cher*.

— De har Deres Frihed, sagde Byfogden.

Husholdersken meldte, at Bordet var dækket. Hr. Borgfeld smed sin Cigarstump paa Gulvtæppet og gik først ind ad Spisestuedøren. Byfogden listede sig til at hviske til Erik:

— Kan en Kuriositetssamler ønske sig et prægtigere Exemplar af Labansracen? Det er dejligt at faa ham til at udfolde sig i al sin guddommelige Pragt.

— Hvad behager, spurgte Hr. Borgfeld og vendte sig om i Døren.

— Jeg fortalte Hr. Holmberg, at De aldrig siger sandt, saa længe De véd Løgn, svarede Byfogden.

— Saadan siger man i denne By om en Smule fransk Frivolitet, sagde Borgfeld over Skulderen til Erik.

Under Aftensbordet overvældede Byfogden Hr. Borgfeld med Fødevarer. Landmaaleren spiste med en Graadighed og paa en uappetitlig Maade som et Dyr, drak fem Snapse Kognak, et Par halve Flasker bajersk Øl og adskillige Glas Sherry.

— Jeg kan ganske godt lide kold Andesteg, sagde han, medens han bearbejdede det fjerde Stykke under sine Tænder. Dem kommer jeg gjerne til en enkelt Gang, Byfoged, fordi De er Ungkarl ligesom jeg. I Familier tør man ikke en Gang skære sig en ordentlig Bid Ost, og jeg hader disse tynde Papirsskiver.

Hr. Borgfeld beviste sin Theori i Praxis ved at skære et Stykke hollandsk Ost saa tykt som et Stykke Rugbrød til en Tærsker. Mens han fortærede dette, filosoferede han som følger, henvendende sig til Erik og paa en nærgaaende Maade stikkende sit Ansigt tæt op til hans.

— Jeg skal sige Dem, Holmberg, hvorfor jeg er Fritænker ligesom De. Jeg vil leve frit, skal jeg sige Dem. For ser De: Tanken betragter jeg som Theorien og Livet som Praxis'en. Jeg holder bestemt paa den frie Kjærlighed, og jeg erklærer dem, som siger, at de ikke holder paa den, for nogle rigtige Hyklere. Ægteskabet er noget Vrovl. De kan jo bare se paa min Søsters Ægteskab med den Tørvetriller, der ikke giver saa

meget som en Bajer, naar man kommer til ham. Og alle de gifte Adjunkter her i Byen er Filistre, som slet ikke følger med Videnskaben. . . . Naa . . . i det Hele holder jeg mig til de franske Livsanskuelser og til de engelske Moder. Det vil sige, jeg er bestandig en fri Mand, og, træffer jeg paa Noget enten i Livsanskuelserne eller Moderne, som jeg ikke kan lide, saa forandrer jeg det *sans façon*. Mine Klæder, for Exempel, kan De nok se har engelsk Snit, men min Kravate er saadan, som de bruger det i Paris. Det kan De selv se paa den Modejournal, som hænger i Skræder Kruses Vindue.

Han trak de brede Snipper af sin store Kravat ud fra Vesten, blottede en langt fra ulastelig Skjortekrave og fortsatte:

— Jeg kan, f. Ex., ikke lide de lange franske Negle; jeg finder, det er Svineri.

— Derfor bider De Deres, sagde Byfogden.

— Det gjorde Lord Byron ogsaa, svarede Borgfeld overlegen.

— Foretrækker De engelsk eller fransk Literatur? spurgte Erik og fik til Tak et livligt opmuntrende Blik af Byfogden.

— Fransk, absolut, svarede Landmaaleren.

— De læser altsaa Sproget med Færdighed?

— Aa—aa— man gider jo ikke prale.

Men jeg foretrækker at læse den franske Literatur i Oversættelse. Jeg skal sige Dem, Alt, hvad der hedder Mas, svækker den „æstætiske“ Nydelse. At være Slave af et Lexikon passer sig ikke for En, der absolut holder paa Friheden. Jeg overlader Gloser og Grammatik til min Svoger, Professoren.

— De kommer ikke i hans Hus? Jeg har aldrig set Dem der.

— Nej! Jeg tror ikke, han kan lide mig. Det er s'gu vist efterhaanden gaaet op for ham, at jeg ikke er fri for at overse ham. Jeg kan ikke lade være, for egentlig følger han slet ikke med Tiden.

— Hvilken fransk Forfatter holder De mest af? spurgte Erik, der virkelig begyndte at more sig.

— Aa . . . det véd jeg sgu'tte. Jeg synes, at de fleste af dem er lige udmærkede. Deres Navne er mig aldeles ligegyldige; jeg bryder mig ikke om dem. Alt saadant noget Huskeri forstyrrer ogsaa den „æstætiske“ Nydelse. Der er for Resten En, der hedder Bálzac; han er, Skam, fix — hvad? Ja, og saa er der ham, der somme Tider staar i „Fædrelandets“ Feuilleton, ham . . . Tæne . . . han er ikke ilde som . . . som Filosof; det er et selv-tænkende Hoved. . . . Hvad Fanden griner De ad, Byfoged?

— Kan De lide Voltaire og Rousseau? spurgte Byfogden og betvang sin Latter.

— Saadant noget gammelt Skidt læser jeg ikke, svarede Landmaaleren og knejsede. Naa, Tak for Mad . . . jeg gaar til Skovly . . . ja, vil Nogen omgaas med mig, maa han overlade mig den fuldstændigste Frihed.

Uden at bede om Tilladelse tog Hr. Borgfeld Bordlampen, spejlede sig ved Hjælp af den, spyttede paa Fingrene, snoede sin Moustache, fløjtede og sang:

Adelejde, min Tøs
med den dejlige Hals!
Du kan tro, vi skal danse
en fejende Vals.

Med en let henkastende Haandbevægelse forlod han Stuen.

Byfogden betragtede Erik Holmberg et Par Sekunder og spurgte saa:

— Synes De ikke, at Landmaaler Borgfeld er et net Menneske?

Erik lo, drak flere Glas af sin Værts gode Sherry og blev gemytlig. Da sagde Byfogden:

— Gud véd for Resten, om De ikke bliver værre end han, naar De naâr hans Alder.

— Hvad mener De? spurgte Erik i en Tone, der var tungere, end han vilde have, at den skulde være.

— Hvis De tror, at han oprindeligt var en saadan Idiot, som han nu er, tager De fejl, sagde Byfogden. Han gik her i Byens Latin-skole, var flink, men skrækkelig udisciplineret, organiserede Sammensværgelser mod Lærernes Aandløshed, holdt Foredrag over Poesien hos Homer, der kvaltes af den dumme Analyse o. s. v., o. s. v. Den daværende Rektor klagede over ham til hans Fader, som da var Byens første Kornhandler og Magnat i Kommunen. Fyren blev sendt til Kjøbenhavn, kom i Skole der, og paa den Maade blev jeg hans Skolekammerat. Vi Drengene fandt først, at Borgfeld var modnere og mere udviklet end vi Andre og lyttede til hans Deklamationer mod Alt og Alle. Knægten havde fuldstændig Ret — og endnu mere fuldstændig Uret. Saadan forholder det sig med alle radikale Opponenten. Fyren bestilte naturligvis ingen Ting. Vi Andre, som morede os over hans Filippikaer mod Skolen, mod Samfundet, mod den herskende Politik, vi tog alligevel Tingene, som de var, blev Studenter, Kandidater, Embedsmænd o. s. v., o. s. v. Han sakkede længer og længer agter ud, fik med Nød og næppe Præliminærexamen og tredie Karakter til Landmaalerexamen, da han var otte og tyve Aar. Saa kom han drivende hjem til sine Forældre. Faderen døde; Handelen gik tilbage. Faderen skal have været et Stykke af en videnskabelig

og poetisk Dilettant. Han samlede Sommerfugle til Museet i Kjøbenhavn, skrev Viser til Klubfester i hele Amtet, men var alligevel en snild Kjøbmand. Børnene arvede hans „Opadhigen“. Hos Dotrene slog det ud i romantiske Længsler — den yngste er vist en sexten sytten Aar yngre end Broderen. Ludvig Borgfeld, den examinerede Landmaaler, har nu fra sit tredivte til sit sex og fyrretyvende Aar spist sin Moders Mad, ladet hende klæde sig, ødelagt Resterne af hendes Formue, saa hendes Hus, som endnu for ti Aar siden var det fineste i Byen, nu er blevet fattigt og ensomt. Han selv er bleven den forfærdelige halv-studerede Røver, Løgn- og Pralhans, som De ser, Don Juan for skidne Tjenestepiger og afdankede Sangerinder, en Dagtyv, der stjæler Dagene fra Vorherre og Føden fra sin gamle Moder. . . . *Fiat applicatio*, Hr. konstitueret Adjunkt Holmberg!

— Jeg forstaar Dem ikke, sagde Erik Holmberg, for jeg antager Dem ikke for en saa triviell Natur, at De mener, at det Bestaaende altid har Ret. Desuden er jeg ikke Spor af Radikal. Mine Studier har paa enkelte Punkter bragt mig i Konflikt med de gængse Meninger, men jeg forstaar mig ikke paa Politik, ikke paa de sociale Spørgsmaal. Et Studium af Bibelkritiken . . . .

— Ja, men Guds Død og Pine, Mand —

rør bare ikke ved Religionen! Gjør Ofre til Rakkets Fordomme. Lad, som om De tror paa hele Musiken, gaa i Kirke, ret Dem udvortes efter alle de Skikke, som Kanaillen følger, saa bliver de først fri; saa kan De gjøre, hvad De vil; saa kan De elske illegitimt, drikke og spise, som De har Lyst til — gaa bare en Gang om Aaret til Alters. . . . Jeg kan se paa Dem, at De bliver forarget, oprørt, og finder, at jeg er en nederdrægtig Karl . . . . Herre Gud, hvor vore Radikale er naive . . . naa ja . . det gjør dem saa dejlig uskadelige.

— Leve Hykleriet, Hr. Byfoged! raabte Erik og drak et stort Glas Sherry.

— Det leve — Hurra, Hurra, Hurra! sekunderede Byfogden med høj Latter. . . Men De hykler jo hver Dag og lever af Hyklerti lige saa godt som de, De kalder Deres Modstandere. . . . Ellers sad De ikke her med Expektance paa kongelig Bestalling som Adjunkt ved vor gode Bys Latinskole. Var De ikke Hykler, saa grinte De Deres Rektor og Deres Kollegaer lige op i Ansigtet, saa slog De mig i dette Øjeblik med knyttet Næve i Næse og Mund. Nej — gode Herre! — lad os skabe os saameget, som der behøves til at tjene Føden; men ud over den Grænse . . . fy for en Ulykke! . . . saa hader jeg Hykleriet værre end De.

— Leve Madstrævet, da! . . . hvad? raabte Erik igjen.

— Fyld Deres Glas ordentlig! sagde Værten. . . . Ja, Gu' skal Madstrævet leve! . . . Kan De leve uden Mad? Jeg kan det s'gu ikke . . . ja, jeg skal endog have temmelig god og dyr Mad for at leve, og, naar jeg skal fordoje min Mad og holde Humøret vedlige, skal jeg have taalelig god Bordeaux, Sherry og Portvin og ved højtidelige Lejligheder lidt Champagne . . . ja, det er kun, naar jeg er sammen med „*les belles*“ . . . naa . . . og lidt South Madeira . . . Steinwein . . . Châteauvine . . . etc., etc.

Erik gjorde en Grimace. Byfogden lo og sagde:

— Naa, skab Dem ikke, unge Mand . . . jeg har en Flaske Bocksbeutel henne i Buf-feten . . . det er slet ingen Ulejlighed . . . jeg bé . . . r, jeg bé . . . r . . . skulde jeg have gaaet ned i Kjælderens, saa skal Pokker tage mig, om jeg havde ladet min Gjæstfrihed besejre min Magelighed. Jeg vender mig bare om . . . her er Stendunken, ser De . . . og her er to grønne Glas! . . . Skaal! . . . Er det ikke grundkomisk? Jeg . . . Øvrighedspersonen, Legitimitetens, alt ærværdigt Bestaaendes selv-kaldede Repræsentant i By og Herred, kan sige De græsseligste Ting til Læg og Lærd her . . . og, vilde De ud af Uskyldigheden

Ærligheden, Begejstringen sige Noget mod Stat og Kirke, saa var De væk, Højstærede! Man maa aldrig lade Rakket tro, at man er Alvorsmand paa ideale og store Omraader, Sligt hader Rakket. Nej, vær Alvorsmand . . . jeg mener: faa Rakket til at tro, at De er Alvorsmand paa forskellige Bagateller . . . . f. Ex. paa Kongerækker i Historien, paa kortere Frikvarterer i Skolen end de hidtil brugelige, lav en Lærebog, som De kompilerer efter syv andre, skriv i Fortalen om den Trang, der findes til et sligt Arbejde . . . aa, saadant Noget er saa uendelig let . . . . saa kan De for Resten sige og gjøre, hvad De vil paa denne Alvorsmandsbaggrund. Gjem saa Deres Idealer og den Slags Kaviar bag Deres Uldskjorte og tag dem frem om Aftenen, naar De gaar i Seng, hvis de ikke bliver sure med Tiden.

— Enten har De lidt skrækkelige Skuffelser i Livet, Byfoged Borch, eller ogsaa . . . .

— Tal ud, tal ud, gener Dem ikke! Inden for disse Vægge er Ordet frit. Skjæld mig kun ud!

— Nu, ja . . . eller ogsaa nyder De paa en uforsvarlig Maade det Velvære, som heldige Tilfældigheder har sat Dem i Besiddelse af.

— Unge Videnskabsmand! Hvor gider De sige saa trivielle Ting? Skuffelser? . . . Pyh! . . . Ja, mine Idealer fra Studenteraarene er gaaede

Fanden i Vold, og det er godt. Tror De, at Danmark fostrer mellem et og to hundrede Videnskabsmænd om Aaret? Jeg bildte mig naturligvis ind i sin Tid, at jeg arbejdede videnskabelig, da jeg læste paa mine Lektier og lærte Lovsteder og Professorernes Fortolkning udenad. Kontorvejen og den praktiske Embedsbane kurerede mig for de Barnegriller. Nej . . . man har faaet en vis Dannelse, som endnu i en uoverskuelig Fremtid vil have Kurs i Samfundet. Den bruger man, og, er man ikke et rent Fæ, kan man paa Grundvold af den besørge de fleste Embeder. Jeg vilde forpligte mig til at røgte et Bispembede uden at gjøre Skandale . . . ja, jeg tror, at jeg meget vel kunde være kommanderende General paa Sjælland, hvis min Stabschef hjalp mig ærlig. . . . Hvad var det saa, De sagde? . . . At jeg paa en uforsvarlig Maade drog Fordel af visse heldige Tilfældigheder? . . . Du søde Gud . . . det gjør jo Alle. Tror De, at en Murhaandlanger, naar han vandt i Lotteriet, ikke vilde drikke sig død i Bajere? Man begynder at bebrejde mine Samtidige, som nu ere ved Styret, at de æder og drikker og lader Fiolen sørge. Kjære Ven — det gjør alle Partier, der kommer til Magten. Var Danton en Spartaner? Han skal, mener forskjellige Historikere, have havt en usædvanlig Interesse for Mad, Vin og . . . . . hvad 'faler? Hu, hvor De

puster, Højstærede! Tag et Glas Vin til! Skjænk dog selv, Mand!

Erik gik op og ned ad Gulvet.

— Hu, hej! . . . se, hvor de ideelle Aspirationer skaffer Dem Søsyge. Aa, Du forbarrende Gud, hvor de danske Studenter er latterlige! Jeg selv tilbringer gjerne et Kvarter om Dagen med at grine ad min egen Ungdom. Men man kan godt drage nogen Fordel ud af Grinagtighedsperioden. Man såå sig dog om paa forskjellige Omraader . . . . man såå god Komædie, læste gode belletristiske Arbejder, fulgte Kunststudstilliegen paa Charlottenborg . . . naa — ja —

— Og saa sidder man og tygger Drøv paa sine Ungdomsindtryk, sagde Erik, og mener, at Verden ikke er kommen et Skridt frem siden Ens andet Studenteraar.

— Platonisk Sludder! Hvor mange af os blive Videnskabsmænd, store Digttere og Genier, som sprænge Mont Cenis? Nej, vi bliver Præster, Læger, Dommere, Adjunkter — de Sidste er nu snavs lønnede — vi bliver reducerede til en spidsborgerlig, beskeden Virksomhed.

Byfogden klæde sig i Overskjægget, afbrød sig selv, vred Kroppen og fortsatte:

— De forstaar i Grunden ikke, hvad man siger til Dem. Vi Studenter har nu en Gang Embederne til vor Domæne, og det var jo

hestedumt af os, om vi vilde opgive det Privilegium.

— Og saa alle andre Mennesker — hvad? Bønder, Borgere? Skal de ikke løftes? Er det ikke vor Pligt at oplære dem til et Liv i Ideernes Verden?

— Jo—o—! Det er maaske ogsaa vor Pligt at rette Grævlingehundens krogede Forben og lære dejlige, fjollede, fuldbarmede Kvinder Madvigs Grammatik og Hegels Logik — uh — føj for Fanden! Kvinderne er søde, som de er; Almuesfolk er komiske, som de er. Lav emanciperede Blaastrømper, og Erotiken gaar Pokker i Vold; lav halvstuderede Bønder med seminaristisk Dannelse, og vor lokale Komik — den, som vor Literatur har øst af lige fra Holberg til Hostrup, er fløjten! . . . I vil lave en ny Literatur, I Fremskridtsmænd! Aa, Herre Gud! dette sølle lille Land har i et Par Menneskealdere frembragt saa megen Literatur, at vi kan leve af den i hundrede Aar. Smaa Nationer har egentlig slet ikke Raad til den Slags Luxus. Men, da vi nu en Gang har skaffet os saadant Noget, saa lad os betragte det som et Fideikommis, ligesom f. Ex. Italienernes og Hollændernes gamle Kunst, som de vedkommende Nationer jo stadig lever paa. Eller — for at tage et nærmere liggende Exempel — ligesom Vallø og Vemmetofte er Forsørgelsesanstalter for adelige Frøkener, lad saa os

dannede Mennesker, som er Nutidens Adel, aandelig leve af Forfædrenes opsparede Kapitaler. Vil De have noget Nyt, saa præsterer jo Frankrig, Tyskland og England vel sagtens Noget. Jeg siger Tak for min Part, efter hvad jeg paa femte eller sjette Haand kjender til nyfransk Literatur. Jeg gaar hellere med Oehlenschläger til Tangkjær i Badehuset end med de moderne Herrer ind i Ulykkens Huler og Elendighedens Boliger.

Erik Holmberg gik stadig op og ned ad Gulvet. Oprørt, som han var i sit Sind, havde han ondt ved at faa Orden i sine Tanker og stille dem op som regelmæssige Tropper mod Byfogdens spredte Fægtningstaktik. Han mægtede kun at faa et Stemningsudbrud frem:

— Ja, Konservatismen er alle Egoisters Religion og Politik.

— Nej — det er Vaas. Thi alle Mennesker er ikke konservative, men alle Mennesker er Egoister. Naar De indskrænker Sætningen til, at Konservatismen er alle dannede og ikke-sultne Egoisters Politik, har De Ret. Rakket maa imponeres med Uniformer og Religion, med Guldbroderi og Orgelmusik. Religionen er Overpolitiet i en vel ordnet Stat, og i Egenskab af Politimand er jeg glubende orthodox. Jeg betragter Treenighedsdogmet som et Mesterstykke i Retning af det Imposante. Jeg holder mig til den berømte Filosofs

Ord: *J'ai la religion de ma nourrice.* Var jeg Embedsmand i et katholsk Land, vilde jeg ogsaa tro paa *conceptio immaculata*. Herre Gud — det er det Nemmeste. De søger efter Sandhed, siger De. Værs'artig, men se, om De finder den. Bliv bare noget ældre og erfar, hvilken Demoralisationsproces Livet er, saa vil De, om De er en fornuftig Mand, slaa Dem paa Bjergets Tro i Politik og Religion, og, er De en gal Mand, saa slaa Dem enten til Spiritus . . . eller . . .

Byfogden tog en lille nydelig Revolver paa et Skrivebord og satte den for Panden, medens han lod Fjerene spille med en knækende Lyd.

— *Tertium datur*, sagde Erik. Man kan blive en Landmaaler Borgfeld.

— Rigtig. Især naar man vil være uafhængig Sandhedssøger i en lille Kjøbstad. Tænk og læs, hvad De vil i Deres Stue, men tal aldrig om det! Saa kan De føre en behagelig Existens, efterhaanden som De avancerer i Gage, og ikke er saa idiotisk at gifte Dem. En Embedsmand kan have det rigtig godt i Danmark. De maa allerede have Routine nok i Undervisning til at kunne feje de fire Timer af uden mindste Anstrængelse. Mit Embede skaffer mig aldrig sure Timer. Min Kontortid er ikke halv saa lang som min Ride-, Kjøre- eller Rotid. De faar nu ikke

Raad til at holde Heste og Vogn, men De har jo Lyst til at læse. Undervis Deres fire Timer, læs et Par Timer, besøg saa mig, drik god Vin o. s. v., saa lejer vi Borgfeld til Borgnar for os to Dannelsens Riddere.

Klokken slog ét paa Taffeluhret, og Erik brød op.

— Hvad, haster det? sagde Byfogden. . . Naa, jo, Deres Kontortid begynder jo midt om Natten, det vil sige, Klokken otte om Morgen. Jeg staar nodig op før ti. God Nat, og kom snart igjen!

X.

Byens skikkelig brede Hovedgade var bygget paa en Bakke, langs Skraaningerne og paa Kammen, og højnede sig saaledes i Midten. Højest oppe bredte et anseligt to-etages Hus sig med kjøbstad-storborgerlig Fordringsfuldhed, som om det trodsende vilde betone sin Tilværelse og sige: Her er jeg. Kalkpuksen var overstrøgen med lysegraa Oliefarve, men Fladen var ikke mere glat og jævn. Gjentagne Overmalinger havde frembragt en Mængde smaa flade, brystne Blærer tæt ved hverandre. At Grunden i sin Tid ikke havde staaet Bygherren i høj Pris, kunde man slutte af den

Flothed, hvormed Façaden var ordnet med fem brede Vinduer og tilsvarende brede Piller; Vinduerne vare høje med smaa Ruder som paa en Herregaard fra Frederik VI's Tid. Mellem Stuen og første Sal strakte sig et Baand af Stuk med stiliserede Lilieornamenter, en arkitektonisk Luxus, som denne By første Gang saâ med Forbavselse i det Herrens Aar 1845, da Huset var færdigt. Paa første Sal viste Gardinerne i Vinduerne, at der var Beboelseslejlighed, men samme Gardiner tog sig tarvelige og stumpe ud. Stueetagen var optagen af Boutik, Bagboutik, Skjænkestue og Kontor, store, slet belyste Rum.

Ud fra dem laa hen over Gadefortovet en mangehaande sammensat Atmosfære af Kaffe, fugtigt Puddersukker, Eddike, simple Kryderier. Den dannede tilsammen en stram, sødsur Lugt, der rev i Hals og Næse.

Indenfor de firkantede Boutiksruder i de i Kvadrater støbte Jernvinduesrammer saâs, øverst oppe, Leblade, Spødejern, Bidsler, Tøjr og Grimer af Jern. Neden for blottede hist en aaben Tønde for den sultne Liebhaber sine mat-gult-glinsende, tæt pakkede Spegesild, her laa eller hang sammenrullet Tovværk eller Tækkegarn. Saa mødte Øjet et Geled af langagtige lysegrønne Flasker med Petroleum i staaende Stilling paa en Hylde. Mod denne første Række lænede sig paa Skraa en anden

Flaskerække med gloende grønne Etiketter i Form af Vindrueblade. Deres forgyldte Indskrift vilde faa Folk til at tro, at deres Indhold var Gl. rød Portvin, London market eller Very old golden Sherry. Prisen var angivet med Kridt over Etiketterne: for Portvinen 1 Krone, for Sherryen 72 Øre.

Paa Ydermuren, midt mellem Stuen og første Sal, under Stukbaandet stod med støbte, forhen forgyldte, nu irret grønne Metalbogstaver: **NIELS BORGFELD**. Først ved nøjagtigere Eftersyn skjelnede Beskueren et sortmalet s efter Navnet og underneden **EFTERFØLGER** i de mest beskedne Dimensioner. Dette sidste Træk var som et Symbol paa Husets Skjæbne. Ikke at tale om, at der nu fandtes Huse i Byen paa tre Etager, men der var et Par, som havde gothiske Trappegavle og et Par med snoede Renæssancegavle, rigtignok stærkt lempede efter Byens første Murmesters arkitektoniske Opfattelse af disse Bygningsformer. Men det, som Huset i sin Tid repræsenterede: Byens største Korn- og Studeforretning samt Handel med grove Varer, var nu sprængt af forandrede Konjunkturer og voxende Konkurrence. Med Husets Bygherre gik dets Glans i Graven. Midaldrende Folk mindedes endnu den søde Lugt fra Studedefestaldene, der strømmede gennem Kjøreporten i det énetages Nabohus, hvori Niels Borgfeld i mange Aar

havde drevet sin Forretning, før han byggede det store. Gamle Folk saå med en vis Vémod det nu græsbevoxede store Gaardsrum, der i fordums Dage var fuldt af Bøndervogne og højrosted halv- eller heldrukken Tale. Nu herskede der Tomhed i de store Stalde med det mægtige sorttjærede Egebindingsværk, med Lugerne og de tolemmede Døre. Forhen hvirvlede ud af alle Døre og Luger en varm Damp, alt mens Studenes velbehagelige Brummen lød som Basstemmer i et Orgel. Nu vare Staldbygningerne lejede ud til Pakrum for de halve af Byens Kjøbmænd. Væggenes gule Okkerfarve var bleven skidenbrun eller var rent falden af, saa den raa Kalk grinede. Et Par Luger dinglede mat paa Hængslerne ned mod en enestaaende Trillebør. Den syntes selv at være flov ved at staa og blive til Ingenting blandt de vidtløftige, fordringsfulde Omgivelser og at skotte vemodig hen til den gamle Tjæretønde, der henne i Hjørnet skulde tjene til Opsamler af Regnvandet i Egenskab af konstitueret Funktionær i den affældige Tagrendes Sygdomsforfald.

Efter Niels Borgfelds Død havde Enken ved en Bestyrer drevet Forretningen. Hun fortsatte den gjæstfrie og flotte Husførelse fra Mandens Tid, da Niels Borgfeld hed Kongen i Byen. Det gik saa fort i nogle Aar. Sønnen laa i Kjøbenhavn og brugte mange Penge; tre

Døtre brugte mange Klæder og Bøger. Bøger? Ja, thi Niels Borgfeld gjorde Fordring paa at være mere end en almindelig Provinskjøbmand i Retning af Dannelsen. Han havde i sin Tid gaaet i sin Fødebys Latinskole, kunde citere en halv Snes latinske Fraser fejlfrit, skrev Viser hvert Aar, naar Klubben holdt Gilde i Anledning af Kongens Fødselsdag, samlede paa Biller og Sommerfugle, som han præparerede med Fingernemhed, omgikkes Byens Embedsmænd og specielt Latinskolens Personale. De uselt lønnede Adjunker havde et godt Madsted i Niels Borgfelds gjæstfrie Hus; de bragte Intelligens til Erstatning for den solide Føde og de gode Drikkevarer. Ja, alle Niels Borgfelds Døtre bleve gifte med Latinskolelærere. De to ældstes Mænd vare alt Præster, da Niels Borgfeld døde. Den yngste, Natalie, blev paa Pladsen. Hun blev kort efter Faderens Død som to og tyveaarig Pige gift med den nylig udnævnte otte og fyrretyveaarige Rektor. Udstyret havde kostet mange Penge, og Handelsbestyreren kostede endnu flere. Han holdt mere af Gjæstgivergaarden end af Forretningen, mere af Portvin og Toddy end af Husets Kost; og, medens han svirede om Natten, dreves der en livlig Kornforretning af Karlene. I Mulm og Mørke holdt Bøndervogne paa Markvejen bag ved det store Egebindingsværks Magazin,

og fra Kvistens Luger firedes den ene Korn-sæk ned efter den anden i al Stilhed.

Enken maatte leje det Hele ud. Hendes Indtægter indskrænkedes til et Par tusind Kroner om Aaret. Hun flyttede ind i Familiens gamle Lejlighed i Enetageshuset hinsides Porten, medens Lejeren beboede hin første Sal i det nye, der havde set saa mange flotte og glade Gilder.

Niels Borgfelds Hustru var en jævn Borgerpige, Datter af en velhavende Brygger i Byen. I Mandens og de ældste Døtres Velmagtsdage havde hendes Stilling egentlig nærmest været en noget sur resigneret Husholderskes. Nu, da Alt var gaaet tilbage, og hun sad ene med sin mislykkede Søn, havde hun samlet sit Væsen sammen til en haard, tavs Myndighed, en bitter, stille Foragt for Mennesker og Forhold i Byen. Der var noget af en falden Dronnings værdige Holdning ved hende, naar hun sad paa sin Forhøjning ved Vinduet og strikkede, saa længe det var Dag, og aldrig saå gennem Hornbrillerne ud i Gadespejlet. Sine Døtre stod hun ikke i Forbindelse med; til Rektorens kom hun aldrig i de senere Aar. Men lige over for sin Dagdriver af en Søn var hun taabelig svag. Hun mente, at der var sket ham skammelig Uret i Verden, fordi han ærlig og frimodig altid havde sagt Alle Sandheden. I Huset lod hun

ham kræve ind som paa et Gjæstgiversted, ventede, om det skulde være, fire Timer med Middagsmaden, naar den elskværdige nogle og fyrretyveaarige Yngling var andensteds engageret. Hun lavede endog anden Mad til ham, naar han efter at have ladet hende vente timevis ikke fandt Behag i den, hun satte for ham, søgte at læmpe sig efter hans Begreber om fransk Kjøkken, overlod ham to Værelser i Huset og lod det ene kalde „Ludvigs Studereværelse“.

En meget tæt Frosttaage rugede over Byen. Vinduesglassene i den rummelige, men lave Dagligstue med de altfor talrige og store Møbler vare mælkehvide, som vare de blændede. Man kunde ikke se Gaden over. Der var dødsstille i Stuen. Taffeluhrets Dikken fra Piedestalen, Strikkepindens Klirren i Fru Borgfelds Hænder fra Stolen ved Vinduet paa Forhøjningen lød uafbrudt. Der sad hun med de runde Hornbriller paa Næsen, med de store, haarde, stenagtige Træk og så ned for sig. Fra en Krog i det dæmrende Rum lød af og til en hulkende Graad. Der sad en Kvinde i alt sit Vintertøj med Hovedet kastet ned paa Armene, som hvilede paa en Stumtjeners Plade. Taffeluhret, Strikkepindene, den samme stød-wise Hulken havde arbejdet den halve Formiddag i den dunkle Stue. Fru Borgfeld havde holdt sig ubevægelig og kun løftet Øjnene for ligegyldig at følge de blanke

Striber, som langsomt nedglidende Vanddraaber med lange Mellemrum furede de hvidduggede Ruder med.

Klokken slog tolv stærke Slag paa Taffeluhret. Efter hvert Slag fulgte en surrende Lyd, der frembragte en ubehagelig Fornemmelse, en underlig Snurren gjennem Nerverne. Graaden tog nu helt Magten fra den kaabelkædte Kvinde i Krogen. Den blev sammenhængende og lydelig som et Barns.

Enken virrede med Skuldrene og fortrak Munden en Kjende.

— Skal Du ikke hjem til Frokost? spurgte hun ligegyldig henkastende. Nu spiser vi til Middag om lidt, som Du maaske kan huske. Saa kommer Ludvig, og han holder ikke af det Flæberi. Hvad er der ellers i Vejen med Dig?

Damen rejste sig op og gik langsomt hen mod Forhøjningen. Hun strakte Haanden ud mod Enken. Denne lod, som hun ikke bemærkede det, og blev ved at strikke.

— Moder, sagde Damen, jeg synes ikke, at jeg deroppe . . . hjemme hos os selv . . . kan finde et Sted, hvor jeg kan græde. Saa er jeg ligesom et lille Barn tyet til mit Barn-domshjem. Der synes jeg, at jeg baade maa kunne græde og le, som jeg vil, ligesom i gamle Dage.

— Ja, saamænd, sagde Fru Borgfeld; I

gjorde rigtigt nok i gamle Dage ligesom I vilde . . . . det er sandt: I grinede, tudede, hvinede, sang, dansede og skraalede. Mig spurgte Ingen om Forlov . . . naa, ja . . . jeg stod jo ogsaa mest med Hovedet i Gryderne. Men her er ikke mere saa god Plads i Huset til al den Slags Kunster, som der var den Gang. Pyh! — Det var de fine Fornemmelers Tid. Dem vilde Jeres Fader jo have Jer oplært til. Nu faar I ligge, som I har redet; jeg forstaar mig ikke paa dem. Kan Du ikke læse en Versebog eller glo paa nogle Billeder, naar Du kommer hjem, saa driver det vel over med al den Bedrøvelighed. . . . Det er godt, det er taaget Vejr . . . har Du Slør paa? . . . Naa, ja, saa lægger vel Ingen ude paa Gaden Mærke til, at „Professorinden“ har siddet og brølet.

— Hvor kan Du nænne at tale saa haardt til mig, Moder?

— Der er Ingen, der taler blødt til mig, mumlede Enken; og det kan da for den Sags Skyld ogsaa være det Samme. Naar bare Folk vil lade mig være! Andet forlanger jeg ikke. . . . Bliver Din Mand ikke gnaven, naar Du ikke er hjemme til rette Tid til Frokost?

Den unge Frue gjorde en smertelig Vridning med Overkroppen, kastede sig saa paa Knæ paa Forhøjningen og lagde Hovedet i Fru Borgfelds Skjød.

— Saa, saa, saa, Natalie. Du river mine Strikkepinde ud. Lad være med at skabe Dig saadan . . . det er saa tøset. Rejs dig . . rejs dig, Natalie, jeg skal ud i Køkkenet til Maden. Vil Du have, at Ludvig skal have sin Mad ødelagt . . . ja, det er sandt; det saâ Du vel helst, for, naar jeg tænker paa, hvordan I Pigebørn altid har været misundelige paa ham . . . men slip mig dog, slip mig! Natalie! hører Du?

— Moder, Moder, Moder! Aa, hvis Du vidste . . . .

— Pyh! Jeg véd meget mere, end Du tror, min Pige, meget, meget mere, end Du tror. Men lad kun Skandale og Sludder komme ud af alt det Væsen, som jeg har hadet saa længe, jeg kan huske. Hør! Tror Du ikke, at jeg véd, at Giftermaal er en forbandet Ting? Men det er endnu værre at gaa og blive en gammel Pige og ikke at have Noget at leve af. . . . Naa, Du griner dog ikke, som I Pigebørn og Jeres Fader gjorde i gamle Dage, naar jeg en enkelt Gang tog mig over at ræsennerne fornuftig for Jer.

Den unge Frue havde fæstet Øjnene ned paa Forhøjningen, som Moderen sad paa. Hun bukkede sig pludselig, greb en Fodskammel med broderet Overtræk, falmet af Ælde. Det forestillede en stor Høsehund med to Hvalpe paa en oprindelig græsgrøn, nu skidengraa

Grund. Hun knugede den tæt op mod sit Bryst og lagde Kinden kjærtegnende ned paa dens Siderand. Hun havde saa mange Gange siddet paa den og leget med Dukker, mens hun var en lille Pige.

— Hvad skal Du med den Skammel, Natalie? sagde Moderen i gnaven Skjændetone. Lad den ligge!

Fruen knugede Skammelen end fastere ind mod sit Bryst og kjælede for den som for en Hund.

— Aa, der sidder en Isklump derinde, hulkede hun.

— Hvor? Naa — aa — saa — aa? I Hjerter? sagde Fru Borgfeld. Ja, det er vist arveligt, Du. Din Fader døde jo af en Hjertesygdom, men han var 64 Aar, og det er ingen Nytte til at blive ældre end som saa. Man er dog immer en Smule til Rotterne, naar man er kommen paa den forkerte Side af de 60.

— Fru Borgfeld havde i de senere Aar lagt sig efter nogle af sin Søns Gadesprogsfraser; hun fandt dem vittige og lo altid kort og hæst, naar han afleverede dem i hendes Nærværelse.

— Moder, Moder! Har Du dog ikke en Gnist af menneskelig Følelse i Dig? raabte den unge Frue med forbitret Graad, kastede Skammelen hidsig fra sig og sprængte med en lang Rift sin ene sorte Handske.

— Saa, saa, saa! . . . . Nu river Du Dine franske Handsker i Stykker, Tøs! . . Høh . . ja, det er sandt, det kommer ikke mere mig ved. Giver Din Mand Dig ikke et Par nye, saa faar Du maaske en hel Æske Handsker i Julegave af Byfogden. Hvad?

Med et Hvin, der skar, som naar en Sten skures af Staal, faldt Rektorfruen ned paa Gulvet som en uformelig sort Masse.

Nu rejste Fru Borgfeld sig endelig fra sin Stol, tog sin Datter om Livet og løftede hende til Sæde paa Forhøjningen. Hun holdt hendes Overkrop med den ene og hendes Hoved med den anden Haand. Hun holdt hende ikke ømt, kjærtegnende, men som en Sygepasserske, der gjør sin Pligt. Rektorfruens Hoved dinglede mat som et Stykke vaadt Linned.

Fru Borgfeld satte hendes Ryg til Støtte mod en rund Piedestal, der stod paa Pillen mellem Vinduerne ved Siden af Forhøjningen, gik til et Skab og hentede Draaber. Da Datteren slog Øjnene op og saâ sløvt paa hende, sagde den Gamle:

— Naa, ja, ja — ja, ja, Natalie! Lad os nu snakke om Tingene, ligesom de er. Ligger Du ikke, som Du har redet, min Pige? I Søstre skulde altid glo i Vejret ligesom Skader i Regnvej — hu, hej, lige op til Stjernerne! Mindre kunde ikke gjøre det. Det var det, som Jeres Fa'r kaldte Intille . . . . gens. Dine

Søstre fik hver sin Adjunkt, men deres Mænd blev da Præster og fik Andet at tænke paa end gaa og snakke Latin for Borgerfolks Døtre her i Byen. Du vilde nu have fat i Overmanden for det Hele. Tossede var I alle tre blevne af Læsning og Granskning, og det passer ikke for Fruentimmer af borgerlig Stand. Jeg er ikke saa dum, som I tror. For om ogsaa jeg mangen Aftenstund, træt og foraset som jeg var, sad og uglesov over mit Haandarbejde, mens de Herrer læste op for Jer i den anden Stue, saa hørte jeg af og til Noget. Og det, som jeg hørte, var altid om Kjærlighed og om Koner eller Kjærestes, der rendte fra deres Mænd eller tog sig selv af Dage paa Vers. Det er ingen Under, at Du blev endnu mere rundtossed end Klara og Birgitte. For han, der nu er Din Mand, han viste Dig Billeder med splitter-ragende nøgne Mandfolk og Fruentimmer; men, havde jeg sagt Noget om det Uanstændige i det, saa havde I bare grint af mig . . . det har I gjort mere end én Gang af Jeres Moder, naar jeg ikke talte otlograpisk . . . I grønne Unger, som I var! For, om ogsaa Billederne var latinske eller græske, saa skal Ingen bilde mig ind, at man i gamle Dage var saadan nogle Svin, at man gik saadan omkring uden Klæder paa Kroppen. Det gjør jo Bønderne ikke en Gang. Lad Mandfolk more dem med saadan Noget, det er nu

én Gang deres Natur, at De altid skal være sjofle, naar de rigtig skal more dem. Din Fader sagde jo altid Fløvser, som gik ud paa Liderlighed. Ja, det var ogsaa nogle rare svenske Viser, Din Søster Birgittes Kjæreste sang. Det, jeg kunde forstaa af dem, handlede kuns os Drukkendidriker og Krotøse. Jeg gad vide, om han nu synger dem for sine Sognebørn. Ja, jeg siger min Mening, ligesom den er. I gamle Dage tav jeg og lod, som jeg var dannet og morede mig ved alt det Tøjeri, og sad og saâ fornem ud, ligesom salig Etatsraadinde Hersom, men egentlig har jeg altid hadet de Viser som Pestilens. Og nu ser Du selv, hvad der er kommet ud af det.

— Ja, men Moder, sukkede Rektorfruen, det er jo ikke det, som . . . .

— Ikke? Ja saa? Hvorfor tog Du da den halvgamle Karl? Mon ikke, fordi han havde besnæret Dig med Lærdom? Hvorfor er Du nu kjed af ham? Fordi Du har læst Dig til, at det er simpelt bare at gjøre sin Pligt. Og saa blev Du besnakketh af ham, som Ludvig kalder Don Johan, Byfogden, jeg kalder ham nu Bytyren, han gjør jo alle de Fruentimmer tossede, som han ser paa med sine kattegule Gloøjne. Nu skal hans Stuepige fra ham i Utide, og det er den tredie i to Aar. Hi! Du kan tro, jeg véd godt, at Du skriver ham til, jeg véd godt, at Du baade har sejlet

med ham paa Aaen ganske alene i Mørke, og at han gaar og snuser i Jeres Have . . . ja, det er vist nogle dejlige Studeringer, Du driver i den Stærkasse, som Din Mand har lavet til Dig i Gavlen paa Gymnastikhuset. Nu er Byfogden kjed af Dig, for forleden sejlede han med den unge nye Adjunkt, ham, der er jaget fra Kjøbenhavn for Ukirkelighed, eller hvad det er for Noget. Og saa svirede de bagefter. Og med Dig har han ikke sejlet siden. Nej, er jeg dum, og er Du tosset, saa er Ludvig klog for os begge to. Der kan ikke ske Noget i Byen, uden at han véd det. Men det er det Samme. Kommer Du nogen rigtig Ulykke til, saa kom Du bare her, for jeg er nærmest til at tage mig af Dig. Jeg har lidt Skam nok ved at lade mig snyde og bedrage lige op i mine aabne Øjne af det Svin af en Bestyrer, som jeg har gjort; saa, faar jeg nu nogen Skam af mine Børn, har jeg bred Ryg nok til at bære det med. Men snakke højtravende eller blødhjertet med Dig, det kan jeg ikke. Det er jeg ikke oplært til, og, rent ud sagt, jeg holder mig ogsaa for god til det. Og Pligt og Skyldighed har I aldrig kjendt til, og nu er det for sent for Jer at lære det.

— Tak, Moder . . . ja, det er vel muligt, at jeg dør af Sorg; men jeg vil dø herhjemme. — Tak!

— Ja, selv Tak! Men man dør ikke,

fordi man har det snavs; snarere, fordi man har det for godt. Men kom Du bare! Jeg har ikke kunnet opdrage Jer Pigebørn; det har Vorherre ikke villet give mig Kraft til, saa det faar blive hans Sag, hvad det bliver til med Jer. Ludvig, han klarer sig sagtens, for han har faaet Forstand for Jer alle tre.

Ude fra Forstuen lød:

Adelejde, min Tøs!
 jeg har danset Dig mat;
 jeg skal gi' Dig en splinterny
 Silkefløjls Hat;

og ind traadte Landmaaler uden Praxis, Ludvig Borgfeld i en plettet Havelock, med Shagpipe i Munden og med meget smudsige Støvler.

Han tog ikke Hatten af, men nikkede til sin Moder og Søster. At ytre nogen Overraskelse over Søsterens Besøg, der i de sidste Aar var en stor Sjældenhed, fandt han langt under sin Værdighed. Han blæste Pibehovedet ud over Gulvtæppet, smed den vaade og smudsige Havelock i en Lænestol og slængte sig i Sofaen, saa lang han var, bestandig med Hatten paa Hovedet.

— Moder har vel varm Frokost til mig? sagde han og gabede højt; jeg er forsviret, for jeg soldede ude i Pavillonen i Nat.

— Min egen Dreng . . . . jeg er bange, Kôteletten er bleven tør, for den har ventet paa Dig i halvanden Time.

— Ja, saa kommer Moder til at lade mig faa en to-tre Kroner, for saa tager jeg mig en *Boeuf à la française* paa Gjæstgivergaarden. Jeg maa leve paa Fransk, naar jeg skal holde mine aandelige Evner oppe. . . . Den venstre Støvle trykker mig forbandet . . .

Dermed strøg han Støvlen af paa Sofaens Sidearm, drev den langt hen i Stuen og præsenterede en just ikke plastisk skjøn Fod i den graa Uldsok.

En uvilkaarlig Trækning af Modbydelighed fôr over hans Søsters Ansigt. Uheldigvis bemærkede han det.

— He — sagde han — faar Overpiskerens Madame sarte Tilfælde? Jeg troede ikke, at Du var saa borneret mere, Natalie. . . . Jeg mente, at Du var begyndt at følge med Tiden og havde faaet Sans for den frie Kjærlighed ligesom jeg — hi-hi-hi! Naa, Herregud — Rom blev jo ikke bygget paa én Dag. Du faar nok efterhaanden et friere Væsen, min Tøs.

Rektorfruen var bleven bleg, og hendes Ansigt havde lagt sig i de sædvanlige krySTALLISEREDe Former. Hun bød sin Moder Haanden og sagde Farvel, nikkede koldt til Broderen og gik.

— Py—y—h! sagde Landmaaleren, da hun var ude af Døren. Tøsen var nok tragisk. Aa — det gaar nok over. Han er ikke tosset, den Byfoged. Jeg og han er de eneste i Byen,

der véd, hvordan Fruentimmerne skal behandles. Lidt af Grovfilen en Gang imellem, saa bliver de des varmere i Erotiken bag efter.

— Det Eneste, jeg kan blive vred paa Dig for, er, naar Du fører den Slags Tale, sagde Moderen.

— Ja, jeg er lige glad, lille Mo'r. Op med Portemonnixen, jeg skal have tre Kroner. . . . Tak, *mon cher!*

— Du kommer vel hjem til Middag?

— Ja, men ikke før halv sex. Hvad skal vi have?

— Jeg har tænkt paa lidt Vælling og Bankekjød til os Andre . . . ja — Du skal faa Suppe og Kôtelet.

— Hellere lidt Fjerkræ . . . hvad? Naar jeg spiser Boeuf til Frokost, er det mere passende.

— Det er saa dyrt.

— Aa, Skidt! Det faar Mo'r nok Raad til. Giv mig min Støvle, Mo'r. . . . Saa . . . Farvel! Ja, Ulykken er vel ikke større, om jeg først kommer Klokken sex.

XI.

Beständig den hvidgraa Frosttaage! Den rugede tungt ned over Jorden, fyldte hele Rummet. Huse og Mennesker gled forbi som

Taagebilleder, mens den i Kaaben indhyllede og tæt beslørede Kvinde med hurtige, lydløse Skridt gik op ad Hovedgaden.

Taarerne tog mere og mere Magten fra hende. Med uimodstaalig Magt tvang de sig piblende frem mellem Øjenlaagene, hang dirrende i de lange Øjenhaar, gnistrede stjerneformig for hendes Syn. Og Taagen dryssede Rim i Sløret; Rimen blev ogsaa til Stjerner. Rundt om hende glimtede og bævede de, disse Lysprikker, paa en Gang elektrisk pirrende og magnetisk bedøvende. De mangfoldigjordes i det Uendelige; hun syntes, Sløret forlængede sig til Siderne og langt, langt bagud, at det flød efter hende i det lydløse plumrede Taagehav. Hun havde en Følelse, som der ogsaa bagved hende mylrede af disse Stjerner, der knitrende tændtes og brast. O, denne tætte, klamme Masse, der ingen Modstand gad gjøre, som saadan uhindret lod hende glide videre og videre! Gid den vilde stille sig som en Skranke imod hende, kæmpe imod hende som en strid Modstrøm! Uh, hvor den langsomt pinte hende ved at holde hende i en klam og slap Favn! Hun dirrede over hele Legemet, mens hun krampagtig knugede Hænderne sammen i Muffen, saa Fingrene knagede. Kunde hun blot drukne lydløst, kvæles uden Skrig, inden hun naaede det Hus, der var blevet hende en Rædsel!

Hendes Ægteherre maatte, sluttede hun, nu sidde ved Frokostbordet, nippe langsomt til et Glas Vin, tygge sin Mad lige saa langsomt, tale lige saa langsomt om, hvad der ikke kom Livet ved, om, hvad der for hende var marvløse Benrade, tørre Omrids af et længst uddød Liv, hun aldrig havde forstaaet, og Gud maatte vide, om han i Grunden forstod det bedre? Hun havde Lyst til at udskrive et forhaanende Ord.

Alt var dødt for hende. Menneskeskikkelser, der gled forbi hende som døde Fisk i grumset Vand, hilste hende. Hun hilste igjen med mekanisk, dyb Høflighed. Hvem det var, anede hun ikke. Det var ogsaa ligegyldigt. Skygger var det, navnløse Skygger som de, der i Underverdenen svæve hen over de mathvide, glansløse Dødslilier.

Og de pinende Stjerneglimt beskinne Syner, der fødtes i hendes Indre, Minder, der smertede, Led i et forspildt Livs Kjæde.

Der drog de forbi, alle de hvide Figurer, hun havde troet vare Skjønsidealer, fordi han havde sagt, at det var saa. Hver af dem grinede imod hende. De fine Hoveder bleve til Dødningemasker med karikerede, uhyre Munde og store Tænder i de kjødløse Kjæver. Ja, de defilerede forbi under Musik, kold og kjedelig som hans matematiske Violinspil, under et Kor af lange, tomme Fraser om Plastik og

Maleri, om Lyrik og Musik, om Religion og Filosofi, Fraser, der som sjattede Hænder famlede ved alle Problemer. Og bag dette Vildnis af Masker og Talemaader løftede sig ved et af Glimtene en levende, altfor levende Menneskeskikkelse.

Et Par Øjne skinnede, glubske som et Rovdyrs, spodske som Mefistofeles's. Hed Attraa og kold Foragt laa paa én Gang om de store røde Læber. Et Styrtebad af varmt, levende Blod overrislede hende. En Stønnen — egentlig et forpint Skrig — pressede sig gennem hendes Strube som Taarerne før gennem Øjenlaagene.

Hun blev angest, dødelig angest. Thi et blegt Afbillede, en af Nag karikeret Erindring om salig berusende Stemninger, da Blodet bankede i alle Pulse, og Aandedrættet standse, tonede paatrængende frem i hendes Fantasi. Hun stampede med de smaa Fødder for at kyse det bort. Det hjalp ikke.

Hun havde ikke bedet siden sin eneste Altergang kort efter, at hun var bleven konfirmeret. Nu prøvede hun paa at bede til Gud om aldrig mere at komme i den Tilstand. Bønnen kvaltes af en haanlig Latter fra Manden med de store Læber under Overskjægget, der skiltes i Midten og spilede sig ud til Siderne.

Nej — hjem vilde hun ikke. Hun havde

forladt Hovedgaden og var slaaet ind paa en Sidegade. Den gik over i en Kjørevej, der udmundede i en Vandingsplads ved Aaen. Det var en lille cirkusagtig Rundkreds, kranset af Elle- og Piletræer.

Aaen var slugt af Taagen; ingen Grænselinie skimtedes mellem Land og Vand. Træernes opad struttende nøgne Grene stod som vilkaarlig trukne Streger i tykt Klatpapir, lavede af en usikker Barnehaand.

Næppe har noget Menneske følt sig ret til Bunds ulykkelig, uden at en Selvmordsplan er faret igjennem dets Hoved. Men kun meget naive Kvinder har Kjærlighedssorgen, og kun meget reducerede Mænd har Følelsen af Vanære eller Livslede bragt til at virkeliggjøre Planen. Det synes, som om Skæbnen havde lettet Skridtet for Fru Natalie netop ved, at Overgangen mellem Livets og Dødens Elementer idag var udvisket. Men man er ikke ustraffet saadan en Stump af et Kultur-menneske, saadan en forkjælet og kuldskjær, saadan til Reflektion paa det Smaa anlagt lille Provinsfrue.

Hu! hvor det Vand var koldt paa denne Aarstid! Og Fladvandet var her bredt; Drenge kunde om Sommeren soppe langt ud i Aaen . . . saa kom der et brat Fald. . . . Havde der endda været dybt lige ved Bredden!

Men smaa Kulturmennesker kunne særdeles vel lege i Fantasiens med Selvmordstankerne, strejfe Virkeligheden en ganske lille Smule . . . i nærværende Tilfælde prøvende nærme sig Vandet og stikke Støvlespidsen ud i det. Det er Synd at spotte dem derfor, hvor skulde de blive anderledes?

Rektorfruen hørte det svagt frosne Sand knirke under sine smaa Støvlehæle og Saaler; saa blev den tynde Skorpe gjennebrudt af de spidse og høje Hæle. Jordens lette Modstand stoppede hende i Farten; hun fik ikke en Gang Støvlespidsen dyppet i Vandet. Hun vendte om, sank ned i Sandet til Anklerne, blev angst og tyede hen til Siden til en tynd Pilestamme. Hun omklamrede den, lagde Kinden op til den og græd ud. Stjernerne sluktes omkring hende; det blev Nat for hendes Øjne, alt mens hun græd, græd og græd. Hun druknede sig ikke, nej, Graaden druknede Selvmordsplanen.

Først et knasende Brag, saa et dumpt Plask, saa en Latter, saa et: „For Djævlens!“ lød bag hende. Hun fôr sammen, dukkede Hovedet ned mellem Skuldrene som for at gemme sig.

Nu kom det ene Plask efter det andet, saa tunge, langsomme Skridt gennem Mosejorden mellem Ellene. En Mand stolprede op mod den faste Bund.

Fruen løb højere op og greb om den næste Træstamme, vilde videre, men kunde ikke røre sig af Pletten. Manden satte sig ned paa en Stub, pustede, stønnede og spændte Skøjterne af sig. Den tynde Træstamme rystede mellem Fru Natalies Hænder, vaad Rim dryssede ned paa hendes Klæder, hendes Knæ dirrede under hende.

Et Øjeblik efter glimtede Byfogdens Guld-tresse paa Kaskjetten svagt i Taagen. Han strøg lige forbi Fruen og standsede med en dyb Hilsen.

— Har De Deres Skøjter med, Frue? Her paa den anden Side, hvor der er Læ, der er Isen sikker paa Engen. Men fra min Have og hertil er jeg plumpet i over en Snes Gange. Men jeg har lange Støvler. Hvad? — Har De ikke Deres Skøjter? Det var forbandet. Men vi kan hente dem i en Fart, inden vor kjære Hellener kommer fra sit Lykeion eller Palæstra, hvad han nu foretrækker at kalde det.

Han fik Svar med en Røst, der dirrede af Graad og Vrede:

— Og saadan kan . . . saadan vover De nu at . . . . .

— Hvad behager, søde Frue? . . . . Jeg synes, jeg taler, som jeg plejer.

— Aa . . De er . . . . .

— Som bestandig Deres ydmyge Beundrer. . . Oh, ho . . . jeg har forsømt vore

heures de berger nogen Tid. . . Hør . . . i de sidste, vi havde i Deres videnskabelige Lokale, hvor der ved Vintertid er forbandet fodkoldt, havde De Lyst til at skjændes med mig, og jeg hader som Pesten Alt, hvad der hedder Kjævl. Det er altid den rene Tidsspilde. For at undgaa at gjøre vort Forhold trivielt . . . .

— Vort Forhold? Jeg har aldrig . . . . .

— Naa, vort . . . ja, hvad skal jeg finde paa at kalde det . . . . vore spøgefulde . . . . eller humoristisk-metafysiske Dialoger om Elskovens Natur og Væsen . . .

— Ti stille!

— Ja, De har Ret; jeg bør ikke i min Samtalestil kopiære Hr. Professoren. Jeg kalder det altsaa ingen Ting. Men for at undgaa, at vort „Ingenting“ skulde blive til den allerkjedsommeligste Ting, nemlig Vrøvl og Skjændsmaal, saa siger jeg ligesom Hakon Jarl — forstaar sig, lille Frue, med de behørigे nødvendige Indskrænkninger, Udvidelser og Forandringer:

Fem Maaneder har vi tilsammen nydt
saa sødt som noget Par i Frejas Sal.
Nu fængsler anden Gjenstand Fogdens Blik.
Forvovne Bønderpiger vove mer
end I, Professorinde . . . vove kjækt,

o. s. v., o. s. v. Kan De se, jeg kan lave
lamber!

— Aa, at jeg ikke kan slaa Dem i Ansigtet! At jeg ikke . . .

— Oehlenschläger er en god Digter. Jeg har atter et Citat ved Haanden:

Skaan Dig, min ædle Frue!

Du støder Dine Hænder paa min Ryg.

Men hør nu . . . lad os more os, lad os flyve over Stok og Sten, som Fanden var efter os! Kom —

Han tog hende om Livet med en stærk Arm. Hun stred ynkelig imod, svagere og svagere, græd, bad, men Graaden og Bønnerne sank i stadig *decrescendo* hen i en klynkende Klukken, til hun helt tav. Og alt imens løb han med hende, førende hende som i en vild Dans gennem Krattet med Stubbene og den knagende og bristende Grund, alt mens Kviste slog Hatten af Hovedet paa hende, rev i hendes Haar, dryssede den kolde Rim ned paa hendes Hals og overpudrede hendes Kaabe . . . hu, hej! hvor det gik! Hun stønnede og pustede; han lo og sang; hun blev blussende rød og glødende varm. Han bøjede sit Ansigt mod hendes; hans Øjne glødede som nystøbt Bronze i fugtigt Vejr. Snart stod de i Rektorhaven, hvor Gymnastikhusets hvide Gavl med Balkonens af Rimfrosten kandiserede Rækværk tvang sig møjsommeligt frem af Disen.

— Ih, Guds Død og Pine . . . jeg kan jo

se, at Deres Skøjter hænger paa Balkonen. . . Men De behager at følge med . . . for ellers . . . søde Natalie! hvor De er exalteret idag!

Hun følte og sansede Intet, før hun med Skøjter paa Fødderne, Arm i Arm med ham fløj hen ad Aaengens med tyndt Sne overdryssede, brungraa Isflade.

De holdt hinanden i Haanden, beskrev dristige Kurver og vildt brudte Linier under Skøjternes blødt og stødvis pibende Lyd, der tidt fortog sig, saa de fôr afsted i lydløs Gliden. Armene straktes og slappedes; de to Skikkelser nærmede sig og fjernede sig koket som i en elegant Karakterdans i en Ballet. Fra hans stærke Haand strømmede Varme ind i hendes hele Legeme. Sløret flagrede, Farten fjernede det fra Ansigtet, og den lille kjækt skaarne Næse skinnede med fin Rødme i Tippen ud i det hvide Rum som en udtittende Rosenknop paa mælkehvid mat Glasgrnd. Hendes Øjne lyste stort opspilede. Kaaben gik op og ned under Brystets korte og stærke Bølgeslag.

Til sidst tabte hun Bevidstheden om alt Andet end om en susende Fart gennem Rummet, en Fart, bedøvende som krydret Vin, betagende som et dristigt Hasardspil, en Fart, ledsaget af en melodisk dyssende Susen om Ørene.

Hun kom til sig selv, da hun sad ved sin

Kavallers Side paa en Bænk under en Ask. Ude i Strømmen skinnede det aabne Vand, mørkebrunt og kruset mellem de hvide Isflager, der strakte sig langt op i Landet over Engene, som i Efteraaret havde staaet under Vand. Noget fra fusede det ned gennem Stigbordene med lystig trodsende Larm.

Pludselig trak Kavalleren den unge Rektorfrue til Siden; med samlede Fødder før de begge tæt ved Siden af hinanden ind mod Land. En Bænk ragede op med Plankerne halvt begravne i Isen. Der, paa den først overskyllede, derpaa tilfrosne Eng, var nemlig om Sommeren en Spaseresti med Bænke. Med høj Stønnen efter Vejret sank Fruen ned paa Sædets Planke. I et Nu var hun omsluttet af et Par stærke Arme, og et Kys trykkedes paa hendes Læber, som om det vilde suge Blodet ud af dem.

Han havde en sikker Følelse af, at han denne Gang havde Magten, thi hendes Hoved laa træt og tungt paa hans Skulder, og hvert Aandedræt arbejdede sig frem med et Suk. Han løftede hendes Hoved op for paany at kysse hende. Øjnene mødtes som Flammer, der slog over i hinanden.

Det sukkede i de frosne og vaade Grene, det knitrede i Isen, men det aabne Vand i Slusen sang disse Lyde over. Der klang som en Latter i Vandets Sang.

— Men hvad skader Dig, Natalie? raabte Byfogden.

Hun begyndte at kæmpe med ham. Han slap hende med den ene Arm, men holdt endnu den anden fast slynget om hendes Liv.

— Slip mig, slip mig! . . . eller jeg kradser Dem i Ansigtet, raabte hun.

Han gav hende et Skub, saa hun var nær ved at falde ned af Bænken. Hans Øjne bleve kolde, han trak paa Skuldrene og sagde:

— Nej, disse dannede danske Damer! . . . Hu . . . . indeklemmt Erotik, angst Lystenhed, knibsk Koketteri . . . . . leve Kvinderne af Folket!

— Gaa til Deres Tjenestepiger! raabte Fruen. . . . De har ikke Spor af . . . aa, De er . . . . .

— God Nat, min Frue!

I en Fart var han langt borte. Hans Skøjtejern skar i Isen, saa det hvinede.

Sansesløs fortvivlet fôr hun op — og løb efter ham. Han vendte sig ikke om. Hun løb, som hendes Lunger skulde sprænges og hver Aare briste. Hun kunde ikke naa ham.

. . . . .

— Hvor har Du været, min kjære Natalie? spurgte Rektoren, der sad i den mørke Dagligstue med Fødderne paa Kakkellovnsstativet.

Klokken er over fire, næsten halv fem, mit kjære Barn!

Hun svarede med Fortvivlelsens resolute Hurtighed:

— Jeg har besøgt min Moder, og saa har jeg forsinket mig med at . . . løbe paa Skøjter.

— Saa—aa—aa? Løbe paa Skøjter! Løber Du paa Skøjter? Det har jeg aldrig vidst. Nu, vel. Jeg kan egentlig ikke have Noget derimod. Vi burde ogsaa i den Henseende stræbe at efterligne Oldtidens Hellenerne, at vi ved skjønne Legemsøvelser søgte at faa Aanden, saa at sige, til at gennemskinne Legemet. Og der er Noget i det — Skøjteløbning kan, naar den drives med den Kjærlighed, som adler enhver Beskjæftigelse, med den Skjønhedssans og Varme, som Hellenerne lagde i al deres Færd — Skøjteløbning kan, siger jeg, under vore nordiske Forhold forædles og blive poetisk. Løb kun paa Skøjter, min kjære Hustru! Sørg blot for ikke at blive for varm og saa bagefter at forkøle Dig!

Professoren spiste med stor Appetit og roste Retterne af sit fulde Hjerte. Han saå ikke, at hans Hustru Intet rørte, men skjælv som et Espeløv, og at den kolde Sved sprak ud af hendes Pande. Han foreslog hende en Duet for Violin og Piano efter Kaffen. Hun bad ydmygt om at maatte være fri, da hun følte sig saa dødtræt. Han blev mis-

fornøjet, men talte med ethisk Alvor til sig selv, at man ikke kunde fordre den Energi og Selvovervindelse af en ung Kvinde som af en stærk Mand, som han selv var.

De gik da hver til Sit.

Hustruen græd og vred sine Hænder, græd over sin Svaghed lige over for en utro og kynisk Elsker, græd over sine i Tanken mange Gange begaaede Pligtbrud, græd over sin Mangel paa Mod i det afgjørende Øjeblik, græd over sin Synd og græd over sin Dyd. Hele hendes Væsen filtrede sig sammen i et Kaos af Traade, der krydsede hinanden i de mest urimelige Retninger. . . . Tilsidst faldt hun paa Knæ, saå op mod Stjernehimlen, vilde bede . . . men Stjernerne stirrede paa hende med tusind Øjne, det ene koldere end det andet. Bag dem stod Vinterhimmels faste Hvælving, og over den fandt hun intet Hjerte, der slog for hendes Sorg.

Ægtemanden søgte, som han sagde til sig selv, en „lettere Adspredelse“, vilde ikke læse Latin eller Græsk, tog paa Slump en Bog ned fra en af Reolerne, traf et Bind af Molière og gav sig i Færd med „*Le Cocu imaginaire*“. Han læste en Del af den, trak flere Gange sympathetisk paa Smilebaandet, indtil han dalede ned i en sund og vederkvægende Middagslurs Arme.

XII.

I Juleferien havde flere af Skolens Lærerpersonale været i Kjøbenhavn. Slige Kjøbenhavnsrejsers Resultater skaffede dem aandelig Føde for et halvt Aars Tid. De tog til disse Indtryk og Erfaringer som Husmødre i en Landhusholdning til Saltetønden fra Slagtetiden.

Denne Gang bragte alle Kjøbenhavnsfarerne det Indtryk med hjem, at Kirkens og Religionens Aktier ikke i mange Tider havde staaet i saa høj Kurs paa den aandelige Børs som nu.

Skikkelige Forretningsmænd, der aldrig havde skjænket Religion og Kirke en Tanke, undtagen naar deres Børn bleve konfirmerede, talte nu om de forfærdelige nye Ideer, der vilde berøve Menneskeheden det „Evige“, og tilføjede, at i Følge med disse nye Ideer kom Socialismen, der vilde berøve dem det „Timelige“.

Kjøbenhavnsfarernes Jævnaaldrende fra Studenteraarene: Embedsmænd i Administrationen, som havde været rent nevtrale; liberale Halvkoryfæer fra Studenterforeningen, som i deres Ungdom havde haft et let Stænk af Voltairianisme i Form af Halvdannelsens dovne Skepsis over for Mystik og Supranaturalisme, havde sat alvorlige Ansigter op og talt om Menneskeslægtens Idealer, der bleve krænkede

ved disse fra Udlandet importerede Tanker, som forøvrig aldrig kunde fæste Rod i Norden, men som truede med at ødelægge vor nationale Civilisation.

De dannede, indflydelsesrige og velhavende Kredse fordømte omtrent enstemmig, hvad de slog sammen som Atheisme og Socialisme, og Kjøbenhavnsfarerne hjembragte til Provinsbyen den faste Overbevisning, at der maatte gjøres Noget.

Der var ivrig Diskurs den første Skoledags Morgen efter Juleferien i den lange og brede Gang. Mod Vinduerne pjaskede Tønsneen. Den smeltede ud i lange Striber, der tog svag Fart ned ad Ruderne i dvask, bugtet Løb. Draaben maatte løbe, skjønt den næppe gad; den adlød, saa nødig som den vilde, Tyngdelovens ubønhørlige Krav.

Der herskede et stygt, graat, blyagtigt Mørke i Korridoren. Men Konversationen gik livlig. Den gamle Overlærer og Inspektør med Silkekalotten raabte:

— Har jeg ikke sagt det for flere Aar siden. Hvad? . . . . Sej, I to Fløse der (han henvendte sig til to Drengene, der sloges) . . . tror I, at Jere Forældre holder af, at I skurer Jeres Trøjer op ad Kalken paa Væggen? . . . hvad, I Utøj? (Et Par vel rettede Ørefigener ledsagede Talen). . . . Naa, har jeg ikke sagt det for flere Aar siden, den Gang jeg opdagede,

at de Kaalhoveder af Drengene mere og mere mistede Øret for Latiniteten og skrev tidligere aldeles ukjendte Bommerter i deres Stile . . . Bommerter, som raaber om Hævn til Himlen? . . . Djævlen . . . nej, nej! . . . jeg skal aldrig bande mere . . . . men jeg paastaar, at, naar Sansen for det Klassiske forsvinder, saa ryger, den Onde . . . . nej, jeg skal aldrig bande mere . . . . men saa ryger Respekten for Religion, Samfund, Stat, Kongemagt, Ægteskab . . . ad hede . . . . nej, ad Vandsbek til, og saa spytter Børnene deres Lærere og Forældre i Ansigtet. . . . Ja, grin I kun! . . . . Hej, Du, Bløddyr . . . Mollusk . . . . Jens Krarup . . . hent den gamle Verdens Atlas og bær det ind i femte Klasse! Saa kan for Resten alle mine kjære Kollegaer rende . . . . nej . . . Gud vel-signe mine kjære Kollegaer! God Morgen!

I smaat Trav styrede den gamle Inspektor sin Kurs ned ad Gangen. Da gjorde han pludselig omkring og løb tilbage til Gruppen.

— Der staar nu Du, Randberg . . . og Du, Bramlund! . . . For mange Aar siden fik I mig stakkels gjældbetyngede Mand, som allerede den Gang havde tre Børn paa 500 Dalers Gage, til at erklære mig for liberal, fordi, som I sagde, at intet dannet Menneske kunde være bekjendt at være andet, og jeg havde s'gu ikke Tid til at læse Aviser. Nu kommer Konsekvenserne . . . nu er de, Fan . . . nu er

de . . Djæv . . . nu er de, paa Ære og Samvittighed, komme i Fritænkeri og Socialisme. Efter Perikles kommer Kleon, Garverflaben; efter Ploug kommer Pio og Geleff.

Han vrængede hele Ansigtet til en stor Grimace, spyttede Skraaen langt hen ad Gangen og slog ind i sin forrige Gangart med opskudte Skuldre. Uden for hans Klasses Dør stod Drengen med Kortet paa det høje Stativ. Han dukkede sig ned, thi i Inspektors hele Holdning truede et Ørefigen. Allerede susede Haanden gennem Luften, men Ørefigenet døde i et ret venligt Klap paa Drengens Kind, og Harmen sluktes i et venligt Kjærtegn med Armen om hans Hals.

— Er Du en rar Dreng, hvad . . Jens Krarup? spurgte Inspektor.

Drengen kunde naturligvis ikke svare Andet end Ja. Med Armen om Jens Krarups Hals og Nakke gik den gamle Lærer ind i Klassen.

Erik Holmberg stod alene i en Vinduesfordybning i Korridoren, langt fra sine Medlæreres Gruppe og så ud i Tøsneen. Stilfærdige og frygtsomme Mennesker have en nervøs Finfølelse af, hvad der ligger i Atmosfæren omkring dem. Eriks Nerver følte hvert fjendtligt Vindpust, skjønt hans Øre Intet opfattede.

Henne i Gruppen løb Diskussionen ud i

en almindelig Enighed om, at Skolen skulde være konservativ og lukke sine Døre tæt til for Nutidslarmen. Der fødtes en øm Følelse for de barnlige Gemytters Fred, en Følelse af, at de skulde skaanes for at rives ud i Tvivlens Hvirvel. Matematikeren sagde ikke et Ord, men lyttede med dyb Alvor til den meget ulogiske, brudstykkeagtige Forhandling, som han dog ledsagede med bifaldende Nik, rigtignok med en Mine, hvori man kunde læse baade det Ene og det Andet.

Klokken ringede, og Gruppen skiltes. Rektor gik med human Majestæt hilsende gjennem Gangen, mens han sagde:

— Glædeligt Nytaar til alle mine Herrer Medlærere!

Han naaede ikke Erik Holmberg, thi øverste Klasse, hvori Rektor skulde læse, laa saaledes, at han ikke kom forbi det Vindue, hvor Erik stod. Erik gjorde en Bevægelse; han følte, det var hans Pligt at hilse paa sin Overordnede, men denne smuttede med usædvanlig Hurtighed ind ad Klassedøren.

Derimod maatte Matematikeren passere Erik. Han rakte ham ugenert Haanden, lo gemytlig og rystede paa Hovedet.

— Lad alt det Sludder fare, Holmberg, hold Deres Mund foreløbig og vær bare gemytlig! Vi to kan jo grine i Krogene ad de Andre. De fleste fornuftige Mennesker véd jo,

hvad man skal sige til det Vrøvl. Det driver nok over. Tal med Rektor om Octave Feuillet eller saadan en Tamp, bare ikke om Religionen! Hør . . . paa Lørdag . . . nej . . . det er dog forbandet, Menneske, at De ikke kan spille l'Hombre. Det er det Eneste, som vil skade Dem i Deres Embedsstilling. I en Provinsby er l'Hombren det nevtrale Farvand, hvor alle Flag vajer fredelig ved Siden af hverandre.

I det næste Frikvarter hilste Rektor paa hver enkelt Lærer. Det, at have været i Kjøbenhavn i Ferien, gav særlig Adgang til hans Gunst; at Lærerpersonalet tog til Kjøbenhavn, var ham et Bevis paa, at det stadig følte Trang til at drikke af Dannelsens Kilde. Han udspurgte de Forskjellige om deres Indtryk og Erfaringer. De aflagde ham Beretning derom med den diplomatiske Forsigtighed, som et Tyende altid iagttager over for de Meddelelser, det gjør sit Herskab. Rektor ønskede heller ikke mere. Hvis en af hans Underordnede var bleven for konfidentiel eller vidtløftig, vilde han høflig have afbrudt Samtalen og vendt sig til en Anden.

Rektor hilste siden paa Erik Holmberg, men tvungent og koldt. Erik Holmberg havde ikke været i Kjøbenhavn i Juleferien. Han havde levet et Eneboerliv. Han vilde studere, sagde han. Men, mens han sad over Bøgerne, stormede et Ridt af rent taabelige Tanker ind

paa ham og tvang ham ind i deres Følge. Ja, saa red han med i Galop i Haabets Sol-skin, blinkende som en vis Kvindes Øjne, et Ridt „in's alte romantische Land“. Han gik ud i den klare Frostluft. Han svævede højt og fløj langt i den med sine Tanker.

Saa mødte han Byfogden en Gang paa sine Vandringer. Byfogden lo til ham; Erik forsøgte at le igjen, men havde Fornemmelsen af, at hans Latter blev en Grimace. Samme Fornemmelse blev bekræftet ved Byfogdens Latter, der bragte hans Øjne til at skinne og hans Skjæg til at fortolke en Del Stemninger ved Løftninger og Sænkninger. Erik havde Lyst til at banke Byfogden, naar han saå hans drilske Miner; men danske dannede Mennesker slaas jo ikke, hverken i Nævekamp eller i Duel.

Tankernes Ridebane stoppedes som ved en pludselig Skranke. Erik havde vovet sig ind i en *cul de sac*.

Rektor gjorde flere Gange om Aaret Middagsselskaber. Til dem indbød han foruden sine Underordnede Byfogden, Distriktslægen og de to praktiserende Læger. De ustuderede Embedsmænd: Postmesteren, en afskediget Kaptejn, og Toldforvalteren, en dansk Jurist, kom ikke med. Naar Rektor var i det humoristiske Hjørne, sagde han:

— Oberst Tscherning havde dog relativ

Ret i sit Paradox, at Danmark kan regeres ved Artilleriunderofficerer. Vel at mærke: det gjælder Post- og Toldvæsenet.

Ved det første Middagsselskab efter Juleferien udelod Rektor Erik Holmberg. Han sagde til de andre Overlærere og Adjunkter:

— Kjære Kollegaer! Gymnastik- og Skrivelæreren kan jeg jo ikke invitere. Men for ikke at støde de stakkels Folk udelader jeg ogsaa den yngste Adjunkt . . eller konstituerede Lærer . . forklar ham det, kjære Medlærere! . . thi jeg vil ikke fornærme ham. Jeg sætter Pris paa ham som Videnskabsmand . . men man har jo kun Plads til et vist Antal . . . (Rektor henvendte sig til Matematikeren) . . . sig til Hr. Holmberg, at han ingenlunde maa tro, at her er Tale om Til-sidesættelse; spørg ham, om han vil drikke Thé hos mig imorgen. . . Ak, ja . . ak, ja . . han har jo vovet sig ud paa farlige Veje . . . men jeg, jeg rækker Haanden imod ham . . . gid han ikke vil undlade at gribe den fremrakte Haand!

Lærerpersonalet beundrede Rektors Humanitet, uheldigvis med Undtagelse af ham, som Talen var henvendt til. Matematikeren tav; men, da han gik hjem med den før nævnte filologiske Overlærer, sagde han:

— Den Gamle vil være snild . . men er . . aa . . saa dum . . . saa hestedum . . .

— Aa, De . . . De Skumler! svarede Filologen og løb fra Matematikeren i saa stærk Fart, at hans Kone, som han holdt under Armen, raabte:

— Slid ikke saadan i mig, Adolf!

Vistnok vare evropæiske videnskabelige Resultater naaede til Erik Holmberg, vistnok havde hans ret flittige Studier givet ham et perspektivisk-kritisk Standpunkt over for de nationale Illusioners Strømninger, hvis Efterdønninger endnu buldrede i hans første Studenteraar. Men den gamle danske Studenter-Adam i ham var endnu ikke druknet. Den mulighedsrige Videnskabsdyrker saâ ned paa sine Embedskollegaer som den frie Hund paa de Medskabninger, der for en daglig Ret sparsom Adjunkt-Sulemad havde ladet sig binde i Lænke.

Jo længere han sad i sin ensomme Stue som en Edderkop i sin Krog og spandt sine Traade ud af Minderne fra Indtryk af mangeartet Læsning, desto mere tog de digteriske Figurer ham med Vold, desto mere gjorde han sig lig med dem ved Hjælp af Fantasiens Højtryk.

Skikkelser som Don Juan, Hamlet, Faust, Lorenzaccio omspændte den lille præstesønlige Personlighed. Hvor følte han sig kæmpestor i den snævre Stue mellem de to Bogreoler! — Han havde jo mange flere Bøger end hans

Filisterkollegaer! Han sparkede stolt til begge Reolernes nederste Hylde.

Havde han nu havt Nøgternhedens Mod til ogsaa at sparke Fantasteriets fra Siden opskydende Illusionslag af Vejen og til at foretage en lodret Boring i sig selv, maatte han have sagt til sig selv:

— Du ærgrer Dig rædsomt over den Ydmygelse, at Rektor har sjoflet Dig ved ikke at indbyde Dig til Middag.

Men han strammede sig op til den genialeste Overlegenhed over den virkelige Situation og erklærede for sig selv:

— Jeg møder rolig, overlegen til The imorgen hos Rektor, knuser Pedanten smaat som Smul . . . erobrer . . . erobrer Hende . . . med den smidige Væxt og de sfinxagtige Øjne. Egentlig bør jeg takke Rektor, fordi han har hædret mig ved at løfte mig ud af mine kjære Kollegaers Middelmaadighedsniveau.

Ja, det sagde han til sig selv, det indpræntede han sig selv. Dog ærgrede han sig saaledes, da han var kommen i Seng, at han ikke kunde sove Natten efter den Dag, da Middagsgildet stod.

Mens han laa og vred og vendte sig i Sengen, krydsede alskens sære Tanker hans Hjerne.

Han tænkte paa den Blondhaarede i Kjøbenhavn, hende med Frisuren, hans første

„Gjenstand“, hans Moders og Tanter Forargelses Klippe. Han sammenholdt hende til Skam for sig selv med det Idealbillede af en Kvinde, som han havde digtet i sit syttende Aar paa et Skolebal. Saa lo han ogsaa ad dette Ideal, hvis Mand nu var Kaptejn, og om hvem han vidste, at hun i Aarenes Løb havde faaet syv Børn, ja det første Par var endda Tvillinger. Aarestrups Ritornel summede om hans Øre:

Er det dog ej kjedsommelig,
at Bertha, som ifjor var saa guddommelig,
iaar er gift og højt frugtsommelig?

Fy . . . det var et væmmeligt Ideal!

Rektorens Frue da? Thi hun tvang sig frem, hvor meget han end stræbte at holde hende neden for Bevidsthedens Grænselinie.

Ned, ned! Hende vilde han ikke tænke paa. Uh! Byfogdens Elskerinde, den Kjøbstadkræmmerdatter med det affekterede antike Kostume, komponeret af „Skolemesteren, den Hoved-Erz-Pedant“.

Ha, ha, ha! Han — *Cand. theol.* Erik Holmberg skulde indlade sig paa et Kjærlighedsforhold til en gift Kone. Daarlig fransk Lokalisering, som han endda ikke turde gennemføre! Det stakkels ængstelige Skrog, der knap turde kysse en Tjenestepige i Mørke!

Han dyngede Haan paa Haan paa hende og sig selv.

Nej, ude paa Landet, hvor Sæden hvidner i Skærsommerdagen, hvor Kornblomster staar dyb blaa mellem de gule Straa, hvor den vilde Valmue flammer bævende ved Siden af Klinteblomstens lyse Karmoisin — derude — der maatte i en Forpagter-, en dannet Møllerfamilie findes „eine schöne Müllerin“, hvid, fyldig, sif-agtig.

„Thi store Hænder har Gudinden“.

Han tvang sin Fantasi til flygtig at udkaste en tre-fire Hoveder af den Art, men Omridsene flød strax ud i Natten . . den fine Profil og de skinnende lysebrune Øjne tvang sig frem i Forgrunden som før. Han knyttede forgjæves Haanden imod dem.

Nej, nej, ikke hende! Bort med hende!

Nu dukkede hendes Hoved op igjen, og ved Siden af det et stort Overskjæg under en guldressedet Kaskjet.

Ned med dem begge to! Denne ækle Bastard af en Epikuræer og en Kyniker! Ned, ned!

Ja, vist. Jo mere han raabte, jo mere infamt spottende saå de paa ham. I den afbrudte Morgensøvn's Drømme tilraabte han hende:

— Du er kjedelig, Du er kold som Is, Du er affekteret! Du spiller lige saa afskyelig aandløst paa Klaver som Din Mand paa Violin.

Hun blev ved at se paa ham med det samme gaadefulde ubevægelige Ansigt som hin Sommeraften.

Da han vaagnede, var han tilgavnns led ved sig selv. Han eftervrængede arrig og forceret Rektors blødfede Stemmeklang i Ordene:

— Øh -- kjære Natalia! og smækkede paa den sidste Stavelse som paa en latinsk Ablativendelse i første Deklination.

Erik Holmberg gik paa Skolen med den Beslutning absolut at afslaa Rektors Indbydelse til The. Denne Beslutning gjorde hans Holdning paafaldende knejsende.

Da han gik op ad Gaden, raabte et Par indfødte Borgerskoledrenge efter ham. Ligesom alle deres Kammerater betragtede de sig som naturlige Fjender af Alt, hvad der hørte til Latinskolen:

— Æh — se Fedtelatinernes nye „Lere“. Han knejser som en Kat med et Aalehoved!

Var det ikke sært? Da Rektor, denne Mand, som Erik Holmberg mente at kunne se tværs igjennem, med koldere, formellere Høflighed end tidligere sagde:

— Jeg haaber, De glæder mig og min Hustru ved at drikke The hos os iaften, saa sank alt Modet, den skønne nationale embedsdisciplinære Følelse blev „den herskende Evne“ hos Erik Holmberg, han buk-kede dybt og svarede:

— Jo, tusind Tak, Hr. Professor!

Til hvad Nytte var det, at han to Minuter efter skjældte sig selv ud? Han var bukket under for den trivielleste traditionelle Subordination — thi, at der var noget Andet, der lønlig havde Del i, at han sagde Ja, det tilsvor han sig selv var aldeles ikke Tilfældet. Han holdt altsaa alvorlig Hus med sig selv og indrømmede ingen formildende Biaarsag til, at han brød det Løfte, der havde hævet hans Hoved saa højt, at det havde forarget de to nysnævnte Borgerskoledrenge.

XIII.

Rektor havde siddet i dybe Tanker ved sit Middagsbord og kun givet Livstegn fra sig ved at spise og gjentagne Gange at romme sig. Da Maaltidet var endt, sagde han til sin Hustru:

— Kjæreste Natalia! Jeg sætter megen Pris paa Din fine Takt, den Takt, der har afholdt Dig fra at afbryde mig med et eneste Ord, mens jeg sad fordybet i Meditationer.

Fruen hviskede nogle uhørlige Ord. Visselig vilde Ingen have kunnet se paa hende, at hun havde lagt ringeste Mærke til sin Ægteherres grublende Holdning og Mine.

Rektor fortsatte:

— Nu er det min Bøn til Dig, kjære Natalia, at Du vil være tilstede ved den meget alvorlige Forhandling, jeg iaften skal have med Hr. Holmberg. Sig mig saa bag efter, om det er lykkedes mig at iklæde den en human Konversationstones Form og paa samme Tid at lægge min Myndighed som Overordnet for Dagen paa en fin Maade. Men Sagens Alvor taaler ikke, at jeg bruger den humoristiske Form, som Du véd jeg af og til ynder.

Fruen klemte Haanden saa fast om Kaffe-kandens Hank, at Træet knagede, og svarede med bortvendt Hoved, at det naturligvis vilde være hende en Glæde.

— Jeg takker Dig meget, sagde Rektor. Din Nærværelse vil betage min Færd ethvert Udseende af plump Irettesættelse. Jeg synes, det er ret fint udtænkt at afgjøre det Hele *en famille*.

Efter Husets vante Skik gik Ægteparret hver til Sit i Tiden mellem Eftermiddagskaffen og Thebordet. Rektor kunde med god Samvittighed fordybe sig i sin Siesta og sin Forberedelse paa et Stykke i Herodot, som han skulde gennemgaa næste Dag for øverste Klasse; thi han var sig bevidst, at han med Omhu havde lagt „Dispositionen“ til sit Aftenforedrag for den unge Lærer.

Da denne kom, modtog hans Foresatte

ham med mild Højtidelighed tilsat med en Nuance af beklagende Medynk. Samme Stemninger klang igjen i hans Tone, naar han med et:

— Behager De, Højstærede?

bød sin Gjæst Steg eller Ost ved Aftensbordet, ja, den fik endog et Udtryk i den værdige Langsomhed, hvormed han skjænkede en lille Snaps Kognak for ham.

Værten begyndte da . . . efter sin egen Mening med forunderlig let Anslag . . . Forspillet til Forestillingen. Han sagde:

— Gjæringen i Aanderne tager uhyggelige Dimensioner. Jeg mærkede under mit Ophold nylig i Kjøbenhavn tydelig Gemytternes Ophidselse. De ledende Kredse, de modne og fremragende Mænd vare særdeles betænkelige.

Erik Holmberg vilde sikkert have tiet, som han plejede, hvis han ikke havde set Fruens Øjne lyse med det gaadefulde Glimt hen imod ham fra Skyggen, som Themaskinen dannede. Det eggede ham til at sige:

— Har vi ikke godt af, at der kommer Gjæring i Aanderne her i Danmark, Hr. Professor? Jeg synes, de har sovet i godt og vel en Snes Aar, mens Evropa har tænkt og arbejdet.

— Det har **jeg** ogsaa gjort, sagde Rektor og slog afvisende ud med Haanden. Men

videre! (Med dette Ord plejede han at sætte sig og sine Disciple i Gang.) Jeg har ikke i Sinde at indlade mig paa almindelige Betragtninger om det Gavnliges eller Skadeliges ved de aandelige Gjæringsperioder. Jeg er Pædagog, Hr. Holmberg, jeg fører Filosofien ud i Livet. Pædagogik er anvendt Filosofi. Jeg maa bestemt hævde, at de, der ere satte til at opdrage og undervise Ungdommen, maa positivt støtte de gennem Aarhundreder prøvede Institutioner, som Samfundet hviler paa. . . . . Hvad behager? Jeg synes, De trækker paa Skuldrene, og . . . . .

Det gjorde Erik Holmberg nu ikke; det var Fruens Silkekjole, som knagede. Hun rørte sig stærkt paa Stolen, mens hun trommede med Theskeen paa Underkoppens Rand. Rektor syntes at opdage, hvorfra Lyden kom, thi han nikkede til sin Kone og sagde:

— Om Forladelse, jeg saå fejl. Men videre! Nu gaar jeg fra det Almindelige til det Specielle. Jeg maa, Hr. Holmberg, stille den bestemte Fordring til Historieundervisningen, at den er objektiv, alsidig, at Læreren tilbagetrænger sine individuelle Sympathier og Antipathier.

Theskeen vedblev at smaaklemte. Lyden virkede paa Erik som en fjern Stormklokke. Han sagde:

— Saa er det sikrest at holde sig til

Kongerækker, Aarstal, Slag og Fredslutninger og gruppere al Historie om Kongerne.

Rektor mærkede ingen Braad i denne Ytring; han var ret tilfreds med den, da den gav ham Anledning til at vise Aandsoverlegenhed. Hans drævende Tone fik derfor en ret godmodig Klang. Han slog ud med Haanden og sagde:

— Det er det nødvendige Substrat; ingenlunde Kransen paa Bygningen. Det første lægger Skolen, den sidste giver . . . ja, rent ud sagt, jeg selv, naar jeg efter en sikker grammatisk Undervisning læmpelig fører den Unge ind i den hellenske Skjønhedsverden. . . Nu . . . kan De understøtte mig ved en sparsom og velvalgt Anvendelse af den historiske Portrætkunst . . . hvorfor ikke? Men De maa mejsle strængt i Bronze, ikke male broget med selvvalgte Paletfarver. Ser De, hvad mig angaar, saa staar jeg over for de historiske Fænomener paa samme overskuende, alsidige Standpunkt som f. Ex. Goethe i „Tasso“.

Rektor purrede Haaret lidt tilbage, tog Brillerne af, spilede Øjnene højt op med den hemmelige Følelse af, at Goethe maatte have set omtrent saadan ud, da han undfangede Ideen til „Tasso“.

— Jeg siger altsaa: Digteren Torquato Tasso har ikke mere Ret end Statsmanden Antonio. *Sat sapienti!*

Medens Taleren pavserede og rømmede sig, sagde Erik:

— Mener Professoren ogsaa, at Catilina har hverken større eller mindre Ret end Cicero?

Rektor skubbede til sin Stol, saa den skrabede mod Gulvet. Han var nær ved at blive grov og rent miste sin „objektive“ Holdning.

— Catilina? . . . Det moralsk-fordærvede Afskum! . . . . Nu vel, videre! Jeg vilde sige: Historielærerens Dom over Personer og Begivenheder skal være grundet i hans Samtids dannede Bevidstheds Rets- og Sædelighedsfølelse.

— Men, naar han nu tror, at denne Rets- og Sædelighedsfølelse vil være en splittergal Maalestok for svundne Tider?

Fruen lo højt. Rektor sagde:

— Min Hustru smiler ad Deres naive Opfattelse og studentikose Udtryksmaade lige over for en Foresat og i en Dames Nærværelse.

Rektor havde under denne Replik sat Brillerne paa Næsen og rejst sig fra Stolen. Erik rejste sig ogsaa. Et kort og usædvanligt stunt Spil foregik. Erik turde næppe tro sine egne Øjne, da Fruen sendte ham et Nik. Han saå spørgende paa hende. Nu nikkede hun to Gange og smilede, skjønt næsten

umærkelig. Eriks fine Træk skærpedes i Konturerne, og hans ellers stille Øjne fik en feberagtig Glans. Han fæstede dem lige paa sin Overordnede; en trodsig Udfordring til Kamp stod at læse i dem. Han følte Sporen i sin Side. En skjøn Dame var Kampdommer ved Tourneringen; han havde en stolt Følelse af, at han vilde faa Lov til at bære hendes Farve, hvis han sejrede. Rektor satte sig for Erik, hostede, tog sit røde Silkelommetørklæde frem og pudsede sine Brillleglas.

Fruen sagde med nedslagne Øjne og lidt skjælvende Stemme:

— De skal ikke genere Dem for mig, Hr. Holmberg . . . og det var jo desuden min Mands Mening at indbyde Dem til en Samtale, hvor der var fuldstændig Ytringsfrihed.

Erik blev saa hed, som om Flammer slog sammen over Hovedet paa ham. Rektor hostede gjentagne Gange, sendte sin Hustru et fortørnet Blik, men skød fejl, thi hun så bestandig paa Erik. Hun sad med Hænderne tæt sammenknugede under Bordet. Taffelhrets Pendulslag og Ildens Knitren i Kakkelloven var de eneste Lyd, der brød igjennem nogle Sekunders absolute Stilhed.

Endelig kom Rektor igjen til Mælet. I Følelsen af, at et Stykke Jord af hans Myn-dighed begyndte at skride, gjenvandt han sin Fasthed og fortsatte:

— Paa Pædagogikens som paa alle andre aandelige Livsomraader betragter jeg den individualistiske Independentisme (han smagte smilende paa denne Terminus som en Kjender paa et Glas extra fin Vin) som aldeles forkastelig. *Fiat applicatio!* De, Hr. konstitueret Lærer Holmberg, har i November Maaned i næstøverste Klasse erklæret, at Muhammedanismen var den eneste rette Religion for den Stamme, den opstod iblandt. Ikke?

— Det er muligt, Hr. Professor, jeg husker det virkelig ikke. Men jeg staar ved Ytringen. Al Religion eller Mythologi er jo netop en Samling Billeder af Idealerne hos de Folk, som har digtet eller udformet den.

— Men Muhammedanernes Paradis med disse . . . ja, De forstaar, at jeg af visse . . . øh . . . Hensyn blot kan antyde min Tanke.

— Det Paradis var formet efter et arabisk Lyksalighedsideal, mener jeg.

— Men at fremstille dette som et Ideal for Drengene! Tænk, Ordet „Ideal“!

— Naa, ja, det er et Ord som alle andre.

— Bravo! sagde Fruen.

— Hø, hø, vær nu ikke altfor ironisk, kjære Natalia! Du er virkelig en strængere Kritiker mod Hr. Holmberg end hans Superior, der bestandig taler i Alvor.

Fruen kom næsten til at se kaad og lystig ud. Trods Rektors afværgende Blik og Gestus,

som hun ikke syntes at bemærke, lod hun tage af Bordet, satte en Portvinskaraffe med Glas frem og skjænkede for sig og Herrerne. Erik havde godt set, at Rektor vilde sætte ham paa Thevandskost den Aften, men nu var han bleven trodsig og tømte et stort Glas i ét Drag. Rektor foragede sig og var nu ubetinget enig med de ledende Kredse i Hovedstaden i, at der opvoxede en samfunds- og avtoritetstrodsende Generation.

— De har forsømt at belyse Muhammedanismen i Kristendommens Lys, Hr. Holmberg, og, saalænge Kristendommen er vort borgerlige Samfunds Religion, maa Skolen hævde den.

— Men, Hr. Professor, det bliver jo Religionslærerens Sag. Jeg har aldrig i Timerne angrebet, hvad De meget træffende kalder vort borgerlige Samfunds Religion, som for Resten ikke har meget med den oprindelige Kristendom at bestille.

— Slige Paastande, Hr. Holmberg . . . .

— Kan jeg støtte med hele den moderne bibelkritiske Videnskabs Apparat.

— De har selv en Gang her i mit Hus erklæret Dem for Kristen; det beroligede mig . . . og nu . . . .

— Staar jeg ved min Erklæring, Hr. Professor. Jeg skylder Studiet af denne Religions Oprindelse og Udvikling mine bedste Timer,

mine blødeste Stemninger, mine frieste Tanker. Jeg stræber kun stadig at udsøndre først, hvad Ensidigheden hos den Race, den opstod hos, har lagt om den, saa hvad lange Tidens og forskellige Civilisationers dogmatiske Spekulation har indsnævret den til, ikke at tale om kirkepolitisk og politikirkelig Egennyttets Forsøg paa at lemlæste den paa Tillempelsens Prokrustesseng. Saa beholder jeg tilbage de simple Grundakkorder i Bjergprædikenen, de tre Evangeliers dejlige Idyller, Paulus's Kjærlighedshymne i 1. Korintherbrevs 13de Kapitel; i Sligt kan jeg hvile . . . . indtil jeg kommer videre.

Rektor var bleven træt. Han var ikke forberedt paa, at den sky og forlegne unge Mand skulde modsige ham. Sligt var han jo slet ikke vant til. Skolens svagt oppositionelle Element, den matematiske Overlærer, havde han aldrig ret turdet inklade sig med, da han aldeles ikke forstod sig paa hans Fag. Og han nærrede tilmed en vis Ringeagt for de exakte Fag. De vare desuden saa nevrtrale, at de ikke kunde indvirke paa Disciplenes Livs- og Verdensanskuelse, mente Rektor.

Han grundede endnu. Hans Disposition var endnu ikke sluppet op. Han sagde Øh, og Hm! mandede sig saa op til at sige:

Videre . . . Saa er der Arnold af Brescia, Hr. Holmberg. Ham, denne Fantast, rent ud

sagt, har De opstillet som et Mønster for Disciplene. Og De har forhaanet Frederik Barbarossa og Pave Hadrian . . . . den fjerde . . . naa, der Sidste kan det nu være det Samme med . . . . men . . . øh . . .

Fruen løftede Portvinskaraffen op mod Lyset, som brødes i dens slebne Rande, og hendes Øjne glødede lige saa mørkt som Vinen. Hendes Mand sagde:

— Kjære Natalia, skjænk ikke mere til mig.

Fruen skjænkede Erik Holmbergs Glas fuldt, uagtet hendes Mand næsten raabte:

— Kjære Natalia, jeg skal ikke have mere Vin.

Erik Holmberg tømte Glasset i en lynende Fart efter at have klinket med Fruen.

— Driv ikke Din Ironi altfor vidt, kjære . . . kjære Natalia! sagde Rektor . . . . naa videre! det var Arnold fra Brescia, vi skulde tale om. . . . Hø . . . staar Arnold fra Brescia klart for Din Bevidsthed, kjære Natalia? ellers skal jeg . . . .

— Jo, jeg kjender ham nok, svarede Fruen med et Nik og lo hemmelig over til Erik. Hendes Mand kunde lige saa godt have nævnet en berømt Talmudist for hende. Hun fyldte atter Eriks Glas. Hendes Mand lo nu og nikkede halvt beundrende, halvt bebrejdende til hende og sagde:

— Du har geniale . . . for geniale Instinkter. Men videre! . . . Intet er forkasteligere end at fremstille for Børn og Umyndige som Helte disse fantastiske Utopister, der gjør en en saa ubodelig Skade i Verden. Denne Arnold fra Brescia var jo . . . øh . . . om ikke ligefrem Socialist, saa dog en Mand, der vilde tage fra de Besiddende og uddele til de Besiddelsesløse, og i en Tid som vor, da endog Troen paa Samfundets sande og dybe Grundvold, Ejendomsretten, røkkes af vilde Utopister, saa maa en Ungdommens Lærer snarere opfordre sine Disciple til at afsky Arnold fra Brescia end til at elske ham. Kort sagt: Utopister er Verdens Fordærvelse.

Fruens gjentagne Øjekast og den stærke Vin hidsede den magre, nervøse, skikkelige Adjunkt langt ud over hans naturlige Væsen. Inden Rektor fik sin Tale endt, rejste han sig, væltede det tomme Glas, saa det klirrede mod Gulvet, og Lampelyset brødes fantastisk, fyrværkeriagtig i de vidt spredte Skaar. Men det sidste Fænomen bragte ham til at tage sig sammen. Selvovervindelsen røbede sig i Begyndelsen ved hans Stemmes Dirren, men efterhaanden arbejdede den sig ind i en fast og sikker Tone:

— Utopister er . . . er Verdens Velsignelse! og det lige fra Kristus til Saint-Simon, . . . lige fra Arnaldo da Brescia til

Ferdinand Lassalle. Ser De, Hemmeligheden ved de Mennesker er, at de har havt en hellig Flamme i Hjertet. Den har begyndt med at svide Øjenhaarene paa Samtidens nysgjerrige og stærblinde Pedanter og blændet dem. Varmen fra deres Aand har gjort Farisæere og Bedsteborgere rasende; Vækkelsen fra den dvaske Hvile i de gamle Fordommers mugne Dyner har bragt dem til at delirere. De har saa bisset om som Køer i Sommerheden. Det er kommet til Kamp mellem de konservative Oxehorn og Fremskridtstankens hvide Svanevinger. Hornene har spiddet Tankefuglens Bryst, men Hjerteflammen er suset ud af det og har foldet sig som en Blomst rundt om Saarets Rande. Den har kastet lange, brede Lysstrømme over Tidernes Vande som Fuldmaanen hen over Havet. Ved dens Skjær have gode og ærlige Mennesker opdaget al den Løgn og Dumhed, som Dovenskab og Egennytte har ophobet fra Slægt til Slægt. Ja, Utopisternes Tanker brænde sig efterhaanden ind i Sjælene, deres Ord ringer for Ørene som Stormklokker, tvinger og lokker Slægten til at arbejde frem. Aarhundreder maa til for at tillempe disse Tanker efter Dagligdagskravets Behov. Alt i dem er vel heller ikke gedigent Guld, men der er dog nok i dem til mange Tidets Forbrug af gangbar Mønt. Den, der i Oldtiden vilde tale om Slavernes Frigjørelse, var en

Utopist; Cicero vilde have betragtet ham som gal. Fandt ikke den respektable, borgerlige Middelmaadighed, Ove Høegh-Guldberg, at Staten vilde rystes i sin Grundvold, hvis Bonden blev fri i Danmark? Mon ikke den halv-sjofle og halvgale Plebejer, den knap halv-studerede Røver, Jean-Jacques Rousseau, har gjort mere for Menneskeslægtens Fremskridt end Alverdens velhavende og velsindede liberale Bourgeois? Ja, Hr. Professor, det er naturligvis Trivialiteter, hvad jeg siger. Vi trænge til nye Utopister, for de gamles Tanker er traadte ud i Trivialitet og tillempede efter senere Magthaveres Tarv. Men nu kan vi vel et Par hundrede Aar leve af Folk som Strauss og Lassalle.

Fruens Øjne lyste. Hun havde Indtrykket af at se ned i en dyb Skakt, hvor en hel Del flimrende Lys frembragte en ejendommelig betagende Virkning. Hendes Øjnes kolde metalliske Blankhed var for længe siden gaaet over i en hed Glans. Den lyste over hele hendes Skikkelse. Erik fandt hende uendelig skøn. Han havde første Gang hin Sommer-aften set hende i den saakaldte græske Dragt; han vilde ønske, at han kunde kostumere hende i en anden effektfuld Stil . . . . f. Ex. i Mandsdragt som Page, med karmoisinrød, guldbræmmede Vams, Dolkegrebet stikkende ud af et til venstre nedhængende med gyldne Nagler

besat Bælte, med lange, lysegraa Silkehoser paa Benene, hvoraf der skulde ses saa meget som muligt. Han fik netop Tid til at foretage denne Omklædning i sin Fantasi, inden hans Overordnede fik overvejet, hvad han vilde sige. Og, lige som Rektor begyndte at tale, sugede Erik en ny Berusning af Fruens Læber, der aabnede sig, skinnede fugtig i Lyset . . . ja, han syntes, de saâ ud . . . som . . . rent ud sagt . . . de spidsede sig frem til et Kys. Det løb rundt i hans Hoved.

Rektor havde rejst sig igjen. Han sagde:

— Hr. Holmberg! Trods de Sandhedsmomenter, der findes i Deres . . . om Forladelse . . . højst uklare Udtalelser, maa jeg dog bestemt fordre, at De som Pædagog hviler i de fastslaaede Resultater.

— Jeg holder ikke af Dynen for Dovenskab; derfor holder jeg ikke af „fastslaaede Resultater“, Hr. Professor. Det er muligt, hvis jeg grundig studerede græsk Aandsliv, at jeg da vilde finde, at alt, hvad man fabler om den græske Plastiks Idealisme, var rent Snak, og at Grækerne være vældige Naturalister . . . ja, det er blot en Forudsætning.

— Som er meget forkert. . . . God Nat, Hr. Holmberg!

— God Nat, Hr. Professor!

Fruen trykkede Holmbergs Haand stærkt;

hendes Øjne lo og straaledede med gnistrende Pupiller.

Rektor blev tankefuld, da han var gaaet, og rystede betænkelig paa Hovedet.

Da han og hans Frue havde tilbragt et Kvarters Tid tavse i Sovekammeret, og Rektor var kommen saa vidt, at han havde faaet Underbenklæderne trukne af det ene Ben, blev han siddende paa Stolen og grundede. Medens han langsomt trak det andet Buxeben af, sagde han i Takt med Aftrækningsforretningen:

— Ganske vist Sandhedsmomenter . . . .
men . . . men . . . . Kjære Natalia! véd Du, hvad jeg har opdaget? . . . At jeg er en meget sammensat Natur, netop af den Art, som moderne franske Forfattere, f. Ex. Octave Feuillet, skildre i Værker som: „*L'histoire d'un jeune homme pauvre*“.

Hvis jeg var mindre sammensat, vilde jeg allerede imorgen skrive til Ministeriet og indstille den Mand til Afsked.

— Det skulde Du gjøre, sagde Fruen, tilsyneladende halvt i Søvn.

Rektor blev længe siddende med sine Underbenklæder i den ene Haand og grundede.

XIV.

Under almindelige Omstændigheder gaves der ikke et skikkeligere og fredeligere Vandløb end Aaen der neden for Rektorhaven. Nu aabnede den troskyldig sin hele Favn, for at Solskinnet legende kunde tumle sig i den, legede selv igjen med Solskinnet, naar den brød det i de vuggende Krusninger. Nu lod den villig Vinden og Bygerne feje hen over Fladen og virrede godmodig ad dem med tusinde kjønne Smaastænk, der røg i Vejret som Landevejsstøv under en let Jagtvogn. Nu lod den Træerne spejle sig i dens Vand og lukke over den med deres Skygge; den antog selv Skyggens Stemning, blev sortegrøn-melankolsk. Men Legen med Solskinnet var ikke vild eller kaad, Samspillet med Træerne tog aldrig en uhyggelig Tragedie-tone; den gjennemgik kun Idyllens korte Stemningsrække, tog mildt Del baade i Lys- og Skyggelegen, ret som det sømmer sig et beskedent dansk Vandløb.

Nej, der behøvedes noget Usædvanligt for at faa den Aa til at begaa Udskejelser. Der maatte usædvanlige stærke Regnskyl som i det henrundne Efteraar, stærkt Snefald med paafølgende Frost og brat Tøbrud med Storm som i denne Vinter til for at faa Aaen til ikke alene at bruge hele Englejet til at brede sig

i, men endog til at overskride det og røverisk at slikke Stykker af Mark- og Havejord bort. Denne Aften var det nu Fuldmaaneskin med susende Storm. Fra de Dele, der laa i Skygge, udgik noget saare Uhyggeligt og Skummelt, og ude paa det aabne Vand saas Maanelyset i et vildt Liniespil fare over det paa kryds og paa tværs. Isen var sat i Drift af nogle foregaaende Dages Tøbrud, den laa skruet op i struttende Blokke i Fladvandet og paa Land. Deres kaade Stillinger trodsede al Lov og Orden. De grinede koldt, frivolt ud i den hvidt tindrende Aften.

. . . . Under almindelige Omstændigheder gaves der ikke en skikkeligere theologisk Kandidat end den unge konstituerede Adjunkt. Paa stille Studiers jævne ærlige Vej var han gledet ind i andre Tankegange end de sædvanlige, men de nye Tanker havde spejlet sig paa en egen stilfærdig Maade i hans Sind. Der havde intet brat Brud fundet Sted, der havde ingen smertelig oprivende Kampetumlet sig i det. Intet laa ham fjernere end ligefrem Agitation eller Forsøg paa Propaganda for sine Ideer.

Der maatte noget Usædvanligt til for at faa ham saaledes ud af sine Fuger, som han var iaften: et Udbrud af en længe halv ubevidst rugende Lidenskab, et Tøbrud af halvt fortvivlet Begjær. Noget Uhyggeligt havde

han længe anet vilde komme ud af den rugende Tilstand, der var mørk som Aaen under Træerne. Nu spillede forsorne Tankers Krydsild over hans Sind; den tog alle grundfæstede Principer med i sin vilde Leg; de klirrede mod hverandre som Isklumperne i Aaen under Strømmens møjsommelig tiltvungne Frihedsdans.

Et Bud som: Du skal ikke begjære Din Næstes Hustru overdøvedes af en haanende Latter, og gennem den klang atter: Du skal ikke undlade at gjøre en selvbehagelig Frasemager til Hanrej. Han huskede paa Balzacs Skildring af „*Les prédestinés*“ i „Ægteskabets Fysiologi“; han svælgede i Minder fra denne Bog, som han i sin Tid havde læst med jomfruelig Forargelse. Hans Hang til at stille Forsagelsen op som et af sine Idealer blev overdøvet af Raabet om mere og stærkere Vin. Hans Trang til at holde Fred med alle Mennesker, en Fred, kjøbt endog for temmelig høj Pris, maatte vige Pladsen for en pirrende, drengagtig Lyst til Noget, der lignede Hazardspil. Mon der ikke kunde etableres en Bassette paa Gjæstgivergaarden med Spidsborgerne? Eller skulde han gaa op og udfordre den ham nu saa forhadte Byfoged? Uh — denne frække Karl, der saa koldt udregnede den Grænse, inden for hvilken han uden stor Risiko kunde lege brutalt og egoistisk med Alt og Alle! Roningen ud mod Slusen hin Efteraarsaften,

da han klogelig standsede i Tide, var ret et Symbol paa hans Natur.

Alt Skinsygens Had hobede sig op i Eriks Sjæl. Bysnakken havde længst naaet til hans Ensomhed og havde pustet til den Flamme, hans egne Erfaringer havde tændt.

Men som sædvanlig gjorde han ingen Ting, men kredsede angest om Beslutningens Udførelse. Han bøjede gjentagne Gange om Hjørnet til den Gade, hvor Byfogdens Hus laa, vendte om igjen, gik saa bestandig længere og længere ned ad Gaden. Den kolde Frostblæst kølede hans Blod og klarede hans Hjerne. En Udfordring til Byfogden! Det vilde være at give hans drilske satiriske Appetit en saa vældig Næring, som om han vilde traktere samme Byfogeds store, glubske, gule Hund ved Navn „Assassin“ med en hel Oxesteg. Men om han gik op til Byfogden, tog ham med Ro og anvendte en kierkegaardsk-experimenterende Psykologi over for ham og fik Vished i den Sag, der laa som en Blyklump paa hans Sind? Endelig naaede han Huset. Der var Lys, og han kunde høre sin Fjendes larmende Latter. En Skikkelse laa henslængt i det aabne Vindue, ud fra hvilket der snoede sig en lys Damp ud i Natten. I den lige for staaende Gadelygtes Skjær fra den dampende Baggrund viste sig et Hoved nede mellem et Par spidse og høje Skuldre.

Skikkelsen gav sig til at fløjte skingrende. Det var Melodien om „Adelejde“. Det var altsaa Hr. Borgfeld, som Byfogden igjen drak fuld og brugte til at agere Bajads for sig. Erik gjorde brat omkring, opfyldt af en usigelig Væmmelse. Tanken om de to Personers Forhold til hende var ikke til at udholde.

Hasardtanken gik samme Vej som Udfordrings- og Experimenteringsplanen, da Erik Holmberg nærmede sig Gjæstgivergaarden. Bager Graff, Garver Andersen, Glarmester Hansen og Erik Holmberg bænkedede omkring et Hasardbord i den tilrøgede og spiritusstinkende Stue! Hvilke Diskussioner om „Livsanskuelserne“! Han lo en klukkende Latter . . . da han et Øjeblik efter stod i sin iskolde Stue med det uskjønne sammenskrabede Møblement, de ulige store Reoler, hvis Hylder dannede hæslige overskaarne Linier. Mens Flammen fra det viftende Stearinlys gjorde nogle af Bogryggene fedtblanke, vældede Længselen efter Skjønhed, stort Luftrum, Kjærlighed, Sang, Glans og jublende Lykke op i ham med en saadan Magt, at han brast i Graad.

Han afvexlende frøs og glødede den Nat. En kvælende Angest laa over ham, og inde i sig mærkede han Noget rase, som han ikke følte sig aandelig eller legemlig robust nok til at rumme. Han drog dybe, smertelige Aandedrag, som skulde de sprænge Brystet.

Kollegaernes Tone imod ham var som før. Naar han viste sig, saa enten tav de samtalende Grupper, eller de forandrede Thema, men ikke saa behændig, at han jo mærkede det. Rektor var monumental-majestætisk.

Erik sagde til sig selv: Han giver Michel Angelos Moses. Mon han ogsaa har Hornene?

Naar Sindet er sygt eller fyldt med noget smertelig Betagende, kan man vel gjøre sin daglige Gjerning, men den taber saa enten sin Friskhed og Fart og tørrer ind til aandløs Mekanisme, eller den bliver febrilsk og hæseblæsende. Det Første hændte Erik. De ældre Disciple bemærkede strax, at deres Historielærer ikke var som forhen. Det var Gjenstand for Diskussion i Frikvartererne, som Dimittenderne havde Lov til at tilbringe i deres Klasseværelse. Meningerne vare delte: om hvorvidt han nu var en bedre eller slettere Lærer end før.

Den sidste Opfattelse havde ingen ringere Ordfører end Sønnen af Amtmanden i Amtet, hvis Residens var Nabobyen. En ret kjøn ung Fyr med en Haarskilning fra Panden til Nakken, saa regelmæssig, som var den anlagt af en Civilingeniør, et Par stive Flipper, saa korrekt knækkede paa hver Side, som om det var gjort af En, der ingen anden Livsopgave havde i Verden end at give Flipper et Knæk. Ud fra de smalle, lidt indfaldne Læber udgik

en Røst af en smuk, kold Klarhed. Man kunde af hans Udseende med en til Vished grænsende Sandsynlighed forudsige Hovedstadierne paa hans fremtidige Livsvej: Student med første Karakter, juridisk Kandidat med Laud., Ansættelse i Indenrigsministeriet, Titel af Kammerjunker, hurtigt Avancement til Kontorchef, derfra til Amtmand, strax efter prydet med den navnkundige, saa originalt anbragte gyldne Nøgle — akkurat samme Bane, som hans Fader, Kammerherre og Amtmand Løvendal, havde gennemløbet. Modstanderen havde blondt uordentligt Haar, smaa livlige og urolige Øjne, et magert og bevægeligt Ansigt med et nervøst Udtryk, tykke Læber, en lidt stammende, høj Røst og meget hurtig Tale. Han var Søn af en mindre Kjøbmand i Byen, som solgte færdigsyede Klæder til Bønder og Almuesfolk. Han var en løs og livlig Læser af mange Bøger, ivrig Tilhænger af de nyere Ideer. Hans Fremtid stod ikke saa sikkert malet i hans Ydre som i den unge Løvendals; ja, han maatte vel ende som Journalist paa højre eller venstre Side, ligesom det kunde falde sig.

— Det er øjensynligt, sagde den unge Embedsspire, at disse tilfældige Improvisationer om Personernes Udseende og Klædedragt, om deres Boliger og Vaner var aldeles overflødigt Stof. Kunde Sligt blive Gjenstand for en ordentlig Examination til Afgangsexamen?

— Saadant noget Skidt som Afgangsexamen! sagde Kjøbmandssønnen med det plebejiske Navn Olsen. Men tidligere var Holmberg aandrig, han fortalte Historie som . . . som Franskmændene forstaar det, saadan at man saå en Række Billeder. Jeg bryder mig Pokker om noget saa Aandløst som en Afgangsexamen.

Det sidste Ord vrængede han ud med en bred Grimace over den store Mund. Hans adelige Meddiscipel fortrak ikke en Mine, da han sagde:

— Historien er ikke en løs Billedrække, men en Række Kjendsgjæringer, som gribe organisk ind i hverandre, en uafbrudt Kjæde af Aarsager og Virkninger.

— „Kjendsgjæringer, Kjendsgjæringer, Mr. o. s. v.!“ som der staar i Begyndelsen af Dickens' „Strænge Tider“, raabte Olsen.

— Bravo, bravo! raabte hans Meningsfæller og istemte en skraldende Latter, thi Olsen søgte en dramatisk Effekt ved at lave en Diktion, som han tænkte sig, Kjendsgjæringsmanden hos Dickens maatte have havt.

-- Et underligt Argument at citere en Romanforfatter, naar man taler om Videnskab.

— Man kan ikke have Begreb om Videnskab, naar man foragter Evolutionens Princip.

— Jeg foragter først og fremmest alle Fraser.

— Ja, og al Begejstring, al Poesi.

— Jeg véd ikke, om jeg faar Brug for Sligt. Naar de Tings Nytte for Samfundet gaar op for mig, skal jeg vide at stille dem paa deres rette Plads, naar jeg bliver administrativ Embedsmand, faar et alsidigt Syn paa Tingene og staar foran Samfundets Front.

— Og vender Rumpen med Nøglen paa til Solen, lo Olsen og fik strax sit Kor med. Men pludselig susede et Ørefigen gennem Luften og ramte Olsens Kind. Den kom fra Løvendals Beundrer og opvartende Kavaller, Sønnen af en Godsforvalter fra en af Omegnens Herregaarde. Han var fra Barnsben af vant til at se op til Herremandens Vaaben over Hovedbygningens Dør og til de Guldknapper, der repræsenterede Nøglen bag paa den civile, sorte Kjole. Olsen røg i ham, nogle Næveslag fulgte, ledsagede af Skjældsord — „Gadedreng“ fra den ene og „Herskabslakaj“ fra den anden Side — et Par af de andre Modstandere skubbede til hinanden og kom saa i Haarene. Kun Løvendal stillede sig rolig hen i Vinduesfordybningen med Hænderne paa Ryggen og saâ ud ad Vinduet. Klasseværelset fyldtes af Trampen, Brøl og Støv. Skolebøger røg fra den ene Ende til den anden, Kampen blev almindelig. Da lynede et Par Brillerglas i Ruden paa Døren ud til Gangen. Den blev reven op paa vid

Gab, og Inspektors grævlingeagtig-lavstammede Fremtoning viste sig. De stridende Parter fjernede sig med Lynets Fart fra hinanden paa Kommandoraabet: Stille! Det efterfulgtes af følgende Tordentale:

— Naar man behandler øverste Klasses Disciple som Kavallerer, og de viser sig at være nogle Flabe, saa skal de for Fremtiden behandles som Slubberter. I skal jages ned hvert Frikvarter, det lover jeg Jer paa Ære og Samvittighed, enten I saa er nogle fløsede Junkerdrenge eller nogle gabflabede Socialister.

Løvendal og Olsen fik et Lyn gennem hvert af Inspektors Brilleglas. Tidligere havde Inspektor ganske lempelig begunstiget de adelige og rige Disciple, der gjerne søgte at komme i Pension i hans Hus; men, siden en adelig afskediget Kaptejn var flyttet til Byen, havde han taget Næringen fra den fattige Familiefader. Det var nu en af Grundene — ganske vist en ham selv ubevidst Grund — til, at han sluttede sig til det liberale Bourgeois Politik, som det store Flertal af Kollegaerne fulgte. Da han havde gjort omkring, smilede Løvendals smalle Læber, og hans Skuldre foretog en let Trækning. Olsen karakteriserede Inspektor lydelig som en gammel Idiot; Godsforvaltersønnen gav ham i en sagtere Tone Prædikament af en uopdragen Tølper.

Inspektør ilede til Rektor før at afgive Beretning om Slagsmaalet i øverste Klasse. Rektor hørte paa den med mild Alvor og svarede:

— Straffen bliver fjorten Dages Fortabelse af Retten til at blive i Klassen i Frikvartererne. Med Løvendal og Olsen skal jeg tale *specialissime*. Jeg vil intet Ultravæsen have i Skolen, hverken Reaktion eller Radikalisme. Her ville vi bevare den skjønne Midte, hvori Mod-sætningerne gaa op i en højere Enhed.

— Tror Rektor ikke, at de Sat— . . . jeg mener de samfundsopløsende Ideer har havt en Finger med i Spillet? Jeg stod en Stund og lyttede efter uden for Døren, og Løvendal og Olsen disputerede om . . . Holmberg.

— Saa—aa? sagde Rektor.

Nu kom en ny Rapport af Disputens Indhold. Rektor trak paa Skuldrene og sagde:

— Tak for Deres altid ufortrødne Iver i Deres ansvarsfulde Gjerning. Hø — udmærkede Justitsminister i vort kjære lille Rige!

Rektor gjorde saa sig selv den tavse Kompliment, at der var enkelte Elementer i ham af en humoristisk Diplomat, noget humaniseret Bismarcksk.

— Det er, saa min S'æl, en overlegen Aand, sagde Inspektør, da han kom ud paa Gangen, bed en Ende Skraa af samtidig med,

at han med Bagen af Haandèn slog en Taare af sit Øje.

Rygtet om Slagsmaalet i Latinskolens øverste Klasse spredtes ud i Byen og modtog som alle Sagn mangeartede Forskjønelser, alt mens det formede sig i de forskjellige Lags Opfattelse.

Kaptejn v. Falkenskjold, Inspektors Konkurrent med Hensyn til Pensionatet for de adelige Latinskoleelever, ytrede i et Selskab hos Postmesteren, Major Hempel, til Værten:

— Har De hørt, gode Major, hvorledes Kammerherre Løvendals Søn . . . De véd ham, som Kammerherren personlig satte i Kost hos mig . . . hvordan han er bleven behandlet af Skolens Inspektor, og det, fordi han mod den skrutryggede Kjøbmand Olsens Søn forsvarede Guds og Kongens Sag?

— Jo, jeg har, gode Kaptejn; Overlærer Krog skjældte ham ud for en lapset Adelslaban.

— Hvad, gode Major? sagde Kaptejn v. Falkenskjold, knyttede Hænderne i Siden, satte sit Ansigt tæt op til Postmesterens og så paa ham med funklende Øjne.

— Ja, det maa De sige mere end én Gang, min gode Kaptejn, svarede Major Hempel med et lydeligt Suk og en betænkelig Hovedrysten.

— Ja, for ser De, min gode Major. Det gaar ganske logisk til, netop fordi der er

Logik i Alting. De Nationalliberale angreb i sin Tid Kongen og hans Hus. Nu kommer Fritænkerne og angriber Gud og Præsterne. Derfor er Armeen bleven, som den er . . . uden al Disciplin. Inden jeg gik af, hørte jeg Knurren i Gelederne; det vilde jeg ikke taale, og saa . . . ja, saa passede jeg jo ikke til vore frisindede Tider. De skal se, vi oplever nok, at en Flab i første Geled rykker sin Obersts Hest i Halen. Der er nemlig Logik i Alting, min gode Major, baade i det Gode og i det Onde . . . kort sagt i Alting er der Logik.

Dette Resultat, hvori Kaptejn v. Falkenskjolds Logik var havnet, turde Major Hempel hverken bekræfte eller benægte. Han sukkede igjen og sagde:

— Gud véd, om Rektoren er en rigtig loyal og troende Mand?

— Nej, Gu' er han ej, min gode Major. Han er, hvad man kalder Humanist. Det siger han aabenlyst selv, saadan ganske *sans façon*. Det ogsaa en af vor Tids mange Sekter. Den skal stamme fra Italien. Men det er maskeret Hedenskab, har gamle Provst Alstrup sagt mig.

En Proprietær fra Omegnen havde nærmet sig og hørt Samtalen. Han sagde med et alvorligt Ansigt:

— Ja, den Sekt skal holde paa Vexeldrift i Ægteskabet.

De to ældre Officerer vare nogen Tid om at opfatte Vittigheden, men, da Pointen var gaaet op for dem, brast de ud i en Skoggerlatter og puffede hinanden i Siden for at pointere, at de vare med. Samtalen antog nu en saadan Karakter, at de alle Tre fandt det nødvendigt at fortsætte i en hviskende Tone.

Toldforvalteren sad bænket ved et Bord mellem nogle ældre Damer. Disse havde udtalt deres Forargelse over, at en saa menneskesky Person som Adjunkt Holmberg, der ikke havde aflagt Visit hos en eneste Embedsfamilie i Byen og oven i Kjøbet nærede saadanne Anskuelser, skulde undervise deres Børn. Toldforvalteren gav dem denne Trøst:

— Jeg véd fra aldeles sikker Kilde, at Rektoren har givet ham en alvorlig Irettesættelse i officiel Embedsstil i sin Kones Nærværelse og paa det bestemteste forbudt ham at være Fritænger, hvis han vil opnaa fast Ansættelse, naar hans Konstitution er udløben.

. . . . .

Hos Kjøbmand Jansen, Byens første Manufakturhandler, sagde Husfruen en Formiddag under et Kaffeselskab til Kjøbmand Hvids, Byens eneste Isenkræmmers Frue:

— Kjære, De bør virkelig ikke lade Deres Børn komme hos Olsens. Jeg vil ikke tale om, at Olsen sætter Priserne ned for Byens

andre Kjøbmænd, og Gud skal vide, at Konkurrencen er altfor stor her i Byen under de nuværende Konjekturner, for saadant Noget skal man være stolt nok til at lade, som man ikke bryder sig om, for Olsens er meget simple Folk, men den ældste Søn, som gaar paa Latinskolen er bleven omvendt til den frie Tanke af den nye Adjunkt, og Drengen har igjen omvendt begge sine Forældre til det Samme, og Olsen har pralet af, at fra nu af vil han og hans rød næsede Madame aldrig gaa til Alters. Saa bliver man da fri for at drikke af Alterbægeret efter det malpropre Fruentimmer. Men se, Overlærer Krog har netop derfor tampet Drengen ordentlig igjennem forleden paa Skolen, fordi den nye Lærer havde forført ham til at bringe hele sin Kla'se i Slagsmaal om Rel'ionen.

— Ih, Du Frelserens! raabte en tredie Kjøbmandsfrue. Ja, saa er det, saamænd, rimeligt, at Olsen kan trække Bondehandel til sig, for Fritænkerne holder jo med Bønderne i Politiken.

— Men nu skal De høre! sagde Fru Hvid. Det er rent forbi mellem Professorinden og Byfogden. De ser ikke til hinanden mere.

— Næ—æ—æ—h! lød det i Kor.

— Jo—o—o. Og — pyh — he-he! — Lisbeth, der tjener hos Byfogden, skal fra ham. Har De ikke lagt Mærke til hendes Figur?

— Næ—æ—æ—h!

— Jo—o—o—h!

— Ih, Du forbarmende! Nu har vi hørt det med.

— Gud, sikk'et Menneske! o. s. v. o. s. v.

En Aften fandt følgende Samtale Sted mellem Stamgjæsterne i Gjæstgivergaardens punsch-, øl-, brændevins- og tobaksdunstede inderste Stue:

Bager Graff: Du Andersen og Du Hansen! Har I hørt, hvad han har g'ort, den nye Lærer paa Latinskolen, han, Holmstrup?

Garver Andersen: Skal Du nu være vigtig igjen, Din Dejgstamper? Jeg véd s'gu bedre, hvad der gaar for sig i Byen, end som Du.

Glarmester Hansen: Jeg véd det akkurat lige saa godt som I to Tampe, for han . . . han hedder ellers Holmfeld . . . han har jo sukset*) de store Drengene paa hinanden og faaet Olsens skjævbenede Dreng til at føre dem an, som holdt med Jødernes frie Tankegang, og Peter Olsen, han har sla'et Amtmandens lange Pomadedreng et Par paa Snuden. Jeg gi'r de frie Tankegange Fanden, men som

*) Provinsialisme — om Hunde, som man „pudser“ paa En.

mindre næringsdrivende Borger holder jeg med Olsens Dreng mod Kammerherrens Dreng.

Bager Graff: Ja, det er nu ikke for det, for det gjør jeg i visse Maader med, for naar den storsnudede Kammerherre ikke selv kan faa nogle paa Kassen, saa er det jo godt, at hans Dreng kan faa dem. Men Holmstrup skal ikke komme her til Byen og gjøre Drenge til Socialister. Det er simpelt, er 'et, af en stodert Person.

Garver Andersen: Ja, simpelt er 'et, det er 'et. Men hvem skulde tro det om den nye Adjunkt? Han sidder saa pænt for sig selv inde i den Stue der og drikker ganske stiltfærdig sin Toddy. Ja, det er ikke en Gang Toddy, han drikker, for Gjæstgiveren, han siger, at han kun bruger én Kognakkert til et helt Bajerglas koldt Vand. Det er da Synd at kalde det for Overdrivelse. Hvad skal saa vi Andre sige?

Bager Graff: Men jeg stiller lige godt det Forslag, at han skal ulegloes, naar han kommer.

Glarimester Hansen: Ja, jeg stemmer ogsaa for, at han skal ulegloes. For her paa denne Beværtning vil vi ikke have Venstrevrævl og Højresludder; her vil vi have Gemtylighed og . . . Kjærlighed.

Garver Andersen: Ja, men det er dog vidunderligen, at Riktoren inte passer paa, at

de store Drengene inte sla'r hinanden halvt ihjel. De siger, at Godsforvalterens Søn ude fra Hvidbjerggaard har faaet den venstre Ørelap revet af, og at Baronnen derude har faaet Faderen til at anlægge Proces mod hele Latinskolen.

Bager Graff: Riktoren! Pyh! Lad ham bare passe paa sin egen Madame. For det er da Gud og hver Mand bekjendt, at hun gaar til Venstre, saasnart hun kommer uden for Latinskolens Dør . . . for der ligger Byfogdens Gaard. . . . Hvad 'faler!

Glarmester Hansen: Pas Du bare paa Din egen Kone, Graff. Men det ka' Du inte, desformedelst at hun ser vindt. Saa, naar hun gaar ud ad Din Dør, og Du tror, hun vil gaa til højre over til mig, saa render hun til venstre over til Andersen, men hun ser rigtig nok immer over til mig. Hi-hi-hi!

Almindeligt Skjænderi! Alt som Rusen skred videre frem, skejede Samtalen i vilde Kurver ud fra enhver fornuftig Vej, til den mundede ud i et vældigt Morads af Sjøfelismer. Tilsidst drak man Forlig, og Graff opofrede som sædvanlig sin Hustru paa Venkabets og Gemytlighedens Alter.

. . . . .

En Aften sad Erik Holmberg alene i sin Stue og studerede. Et Øjeblik løftede han

sit Øje fra Bogen for at skrue Lampevægen op. Da syntes han, han hørte en sagte kradsende Lyd og Hvisken tæt uden for den lave Stueetages Vinduer. Han lyttede. Jo, der var Noget, der puslede. I en Fart løftede han paa Rullegardinets Stang. Et Par Fjæs sad fladtrykte paa Ruden. Med et Hvin fjernede de sig, og i den lyse Aften så han et Par barhovedede Tjenestepiger fare op ad Gaden. Tøflerne klappede efter dem. Strax efter to Bums, som af to Fald ned paa Gaden uden for det andet Vindue! Ja, det var et Par halvvoxne Læredrenge, der rimeligvis vare krøbne op paa den af utilhugne Graasten opførte Sokkel paa Huset. De løb i samme Retning som Pigerne. Da de vare komne et Stykke bort, satte de begge Hænders udstrakte Fingre for Næsen, fløjtede og raabte:

— Æh — hurræh for den nye Rel'ion!

XV.

Det var Søndag Morgen. Om Natten havde det frosset et Par Grader; nu lyste en lidt smægtende mild Sol hen over Byen. Den lette Rim paa Teglstenstagene blev Sølv i Lyset og Perlemor i Skyggen. Over de mange Vandpytter i Stenbroens uregelmæssige

Huller laa sprød, mælkevid Is, der knasede og klirrede under Fødderne som Glas. Endnu stod Maanen paa den hvidblaa Himmel med en fornem bleg Dames kolde, nedladende Smil henkastet til de vimse Tjenestepiger med rene Kapper og Forklæder og store Kurve paa Armen, som gik ind i og ud af Bager Graffs Boutik. Paa det øverste Trappetrin stod Bageren i egen høje Person og gjorde sig tynd for at give Plads for de ind- og udgaaende Kunder, alt mens han afkølede Resten af den foregaaende Aftens Rus i den milde Vintermorgen, luftig paaklædt, som han var: Skjorteærmer og hvid Shirtings Kalot. Og ned over det Hvide kastede det glørøde Ansigt bleggule Reflexer. Han smiskede med Øjnene og smaskede med Tungen ad Pigerne. Naar han saâ, at han lønnedes med et anerkjendende Smil, kunde det falde ham ind at knibe dem i Kinden eller klemme deres Arm. Nogle lo eller gav Smaahvin fra sig; Andre sagde med kysk Indignation:

— Hold Deres Fingre for Dem selv, Graff!

Et langt Stykke hen ad Gaden laa en Duft af frisk Hvedebrød, og Skotøjets Hæle klang lystig mod Brostenene.

Saa blev Gaden stille et Par Timers Tid. Pludselig højt oppe fra det brunrøde, hvidtærnede Kirketaarns Trappegavl svang Klokken sig langt ud i Luften. Dens opadstræbende

Knevel begjærede Ordet og tog det, uden at afvente Tilladelsen. Klungen ringede gennem den milde, hvide Frostmorgen med den humane Myndighed, som en Kirkeklokke har i saadan en lille Kjøbstad. Den har ingen Konkurrent, den er ene paa Pladsen. Den fylder sit Omraade smukt og fuldt, er højtidelig, uden at være gravitetisk, fortrolig kaldende, uden at blive plat-familiær, synger en mandig kjøn Baryton, har akkurat det rette Maal baade af Myndighed og Humanitet som en gammel Øvrighedsperson, der er sikker paa sig selv og sin Jurisdiktion gennem mange Aars venlige Omgang.

Nu kom Folk ud af Husene og skulde i Kirke: Herrer i kraveopsmøgede Vinterfrakker og Damer i Kaaber og med Muffer, stampende for at faa varme Fødder. Bønderfolk fra Kjøbstadens Landsogn gik midt ad Gaden og bar Psalmebøgerne aabenlyst. Mændene havde kun én Frakke, men holdt Varmen ved uldne Tørklæder, der vare surrede et Par Gange om Halsen. Frakkernes brede, udstruttende, Skjoder, der ligesom de store muleposeagtige Lommers Rande vare kantede med tykke Bomuldssnore, røbede Landsbyskræderens Værk. Kvinderne bare Kaabe og Hat, men det brede, tyksaalede Fodtøj, der hos nogle slubrede i store Gummigalocheer, gjorde Skjelnemærke mellem dem og Kjøbstaddamerne.

De, som stiledede mod Højmesse i Kirken, vare næringsdrivende, bosatte Folk med egen Dug og Disk. Den Del af Tyendet, der vilde i Kirke, ventede til Aftensangen 3: Eftermiddagsgudstjenesten. Kræmmer- og Haandværksvende vilde ikke ofre et Par Timer af deres halve Fridag. De fire Kommiss'er, der Arm i Arm spændte over Gadens Kjørebane, rettede ikke deres Kurs mod Kirken, men mod Gjestgivergaarden og havnede i dens Billardstue, hvor de strax bestilte Pommeranser og „Vander“ (3: Sodavand).

Skjult bag Gardinet saâ Erik Holmberg paa Kirkegængerne og vuggede sig i Klokkeslagets Klang og Takt. Hvor forskjellig var den Svien for Hjertet, han nu mærkede, fra den Feststemning, som Klokkerne ringede ind i hans Sjæl i Barndomsaarene ude paa Landet!

Han kunde jo ikke gaa med de pyntede Kjøbstadfolk og Bønder mere, men han var ikke stolt af det. Han var saa ene, saa ene. Disse Mennesker havde dog noget Fælles; det bragte selv de enfoldigste Sjæle til at løfte Hovedet op mod Lys og Sol fra Dagligdags-hulvejens Smuds og skumrende Dunkelhed; det bragte dem dog i Berøring med ædelbaarne Tanker og Billeder. Lad være, at den Tilfredshedsfølelse, som fyldte dem, var noget i Slægt med den uvidende Katholiks, der kjøber Aflad! De lokkedes og droges dog af Noget,

der viste hen paa noget Højere end at kjøbe og sælge, pløje og meje, kjævles og drikke.

Bager Graff traadte nu ud af Butiksdøren og gik strunk med sin skeløjede Kone op ad Kirken til. De pligtmæssige Andagtsfolder, han tvang ind i sit røde, opdunstede Ansigt, vare meget latterlige, men dog Vidnesbyrd om en Respekt for Noget i Tilværelsen, der var højere end Alkohol. Og det var Meget, at Bager Graff kunde naa saa vidt.

For en blød Natur er en Løsrivelse fra det, Barndommen har hvilet i, en møjsommelig Gjerning. For første Gang følte Erik en oprivende Smerte i Bruddets Saar, blev sig maa-ske første Gang bevidst, at der var et helt Brud.

Men hvorfor ikke gjøre et Forsøg? Hvorfor ikke tage Psalmebogen ned fra Reolen, give sig hen til og lade sig bære først af Klokketlangens, saa af Psalmesangens og Orgelmusikens Bølger, som paa en stille Sej-lads under Skovkroner med halvtillukte Øjne og saa . . .? Ja, der stoppede det, thi, hvad der vilde komme bag efter, vidste han, at han ikke kunde give sig hen i; saa vilde For-argelsen komme og Protesten rejse sig vaagen i stejl Trods.

Kunde han bane en Gang gjennem det Fjeld, som han havde begyndt at bore i, og naa til Lys hinsides det? Skulde hver Tomme,

han arbejdede sig videre, kjøbes med en stedse mere hjertesammenpressende Ensomhedssmerte? Var Vejen til Erkjendelsen kun en *via doloris*? Var Dyrene og de dem nærmest staaende Mennesker, de Tankeløse, de Dovne, de aandelig Blinde, lykkeligere end de, der søgte at lyse op i Tankens Skakt?

.....

Men hvem viste sig nu paa Kirkestien? Kunde han tro sine egne Øjne?

Op fór han som trukken i en Snor, greb Overfrakke og Hat og styrtede ud paa Gaden. Han naaede at komme tæt bag ved hende, som hun var svinget om Hjørnet af Hovedgaden og den i stærk Skraaning opstigende Kirkegyde. Hun skred derop i elastisk Staal-fjersgang, let som en Raa. Sløret vajede tindrende ud til Siden som en Fane, de hvide Hattefjer skinnede sølvagtig i Morgensolen. Pelsværkskaaben sad som støbt om Midien; under Hatten laa det lysebrune Nakkehaar i en frodig tyk Fletning. Hun holdt den højre Haand lidt løftet, mens den venstre holdt Muffen. Hvor saå denne højre Haand fin, smidig, lokkende ud bag Handskens sorte og blanke Hinde, der spillede i Lyset med vexlende Farver som en Duehals. Han var hende saa nær, at han hørte hendes Arm- baand rasle om Haandledet under Bevægelsen.

Klokken dundrede lige over hans Hoved. Nu skrattede den og gjorde ondt i Ørene. . . . Skulde han, Videnskabsmanden, lig en Laps af en Sekondlieutenant i Garden løbe ind i Kirken efter en smuk Dame? Klokken dundrede stærkere og stærkere; han saâ op. Knevelen stod lige ud i Luften, en tyk, plump Tunge, der parodisk vrængede ad ham.

Hun forsvandt gennem den lave spidsbuede Dør til Vaabehuset. Erik gjorde kort omkring og gik uden om Kirken, over Kirkegaarden og ind i Skoven. Den lave Sti langs Aaen var under Vand og Is, men paa Affaldet af den samme Bakke, paa hvis modsatte Hæld Kirken og Kirkegaarden laa, snoede sig en anden Sti mellem høje, enkelt staaende Bøgestammer uden Underskov. Blanke Isflager blinkede gummiagtigt paa den lillagraa Bark, rundt i Landskabet stod Farverne fine og klare. I Midten løb den aabne Strøm violet-vinfarvet med sølvrandede Krusninger. Englejets Is var overdryssset med tindrende hvid, tynd Sne, hvirvlet sammen af Vinden i bugtede Striber og uregelmæssige Figurer. Mellem dem viste Isfladen sig, snart gulbrun som Bronze, snart i mørkt Rødbrunt som anløbet Staal, snart grønlig som gammelt Kobber paa et Kirke-tag. Det højere liggende Land skar smaa snedækte Tunger ud i Engen; de vare bræmmede med blanke Sølvrande, flammeformede

Figurer i blaalige og rosenfarvede Tinter strakte sig langs Sneen, der bedækkede dem.

Foran tre tæt ved hinanden staaende gamle Bøge stod en Bænk paa et Sted, hvor Stien bugtede sig ned ad og kom Vandet nær. Did styrede Erik sin Gang, der vilde han sidde og hvile ud i Landskabets Lys og Farver, som de Kirkebesøgende i Koraltonerne. Men han kom for sent. En Prædiken var begyndt i Naturens profane Kirke og forstyrrede Ud-sigten til stille Andagt, den, som fremkaldes ved Farver og Toner.

Ude paa en Jordforhøjning, der ludede ud over Skrænten, stod en mægtig, hvidgul Hund som paa en Prædikestol og udtrykte gennem sonor Gøen sine Søndagsfølelser, saa det gav rungende Ekko ud over den store Flade. I Pavserne lød Smaahvin og afbrudte Raab fra nogle skøjteløbende Drengene, men de overdøvedes snart af den store „Danskernes“ Sten-torrøst.

Da Erik Holmberg var bøjet saa langt om ad Stiens Krumning, at Bænken kunde ses, opdagede han, at den var besat. En Mand med Spaserepels og lodne Støvler sad der og pustede blaa Ringe af Cigarrøg langt ud i den let lysende Luft. Da den guld-tressede Hue røbede Ejermanen for Erik, standsede han brat og var fristet til at gjøre omkring. Da blussede Skam, Vrede, ...

Skinsyge . . . ja, en Ild af mange brændbare Stoffer helt op i hans Kinder og bankede helt ud i hans Haandleds Pulse. Han gik da imod Byfogden med samme Blanding af Følelser som en ung Lieutenant, der første Gang drives ud i et alvorligt Slag. Den naturlige Frygt, det ungdommelige Kampmod, den nervøse Spænding, den eggende Æresfølelse hævede og sænkede sig. Bølge fulgte Bølge med en saadan Fart, at den ene hidsede den anden.

Først gjaldt det om at samle sig til en Holdning. Men, inden Erik var bleven enig med sig selv, om han skulde gaa Byfogden stolt og foragtelig forbi med en ligegyldig Hilsen eller tage ham humoristisk-overlegent, og medens han grundede paa en Replik til Indledning af den sidste Rolle, lød Byfogdens Stemme:

— Aha! Sandhedssøgeren, der „gaar sin dunkle Vej alene!“ . . . Naa, er De saa kommen paa det Rene med, om Johannesevangeliet stammer fra det andet eller det tredie Aarhundrede? . . . Hold Mund, Assassin!

— Det forundrer mig, at De ikke er i Kirke, sagde Erik og spidsede sit Ansigt saa satirisk til, som han formaaede.

— Jeg skal gjerne forklare Dem hvorfor. . . . De véd, der er noget Nyt paa Færde i Kirken idag.

— Nej.

— De skal som en Nutidsmand være saa artig at leve i Nutiden, Højstærede! Jo, det er en Kapellan fra Landet, der præker for vor gamle Præst. Men han hører til en ny Slags Theologi, og som Ordenens og Regelmæssighedens Haandhæver skuler jeg mistænkelig til alt Sektagtigt, Sært, det, som drejer til Side fra den macadamiserede Chaussé. Gammeldags Orthodoxy, spekulativ Theologi har Stemplet paa sig, Grundtvigianismen har faaet det, siden den er kommen ind ved Universitetet, saa Alt det gaar jeg med paa; men denne Pastor Kallesen, det er en Skrue, som Ingen kan rangere ind under nogen her gjældende theologisk Retning.

— Kallesen! . . . ham kjender jeg.

— Saa skulde De fortsætte Bekjendtskabet og skjændes med ham om Problemerne. . . . Det er sandt, mener De ogsaa, at Literaturen fra nu af skal sætte Problemer under Debat?

— Ja, svarede Erik næsten snerrrende, lettede paa Hatten og vilde gaa.

— Saa, saa . . . . sæt Dem ned! Undtagelsesvis er jeg denne Gang enig med Dem. Men foreløbig har den nok for mange Aar i ét Problem . . . kan De gjætte, hvad det er?

— Jeg forstaar mig hverken paa at gjætte Gaader, Rebus eller Kjældermænd.

— Nej, vent, vent . . . . jeg taler Alvor.
Sæt Dem her og lad os snakke om Tingene!

Erik laa til sin Ærgrelse under for den halv tiltrækkende Virkning, denne Mand udøvede paa ham, naar han var sammen med ham, medens han følte et tirrende Had til ham, naar han tænkte paa ham eller saâ ham i Frastand. Han satte sig yderst paa Bænken.

— Problemet er, vedblev Byfogden, hvad jeg vilde kalde national dansk Erotik. Dens Natur og Væsen skulde skildres gjennem en Række højest forskjellige, men lige dumme, fejge Mands- og Kvindeskikkelser, især burde det sidste Kjøn undersøges grundig baade gjennem psykologisk og fysiologisk Analyse . . . saadan som I jo siger, at de moderne Poeter skal og kan gjøre.

— Ja, hvad kommer det egentlig mig ved? Jeg er jo ikke Digter.

— Men De staar vel som Nyhedsmand sagtens i Forhold til adskilligt Poetfrø. Ser De, jeg er nu, som de fleste af mine Samtidige, et Stykke af en Digter.

— De . . . Byfoged Borch! Ha, ha, ha!

— Ha, ha, ha . . . jeg siger ogsaa et Stykke, Højstærede, og samme Stykke bliver Aar for Aar mere stumpet i Kraft af Bestialiseringprocessen, som er den naturlige, menneskelige Livsgang. Men nu skal De dog høre. Mens jeg sidder her og venter paa at se kjønne

Damer gaa fra Kirke . . . for nogle af dem gaar en Spaseretour om ad denne Sti for at stampe de kolde Fødder varme . . . saa kan jeg give Dem et Novellesujet, som De kan overlade en af Deres poetiske Venner til kunstnerisk Bearbejdelse. Jeg forlanger intet Honorar. Det er blot et Kanevas, som Fremtidspoeten kan fylde med kulørt Broderi. Har De Lyst — eller vil det kjede Dem?

Erik Holmberg betragtede Byfogden. Hans Øjne lo, og deres Farve syntes hvert Øjeblik at vexe. Det var lige saa vanskeligt at blive klog paa hans Øjne, som paa . . . hendes!

— Hvorfor skulde det ikke more mig? svarede Erik og søgte at gjøre Tonefaldet ligegyldigt.

Byfogden lagde sig tilbage paa Bænken, knappede sin Pels, paabød sin Hund Tavshed ved at slaa den med sin Stok over Ryggen, bød Erik en Cigar, tændte selv en frisk, og i et Foredrag, der først gik i parodisk-ramsende Oplæsertone og senere gled ud i en af Skuldertræk og Latter afbrudt tør refererende Diktion, fortalte han:

— Lad os sætte et Fruentimmer — o, ho, jeg kan se paa Deres Ansigt, at De ikke kan lide Ordet Fruentimmer — De vil have, at jeg skal sige Kvinde. Men det er et affekteret, fordringsfuldt Ord; jeg overlader det til Bibeloversættelser, Grundtvigianere og — Jernbane-

bestyrelser. — Altsaa, lad os sætte et Fruentimmer, forkjælet fra Barndommen af, opvoxet i et ret velhavende Hjem, paa Grund af sit kjønne Ansigt og sin ranke Rejsning tidlig omsværmet af Kræmmersvende og . . . studerede Personer. Kræmmersvendene vilde nu være hendes naturlige Medium, men bevares! Hun vil opad! For disse lærde Idealets Riddere har tidlig faaet opstrammet Slagfjerene i hende med de samme Hypraab, som de var vante til at stramme dem selv op med ved deres Ungdoms Punchegilder: Idealitet . . . Intelligens . . . aandelige Interesser . . . og, hvad véd jeg? Pigen synes, at det er noget Pokkers rask Noget til at drille Kræmmersvendene med. De kan jo lade Deres Poet gjøre Faderen til en dannet Kræmmer med Højagtelse for Videnskaben, halv af Naivetet, halv af Spekulation. Han véd, at Sligt nu har en vis aftalt Kurs, der noteres paa den store Verdensbørs; og han vil ikke for Alt i Verden gjælde for en almindelig Provinsfedtekræmmer, naar han besøger sine kjøbenhavnske Grossererforbindelser. Der kjøber jo Herren Malerier, og Fruen og Frøknerne har enten en Præst eller en Skuespiller eller en udenlandsk Virtuos at sværme for. . . . . Godt! Tro mod Devisen: Opad læser vor lille Tøs en hel Hob Vers, lytter til Diskussionen om alskens lærde og kuriøse Sager. Hun ender naturligtvis med at forelske

sig i den, der snakker højest og sortest. . . .
 Ja, hvor skal Deres Poet nu lægge Scenen
 hen? Vi begyndte i en Provinsby, og saa
 megen sort Filosofi, som Heltinden skal om-
 gives af, præsteres jo næppe i vore alminde-
 lige Kjøbstæder. . . . Jo, læg Scenen til Sorø
 i Fyrreerne og gør den Sortsnakkende til Lek-
 tor i Filosofi ved det daværende Akademi.
 Saa gaar det Hele af sig selv. . . . Begribelig-
 vis gifter hun sig med Filosofen af lutter Hen-
 rykkelse over de hegelske Treheder og den
 aristoteliske Enteleki. Hun faar et vist origi-
 nalt Snit paa sin Klædedragt; hendes Øjne
 stirre forskende ud i Luften, hun væver græsk
 Vadmel med Filosofen. Naa . . . Filosofen
 er naturligvis ikke noget rigtigt Mandfolk.

„Han har ikke Stunder“ o. s. v., som Per-
 nille siger om sin Husbond Vielgeschrei i „Den
 Stundesløse“.

Lad saa Deres Poet lave noget moderne
 fransk Noget . . . lad ham udvikle, hvordan
 noget Fysiologisk gjør Idealitetstrangen hidsi-
 gere og hidsigere i hende, alt mens hun mere
 opgiver Troen paa den soranske Lærdes Ka-
 pacitet i forskjellige Retninger. Lad hende
 saa gaa polsk Tiggergang efter „das ewig
 Männliche“ blandt de andre Akademikere, men
 tvinges til at synge:

*De l'oiseau que je chasse
 Je ne trouve que le nid.*

Saa skulde Deres Fyr, Fremtidspoeten, lave et Sammensurium i hende af angst og hed Attraa, skildre de tøseagtig forvovne Ønsker i saadant et sølle Fruentimmer sammen med titusind Atmosfærers Tryk af hele hendes Stamtræs egeknastede Kjøbstadmoral med den gamle justerede Bismarck og Alen, den, som Fedtekræmmere vejer og maaler Dyd og Last med.

Saa kommer „*le prince charmant*“ . . . . . Hans borgerlige Stilling . . . (Erik saå fast paa Byfogden, hvis Øjne atter lo katteagtig) . . . . . lad os gjøre ham til Proprietær og *Candidatus philosophiæ* . . . som har glemt det meste af sin Latin og Filosofi, men som prægtig forstaar at manøvrere med Brokkerne . . . En, som har Krop og akkurat saa megen Aand, at han kan se, at de saakaldte Lærde aldeles ikke føre den Vare, lige saa lidt som Byens Kjøbmænd føre ægte Vine. Samme latinske Proprietær skal ride og svømme godt og kunne dressere Hunde aldeles brillant. Lad hende saa blive betaget af ham, mens hun ser ham drive saadan en Sport, som udfolder hans stærke Lemmers hele Muskelpragt . . (Erik lo haanlig — Byfogden svøbte sig tæt i Pelsen og holdt Armenene tæt krydslagte) . . . . . det vilde være morsomst, om Poeten malede hende hvidklædt under en duftende Jasminbusk, beskuende

Helten, mens han som en Flodgud triumferende tumler sig nøgen i det vaade Element . . . . men det tør Deres moderne Digterbæst ikke, for her i Danmark er de fleste Poeter lige saa snerpede som trediveaars Gouvernanter . . . nej, lad hende forelske sig i Proprietæren, mens han energisk prygler sin Hund, fordi den har været uartig. Saa reddes Anstændigheden nogenlunde. Godt! Der kommer saa et Forhold i Stand mellem Fruentimmeret og Proprietæren — naturligtvis rent platonisk. Vær danske midt i Eders Franskhed, unge Skjalde! I forskjellige fortrolige Sammenkomster udvikler Proprietæren sin ren praktiske Livsfilosofi for hende . . og vips . . alt Sværmeri for Forholdet mellem det Maleriske og det Plastiske, for Platon og Hegel flyver ud som Avner fra en Tærskemaskine. Han faar hende til at le himmelhøjt ved Hentydninger til — rent ud sagt — naturlige Ting, men saadanne Ting, som uimodsigelig spiller en Pokkers stor og maaske den interessanteste Rolle i Livet.

Nyt Sværmeri hos den Skjønne! Men for mere reale Gjenstande: Stærkt byggede Mandfolk, Høsehunde af fin Race, Væddeløbsheste og genialt konstruerede Vogne, Firhestepiske og aarestrupske Digte . . . for noget Æsthetisk maa der til, ellers bliver Billedet ikke rigtig dansk . . . . blandt os dannede Danske er det

Kanel paa Risengrøden. Den brave Landmand tror paa en rig Høst paa Elskovens Ager. Han er vis paa at have gjættet Øjnenes dybe Gaade. Han driller hende for at hidse hende mere. Hun fjerner sig for bestandig at nærme sig tættere til ham. Saa tror han, at Timen er kommen. Han er en diskret og pæn Høstmand. . . . God Morgen, Hr. Proprietær! Blaastrømpen toner frem; alle de omtalte Atmosfærers Vægt trykker hende saa flad som en Tæge. . . . Nej, Gud! . . . Graad! . . . Udtalelse af Foragt! . . . dum Skinsyge! Han fristes til at blive brutal . . . tør ikke . . . han er jo en halvdannet Fyr med Spøgelsefrygt for noget idealt Dit og Dat . . . tør ikke.

Ha, ha, ha . . . ja, jeg ler endnu højere end De og af en dybere Hjertegrund. . . . Hvordan skal Deres Poet ende Novellen? Lad der komme . . . en Avlsforvalter, som hverken kan Latin eller har hørt tale om Idealet . . . eller endnu bedre. . . en kongelig Berider, en sand Hestebetvinger, og plukke Frugten, der luder tungt mod Fald. Lad den kongelige Berider, en forhenværende Husarunderofficer, være den, som har Mod til at rive den sejge Stilk over!

Men der kan godt skrives en anden Del. Berideren rider naturligvis sin Vej. Saa kommer Blaastrømpens Anger. Hun vakler mellem

en orthodox Prædikant og en Profet for de nyere Ideer. Den Sidste er naturligvis den naiveste og den dummeste. Han bliver hendes Slæbbærer, hendes Løbedreng, og til al Løn for sit Mas faar han Lov til kysse hendes Negle. Faar Berideren nogen Efterfølger, bliver det Præsten. . . . Kunde det ikke blive en ganske morsom Historie — hvad, Højstærede?

Erik Holmberg svarede med en Selvbeherskelse, som han maatte vedligeholde ved stærkt at klemme Fingrene mod hverandre paa sine korslagte Hænder:

— Det kan godt være, at Historien under dygtige Hænder kan blive god. Men saa maa Digteren ikke, som De synes at gjøre, have en halv sentimental Medfølelse med den æsthetiske Proprietær, Heste- og Kvindebetvinger. Digteren maa stille Beriderbrutaliteten over Proprietærens Indiskretion og Kynisme, over hans Jakob von Thybo-agtige Praleri og forlorne Overlegenhed. Digteren maa reducere ham til . . . ja — til en Forfører af Landmaaler Borgfelds Maal . . . ham har De jo selv, Hr. Byfoged, skildret mig som en Don Juan for stakkels uerfarne Tjenestepiger og afblomstrede Kafésangerinder.

Et ondt Skraablik slyngedes mod Erik med et Lynglimts Fart. Saa rejste Byfogden sig fra Bænken, rettede sig med krydslagte Arme, stillede sig i det fulde Lys som for

helt at udfolde sin Kraftskikkelse. Hans Øjne spillede om i Rummet, han svingede sin Stok til alle Sider, som søgte han Nogen eller Noget, han kunde faa Ram paa. Endelig traf han sin store Hund tværs over Krydset. Den havde igjen begyndt at gø ad de skøjte-løbende Drengene.

Hunden havde i den sidste Time taalt flere Slag af sin Herre, naar han vilde bringe den til Tavshed. Men nu maa den instinktmæssig have mærket, at der var lagt Ondskab i Slaget; thi den gjorde en hel Drejning. Dens Øjne skinnede rødt som Flammer, og den gøede vildt op imod den høje pelsklædte Mand. Han spilede sine Øjne op, saa det Hvide saås rundt om de farvede Kredse, knyttede sin store Haand og drev den ned mod Panden paa Assassin. Hunden blev mere og mere rasende. Lange Tapper af Fraade dinglede ned ad de slapt hængende, store sorte Mundviger.

Der var noget fælles Brutalt i disse to store Hoveder: Hundens og Menneskets, i de rullende forbitrede Øjne, i de hvide blottede Tandrækker, i de stærke, smidige Lemmer. Hunden gøede, saa Gjenlyd vaktet i Skoven og langt ud over Isen. Byfogden tirrede Hunden op ved vrængende at efterligne dens Brøl. Hunden snappede efter hans Arme og Hænder, uden at turde bide, men de markerede

Angreb besvaredes ved stadig haardere og haardere Slag med Stokken over Snuden, saa den stakkels Assassin hvinede af Smerte og Raseri.

Erik havde ogsaa rejst sig og fjernet sig; Synet af denne vilde Leg var ham modbydeligt.

Pludselig greb Byfogden Assassin med et stærkt Tag i dens løse, tykke Nakkeskind, tvang Dyret tæt ind til sig, saa at det store Hoved lænedes op til hans Kind. Hunden sprællede og gjorde Modstand, men dens Herres venstre Arm holdt dens Krop omslynget som et Jernbaand. Tilsidst opgav den Kampen, dens Gøen blev først til Knurren, gik saa over til pibende Klynken, som om den vilde bede godt for sig.

Da først klappede han den, tog et Stykke Sukker op af sin Lomme og kastede det i dens store Gab, gav saa los og befalede den at lægge sig under Bænken.

— Jeg kan tvinge alle Køtere til at adlyde, sagde han med sin larmende Latter.

— Illustrerer De Deres Fortælling? spurgte Erik. Er det Idealet eller Karikaturen deri, Berideren eller Proprietæren, De vil fremstille?

— Det Vaas har jeg glemt for længe siden. Nej, jeg øver mig blot paa at dressere Dyr, som en Vivisektor først gjør Forsøg paa de Firbenede, inden han tager det op med de Tobenede.

— Methoden er skjøn.

— Skjøn? Nej. Men der hører en lille Smule Kraft og Mod dertil, lidt mere end til at ræsonnere sig op til dristige Theorier, til at give Erasmus Montanus for Landsbyens Dreng, til at sætte smægtende Øjne op for Kvinder for at bilde dem ind, at man har store, uudgrundelige Dybder i sig, men uden at turde begjære højt og lydelig. Ja, der hører lidt Mod og Kraft til at være Betvinger . . . om det saa kun er af Bulbidere.

— Kraft? Ja . . . gode solide Armkræfter, men Mod! Hm! De vidste jo lige saa godt som jeg, Hr. Byfoged, at Hunden ikke turde bide Dem.

— Saa—aa? Det kan De sige, at De ikke forstaar Dem paa.

— Enhver slutter efter sin Erfaring, Hr. Byfoged; det er den sikreste Slutningsmethode. En Aften i Efteraaret var der en vis Baadfører, som agerede Karon paa Styx's Vande. Han vidste meget godt, at det var den letteste Sag af Verden at hindre Baaden i at drives ned i Slusefaldet. Deres Helt, Proprietæren, vidste jo godt, at der ingen Fare var ved at gantes og fjase med den Kvinde — han turde jo ikke ville mere — og forsøgte saa tilsidst at skræmme hende. Men at jage en flygtig Frygt ind i en Person, som ikke kjendte Farvandet, at pine en Hund, som man selv har

dresseret, som man véd ikke tør bide . . . det har just ikke min ubetingede Beundring.

— Assassin! raabte Byfogden og rakte sin højre Pegefinger ud i Retning af Erik. Hunden rejste sig paa Forbenene, knurrede og viste Tænder mod den Fremmede.

Erik holdt sine Nerver i de strammeste Tøjler. Det lykkedes ham at staa ubevægelig og at sige koldt:

— De tør ikke pudse Deres Hund paa mig.

— Saa — aa — ? Assass . . . . .

— Nej. For hvis den bed mig, og jeg stævnede Dem ind for Drengestreger, hvem var saa den Kompromitterede? Dertil er De en altfor praktisk-klog Mand, Byfoged Borch, men De har hidtil anset mig for dummere, end jeg er.

— Hm, ja. En landsbyfødt Dansker har inderst inde altid Noget af en Kvægpranger.

— Og en kjøbenhavnsk født Dansker har som oftest inderst inde Noget af en . . . *voyou*.

— Er det ikke paa Dansk: „Gadedreng“?

— Jo, saa omtrent.

Byfogden slog brat over i Latter og sagde:

— Vor Samtale begynder at antage en behagelig Karakter. Hvad var det egentlig, der saadan satte os i Stemning? Hvad kommer egentlig den Proprietær, den kongelige Berider, den soranske Dame o. s. v. os ved?

Mindst da Dem, som ikke en Gang kan føle Forfatterforføngelighed over for disse imaginære Størrelser. Ser De ikke, hvor Vinterlandskabet befolkes med levende Staffagefigurer, virkelige Mennesker?

Erik så op ad Bakkeskraaning. En Menneskegruppe viste sig paa Kammen og spaltedes efterhaanden paa Stierne, der slyngede sig ned mellem Træerne. Blanke Herresilkehatte glimrede i Solskinnet, brogede Blomster og Besætninger under Damehatte spredte farvede Prikker i Rummet. Sneen knirkede under Fodtrin. De Kirkebesøgende vilde varme sig ved en Spaseretur før Middagsmaden, som efter god gammel Kjøbstadborgerskik skulde indtages lidt over tolv. Passiaren klang lystig og gjenlydende i Luften.

Først kom fem unge Borgerdøtre. Da de vare drejede om og så den for hele Byen vel bekendte guldtressede Hue, nærmede deres Hoveder sig hinanden. De standsede lidt; de syntes at holde Raad, om de skulde vove sig videre og gaa forbi Bænken, saa trak de lidt i hinanden i forskjellige Retninger, smaa-skjændtes og lo dæmpet, men endte med kjækt at vove Forbivandringen. Byfogden fixerede dem én for én smilende og hilsende, mens de defilerede i Gaasegang: de to forreste, høje og ranke Piger, besvarede Hilsenen med et lille Stænk af Forargelse i Ansigtudtrykket,

de to næste rødmede, den sidste, en lille rødhaaret, hvidhudet, lysøjet og fyldig En, som var uden Kontrol af sine Medspaserende, brast i Latter, da Byfogden kyssede paa Fingeren ad hende, men tog strax sit Lommestørklæde for Munden og lod, som hun fik Hoste, da den ene af de foran Gaaende vendte sig om.

To Handelskommis'er med Kjæresten fulgte efter. Herrerne tvang Damerne til et brat Omkring, da de saå Byens højeste Øvrigheds-person paa Bænken. De gav Plads for et sat Ægtepar med Datter. Mutters brede Gummi-galocher satte forsvarlige Mærker i Sneen under hendes svømmefugleagtig-røkkende Gang. Hendes Mand var Malermester, Medlem af Byraadet og Skatteligningskommissionen og Indehaver af endnu flere kommunale Tillidshverv. Byfogden hilste i Frastand og raabte:

— God Dag, god Dag, Hr. Lomholt . . . god Dag, Frue . . . min Frøken!

Med Glædens Solskin over de brede Ansigter nærmede Ægteparret sig med usædvanlig Hurtighed til Bænken. Byfogden rejste sig og gav dem alle Haanden. Erik fik en knibsk, sky Hilsen af Damerne, Mandens var ledsaget af et mørkt, næsten vredt Blik.

— Var det en god Præken, den fremmede Præst holdt? spurgte Byfogden med høflig Deltagelse.

— Hans Organ var ikke rigtig godt, sagde Fruen, ellers . . . ja, det var en meget rar Præken.

— Indholdet var ikke meget tidssvarende, sagde Malermesteren. Det havde været det rette Øjeblik til at præke mod det Samme, som Avisen i den sidste Tid har skrevet imod . . . saadan fra et mere politisk Standpunkt . . . disse . . . saadan i det Hele taget friere Hovedstrømninger inde i Kjøbenhavn, som er komne fra Pariserkommunen.

Maler Lomholt saâ barsk paa Erik, mens han udtalte de to sidste Ord med højtideligt og vredt Eftertryk.

Byfogden mumlede hen mod Erik:

— *Ça vous connaît.*

— Hvad 'faler, Hr. Byfoged? spurgte Malermesteren.

— Aa, jeg siger paa Græsk til Adjunkt Holmberg, at det er vanskelige Tider . . . jeg fremsagde et Vers af Oldtidsdigteren Homer.

— Ja, det var en stor Mand, sagde Lomholt med dyb Alvor. Thorvaldsen skylder ham uhyre meget . . . det véd jeg fra den Tid, jeg gik paa Kunstakademiet i Kjøbenhavn. . . . Naa, Herregud, har han allerede forudset Sligt?

— Intet er nyt under Solen, Hr. Lomholt.

— Nej, det er vist, Hr. Byfoged, og det er kun det Gamle, der dûr, det, som man har

prøvet gennem Erfaringen, og det baade i Forretningerne og i Politiken og i Reli'onen. Se, der er nu det nye Vandværk, der skal til Behandling i Byraadet paa Torsdag. Jeg mener nu . . . . .

Og der fulgte en lang halvhviskende Kritik over det for Kommunen saa kostbare Projekt. Under denne Forhandling havde Malermesterens Kone fjernet sig og morede sig med at se paa Skøjteløbningen. Byfogden havde bøjet sig saa tæt op mod Lomholt, at denne ikke kunde se, at han stadig saâ smilende over hans Skulder til den buttede, rødhaarede Datter, at han strakte Haanden ud efter hende, at hun tog imod den og lod Byfogden beholde den og trykke den. Et Smil af Stolthed og salig Hengivelse i Situationen satte Liv i de lyse Øjne og de kirsebærrøde Læber. Byfogden indrømmede Malermester Lomholt, at han havde fuldstændig Ret, og først, da Mutter vendte sig om, slap han den unge Piges Haand, fjernede sit Ansigt fra Fatters og viste ham et alvorlig interesseret Udtryk. De skiltes ad under gjensidige Agtelses- og Høflighedsbevisninger.

Byfogden tog Svømmetag ud i Luften med Armene og sagde:

— Gid Fanden havde dette Rakkerhul! Hvad skal man øve sine Kræfter paa?

Erik Holmberg sagde spidst:

— De agerer jo udmærket med Armene, men Benene har De ingen Brug for.

Byfogden sagde uden at se paa ham:

— De er snart færdig her i Byen. Jeg holder ikke paa Dem, for De bærer Dem dumt ad. . . . Men hvad er det? . . .

Et Hvin skar igjennem Luften som Damp-pibens Signal fra et Lokomotiv, men med et Udtryk af menneskelig Angest og Smerte. Saa fulgte dumpe, hakkende og huggende Lyd efter. Skøjteløberne styrede skrigende ind mod Land — nogle løb, andre stampede med Skøjterne mod Isen . . . . ud af et forvirret Brøl artikulerede Ordene sig:

— Hjælp, Hjælp, Hjælp! . . . Emil Krog er faldet i! Hjælp, Hjælp, Hjælp!

— De Fæhoveder render i Land . . . i Stedet for . . . raabte Byfogden. . . . Nej, saa holder jeg paa min Hund . . . . Assassin!

Erik Holmberg var allerede nede ad Skrænten i rasende Løb. Havde han ikke haft en Djævel . . . eller en fortvivlet Liden-skab (hvad der er det Samme) i Kroppen, havde han ikke turdet vove dette Løb, og maaske havde han brækket Halsen derved, uden samme Djævel. Trods det, at hans Fodder sank dybt ned i Brinkens Brudføre, arbejdede han sig op fra hver Synkning med krampagtig Energi.

— Efter ham, Assassin! . . . kan Dit Bæst ikke rende ham forbi? raabte Byfogden.

Og Hunden fór efter Erik.

Efter kort Betænkning fulgte dens Herre samme Vej, men holdt sig under Nedstigningen ved Buske og Stubbe. Erik var forrest en Stund, saa løb Hunden forbi ham. Byfogden var sidste Mand. Han sank nogle Gange saa dybt i, at han faldt. Pelsstøvlerne vare for tunge.

Erik var alt langt ude paa Engisen i fuldt Løb. Han var i den Tilstand, hvori hver Sans og Evne dysses og døves for alt Uvedkommende, men til Gjengjæld samler sig til krampagtig Virken ud mod et eneste Maal, en fix Idé.

De skøjteløbende Drenges Stimmel skimtede han som gennem et Flor. Raab fra dem og fra Land naaede hans Bevidsthed som Slag af en Klokkeknevel, omvunden med Uldbind. Hans Fart ligesom slugte Rummet.

Drengen arbejdede ude i det aabne Vand mellem ringlende og skvulpende Isstykker.

For at lapse sig over for Kammeraterne havde han gjentagne Gange vovet sig ud paa den Is, som var bleven tyndslidt, fordi den stadig undergravedes af Strømmen, og i Kaadhed havde han hver Gang nærmet sig mere og mere til dens yderste Kant.

Der laa han nu og greb bestandig i

Randen; men de fortvivlet stærke Tag knækkede Isen som sprødt Glas. Og hvert af disse mislykkede Forsøg var et nyt og svagere Haab, der brast, et nyt og stærkere Greb i hans Sjæl af Dødsangsten.

Hans Skrig vare alt døde hen i en hæs Hulken eller Stønnen i huggende, taktfast Tempo.

Et Par Favne fra ham lagde Erik sig ned paa Isen og arbejdede sig frem ad den krybende paa Maven.

Drengen fik lidt nyt Mod, knækkede stadig mere og mere Is. Paa den Maade var der ikke Tale om at redde ham. Erik rejste sig, kastede Hat og Overfrakke, saa langt han kunde, ind ad Landsiden til.

Isen brast under ham. Det kolde Chok var ved at kvæle ham.

Nu maatte han slaas med den bristende Is som et fortvivlet Menneske. Han skar Hænder og Knæ blodige, svang sig afvexlende op og plumpede i.

Endelig kunde Drengen naa hans ene Arm. Men Situationen var næsten mere fortvivlet end før, thi Erik var ingen udmærket Svømmer, og Isen kunde ikke taale ét, langt mindre to Menneskers Tryk og Greb. Erik var ingen praktisk Redningsmand.

Han kunde se den lysegule Hund, der gående løb foran en Række Mennesker som

en Trompeter foran Fronten. Den fremrykkende Bevægelse syntes ham umaadelig langsom, saa langsom som en Skovsnegls Kryben hen over en Kjørevej.

Der plaskede noget Tungt bag ved de to Forulykkede, og Erik følte et vaadt Tov ramme ham over Nakken.

Da Erik var halet op, tabte han Bevidstheden kort efter. Han hørte netop Byfogdens Trompetrøst sige:

—Deres geniale Redningsmethode har saamænd ikke nyttet Drengen. Baadshager er nyttigere til Druknedes Redning end Begjstring.

Byfogden havde snart opgivet Kapløbet og Kappelstriden i Heltetod med Erik Holmberg. Han havde taget det besindigere Parti i størst mulig Hast at skaffe et Par Mænd og Baadshager.

Assassin havde været lige saa praktisk som sin Herre og heller ikke vovet sig længere ud, end den kunde forsvare for Liv og Helbred. En Stund efter, at Erik og Drengen vare bragte i Land, stod den endnu og gøede mod det aabne Vand. Den havde næppe kunnet udrette Noget i Retning af at redde. Tilmed var det ingen romantisk Alpehund fra Sankt Bernhard med filantropiske Anlæg, men en praktisk dansk Slagterhund med

stærkest udviklet Sans for at gnave Ben paa „det Jævne“.

. . . . .

Da Erik vaagnede, følte han sig glohed. Der taarnede sig Noget op tæt foran ham som en brun Fjeldvæg. Han strakte Haanden imod det; det gav efter. Det var en uhyre Dyne. Han befandt sig i en Seng i en meget fattig Stue.

En varm Damp omhullede hans Ansigt. Ud af den strakte sig en fin, hvid Haand med en stor Signetring paa Pegefingeren, og den hvide Haand løftede en rygende Skaal mod hans Mund. Et Par Øjne, der ikke mere døsede i gaadefuld Ubegribelighed eller glimtede af Haan, men havde et stort samlet Udtryk af inderlig Varme, rugede over ham.

— De, Frue? raabte han og rejste sig med udbredte Arme.

Hun tvang hans ene Arm blidt ned og sagde:

— Tys . . . jeg saå det Hele, da jeg kom fra Kirke. . . . Nu maa jeg gaa. . . . De maa besøge os . . . for . . . jeg vil tale med Dem.

Og hun tilføjede hviskende, i feberagtig Fart:

— De véd jo, naar og hvor De kan tale ene med mig,
og løb næsten ud af Stuen.

Erik syntes, han befandt sig vel, stod op kort efter, takkede Folkene i Huset og gik hjem. Han lagde sig paa sin Sofa og tilbragte Eftermiddagen i en Døs, hvori Sjælen hvilede som paa Fløjelshynder, bløde Hænder bestrøg hans Pande og varme, fugtige Læber hans Mund. Han laa i en passiv Vellystfølelse som en Orientaler under en let Opiumsrus.

XVI.

Han blev vækket ved tunge Trin ude i Forstuen. To Par Ben stampede Sneen af og kastede Gummigalocher fra sig. To Næser snødes med Trompet-Klang, en Kno bankede paa Døren.

Ind traadte Overlærer Krog, Latinskolens Inspektor, med sin Hustru under Armen. Hun var lille og mager, med en krumbøjet, høj-skuldret og hofteskjæv Figur, som en høj-frugtsommelig Tilstand gjorde endnu mere vanskabt.

Paa Skolen havde Overlærer Krog for adskillige Maaneder siden sagt til sine Kollegaer:

— Jeg er en stakkels, af Skæbnen forfulgt Mand, Børnlille. Nu bærer min Kone det ellefte velsignede Barn under sit Hjerte.

Der kan s'gu komme adskillige efter det, kjære Venner, og saa kan den ene Unge æde den anden, for Kjød bliver der ikke Raad til i Huset.

Men han fortrød strax disse Jeremiader og lod dem udmunde i kristelig Resignation i følgende Form:

— Men det er lige meget. Om saa Vorherre sender En tredive smaa uskyldige Væsener, saa skal man holde sin Mund og sige Tak til.

Nu var det alderstegne Ægtepar — henholdsvis nogle og tres og nogle og fyrretyve Aar — opløst i Sindsbevægelse. Mand og Hustru blev staaende et Øjeblik, Arm i Arm, ved Døren for paa ny at snyde Næsen og tørre Øjnene. Da dette var besørget, slap Overlærer Krog sin Kone, slog ind i sit fra Inspektionsforretningerne paa Gange og Legeplads bekjendte korte Trav og rettede Farten mod Erik Holmberg med udbredte Arme:

— Tak, og Gud velsigne Dem! De har vovet Deres Liv for min lille Emil. Han er det af mine mange, mange Børn, som jeg elsker højest. Aldrig forsømmer han sin Latin og Græsk til sin gamle Fader, aldrig fejler han i Brugen af Konjunktiv i sine Stile eller forvexler et Verbum, der skal have Akkusativ med Infinitiv, med et, der skal have *ut*. . . . Véd De, kjære Hr. . . . aa nej, maa jeg ikke

uden videre kalde Dem Holmberg? . . Tak! . . .
 véd De, hvad jeg har sagt til mig selv gjen-
 tagne Gange idag? Jeg har sagt til mig selv:
 Du er en gammel borneret Hund, Jakob Krog,
 at Du har kunnet vise Dig intolerant mod en
 Mand, hvis Tankegang Du forstaar lige saa
 meget af som af Platos . . . for, naar jeg und-
 tager Apologien og Kriton, saa kan jeg s'gu
 ikke forstaa ham. Og denne samme Mand,
 som Dit Asen . . . det er til mig selv, jeg
 taler . . . som Dit Asen har været uhøflig
 imod, han viser sig som en Mand med praktisk
 Kristendom i sig. Ser De, jeg stakkels be-
 tyngede Familiefader med otte, ja snart ni
 levende Børn, jeg har, Skam, ikke kunnet
 følge med Videnskaben paa første Haand. Jeg
 har maattet holde mig til Madvigs Gramma-
 tik . . naa, det er da ogsaa et af Verdens syv
 Underværker . . . de Stykker af Klassikerne,
 som jeg læser paa Skolen, og til min Barne-
 tro. Men det, jeg husker bedst af min Barne-
 tro, det er det Sted: Vis mig Din Tro af
 Dine Gjerninger! For denne blot indvendige
 Tro, den . . . naa, ja, den kan maaske være
 god nok. Men nu kan mine kjære Kollegaer
 og de andre Embedsmænd her i Byen . . . for
 Spidsborgerne, de forstaar sig da endnu mindre
 paa det end jeg . . . men nu kan Byfoged,
 Præst, hele Latinskolens Personale gjerne kalde
 Dem baade Fritænker og Atheist . . . Rektor

kalder det nu Spinozist . . han er jo en Pokkers grundlærd Mand . . . jeg skal ikke sige Andet end: i Jakob Krogs gamle Faderhjerter staar Deres Navn, Djævl . . . nej . . . staar Deres Navn indgravet som en virkelig religiøs Mand, for De har sat Deres Liv paa Spil for at redde hans kjæreste Barn. Gid Gud . . . eller . . . ja . . . hvem De nu helst selv vil . . maa velsigne og bevare Dem; . . . det er en taknemmelig Faders og Moders Bøn, og det skulde være et underligt Sted, hvor den ikke blev hørt. . . . Men er De dog ikke syg efter det skrækkelige kolde Bad? Emil ligger i Sengen, og jeg havde ventet at træffe Dem i Køjen ogsaa.

— Jeg befinder mig udmærket, sagde Erik, smilende venlig, men noget adspredt eller mat.

— Jeg . . jeg kom . . for . . . jeg vil saa gjerne lave Dem noget Varmt, stammede Fru Krog. . . . Naa, De har jo Kogeindretning i Kakkelovnen.

— Aa, det Havresuppe — og Hyldetheslapperads, det dūr s'gu ikke for voxne Mandfolk, sagde Overlærer Krog. . . . Nej, her skal De se.

Og med en polisk Grimace trak han en Flaske ud af sin Overfrakkelomme og fortsatte:

— Det er den sidste af de fire Flasker gammel fin Charente, som min ældste Søn,

Styrmanden bragte hjem fra Bordeaux og forærede mig til min fire og halvtredsindstyve Aars Fødselsdag. Lav Dem et Par Toddyer af den og gaa saa strax i Seng!

Fru Krogs Øjne løb om i Stuen, sky undersøgende som en Mus's. Hun rømmede sig et Par Gange. De udstaaende Kindbens Hud rødmede af en Forlegenhed, der ligefrem forskjønnede de af Slid og Slæb rimpede og vanhældede Ansigtstræk. Der kom Liv i de matte Øjne, mens hun talte med frygtsomt, stammende og hurtigt Mæle:

— Ja, Adjunkt Holmberg . . . De maa . . . De maa ikke forsmaa en lille Ting . . fra en Moder . . . for De har reddet mit Barn . . . og . . . ja . . .

Hun trak en stor, flad Pakke frem under Kaaben. Hun blev en Smule mindre uformelig, efter at hendes Figur havde mistet dette uorganiske Tillæg.

— Men . . . ser De, Adjunkt Holmberg . . . naar jeg er gaaet forbi Deres Vinduer, saa har jeg altid tænkt paa, hvor saadan nogle Koner, som holder Hus for ugifte Herrer, dog er nogle . . . rent ud sagt . . . Sjuske-Malener; for, tænkte jeg videre, det er dog nogle snollede, smaa Gardiner, ligesom det kunde være en Krostue. Herre Gud, en stakkels ung og intelligent Mand maa nøjes med saadan nogle Strimler gammel Møbelsirts, som

aldrig bruges mer i ordentlige Huse, og uden pæne lange Gardiner kan en Stue aldrig blive hyggelig. . . Se, nu maa De ikke forsmaa et Par Gardiner af det nye Tøj, som kaldes Jute. Den almægtige Gud skal vide, at, havde vi havt bedre Raad, saa var jeg kommen med et Par grønne Fløjels med en lys og blomsterbroderet Stribe i, saadan som de har dem i Apothekerens Dagligstue.

Erik var yderst forlegen, forvirret og rørt. Han nærmede sig den stakkels Kone. Det gik op for ham, at hun vist oprindelig havde været en fin lille Skabning, men fra sit 19de til sit 40de Aar havde hun næsten altid været frugt-sommelig — det havde Mathematikeren, Adjunkt Petersen, en Gang fortalt ham. Taarerne piblede under hendes Øjenlaag; hun rødmede igjen, men pludselig fôr Modet i hende. Hun slyngede Armene om Halsen paa Erik og trykkede ham et af Taarerne vaadt Kys paa Munden.

— Jeg er en ældre Kone og Moder til mange Børn, sagde hun hulkende, og der kan ikke være det mindste Poetiske eller Erotiske eller saadant Noget ved at kysse mig, men det er en taknemmelig Moder, der kysser Dem. Herre Gud, Jakob, hvis vor ældste Søn havde levet . . . han var født i Krigsaaret og hed Anton Frederik Tscherning Krog . . . ja, det var i de Dage . . . hvis han havde levet,

saa kunde han kanske nu have været næsten lige saa vidt som Hr. Holmberg. Men De skulde rigtignok gaa i Seng efter det forskrækkelige kolde Bad. Emil ligger hjemme og har faaet ind at transpirere paa, rent ud sagt. De ser saa døsigt ud af Øjnene. Har der ikke været en Doktor hos Dem?

— Men jeg er helt rask, sagde Erik.

— Ja, men De skulde dog . . . . .

Overlærer Krog havde under sin Kones Tale set op og ned ad de to store fyldte Bogreoler i sin unge Kollegas Stue. Han sukkede og sagde:

— De har mange Bøger. De studerer stadig?

— Ja, hvordan skulde jeg ellers leve? svarede Erik Holmberg; Studier er mig lige saa nødvendige som det daglige Brød.

— Ja, saadan taler en ung, uerfaren, ugift . . . og barnløs Mand. Prøv De paa at skaffe Brød til et halvt Dusin Munde, kjære Ven! Saa skal De se Løjer. Saa sætter man Videnskaben ud, ligesom Spartanerne gjorde ved de vantrevne Børn. Véd De, naar jeg sidste Gang i mit Liv købte Bøger? Det var vel i 1842, da jeg var en ung konstitueret Adjunkt ligesom De nu. Det var saamænd Martensens Dogmatik og Heibergs „Nye Digte“, hvor „En Sjæl efter Døden“ stod. De var den Gang det sidste Nye. Men Dogmatiken gik mig for højt, og,

da jeg havde læst en Snes Sider, opgav jeg Ævret. Siden har jeg kun læst mine fem Taler af Cicero, mine fire Bøger af Virgil, to Bøger af Xenofons Anabasis og fire af Iliaden, men, Gud ske Lov, dem kan jeg udenad, for jeg har nu snart i 30 Aar tygget dem paa Skolen. Og det er jo Mesterværker, det véd jo Enhver; men jeg staar altid som et Fæ, naar Rektor og Andre taler om nyere Literatur. I Politiken har jeg, min S'æl, heller ikke havt Tid til at følge med siden 1852, da de lavede Helstat. Det var mine Kollegaer ædende gale over og fik mig til at være national-liberal; nu er der jo dem, som siger, at det er et overvundet Standpunkt. Men det er det Samme; jeg holder fra nu af med Dem, for De har reddet mit Barn . . . og jeg bryder mig Fanden . . . . .

— Hør, Krog, sagde Fruen, nu skal de Gardiner virkelig hænges op, for at Adjunkt Holmberg kan have nogen Fornøjelse af dem; og, kjender jeg Madam Jensen ret, saa kan det vare hele otte Dage med hendes Ophængning. Og hvordan bliver de saa hængte op?

Den lille tykke Overlærer rystede først Eriks, saa sin Kones Haand og sagde:

— Skulde jeg ikke gjøre for mit Barns Redningsmand det, jeg mange Gange har gjort for Dig, min gamle Mutter, naar Du var for

ubehjælpssom, fordi Vorherre havde velsignet Dig, min stakkels Pige.

Han kyssede sin Kone, trak Frakke og Støvler af, flyttede et Bord hen i det ene Vindues Fordybning. Og staaende paa sine tykke Uldsokker hængte han ved Hjælp af et Brev Knappenaale, som hans Kone rakte ham, de nye Gardiner op. Saa krøb han atter ned, og med vidt skrævende Ben betragtede han sit Værk, fandt det saare godt, bejlede til et Bifaldsniik fra Konen og fik det betingelsesvis. Hun havde fulgt dets Udførelse med spændt Opmærksomhed og ved kritiske Bemærkninger ledet dets Gang.

Ægteparret tog Afsked med en venlig-forknytt Indbydelse til Erik om at besøge dem. Overlærer Krog tilføjede i Døren:

— Da De ikke spiller l'Hombre, og jeg kun kan tale om min Skolegjerning og min Kone kun om sit Hus og sine Børn, saa gener Dem bare ikke, naar De kjeder Dem . . . saa gaa De uden videre Deres Vej! Men fra idag af er vi to gamle Ægtefolk Deres Venner i Liv og Død.

Fru Krog beordrede uden videre Familiens Huslæge til at se til Erik Holmberg. Han mente at opdage Tegn til Feber. Erik burde holde sig i Ro et Par Dage for at afvente, hvad der kunde ske. Det var Byens Distriktslæge, en gammel Herre, der i sin Ungdom

havde været „Bataillonskirurg“ og nu bar Titel af Krigsraad og i sin stramme Holdning Minder om Militæretaten. Hans Væsen var en ordknap Høflighed. Da han havde taget sin Hat og Paraply, skruede han Hagen ned i sit store Atlaskes Halsbind og sagde:

— Naar Sligt, som De har vovet, gaar heldig af uden alvørlige Farer for Liv og Helbred, og De slipper med Bronchitis eller Sligt, saa er Sligt en Mindelse om, at der er overordnede Magter til og Sligt. God Morgen!

Krigsraaden sagde altid god Morgen til Afsked, ligegyldig, hvad Tid paa Døgnet det saa var. Han brugte meget Ordet „Sligt“. Det imponerede i særegen Grad ældre Bønderfolk, der ikke vidste, hvad det betød. En Bondekone, der blev adspurgt af sin Datter om, hvad Krigsraaden mente med „Sligt“, svarede efter nogen Betænkning:

— Ded er vel i'en a' di bedske Appetiker-saver, som han skriver op paa Recevterne.

Hans yngre Kollega, en praktiserende Læge, kaldte ham Doktor Sligt, og under dette Øgenavn gik han blandt Byens yngre Familier, længe efter at man havde ophørt med redebon Latter at lønne den tarvelige Vittighed.

Da Overlærer Krog om Mandagen traf sine Kollegaer paa Skolen, fik den overstrømmende, til Taareudbrud færdige Begejstring,

hvormed han vilde fortælle Erik Holmbergs Heltebedrift, et Grundstød ved de kolde Skuldertræk, han mødte. En Filolog sagde:

— Men, kjære Ven, det var jo rent barnagtigt Fjanteri af Holmberg. Din Dreng vilde jo være druknet, hvis ikke Byfoged Borch var kommen med Fisker Glud og hans Svingerson.

— Ja . . . ja . . . ja, stammede den Gamle, . . . men I er nogle vindtørre Pinde og Grinebidere er I. I kan ikke forstaa, at hos Holmberg var det det første . . . ja . . . saadant et Fut af kristelig Kjærlighed . . . han vilde redde mit Barn og vovede sit Liv . . . og . . .

— Kristelig, sagde Religionslæreren . . . hm . . . Holmberg vilde vist frabede sig den Ære at kaldes kristelig. Tror Du, hans Gjerning er Troens Frugt?

— Jeg kalder enhver Kjærlighedsgjerning kristelig, sagde Overlærer Krog hidsig, og bryder mig Fan . . . Pokker om theologiske Spidsfindigheder . . . og om Martensens Dogmatik.

Alle lo, især over den foragtelige Tone, hvori han nævnede Titelen paa det berømte theologiske Værk. Krog stampede i Gulvet og var lige ved at begynde at skjælde ud igjen, da Rektor smilende nærmede sig, tog hans Haand, rystede den og sagde:

— Jeg kan saa godt lide denne ungdommelige Glød hos Dem, min kjære Ven.

Den klæder Dem smukt, selv om den som nu i lyrisk Betagelse ikke fuldt respekterer Sagens . . . hø . . . egentlige . . . hø . . . . Kavsalnexus.

Det sidste Ord var lige saa imponerende for den gamle Grammatikpisker som Distriktslægens „Sligt“ for de ældre Bønderfolk. Han sukkede og tav. Mumlende gik han med krum Ryg ind i sin Klasse.

Rektor sagde til de Andre:

— Den Historie med Holmberg, denne underlige barnagtige Adfærd, han har vist, er ikke heldig for en Lærers disciplinære Autoritet blandt Disciplene. Jeg vil ikke tale om den Latter og Snak, det Hele allerede har vakt i Byens lavere Kredse. Vor kjære Skole og dens Personale maa ikke synke ned til at drøftes i Byens Klubber og Værtshuse. Den skal staa som et Tempel paa Akropolis, højt over de idéforladte Vaaninger i den lave Stad.

Han hilste med Haanden, og Lærerne spredte sig hver til sin Klasse; enkelte beundrende, de fleste smilende ad deres Chefs sidste Aandrigthed.

Da Distriktslægen Mandag Formiddag gjentog sit Besøg hos Erik Holmberg, undrede han sig over, at hans spinkle Konstitution Intet havde lidt. Pulsen var normal, syntes han. Ikke uden en vis højtidelig Fordrings-

fuldhed tog han et Stethoskop frem og holdt det i Vejret. Han vilde aabenbart vise Erik, at han var fuldkommen paa Højde med sin Videnskabs Udvikling. Han prøvede sin Patient med Stethoskopet, men kunde ikke finde noget Tegn paa Uorden i Aandedrætsorganerne. Han gav ham Lov til at gaa paa Skolen Onsdag, hvis han vedblev at befinde sig vel.

Erik Holmberg var kjælent opdraget af sin Moder og havde tidt været plaget af Frygt for at være syg. Han blev jublende glad over den beroligende Erklæring af Krigsraaden. Men, havde han under rolige Forhold skullet vælge sig en Læge, vilde han have taget den yngre praktiserende Læge, som han et Par Gange havde hørt satirisere over Krigsraadens forældede Kurmetoder og ringe Evne til at anstille en Diagnose. Nu fandt han derimod, at saadan en gammel Praktiker dog vist var sikrere end en moderne experimenterende Theoretiker. I det mindste havde han, Erik Holmberg, ikke Lyst til at være videnskabelig Prøveklud lig et Dyr, som vivisekeres.

Da han mødte paa Skolen, traf han alle Kollegaerne med de ligegyldigste Ansigter. I Enkeltes Miner læste han endog Spot. Ingen talte et Ord om, hvad der var forefaldet. Ogsaa Inspektør iagttog en forlegen Tavshed, men i Smug gav han Erik et varmt og

kraftigt Haandtryk bag Kollegaernes Ryg, og i det næste Frikvarter saâ han sit Snit til at klappe ham paa Ryggen.

XVII.

„De véd jo, naar og hvor De kan tale med mig“.

Erik Holmberg havde bekrammet og vredet den Replik, havde holdt den op for sin Bevidstheds Lys, drejet og vendt den til alle Sider.

Snart virkede den lokkende og vinkende paa ham, snart uhyggelig, saa parodierende kjøbenhavnske, just ikke noble Erindringer, som vakttes ved dens Klang. Det pinte ham især, naar Ordene farvedes af en Stemning hos ham selv, som bebrejdede ham, at han ikke handlede og greb efter den saftfulde, duftende Frugt, som tyngede Grenen helt ned imod ham. Værst blev det for ham, naar Lysten til at stikke Byfogden ud pirrede ham op; thi Tryk avler Modtryk. Da kæmpede hans mandige Ærgjerrighed mod en dobbelt kvælende Frygt baade for at gjøre et dristigt Skridt og for at udfordre hos en stærk Modstander hele den „dæmoniske“ Kraft, som Erik forudsatte, at han besad.

Sligt rugede han over, saa længe Luften uden for var tung og graa, mens den aandelige Luft i Skolen gjorde ham døv og dum i den Tid, han færdedes i den. Noget maatte komme uden fra og skyde til ham. Det kom en Martsdag strax om Morgenen.

Thi, lige som han rullede Gardinet op for sit Vindue, væltede et Solskin ind paa ham, og, som om det var en fast Masse, slog det ham bag over. Solskinnet skred i Stormmarche ind i den dæmrende Stue og forgyldte de fremspringende Kanter og Bugtninger paa den broncerede Gibsvase paa Kakkelovnen. Bøgerne i Reolen fik blanke Sølvstriber ned ad de sorte Læderrygge; hvide Pletter fødtes paa Gulvets tarvelige Listetæppe. Der skyllede Vandstraaler ned fra Tagskjægget. Istappene vare blevne levende og glædede sig ved Livet.

Og der skyllede Vandstrømme langs hen ad Gaden. Rendestenene væltede sig ud paa Fortov og Kjørebane. Midt i dem, hvor Vandet kunde følge Faldet, hvirvlede Lysspillet sig i de tusinde smaa Krusninger. Op gennem den smeltede, som blankt poleret Staal glimtende Sne skød Brostenene sig metalglinsende op, kobberøde, bronze-gule, sølvgraa, blikhvide. Husmurene vare blankvaade; Soklernes kønrøgsbestrøgne utilhugne Kampesten lignede store uformelige Klumper af blanke Waleskul.

Gaden var som en Lyskanal. Alle Vinduer luede.

Klokken var kun otte. Erik Holmberg skulde først paa Skolen Klokken ti den Dag. Han maatte ud i Foraaret.

Ud, ud i Naturen!

den Din Sorg vil slukke,

sang han. Det var en gammel Vise, han kunde huske, at hans Moder havde sunget i hans Barndom i Præstegaarden, mens hun endnu ejede Sang i Brystet. Han styrede Gangen gjennem Husets Have, bag om Byen, ned til Aaen og Skoven.

Naturen skoggerlo, saa den græd ved det. Vand sivede op gjennem det sortebrune Muld. I alle Grøfter skvulpede det med pilblinkende Fart. Den smeltede Sne skyndte sig med ungdommelig Utaalmodighed afsted for at nyde det nye Liv som en ung Rus, der er sluppen ud af Skolen.

Lærken hang højt oppe i Luften som en sort Prik og sang ud over det Hele.

Skoven laa og dampede med stort Aandedræt efter den lange Søvn. Væden drev som Gummi ned ad Træstammerne, der skinnede med gammel, vejrbidt Broncefårve.

Og Aaen og Engen, som Aaen havde erobret! Det kan nok hænde sig, at der var Liv og Humør der! De klirrede og klingrede, de løstvungne Isstykker. De hvirvlede sig i

Dans i den unge, varme Foraarsdags krystende, smeltende Favntag. De fôr afsted og vendte alskens Kolbøtter og Volter i Farten, rendte Panden mod hverandre, lo ved det og skiltes saa ad, bestandig leende i Solen.

Midt ude laa den frie Strøm lige saa dyb ultramarin som Middelhavet i sine gode Øjeblikke. Den beherskede hele Landskabet som en kommanderende General. Den havde Livets Anciennetet fremfor sine Omgivelser.

Ned ad Brinker og jævne Skraaninger randt tusinde brat eller sagte faldende, pibrende eller rislende Miniaturbifloder ned. Den ene forfulgte og løb om Kap med den anden som Skoledrenge, der lege Tagfat.

Erik Holmberg gik en lang Tour. Han sugede Saft og Kraft af Foraarsdagens varme Sol og sivende Liv. Glad og i fuld Besiddelse af sine Aandsevner mødte han paa Skolen Klokken ti. Han skulde læse Historie i øverste Klasse. Der forelaa en Repetitionslektie fra Oldtidens Historie: Grækernes Krige med Perserne.

Med Livfuldheden fra den Tid, han troende begyndte sin Lærergjerning, holdt han Foredrag uden at examinere. Han skildrede Xerxes, da han saâ Hellespontos bedækket af Skibe og Sletterne ved Abydos fyldte med Mennesker, hvorledes Perserkongen først jublede og dernæst brast i Graad. Han

gjengav med et ubevidst dramatisk Liv Kongens og hans Farbroder Artabanos's Samtale om Xerxes's Ytring som Thema: „Der kom en Sorgens Følelse over mig, da jeg kom til at tænke paa, hvor kort alt Menneskeliv er, eftersom af de Mange, som her ere tilstede, Ingen vil være levende om hundrede Aar“. Og Sollyset og Farverne ude i det Frie gav den unge Lærer Stemning til at skildre de mange Folkeslags Krigere, der gik over Broen: Rytterne med Lansespidsene vendte imod Jorden, mens de flammede som hvide Luer, alle med brogede Blomsterkranse om Panden, de hellige Heste for den hellige Vogn, Xerxes selv guldstraalende i Spidsen for Spyddragerne og de tusinde Ryttere med gnistrende Brynjer, Toget, der var syv Nætter og syv Dage om at drage forbi Kongen paa Evropas Grund.

De livlige Drenges Øjne straaledede. Amtmandens Søn og nogle andre Ligesindede satte et satirisk eller dvask, fraværende Ansigt op. Amtmands- og Kammerherresønnen kom i det paafølgende Frikvarter i Slagsmaal med sin Klassekammerat Olsen, fordi den Første havde ytret:

— Saa, nu begynder Erik Menved (Erik Holmbergs Øgenavn blandt Disciplene) igjen at gaa i Barndom og danse Ballet.

Erik Holmberg blev mere og mere fast i sin Beslutning om at følge Røsten, der havde sagt:

„De véd jo, hvor og naar De kan træffe mig“.

Han saâ hvert Ord staa med Flammebogstaver paa den store, lyse Foraarshimmel, skrevet med den Slags Penne, som Heine dyppede i Ætnas Krater.

Da Erik Holmberg kom hjem, tog han en Bog ned fra Reolen, læste, uden at ane, hvad han læste, indtil det ved følgende Linier faldt ham ind, at det var Italiensk, han læste, thi disse Linier brændte og eggede ham:

„Filippo Ottonieri bemærkede, at raadvilde Mennesker ere meget udholdende i deres Forehavender, og det netop paa Grund af selve deres Raadvildhed; thi, hvis de opgav den en Gang med Møje fattede Beslutning, maatte de beslutte sig for anden Gang. Derfor blive de altsaa undertiden saare raske og virksomme til at sætte i Værk, hvad de have besluttet; thi af Frygt for hvert Øjeblik at forledes til at opgive den tagne Beslutning og at tvinges tilbage i denne pinende Raadvildhed og sjælelige Spænding, hvori de vare, før de bestemte sig, paaskynde de Udførelsen og sætte al deres Kraft ind derpaa, drevne mere af Ængstelse og Uvished om at kunne overvinde sig selv end af selve Foretagendets Værd og af de Hindringer, som de have at besejre for at opnaa det“.

— Ja, saadan er jeg, raabte Erik Holm-

berg; Leopardi har Ret. Jeg maa gaa paa med Hornene som en Tyr.

Det var endnu halvlyst, da han listede sig ned ad Smøgen om Latinskolens Gavlvindue, langs Gymnastikhuset. Jo, der var Lys i dettes Gavlvinduer. Bag de nedrullede Gardiner skimtedes det, mat og knap skjerneligt som Maanen paa Himlen en bleg Vinterformiddag. Med en halv satirisk Tilfredshed over sit Mod hørte Erik Holmberg Trappetrinene knage under sine Skridt, mens han steg op til Balkonen, hvorfra Døren førte ind i det hemmelighedsfulde Gemak. Kun et Par Sekunder stod han stille foran Glasdøren, inden han bankede. Det varede ikke saa kort, før han saå en Haand famle igjennem Portièregardinerne — paa Pegefingern gjenkjendte han den store Signetring. Haanden tog om Nøglen, men drejede ikke strax om. En Næsetip og et Øje vovede sig frem gjennem Portièrens Aabning, som strax lukkedes igjen; Nøglen drejedes om med et kort Knæk . . . Erik Holmberg stod i en mat belyst Stue, fik et meget flygtigt Indtryk af noget højst Usædvanligt i dens Udstyrelse, men angst for at synke tilbage i forlegen Raadvildhed, som han havde læst om hos Leopardi, aabnede han sine Arme mod den Kvinde, der stod for ham.

Gik det hende, som det gik ham? Erik Holmberg mærkede en varm, blod Kind op

ad sin, han følte noget Varmt og Fast i sin Favn; et Sekund efter knækkede hun over; han maatte støtte hende, mens hun sank i Knæ. Strax efter rystede en Hulken hende, og Taarer randt fra hendes Kind ned paa hans Hals.

— Jeg har ventet, ventet Dig længe, sagde hun . . . . men med det Samme rev hun sig stærkt fra ham, som blev hun bange ved at høre sin egen Stemme, og flygtede hen til sit Skrivebord, greb fat i dets Kant og vendte Hovedet bort fra Erik.

Der stod nu Erik henne ved Døren og Fruen med Hænderne klemte mod Kanten af Skrivebordet. Ingen af dem turde sige eller gjøre Noget. Der var saa tyst i Stuen, at Lampevægens Knitren blev den herskende Lyd.

Det var et højt Rum med brune Vægge og pompejansk Dekoration. Rektors oplagte Penge fra hans langvarige Ungkarlestand havde været tilstrækkelige til at faa Stuen udstyret efter hans Plan af Latinskolens Tegnelærer, en halvoplært Elev fra Kunstakademiet. De dansende og svævende Figurer i Væggens Felter vare holdte i Stilen, om man vil, men stramme og kjedelige svævede de med udspilede store Tæer, balletmæssige Vridninger i Hoften, plumpt eftergjorte Foldekast i Gevandterne, lige saa stive som gammeldags Amagerkoneskjorter, og Øjne med idiotisk søde Blikke. Hist og her stod høje og smalle

Reoler, fra hvilke røde og grønne Bogrygge fordringsfuldt gloede ud. En af Reolerne bar Masken af Jupiter fra Otricoli, en Busten af den belvederiske Apollo, en en Miniaturudgave af Venus fra Milo. Det halve Aar, som Rektors og hans nuværende Frues Forlovelse havde varet, var medgaaet til denne Dekoration, og Morgenen efter Brylluppet havde han ført sin unge Hustru op i denne Stue og sagt:

— Se, min Morgengave til Dig, kjære Natalia!

Da Erik Holmberg havde staaet og set sig om et Par Minuter, var han lige ved at le ad sig selv. Men han havde liden Evne til at lade Latter eller Graad faa et synligt Udbrud; han var anlagt paa at le og græde indvendig, usynlig.

Hans Ansigt maa have havt noget Pudsigt i sit Udtryk, thi Fruen brød ud i en krampagtig Latter, saa Skrivebordet rystede under hendes Hænder. Erik blev smittet; et Par Sekunder lo de begge. Fruen holdt Hænderne for Ansigtet, det fine Legeme dirrede og rystede, den leende Lyd blev kortere og højere, Latteren slog over i Hulken og høj Graad. Men et Par Kattespring, der bragte hende helt hen i den anden Ende af Stuen, afbrød Lattergraaden.

Hun hentede en Karaffe og to Glas frem bag en af Reolerne, holdt dem op, og, mens

Lyset blinkede i Taarerne, som endnu dirrede i Øjenhaarene, sagde hun:

— Da De sidst drak den Vin, var De morsom. De skal drikke den igjen. Mændene skal jo altid have noget at drikke, inden de bliver modige eller morsomme.

Hun anstrængte sig for at frembringe et trodsende Smil, ligesom hin Aften ved Bordet, men det lykkedes hende ikke. Erik stod stiv og raadvild som før uden en Mine, der lokkede til Spøg. Da bredte en mat Sorgmodighed, Livslede eller noget Saadant sig over hendes Ansigt og Holdning. Hun skød Karaffen hen ad Skrivebordet og sank ned paa en Stol med et Suk.

Der laa en Bog opslagen paa Bordet. Eriks Øje faldt paa den; hun mærkede det, lukkede den og skød den til Side, saa dens Ryg skjultes. Men han havde set af de to Kolonner ned ad Siderne, at det var det nye Testamente. Hans Øje blev ved at være rettet mod Bogen. Han spurgte langsomt:

— Læser De Bibelen?

— Læser . . . aa . . . nej. Jeg sér i den.

— Det er sandt. Jeg saà Dem ogsaa gaa i Kirke den Dag . . . . .

— Ja, Pastor Kallesen kan tale, saa det troster En . . . i det mindste i det Øjeblik.

— Jeg mente ikke, De var troende.

— Det véd De jo ikke det Mindste om.

— Nej, ganske vist, sagde Erik lidt forlegen. . . . Jeg beder Dem om Forladelse, hvis jeg spurgte nærgaaende. Men . . . efter hvad jeg har hørt, er det mere de hedenske Filosofer, Digtere og den græske Kunst, som De har syslet med, og det netop her . . . i dette Værelse.

Hun lo paa en underlig barnagtig Maade og sagde med dæmpet, men munter Stemme som en Skolepige, der triumferer over, at hun narrer sin Lærer saa grundig:

— Aa . . . nej, nej! Der staar alle de Oversættelser fra Græsk og sover i Reolen. Jeg maa en Gang imellem tage en af dem ud og slaa den op her paa Bordet.

— Disse Forfattere har aldrig moret Dem?

— Moret mig? . . . Ne—j. Men i sin Tid syntes jeg, det var morsomt, at Andre troede, jeg var lærd og aandrig. Jeg forstaar dem ikke . . . eller snarere . . . jeg synes ikke, at de kommer mig det mindste ved.

— Men Professoren taler jo med Dem om dem.

— Taler med mig? Nej, han taler selv, han holder Foredrag om dem for mig, ligesom han gennemgaar Lektierne for Drengene. . . . Ja, han spørger mig, men jeg tier stille, saa siger han „Videre“ og svarer selv. Saa dan slipper jeg.

Erik maatte le, le ved Mindet om, at denne Dame i sin Tid var forekommet ham at være en dyb, gaadefuld Sfinxskikkelse. Nu gennemstrøjfedes han af Mistanke om, at hun muligvis var dum. Han følte sig koldere og roligere, tryggere i Situationen i det Haab, at han var den Overlegne, der kunde forsøge paa Fruen Noget i Retning af sokratisk Experimentering.

— Men i Religionen søger De altsaa Trøst og finder den der? spurgte han.

— Aa—aa! Det véd jeg ikke . . . nej. Hør . . . vil De tale ordentlig med mig og lade være at le ad mig? Det kan jeg ikke taale mere. . . . Aa nej, lad være at se saadan paa mig! Jeg kan se paa Dem, at De véd, hvem der har lét saa grusomt ad mig. Det morede mig en Tid. Men, ikke sandt . . . De er . . . De vil være min Ven og hjælpe mig! Det morer mig altid at høre dannede og begavede Mænd tale, — aa — det er, det har altid været min eneste Trøst. Det vil sige, De maa ikke tale om de gamle Grækere, som jeg synes er rædsomme, om deres Plastik og deres . . . Foldekast . . . og deres Ideer; der er ingen Ting, jeg hader som Ideer og Idealier; det vil sige . . . jeg har egentlig aldrig forstaaet, hvad det var for Noget. Der var en Tid, da de Ord løftede mig; jeg kunde have kysset Idealet . . . inden jeg opdagede, at det

var bare et Ord, saadan som De netop sagde forleden Aften.

Den lille Provinspige, Kjøbmandsdatteren fra den gamle Brænderi- og Studedefedeforretning brød frem midt i det pompejanske Studereværelse. Erik Holmberg voxede kæmpestor — i sine egne Øjne. Han følte en Skriftefaders Værdighed gjennemstrømme sig.

— Tal De kun videre, Fruel! sagde han og satte sig ned paa en Stol. Men saa kom han til at le indvendig ad Ordenes myndige Klang. Det satte ham i Niveau med den, han talte med.

— Ser De, fortsatte Fruen, Enhver, som taler rigtig varmt og kjønt om Noget, der fylder ham, kommer jeg saa let til at holde af. Derfor holdt jeg saa meget af Dem forleden Aften. Derfor holdt jeg for en sex syv Aar siden saa meget af alt dette (hun pegede om i Stuen) . . . dette Antike, for jeg troede, det kunde trøste mig og give mig Hvile. Og jeg har moret mig over det værste . . . ja . . . ligefrem Grin, over Oprør mod alt det, som man oplæres til at bøje sig for, og jeg har syntes, at det at slaa bag ud var det Eneste, der duede Noget, ja at Lidenskab og Vildskab alene kunde trøste En. . . Ti stille! De maa ikke sige Noget endnu! . . . Men, naar jeg saa har mærket, at hele den Tale, som de Mænd førte om deres Sager, var en Lektie, de

ramsede op, at de ingen Ting vilde, at en lærd og begavet Mand ikke var bedre end de Folk, som de kalder Filistre . . . ja, saa syntes jeg, at de var meget dummere og uslere end de samme Filistre, for de skaber sig dog ikke saa væmmelig; de viser sig lige saa dumme, som de er. De siger ligefrem, at de bare vil tjene Penge, og at Livet er lutter Forretning. Har de Andre Mod til at vove ti Øre for det, De kalder Ideer og Idealer? Naa . . . Verden byder dem vist heller ikke saadant Noget, for den tager det, de kalder saadan, for hvad det er. . . . Aa . . . hvad skal man helde sit Hoved til? Kan De lære mig det?

— Det véd jeg ikke, Frue. Jeg synes, De søger Trøst ad nye Veje. De sværmer for Pastor Kallesen og læser i Bibelen.

— Er De ligesom de Andre? Kan De heller ikke taale, at man vil høre noget Andet end de Lektier, de selv hasper af, Dag ud og Dag ind?

— Jeg forstaar Dem ikke, Frue! De søger mig, mig, hvis oprørske Tale De var glad over forleden Aften, og Pastor Kallesen . . . . .

— Nej, De forstaar mig ikke, og Ingen forstaar mig. Jeg søger ikke Tanker og Tros-sætninger . . . men . . . . . Hør nu. . . . . Jeg tog flere Gange til Strøby, hvor jo Pastor Kallesen præker for propfuld Kirke. Jeg blev betaget af ham, han taler saa simpelt, saa inderlig, at man i det Øjeblik, han taler, maa

tro, at han siger sandt, og at han kan hjælpe Andre til Sandhed. Jeg søgte ham en Dag efter hans Præken og bad ham om en Samtale. Han var mild og god; jeg kom til at holde af ham. Jeg bad ham om at besøge mig. Han har været her forleden.

Eriks Øjenbryn gjorde en uvilkaarlig sammentrækkende Bevægelse. De glattedes, da Fruen fortsatte.

— Men saa syntes jeg, han var dum. Han talte om Forsoning med Gud. Jeg sagde, at jeg vilde forsones med Livet og med mig selv; for, hvis Gud var til, saa kunde han jo ikke have Noget imod mig, siden han havde skabt mig, som jeg en Gang er. Han spurgte mig, om Tanken paa Gud aldrig havde forfærdet mig, og jeg svarede, at det havde den aldrig, for hvad skulde han have mod et stakkels, tosset Menneske, som jeg er. Da jeg som Barn og ganske ung bad til ham, fik jeg aldrig noget Svar, og den Gang troede jeg dog paa Alt, hvad jeg havde lært til Konfirmationen. Pastor Kallesen saå baade bedrovet og forlegen ud og sagde, at jeg skulde høre ham flittig og selv læse i Bibelen. Han sagde, at Jesus, som selv havde været et Menneske, han kunde alene trøste mig og give mig Hvile. Pastor Kallesen prækede dejlig om det den Søndag . . . da . . . da jeg kom til at holde saa meget af Dem, fordi De prøvede paa at redde

Overlærer Krogs Søn og selv var i Livsfare. Det er første Gang, jeg har set en velklædt Mand vove sit Liv for et andet Menneske. Jeg troede, at i vor Tid var det kun Fiskere paa Kysten, som endnu havde Mod til det. Ja, den Dag prækede han om, hvorledes Jesus aabnede sin Favn for de Sagtmodige og Ydmyge, at Enhver, der havde en Sorg paa Hjertet, skulde betro ham den som en Ven, saa vilde den Sørgende faa Trøst. Havde De hørt og set den unge Præst tale saa naturlig, uden al Affektation, saa varmt og med saadan en Glans i Øjet . . . De vilde vist have fulgt hans Raad.

Erik trak paa Skuldrene, rykkede sin Stol hen til Fruen og greb hendes Haand. Hun trykkede den fast, som vilde hun støtte sig til den.

— Tal videre, kjære Frue! sagde han. Jeg tror, jeg forstaar Dem.

Hun lænede sit Hoved til hans Skulder, mens hun saå ham ømt i Øjnene.

— Aa—aa, hvor det er rart at kunne tale ud, uden at blive afbrudt af Vittigheder, hedenske eller kristne Prækener, hviskede hun og fortsatte: Pastor Kallesen sagde den Dag her, at jeg skulde spejle mig i Kvinder som Maria, der sad ved Jesu Fødder, og Maria Magdalena, som salvede dem. Jeg læste saa om dem, og saa gik det op for mig, hvad jeg

aldrig havde tænkt paa, da jeg læste Bibelhistorie i Skolen . . at de to . . . ikke sandt?

Hun saâ smilende og spørgende op paa Erik. Han smilede og nikkede til Svar.

— Naa — ja, naturligvis, sagde Fruen. Men den Gang levede Kristus, var ung, straalende af Skjønhed, af Aand, af Kjærlighed. Hvad kan en død Mand være for mig, om han ogsaa er opstanden og lever i Himlen? Den, der skal trøste mig, maa leve; jeg maa kunne se ham, røre ved ham . . ja, kysse ham. Den ene afdøde Helt, en Helt i Bibelen, en Helt hos Homer, er mig ikke mere til Trøst end den anden. De kan jo ikke høre mig, naar jeg taler til dem. De er endnu mere døde og forstenede end . . end . . end, ja . . end Professoren og Rektoren . . min Mand.

Hendes lille Fod drev den spidse Støvlehæl haardt mod Gulvet.

— Tænk Dem, hvor dum jeg har været! Jeg har anset ham for et Vidunder af Aand og formelig styrtet mig i hans Arme. . . . Natalia, mit Barn — øh!

Hun vrængede forbitret efter Rektor, men blev igjen forlegen over sin Hidsighed. Erik lagde Armen om hendes Liv. Hun skjulte et Øjeblik Hovedet ved hans Bryst. Hele hans Indre glødede og bævede, sydede og bankede.

Den halvsky Rationalisme hos denne Kvinde, den af barnagtig Kjælenskab be-

hylstrede Sanselighed mødtes med noget Beslægtet hos ham. Det var noget fælles Provisielt hos dem begge. Og dog følte han den Overlegenhed, som altid smigrer en elskovslagen Mand. Han troede paa, at han var i Stand til at støbe disse tøsede, i uklar og uarticuleret Fuglekvidder opløste Tanke- og Følelsesbrokker i faste, klare Former, i taktfast Rhythmus. Havde hun havt Mod til at lade sin opstemmede, forpinte Lidenskabelighed bryde Diget paa én Gang, vilde den have overskyttet ham, skræmmet ham og tvunget ham til at arbejde sig til Side for Strømmen.

De sad nu der, hyggelig smaa kjælende, med omsigtsfuld Anvendelse af Sordinen, naar Lidenskaben løftede sin Stemme. Hun vilde have at vide, hvad det egentlig var for Nyt, der vakte saa megen Opsigt og saa megen Forbitrelse. Erik skildrede det paa livlig, fragmentarisk Maade, fortalte Anekdoter om de Personligheder, der bar Bevægelsen frem og reciterede helt Digtet „Engelske Socialister“. Han gjengav Indholdet af de berømte eller berygtede Forelæsninger, og den unge Frue lønnede ham, som om han selv havde været den begavede Docent eller den kjækt debuterende Digter.

— Aa, det er saa dejligt, at de Mennesker er levende! jublede hun.

Saaledes gik Tiden, til det bankede paa hendes Dør, og en Piges Stemme sagde, at Professoren var færdig til at drikke The. Da det kunde beregnes, at Pigen var i en tilstrækkelig Afstand, skiltes Erik og Rektorfruen.

XVIII.

Rektor og de to af Skolens tre Overlærere havde været til Middagsselskab paa Herregaarden Strandholt, som ejedes af Grev Ravensberg, nuværende Medlem af Landsthinget, forhenværende kortvarig Udenrigsminister. En anselig Skikkelse med stærkt Mund- og Hageskjæg og Guldlorgnet over de melankolske, tankefulde Øjne og, hvad der var en Sjældenhed blandt hans Standsfæller, juridisk Kandidat med bedste Karakter. Han var næstældste Søn og bestemt til Embedsbanen; derfor havde han i sin Tid gjort den videnskabelige Kraftanstrængelse. Da hans ældre Broder, en aandssvag Stakkel, døde i sit tyvende Aar af et altfor „stærkt“ Levnet, arvede den yngre Broder Stamhuset. Han gik for at være en usædvanlig intelligent og dygtig Godsejer og var en af de første sjællandske Herremænd, der resolut og i stor Stil havde solgt sit Fæstegods. Ved hans Sølvbryllup

havde en bondevenlig Sognefoged prist ham som en meget frisindet og i Grunden demokratisk sindet Mand. Nu var han Enkemand; hans voxne Søn var i Ægypten for at helbredes for Brystsyege. At han trods sine fem og tresindstyve Aar af onde Tunger udraabtes som en Don Juan og beskyldtes for at være hemmelig gift med en kjøbenhavnsk *Demi-monde* Dame, skadede ham ikke i Offentlighedens Omdømme. Muligvis løj Rygtet ogsaa. Betydelige Mænd ere jo Ofre for Bagvaskelse. Grev Ravensberg var en af de gavmildeste Mænd, naar det gjaldt nye Kirkebygninger, Institutioner til faldne Kvinders Frelse og lignende religiøs-menneskekjærlige Formaal. Han havde kjøbt en halv Snes ret gode Malerier i den sidste Snes Aar, fornyede Bibliotheket med en halv Snes Bind om Aaret, var altsaa en Kunstens og Literaturens Mæcenat af en dansk Godsejer at være. Han var human mod sine Funktionærer og andre Undergivne, gjorde godt mod de Fattige paa sit Gods og havde pensioneret en Enke efter sin afdøde Godsforvalter, saa at Folk sagde, at en Enke efter en Professor ved Universitetet ikke vilde kunne faa saa meget af den karrige Stat. Rektor sagde altid om ham, at han var en af de faa Adelsmænd, som fulgte Devisen: *Noblesse oblige*, hvorvel han i sin Tid havde erklæret for sine Lærere, at han aldeles ikke

kunde gaa ind paa Grev Ravensbergs efter hans (Rektors) Mening „ekklusive højkirkelige Orthodoxi“.

Retterne havde været udsøgte, Vinene af første Rang, Champagnen havde flydt, Kaffe med Likør og ægte Havanacigarer til 500 Kroner pr. Tusind havde sat Toppunktet paa Nydelsen. Selskabet havde fordelt sig i den lange Suite af Værelser. De vare dekorerede i Kristian den Fjerdes Stil. Grev Ravensbergs Adel stammede fra Kristian VI's Tid, og kritisk Ondskab vilde vide, at Stamfaderen var en tysk Ligtorneoperator, der avancerede til Kammertjener, lagde Penge op, blev Pengespekulant og Jordegodskjøber under Frederik IV, derpaa adlet af hans Efterfølger og kaldet Ravensberg i Stedet for Rabe. Men den nuværende Stamhusbesidder interesserede sig for den danske Adels sidste klassiske Periode, da den var stærk og intelligent. Derfor havde han ladet sin Hovedbygning i tarvelig Louis-Quinze-Stil overstryge med Rødt, anbringe hvide Striber paa den og temmelig mekanisk ladet sætte to Trappetaarne i Rosenborgstil midt paa Façadens flade Mave. I stærkt Regnskyl sendte de hvide Striber graa Taarer ned i de aflange røde Smaafirkanter.

Rektor og de to Overlærere kom stundom, dog ingenlunde hyppig, med til Grev Ravens-

bergs Middagsselskaber. Den gamle Krog var aldrig med, han var i de senere Aar bleven for tarvelig i Dragt og Fremtræden.

Rektor var bleven usædvanlig fejret af Greven den Dag. Greven havde sendt sin Jæger hen til hans Plads med speciel Opfordring til Hr. Professoren om at drikke et Glas med Hr. Greven — naa, det var sket flere Gange ved tidligere Lejligheder, men Greven havde denne Gang tilføjet, efter at have drukket Champagneglasset ud: Lykke og Held i Deres Gjerning, Hr. Professor! Naar Greven motiverede, at han drak et Glas med en Gjæst, var der noget Højtideligt paa Færde.

Imidlertid var der ikke forefaldet noget Usædvanligt ved Resten af Bordet eller under Kaffen. En af Overlærerne havde sagt til Rektor:

— Greven vil vist Professoren Noget.

Rektor havde svaret med et guddommelig højt Smil:

— Saa lad ham søge mig, kjære Ven! Jeg bøjer mig kun for overlegne Aandsmagter, jeg erkjender intet andet Aristokrati end Aandens.

Greven havde hidindtil bevæget sig forfortrolig mellem de fem tilstedeværende Godsejere: to Kammerherrer, én Hofjægermester og to Jægermestre. Først nu, et Kvarter efter at Kaffen var nydt, gjorde han en

Ronde i de tre Værelser, hvor man røg Cigarer: Billardsalen og to tilstødende Kabinetter. Han slog et Slag til Siden hen mod Rektor og Overlæreren.

— Professoren er stadig frisk og vel, sagde han.

— Jeg takker Hr. Greven. Hr. Greven, synes jeg, bliver yngre Aar for Aar.

— He . . . man trænger til Otium, til at blive fri for Politik, rent ud sagt. . . . Hm! jeg talte lige med Hofjægermester Braunholz . . . han har meldt sin yngste Søn ind i R—Skole.

— Saa—aa—? sagde Rektor.

— Ja, det sagde han, mumlede Greven. Hvordan er det? Er hans to ældste Sønner ikke dimitterede fra Deres Skole, Hr. Professor? Eller husker jeg fejl?

— Nej, Grevens Hukommelse er fuldkommen korrekt.

— Naa, er den det? . . Hm . . . vær saa artig, Hr. Professor!

Han rykkede en Stol frem for Rektor, satte sig selv paa en anden, men lod Overlæreren staa.

— Hvad siger De om de nyere Bevægelser, Hr. Professor? spurgte Greven.

— At de naturligvis, som Alt, hvad der kommer op i Historien, har deres relative, vel at mærke, relative Ret, men . . .

— Fuldkommen rigtig, hvad Literaturen angaar, sagde Greven. Det kan godt være, at der skal lidt fransk Chic ind i den . . . i det mindste i visse Grene af den. Men disse Friheder paa Religionens Gebet . . . de er, synes mig, utilstedelige. For Religionen er det eneste solide Støttepunkt for Kongedømmet, altsaa for Samfundet; . . . navnlig for den store, tankeløse Masse. Kort sagt, egentlig ynder jeg ikke den nye Retning.

— I det mindste søger den, mildest talt, meget betænkelige Alliancer, sagde Rektor.

— Netop, netop, sagde Greven og nikkede. Og disse Jøder! (hans Mund fortrak sig til en svag Grimace) . . . jeg nægter ikke.

— Ja, de har vel kun svage Rødder i vor nationale Jordbund, sagde Rektor.

— Netop, netop! nikkede Greven igjen. . . . Er . . . er det forøvrigt sandt, Hr. Professor, at endogsaa theologiske Kandidater, virkelig lovende Theologer har faaet en . . . en . . . Touche af . . . af Fritænkeri? . . . Aa, det er vel Avisssnak.

— T. j. ja . . . ja, sagde Rektor med en Skulderbevægelse.

— Nej, virkelig! — Hm! Saa der er dog Noget om det. Det er overordentlig sørgeligt. . . . Mener De nu, at disse . . . opløsende Elementer kan holdes uden for . . . f. Ex. uden for Skolen?

— Hr. Greve . . . jeg mener, at Skolen bør holdes paa den strængt historiske, langsomme og sikre Udviklingsgang og holde al Radikalisme ude af hvilken som helst Art.

— Ja, men er det nok Hr. Professor? Bør Skolen ikke være ligefrem strængt konservativ? . . . Ja, De som Sagkyndig og Fagmand véd det bedst . . . . men jeg talte med Kultusministeren forleden i Kjøbenhavn. Han var meget, meget bekymret paa de kjøbenhavnske Privatskolers Vegne, sagde han. Men her . . . i Provinserne . . . hvad? . . . Naa, nej, det sagde jeg ogsaa til Ministeren . . . i Statskolen har hver Rektor en uindskrænket Myndighed. En Skole er intet indskrænket Monarki — vel? Jeg sagde ogsaa nylig til Hofjægermester Braunholz: De er altfor ængstelig. Naa . . . han nævnede en vis Holm . . . Holm . . . strand . . . berg? . . . er han ved Deres Skole . . . Nej . . . vel?

— En ung Mand, der hedder Holmberg, har været konstitueret Lærer ved Skolen fra lidt før forrige Skoleaars Begyndelse.

— Ah — ja saa! . . . Jeg vil ikke opholde Dem længere, Hr. Professor. Tak for behagelig . . . Konversation! God Morgen, Hr. Overlærer!

Frygtens Islag sænkede sig ned over Rektors Hjerter; det tapfrøs i et Øjeblik. Men et energisk Opkog af Følelsen af den Stilling,

han indtog i sin egen og Samfundets Bevidsthed, bragte Tøvejr til Veje. Resolut tog han sin filologiske Overlærer under Armen, drejede fra den dæmrende Vinduesfordybning ud i den brede Lysmasse, der spredtes fra den venetianske Lysekroner i Loftet. Ridderkorset funkede fra Kjølens Knaphul og Øjnene fra Brillerne med olympisk Glans. Et højt Spejl fra Loft til Gulv viste ham, at han dog egentlig var en smuk Mand.

Midt i Salen stødte han paa den store, fede, rødkindede Hofjægermester Braunholz. Trods sine tresindstyve Aar saå Hofjægermesteren ud, som han kunde overkomme alle Livsnydelser. Sveden perlede ned ad hans Skaldepande og naaede hans Skjæg, der groede som Hvede i Lolland-Falsters bedste Lerjord. Han bar Danebrogsordenens store Kommandørkors paa Kjolen. Rektor gik med sin Overlærer lige mod Hofjægermesteren, som havde en ung Kammerjunker under Armen. Ridderkorset paa den videnskabelig dannede Embedsmand saå trodsig op mod Kommandørkorset paa den gamle Landjunker. Ridder- og Kommandørkorset maalte hinanden — det var i det mindste den Følelse, som Besidderen af det første havde — Besidderen af det sidste havde næppe Bevidsthed om, at en Tanke vibrerede mellem begge Kors — men Rektor nikkede først til sit

Spejlbillede, dernæst til sin Overlærer. Denne har vistnok forstaaet sin Overordnede, thi først smilede de begge, saa lo de, dæmpet, diskret.

— Professoren er jo Diplomat, sagde Overlæreren. . . En ny Egenskab hos Dem. . .

— Kjære Ven . . . man følger med Tiden, man sér, hvor Livet leddeler sig, om jeg saa maa sige. . . . *Nihil humani a me alienum puto.* Vi Nutidsmennesker er uhyre sammen-satte.

— Naa . . . . men Holmberg . . Hr. Professor?

— Desværre . . . . der maa vist gjøres Noget, kjære Ven . . . men, De véd, at jeg aldrig handler uden at have raadspurgt Besindigheden og ladet Humaniteten faa ti Gange Ordet, naar Embedspligten én Gang har faaet det.

Inden Selskabet skiltes, serveredes der en Punch af Champagne, Rhinskvind og Arrak, og den var iset. Rektoren og Overlæreren kjørte hjem i en lejet Wiernervogn. Overlæreren havde ingen Sans for Drik og var nøgtern; Rektoren var mere stemningsfuld. Han gabede først, fik derefter et lille Anfald af Hikke. Saa strakte han Benene fra sig og sagde:

— Hvad nytter nu alle Grev Ravensbergs Herligheder? Der er ædle Vine, Kunstværker, Kandelabrer o. s. v. o. s. v. Men hvor er

Poesien — det „som strømmer midt gjennem Salen, naar Glassene sættes paa Bord?“ Hvor er den, kjære Ven?

— Hos Dem, Hr. Professor, svarede Overlæreren og trykkede sin Overordnedes Haand.

— Aa, kjære Ven, ... Sligt kan jeg ingenlunde tage imod . . . . men, naar min kjære Natalia og jeg, efter en tarvelig Middag, efter ringe Evne spiller Noget af Beethoven eller Mozart . . . saa er der dog . . . hvad . . . en Bestræbelse hen imod Idealet? Ikke?

— Jo—o—o, svarede Overlæreren.

De to Lærde udførte snart efter en Snorkeduet. Den standsede først, da Kusken holdt stille foran Latinskolen og vækkede sine Passagerer med et virtuosmæssigt Piskeknald.

XIX.

Mathematikeren, Adjunkt Petersen, mødte Byens praktiserende Læge en fuldt straalende Solskinsdag paa Gaden, da Skoletiden lige var forbi.

— Naa . . . Holmberg . . . hvad, Doktor? spurgte han.

Lægen trak paa Skuldrene og svarede:

— Han har jo baaret sig ad som et galt Menneske og søgt Krigsraad Sligt. Den ene Lunge. —

— Naa, saa det er sandt?

— Ja, Gu' er 'et sandt.

— Hm! Jeg kunde i Grunden godt lide det sære Exemplar af en theologisk Kandidat. Han har dog vist ment Noget. Men, naar man mener Noget, skal man ikke være Embedsmand, eller man skal tie stille med, hvad man mener, snakke Kanailen efter Munden og grine ad hele Rakket.

— Man skal allenfals ikke mene Noget ligeover for Dreng og Pøbel, sagde Lægen. Naa . . . og Professorinden og Byfogden . . . hvad? Er der Noget i, at Staklen har stukket Byfogden ud — hvad?

— Hvem véd. . . *Variatio delectat*. Men hun vil s'gu ikke Noget. Det Hele er Skaberi. Farvel! Jeg skal hjem og bjerge lidt Middagsmad.

Foraaret blev skjønnere og skjønnere; det var en ren Undtagelse i Danmark, saa dejligt blev det.

Eftermiddagene vare lyse, mens Loftlampen brændte i Rektricens „Studeresalon“ i den pompejanske Stil.

Lysegrønt beherskede Landskabet. Millioner soldrikkende Knopper tvang sig frem. Bøgeløvet overprikkede Luften. Det var fint Broderi af grøn Silke paa blegblaa Atlaskesbund. Nede paa Jorden lo de hvide Anemoner op i Lyset, frejdige som glade Smaabørn; de

blaa Anemoner dulgte sig en Smule blufærdig som nykonfirmerede Piger. I det plydsagtige Mos blinkede smaa Draabestænk for strax at pible ned i en fælles sivende Fugtighedsmasse. Overalt sivede det i den brune Muldjord, som nede om Kjærenes Rande blev til en grøn Sæbemasse. Thi Skovkjærene stod fulde til Randen og druknede Elletræernes Tuer. Man var aldrig sikker for Vand, hvor man end traadte. Græs og Urter drak sig en Perial i al den Væde under Dis og Damp, den med uendelige Fødsler svangre Jords synlige, hurtige Aandedræt.

Der var Grøfter, hvor Vandet pilede afsted, som blev det pisket frem. Vandet sang overalt i Skoven. Man kunde komme paa Steder, hvor Faldet var stærkt. Ja, saa sang det en triumferende Frihedshymne, Vaarens Marseillaise . . . Sneens og Isens Drotter vare dræbte under Solens Guillotine. . . Saa kunde man høre Noget inde fra Skovens ubetraadte Helligdom: en slumrende Nynnen, Intonationen til en Romance i Moll, en gammel Folkevis.

Solen legede, hoppede og sprang paa Vand og Løv og spredte Pletter paa Skovbundens Muld. Duftstrømme af Harpix og syrlig Muldjord, af Plantearoma strøg gjennem Luften.

Midt ude laa Aaen. Nu randt den i stille, skjælvende Henrykkelse, foreløbig sikker paa

sig selv, bugtende sit brede Legeme som en lymfatisk stor Kvinde i sagte, ikke hastende, ikke forpint, ikke ret bevidst Vellysthaab.

I Haven, der skraanede ned mod Aaen eller løb lige ud i den, slog Krokus en Dværggardekreds omkring de brune Bede. De smaa Stængelkroppe blev borte under de store med gule og blaa Hjælme prydede Hoveder. Hensmægtende æggegule Paaskelilier gav Plads for svagt og sødt duftende unge Pinselilier med bleghvide Kronblades Krans om brandgule Stjerner.

I Haven paa denne, i Skoven paa hin Side Aaen færdedes nu Fru Natalie og Erik Holmberg i de Eftermiddagstimer, som vare bestemte til den unge Frues Selvudvikling i den „pompejanske Stue“. Under det vippende og bævende Løv, mellem de mange Vandes Lyd, paa den gyngende Grund følte han en ung Rus's heftige, men sky Begjær, og hun ventede bly og taalmodig paa den Fryd, der kunde udruges i den varmt tindrende Foraarssol.

De talte om mange Ting, mens det susede, sang og rislede omkring dem. Han var mere rød om Kinderne, hans Hud var finere og klarere, hans Øjne blankere og livfuldere end nogensinde. Han forklarede den hyppige Trang til at rømme sig og en kort stødvis Hoste af en pressende indre Henrykkelse, der brød paa,

inden dens Udtryk havde formet sig. Han lo derad og tænkte paa Johan von Ehrenpreis's:

. . . . Jeg haver et indvendigt
og et udvendigt Pund.

Og det Vers citerede han altid, naar Fru Natalie spurgte ham, om Forkølelsen fra Martsbadet hin Søndag Formiddag dog aldrig fik Ende.

Det hændte sig en Dag, da Skyggerne længedes, og Lyset løftede sig fra Jorden, da Dæmring snoede sig op fra Træets Rod om dets Stamme, og de øverste Kviste tindrede metalagtigt, at Fru Natalies Dueøjne besløredes, at den lille Rynke paa hendes Pande borede sig dybere, at hendes Træk røbede, at Trediveaarsalderen nærmede sig. Saa lagde hun sig op ad Erik, trykkede sig ind til ham, dulgte sit Ansigt mod hans Bryst og spurgte:

— Men, naar jeg nu skal dø, hvad vil Du saa trøste mig med? Hvad, Erik? For jeg føler, at saa bliver jeg igjen saa bange, som jeg blev, da jeg var en lille Pige, og jeg vaagnede midt om Natten i det mørke Sovekammer og ikke kunde se mine Forældres Seng. Jeg rystede i min Barneseng og holdt fast i det Tralværk, der var om den, og for at faa Mod opramsede jeg indvendig alle de Salmeyers, jeg kunde udenad.

Erik lo, men tvungent. Hvad Natalie her sagde højt og havde tænkt ud, havde under

andre Omgivelser og Omstændigheder rørt sig i ham selv, naar han havde slukket Lyset og var kommen i sin Seng i den sene Nattestund, efter at han gennem kritiske Studier var bleven sikker paa et Resultat, et mod hans Barndomstraditioner ganske stridende Resultat. Fadervor havde da ligesom tvunget sig frem paa hans Læber. Han vogtede sig vel for at sige hende det. Thi nu i Lys og Luft foragtede han Mindet fra slige Stunder, og de var jo ogsaa i den sidste Tid blevene sjældnere, og Barndomsminderne vare blevene mattere i deres Fordringer paa Gehør.

— Hvad vil Du saa trøste mig med? klang Fru Natalies lidt spinkle, klingre Stemme ud i den dæmrende Vaarkvæld.

Aftenklokken rakte frejdig sin Malmtunge ud gennem Lydhullet paa Kirketaarnet hinsides Aaen og tog myndig Ordet som en Præst paa sin Prædikestol, trygt forvisset om, at Modsigelse var umulig, naar den havde sat i. Ja, der stod det røde Klokketaarn med sine teglbelagte Trappegavlstakker! Fru Natalie saå hen mod Taarnet, halv bange, halv søgende det som en god gammel, men lidt stræng og sær Onkel, som hun havde kjendt saa længe, hun kunde huske, hvis Stemme var venlig, men meget myndig, en Onkel, som ikke taalte Modsigelse.

En tung, grødet Stemning, en dansk For-

lovelsesstemning, indesluttende Modløshed, Sentimentalitet, forkuet Attraa, hang en Stund over dem under deres tavse Kjærtegn. Fruen hviskede ømt:

— Aa . . . jeg er lidt bedrøvet . . . men jeg har aldrig befundet mig saa dejlig. Du er saa kjær, Erik. Men svar mig paa, hvad jeg spurgte! Hvad vil Du trøste mig med?

Dette Spørgsmaal kom stadig igjen i hendes Mund, som i Børns, der blive ved at gjentage deres tiggende Bønner. Erik Holmbergs Sind strøjfedes af en let Gnavenhed; han vrissede svagt med Skuldrene. Han havde Lyst til at spørge: Men hvem siger, at Du har Ret til at fordre Trøst, fordi Du i et givet Øjeblik tilfældig trænger til det? Men han nænnede ikke at sige det. Og hun gjentog Spørgsmaalet mange Gange med voxende utaalmodig Paatrængenhed.

Erik Holmberg var først angst, da han horte de Tanker, han havde syslet med i Tavshed under stille Studier, faa Røst i den gjenlydende, lyse Skov, hvor Talen endnu ikke fangedes under fuldt udsprungne Bøges svulmende og dæmrende Draperi. Men Skumringen blev stærkere og stærkere, og hans Mod voxede med den.

— Man bliver bedst fri for den Slags Nødraab, naar man ikke sysler for meget med sig selv. Alt det Urimelige i Religionerne

kommer af, at Menneskene ikke har kunnet frigjøre sig for den Tro, at de har Ret til at faa, hvad det falder dem ind at ønske. Lad os blot ikke være dovne, men stadig arbejde, saa faar vi ikke Tid til at tænke paa Døden for Livet! Men, lader vi os ikke optugte af Arbejdet, saa bliver vi ligesom uvorne Børn, der bliver fortvivlede, naar de ikke faar, hvad de peger paa. Du fordrer et evigt Liv, men Du undersøger ikke, om saadant et stakkels Individ har Indhold i sig til at leve 60 Aar til Gavn og Glæde for Nogen end sige til at fylde en uendelig Tid med. Tænk Dig et evigt Liv uden Indhold! Her er tomme Timer nok i vort Jordelivs korte Tidsspand. Tænk Dig dem uendeliggjorte!

Hun svøbte sig i Shawlet og mumlede:

— Men . . . Du . . . at blive rent borte . . . saadan svinde hen til ingen Ting . . . nej, uh! . . . Udødeligheden maa jeg tro paa.

— Det er temmelig ligegyldigt, om Du eller jeg tror paa den eller ikke tror paa den, fordrer den eller opgiver den. Der bliver lige meget eller lige lidt af den for det. Nej, lad os fordybe os ærlig og uden Forfængelighed i noget Skjönt, Godt, Stort, Alment. Naar egenkjærlige Krav og Længsler melder sig, saa lad os jage dem bort ved Mindet om store Tanker, dejlige Vers, ædle Bedrifter, som vi har hørt eller læst om; det jager alle disse

Griller bort. . . . Ja, nu tænker Du da hverken paa Død eller Udødelighed? Jeg vil have let ved at jage alle gamle Spøgelser ud af min Tanke, naar jeg mindes disse Løvspringsdage, mindes Dig i Sol og Dæmring under Løvet's Solglæde og de rislende Vandes Jubel og Smaanynnen.

Hun favnede ham, saa hans Aandedræt næsten standsede, og hviskede:

— Ja . . . Tanker og Digterord! Men dette om Grækernes Filosofi og Plastik! Du maa ikke præke for mig. . . . Hør, naar jeg kommer til at tænke paa . . . . (hun lod som hun snoede en Knevelsbart og knejste med fremskudt Bryst) . . . Du er jo ikke jaloux mere . . . for jeg hader ham . . . men han besnakkede mig; fordi han gjorde Nar ad hans Prækener der ovre (hun pegede i Retning af Rektorboligens Have hinsides Aaen) . . . uh, det, jeg havde hørt Aar ud og Aar ind.

Erik blev modløs, klappede sagte hendes Haand og rystede paa Hovedet. Hun lagde Armen om hans Liv og sagde:

— Nej, nej, nej. Tal om, hvad Du har læst og tænkt, læs for mig, sig mig Alt, hvad Du føler! Jeg er ikke prosaisk og kjedelig, Erik; nej, jeg interesserer mig for Alt . . . Alt, naar En, jeg holder af, interesserer sig for det. Kom kun med Din Bibelkritik . . . og lær mig det Nye, som kommer frem i Tiden.

De steg ned i Baaden, Rektorens Baad, som hun selv havde roet over til Skoven, mens han var gaaet over Broen højere oppe. Det var helt mørkt. Hun slog et stort Shawl om dem begge og sad tæt klynget op til ham en Stund, før han fik Lov til at ro. Da de skiltes ad, hviskede hun:

— Naar blot En, som jeg holder af, er hos mig, naar jeg dør, er jeg ikke bange. Men ellers . . . ellers tyr jeg tilbage til . . . . .

Hun rev sig fra ham og sprang letfodet som en Hind op gennem Haven, skyndte sig op til det pompejanske Værelse og tændte Lampen. Et Kvarter efter blev hun kaldet til The. Pigen sagde ikke uden en lidt skarp Betoning:

— Jeg har været her to Gange, men der var ikke Lys, og Fruen svarede ikke, da jeg bankede.

— Jeg var træt og vilde hvile mig, sagde Fruen.

Rektor sagde, da hun kom op:

— Du studerer længe i den sidste Tid, min kjære Natalia. Hvad læser Du?

— „Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Literatur“.

— Saa — aa? — Hvor har Du dem fra?

— Jeg har laant dem af Adjunkt Holmberg.

— Hm — hm! Jeg vil hellere købe dem

til Dig, i Tillid til, kjære Pige, at Du læser dem med stræng Kritik. Nu vel! Jeg smigrer mig for Resten med at have opdraget Dig til at veje, maale og vrage . . hvad, mit kjære Barn? Jeg burde ogsaa læse dem, siden de jo har vakt en vis Opsigt. Men det er sikkert Literaturhistorie paa anden eller tredie Haand. . . Og . . . kjære Natalia, Du husker jo, at jeg har sagt Dig, at Kvinden, som lever i Forestillingen, lettest tilegner sig det Absolute gennem Religionen, som netop rummer det Absolute i Forestillingsform. Lad os gaa til Ro, mit Barn!

 XX.

Da Dagene længedes mere, og Skoven løvedes tættere, var det farligt for Erik og Fru Natalie at mødes. De havde en Dag i Slutningen af Maj, da de troede sig sikre bag de store, blanke, lysegrønne Silkegardiner, som Bøgene væltede ned over deres Hoveder, hørt en høj, ironisk Rømmen, der gav Ekko gennem Skoven. Ramte af panisk Skræk havde de faret hver til sin Side og søgt hjem hver ad sin Vej.

De maatte foreløbig skilles, men havde aftalt at lade høre fra hinanden gjensidig. Og det gik saaledes til. Sent om Aftenen, naar

det var fuldstændig mørkt, sneg Erik sig som en Tyv op ad Trappen til Balkonen i Gymnastikhusets Gavl, og under den yderste Dør stak han da en lille Seddel ind og fandt Svar den næste Aften. Legen dreves med glad Spænding og kildrende Angest fra begge Sider som hos Børn, der bedrive noget Ulovligt.

Naar saa Erik havde listet sig ned ad Trappen med Kattefjed, plukkede han med en Indbrudstyvs forvirrede Graadighed af de Blomster, Aarstiden gav: fløjelsbløde, dunkelviolette og lyskarmoisinrøde Avrikler med vellystig Duft som italiensk Vin, syrlig duftende røde Primler og gloende Tulipaner. Han bar dem hjem og stak dem i et stort Ølglas. Foreløbig maatte det fungere som Blomstervase.

Han berusede sig da i de lange søvnløse af Hosten forulempede Nattetimer i Blomsternes stærke, blandede Duft. Den fremkaldte Tilstande af dristigt Begjær og bankende Attraa, af Svælgen i Situationer, hans Fantasi ved Dagslyset aldrig vilde have vovet at gjøre det svageste Udkast til. Nu lagde den Farver saa tykt paa, væltede Lysmasser ind, tegnede Former saa sødt, kjælent henflydende, buttede og bævende, at han, om han havde kunnet male Sligt, vilde være bleven beskyldt for at efterligne Correggio.

Men om Dagen var hans Henrykkelse omsløret af en stille Resignation, mens han,

vuggede sig i Mindet om Løvspringsdagen og glædede sig til den Seddel, han skulde finde om Aftenen under den bekjendte Dørtærskel. Disse smaa Sedler med deres Citater af Vers eller Forsikringer om evig Kjærlighed gjemte han omhyggelig under Laas og Lukke, tog dem frem hver Morgen og Aften i en andagtsfuld Stemning som den, hvori han i Barndommens og de første Ungdomsdage fremsagde sine Morgen- og Aftenbønner.

Han søgte Ingen, og Ingen søgte ham. Overlærer Krog kom en enkelt Gang til ham sent paa Aftenen, talte lidt om sin Emil, rystede sin unge Kollegas Haand, men Samtalens Traad brast hvert Øjeblik, mens de forsøgte at tvinde den. Erik var fraværende med sine Tanker, de svævede i helt andre Luftlag end den gamle Pædagogs; Krog var forlegen og fortrykt, sukkede under de hyp-pige Pavser og mumlede:

— Ja, det er s'gu snavs med hele Tilværelsen, og det bliver snarere værre end bedre. Det er nogle søde latinske Stile, de leverer i øverste Klasse nu om Stunder.

Og, naar han kom hjem og fandt sin Kone i Sengen, og hun spurgte:

— Hvordan gaar det med ham?

rystede han sukkende paa Hovedet:

— Hektiske Øjne og Kinder, tør Hoste...

En Gang spurgte hun:

— Og det tror Du er kommet af, at han vilde redde Emil? Og vi kan ingen Ting, slet ingen Ting gjøre for ham? Og naar nu han faar Afsked uden Pension eller noget som helst efter Sommerferien? For det er da Meningen; det siger de andre Læreres Koner, for deres Mænd siger deres Koner Noget, Krog! men Du skal aldrig fortælle mig et Ord oppe fra Skolen.

— Visvas, Visvas! Det véd Ingen.

Han satte sig ned paa en Stol, foldede Hænderne over Knæet og faldt i dybe Tanker en Stund. Deres Række afsluttedes i den stereotype Formel:

— Ja, det er s'gu snavs med hele Tilværelsen.

— Du, Krog! sagde Fruen, da hendes Mand var naaet i Seng og havde faaet sin Nathue trukket ned over Ørene og sit trætte Hoved boret ned i Trækkepuden; jeg har paalagt Emil at bede for ham hver anden Søndag, naar han gaar i Kirke.

— Hm . . . skade kan det jo aldrig, brummede Overlæreren, sukkede, gjentog det før anførte Hovedresultat af sin Livserfaring og gled over i den trætte Arbejders faste, drømmeløse Søvn.

Erik gik om i en varm Stemning, ikke ulig en let, behagelig, Livsaanderne forhøjende Rus. Kollegaernes Skyhed, Rektors

majestætiske Alvor ofrede han ikke en Tanke. Han gjorde endog sine Omgivelser paa Skolen forlegne ved en rask Friskhed i sit ydre Væsen og sin Optræden. Matematikeren Petersen sagde til den filologiske Overlærer:

— Der er Noget ved ham, som jeg kan lide. Han vil falde med oprejst Pande.

— Er det ikke snarere Fthisikerens sædvanlige Sangvinitet? svarede denne. Men hør! . . . nu har jo Fruen (han hviskede og pegede hen mod Rektors Lejlighed) igjen faaet en Skrue løs . . . De har da hørt, at man . . .

Talen fortsattes dæmpet; Svaret fra Petersens Side begyndte hviskende, kun de sidste Ord kunde høres:

— Aa . . . hun skal bare løbe Linen ud . . . det er Børnestreger.

— Men, hvor han staar mageløs rolig-humoristisk over det Hele. . . Ja, nu ler De.

Hr. Petersen trak paa Skuldrene og sagde ved sig selv:

— Humoristisk-overlegen Hanrej!

En Aften efter en varm Junidag gjennemdampede Aa og Eng hele Rummet med en tæt, fugtig, hvid Taage. I den kunde Træer, Huse og Mennesker næppe tvinge en flygtig Antydning af deres Tilværelse frem. Det var graa Klatter, Streger og Klumper i al den Dis, som den lyse Nat gjorde hvid og flosset ligesom en løst henkastet, kæmpemæssig Masse raa Uld.

Erik Holmberg vadede igjennem den, glohed, med fuld Damp; en sur Kulde slog mod hans Legemes Hede. Han vidste ikke ret, om den vederkvægede eller gjorde ondt.

— At Sommeren ikke kan skaffe En af med den Hoste, mumlede han.

Men det var morsomt, betryggende for ham . . . ja, han blev næsten kaad og modig i Sind, mens han under Gangen kløvede denne Taage. Thi nu kunde jo Ingen se ham styre Kursen op ad Trappen til den lille Balkon i Gymnastikhusets Gavl og snappe Elskovs-telegrammet i den smalle Ridse mellem Døren og Tærskelen.

Jo, Papiret laa der. Det var endog usædvanlig stort . . . ja, det var et helt Brev, indlagt i Konvolut. Der var noget Højtideligt — maaske Uheldvarslende — i denne ceremonielle Form. Erik blev spændt; hans Hjerte bankede op i hans Strube, mens han steg ned ad Trætrappen saa uforsigtig stærkt, at Trinene peb og knagede i den lydløse, tætte Aften.

Han maatte se, hvad der stod i Brevet. Han kjendte nu hver Busk og hver Stub i Haven, hver lille Tunge, som Aaen i det nu gjenvundne regelmæssige Omfang rakte ind mellem Ellene. Ja, der stod en stor, gammel, halv udgaaet El paa en høj Stub. Rødderne stak ud i Luften som Trappetrin. Oppe paa

Stubben, dybt mellem de gamle Ellegrene vilde Erik sætte sig og ved Tændstikkers Lys læse Brevet. Hans Negle havde utaalmodig kradset hen ad Konvolutens glatte Papir.

Et Par Gange faldt han ned i det løse, nu ikke mere fugtige Muld, thi de første to Trappetrin brast under hans Vægt. Saa naaede han at faa Tag med Haanden i en Gren, svang sig op paa Stubben og naaede ind i den lille Løvhytte. Med et lydeligt Suk . . . hvis man kan kalde hans næsten skrigende uvilkaarlige Udbrud saa . . . rev han Konvoluten itu. Samme Klagelyd tvang sig frem, trods hans Modstand, da han rev Tændstikken af mod Strygefladen. Der stod i Brevet:

„Farvell! vi sés aldrig mere. Hidtil har jeg i mit Liv dynget Synd paa Synd: jeg har været Fortabelsen nær. Hvis jeg turde, vilde jeg hade de Mænd, hvis Øje har fristet mig, og hvis Ord har daaret mig, saa jeg glemte Gud. Men jeg tør ikke hade, jeg har syndet nok. Jeg vil bede for, at De og Andre maa faa Øret aabnet for det Kald, der lyder til Enhver om at vende om, mens det er Tid. Nu har jeg fundet Trøst, nu véd jeg, hvortil jeg skal helde mit Hoved. N—“.

Eriks Øjne havde gennemlynet Brevet. Tændstikkens Flamme naaede næsten hans

Haand, da han var færdig. Hans første Følelse var en idiotisk Glæde over, at han ikke havde brændt sine Fingre. Thi alt virkeligt Følelivesliv lammede ham i dette Øjeblik. Han stirrede sløvt ud i den hvide Taage. Han syntes, det var rart, at han ikke kunde skjelne Noget i denne grødede Masse, thi Alt, hvad der havde mødt hans Syn, vilde have smertet ham. Han fandt, at han var saa rolig, saa dvask. Der var sket Noget, som burde have smertet ham, burde have drevet ham til at styrte sig ud i Aaen her, hvor den var dyb. Han var glad over, at han ikke gad. Blot der ikke maatte lyde et Fugleskrig og forstyrre ham!

Denne Tilstand varede et Øjeblik, mens han svøbte sig tættere og tættere ind i Taagen.

Det var intet Fugleskrig, der forstyrrede ham, det var Aareplask fra Aaen. Lyden rev det døde Saar levende. Erik vaandede og vred sig, stønnede og klynkede. Han havde nær skreget højt, da en Stemme klirrende gjennembrød Taagen og Tavsheden:

— De er, min Salighed, fuld, Borgfeld!

En lallende, drukken Røst svarede:

— Fuld? Jeg? Har De nogensinde set mig fuld? Hvad? . . . Hvad skulde . . . hvad skulde . . . jeg . . . være bleven . . . fuld af? Hvad? Saadan bliver jeg altid . . . naar . . . jeg saadan . . . har spist Slikasparges . . . .

og der saa har været revet Muskatnød i . . . Smør . . . ret. For Vin . . . det kan Ingen drikke mig fuld i.

— Nej, jeg véd nok, at Vin altid gjør Dem nøgtern. Derfor tog jeg en Feltflaske med paa Sejltouren. Tag en Slurk!

— A—ah . . . jeg synes . . . nej, er det Kognak?

— Nej, det er Pale Sherry. . . . Men De er fuld endnu. De maa vist have mere for at blive ædru.

— Ingen . . . ingen Men . . . nesker kan drikke mig fu—uld i Vin. Og af tør Vin bliver jeg æ—ædru.

— Saa. Der er Flasken. . . . . Det var godt drukket og vel undt. Nu ligger vi stille her et Øjeblik og lufter os og ser op mod Deres skjønne Søsters Vinduer.

— De er en Ra . . . ad, Byfo . . . . Og han, den Holm . . . b . . . . hva? Men det er paa Fra—ansk.

Erik følte sig knuget, som om Islag ramte hans nøgne Hud.

Baaden skurede med en tør Lyd mod den lille Landingsbro efter et Minuts Forløb. Saa hørtes et tungt, men blødt Fald mod dens Planker. Saa hørte han Byfogden mumle:

— Han er tung, det Bæst!

En Silhouette af et Menneske, der bar Noget paa Skulderen, en Gjenstand, der dinglede slapt

ned forud og bagud som en Side Flæsk, brød dunkelt frem i Taagen, alt mens et stønnende Aandedræt blev lydeligt. Erik havde rejst sig paa Stubben. Hans ene Haand klamrede sig om en af Ellens Grene. Skulde han ile efter Silhouetten? Han stræbte at forstaa eller slutte sig til Noget, men Alt løb ud i Et inden i ham som uden om ham.

Den underlige Dobbeltfigur, den halv kentavragtige Fremtoning gled videre. Det pirkede i Erik Holmbergs Hovedhaar; han fornåm, at han burde skride ind. Men han kunde kun gjøre det paa en brydsk, urimelig, uforstandig Maade; havde han ladet sin Eftertanke virke med behørig Besindighed, var det aldrig skét. — Altsaa en Gjentakelse af Redningsforsøget med Overlærer Krogs Dreng!

Havde en upartisk Tilskuer været til Stede ved dette Sammenstød i Taagen mellem den spinkle Adjunkt og den mægtige Kentavrs kikkelse, dette Sammenstød, hvis Følge blev, at hele Massen dumpede ned i den fugtige grusbelagte Havegang og dannede en uhyre, uformelig Klump, saa vilde samme Tilskuer rimeligvis have skoggerlét. Hvem kan vide, naar man ser et burlesk Fænomen, at det er et sammensat Resultat af Sorg og oprivende Lidenskaber.

En ung Adjunkt og theologisk Kandidat, Byens højeste Embedsmand, højt oppe i

Fyrrerne, en forfalden Søn af Byens én Gang rigeste og flotteste Hus ligge og vælte i en snavset Havegang. Og den sidste Aarsag er Lidenskaben for en stakkels Undineskikkelse, der længes efter den Sjæl, hun ikke har, og er bange for de Sanser, hun har, og Undinen er gift med en Mand, som i Kultusministeriet anses for Landets dygtigste Rektor, en af den officielle Lærdoms og Embedsintelligenses Blomster! Hvilket Sammensurium af Taarer og Latter, Raahed og Fantasteri, sand Lidenskab og løgnagtig Forfængelighed, medfødt Fejghed og tilkæmpet Mod, ædle Instinkter og sjofel Kynisme — og Alt løb ud i dette Fald i Havegangens dyndede Grus i den taagede og lumre, sure og muldede Juniaften.

Den Stærkeste af de Tre frigjorde sig først fra den Menneskeklump, han var viklet ind i, rejste sig rank, rakte Haanden ned mod Erik Holmberg, der, slap efter den unaturlige Kraftanspændelse, med pibende og hurtigt Aandedræt havde arbejdet sig op i en knælende Stilling.

— God Aften, Hr. Holmberg! sagde Byfogden leende. Et Sammenstød mellem Lokomotiver med stærk Damp oppe. . . . Hm! Jeg tror denne Have er skabt til dramatiske Kollisioner mellem os to.

Erik Holmberg havde ikke modtaget den fremrakte Haand. Han havde arbejdet sig op

og stod nu lige over for Byfogden. Det varede en Stund, inden han fik sit Mæle, og i den natlige Tavshed lød høj Snorken fra den døddrukne Landmaaler, som lod til at finde sig hjemme, hvor han laa.

— Hvad vilde De her? spurgte Erik Holmberg med dirrende Stemme. Hvad ondt vilde De gjøre?

— Man gjør, hvad man kan, Højstærede! At gjøre Noget, enten det saa kaldes ondt eller godt, foretrækker jeg for dump Rugen og dyb Indadvendthed. Men, hvis jeg var saa ond, som De forudsætter, saa havde jeg — og han slog sine stærke Hænder som Rovdyrskløer i den spinkle Adjunkts Skuldre — saa havde jeg . . . ja, f. Ex. pryglet Dem, fordi De forhindrede Udførelsen af en ret sindrig Plan, jeg har lagt, og fordi De har fundet Naade for Ens Øjne . . . gid jeg kunde kalde hende min forhenværende Maitresse for at gjøre Dem rigtig rasende . . . men Sandhed og Oprigtighed er min Religion.

— De er . . . De er, stammede Erik.

— Prys . . . Prys — sing er en sto — sto — stor Kjæ — Kjæ — Kjæltring, citerede Byfogden. Kom til Dem selv, Hr. Holmberg! De kan jo dog ikke prygle mig. . . . Lig stille, Dit Bæst, mens fornuftige Mennesker taler sammen! udbrod han og sparkede ganske let til Borgfeld, der rørte sig i Søvn og lallede:

Adelejde, min Tøs
 med den dejlige Hals!
 Du kan tro — øh — øh

og derpaa atter intonerede sin Snorken.

Byfogden fortsatte:

— Mens De puster, skal jeg tale. Tiden skal gaa med Noget, sagde Bonden. Fru Rektricen har altid manglet Virkelighedssans, og det har været mig umuligt i de Par Aar, jeg har kjendt hende, at faa den indpodet i hende. For at bringe hende til at tænke lidt over det „*milieu*“, som hun stammede fra — er det ikke saadan, at I moderne Filosofer kalde det? — har jeg præpareret hendes Hr. Broder, som De ser. Jeg vilde have smidt ham op uden for Døren til hendes Studereværelse . . . De har vel været der iaften? . . . Naa, naa, bid mig ikke — Deres Tænder er ikke stærke nok til at faa Hul i min Hud — saa kunde hun finde ham imorgen, naar hun vilde ud paa Balkonen paa Romantikens Vegne. Det er af ren pædagogisk Interesse, at jeg har gjort det. Synet af det Dyr, hendes eget Kjød og Blod, vilde maaske blive et lille *memento mori* for hendes dumme Forfængelighed og „ideale Aspirationer“, som en af vore Klassikere nok kalder det. At jeg er gal paa hende, er da menneskeligt. Ikke sandt? Vær nu retfærdig, Ideens Ridder! . . . . Jeg hader det Fruentimmer . . . . aa, nej . . . . det var for

pathetisk sagt . . . . jeg har en Regning at opgjøre med hende, og jeg kan ikke lide at tage eller give lang Kredit. Dyret der skulde være et Visitkort fra mig, det skulde minde hende om vort Mellemværende. Nu har De forstyrret og forhindret Udførelsen af min Idé, der har kostet mig megen Vin og Kognak idag. Naa — jeg er vant til, at mine gode Ideer bliver til Røg; jeg hader Dem ingenlunde for det — jeg er blot lidt gnaven over, at De røg frem som en „*Deus ex machina*“ og væltede os og Dem selv overende. . . . . Lad os sætte os paa den Bænk der ved Aaen! Den geniale Existens sover de Retfærdiges Søvn der i Snavset. . . . . Lig stille, Geni! . . . . Hr. Holmberg, har De aldrig følt en stille overlegen Glæde, naar De har set en af Deres Medskabninger synke ned under det bestialske Niveau?

Med den ene Haand i Lommen, sammenkrummet om Fru Natalies sidste Meddelelse, med den anden fægtende ud i Luften, stod *Cand. theol.* Erik Holmberg, fyldt af giftsvangre, indvendige Repliker, og af Lyst til atletisk knusende Fremtræden; men hverken den aandelige Snarraadighed eller den legemlige Muskelstyrke vilde give Møde. Han fik kun fremmumlet de Ord:

— Hvorfor taler jeg med Dem? Jeg har jo Intet at gjøre med Dem!

Det brændte i ham. Han vilde være ond og stærk, men kunde ikke. Byfogden svarede:

— Aa, jo! Lidt har vi at gjøre med hinanden, og vi faar mere, naar De ret gjør Dem klart, at Deres Troubadourkjærlighed . . . for Satan, skab Dem ikke, naar De ikke kan slaa! . . . hvad skal den spinkle Næve nærme sig mit Skjæg for? . . . naar De klarer Dem, siger jeg, at Helena fra anden Del i Faust er . . . ja . . . Madam Borgfelds Datter og Søster til ham, der ligger og sover der i Skidtet. . . Ha, ha, ha! Da De brød frem og væltede mig og Svinet, var De brillant. De sad paa Riddervagt der i Mosen paa Deres Dames Dyds Vegne. Højstærede! . . . det er unyttigt. Den beskytter sig selv. Hun tør lige saa lidt som De . . . eller jeg, havde jeg nær sagt.

Erik Holmberg tænkte paa Seddelen, som han endnu holdt i sin Haand i Lommen. Hans Sind blev ondt mod Fru Natalie; han følte sig atter tiltrukken af Byfogden. Hvis samme Byfoged var en ulykkelig Elsker, saa havde de To jo et Tilknytningspunkt og kunde foreløbig være Forbundsfæller. Erik Holmberg var træt og syg og saâ med misundelig Beundring paa den stærke Skikkelse, der stod for ham. Byfogden gav sig pludselig til at le højt:

— Ha, ha, ha! Vi to Rivaler sidder her i Haven, hvor vi har sværmet og sukket!

Jeg føler mig saa dansk i Sind, i Maaneskin . . . eller i Brandtaage! Gud, hvor vi er nogle grinagtige Karle, vi smaabitte Begavelser i denne lillebitte Nation, der har slugt en Kultur, som den ikke kan fordøje. I Fantasien er vi Fauster, Manfreder, Don Juaner i Kraft af vor æstetiske Læsning, og i Virkeligheden er vi nogle Fæhoveder, nogle Spidsborgere, som kun har Mod til at være vældige i vore ensomme Timer i dunkle Skove og paa mørke Retirader. Søg dog Præstekald, Menneske! Som Præst kan De godt have smaa Amouretter med Deres kvindelige Klienter, naar De bare er forsigtig. De tror ikke, vil De sige. Tror jeg da paa Noget? Nu er Orthodoxien god Politik, bliv orthodox! I min Ungdom var f. Ex. Skandinavismen god Politik. Jeg har holdt Taler for den ved Studentermøder i Upsala og Kjøbenhavn, for jeg vilde have det godt snarest muligt og havde saa lidt Lyst til at være Martyr, som noget Menneske kan have. Derfor fik jeg et godt Embede i Slesvig, før jeg var tredive Aar og et endnu bedre, da jeg vakte Medlidenhed hos Regering og Folk i Egenskab af fordreven Slesviger. Bliv orthodox! Man kan jo altid ved enkelte Lejligheder lette sig og snakke ud, som jeg gjør iaften . . . vel at mærke uden Vidner, saa man imorgen kan gjøre ligesom Jeppe og sværge paa, at det var lutter Løgn, hvad man

svor paa tilforn. Siger De imorgen, hvad jeg har sagt til Dem iaften, saa bliver De udlagt som en infam Løgner og Bagvasker. Det skal jeg nok sørge for.

Erik Holmberg betragtede den stoute Karl, der lignede et Portræt af en Adelsmand fra Kristian IVdes Tid. Han var lige saa kraftig, forholdsvis mindre dannet end disse brede Skikkelser, der kunde slaas, øve Liderlighed og Drik som føre Karle, skrive Latin og forstaa Græsk som en Renæssance-Lærd. Sammenligningen paatrængte sig den unge Historielærer. Var her ikke en stor Kraft tilstede, men som var misbrugt, forvreden og afstumpet under usle Virkelighedsforhold? Maatte ikke al den oprindelige erotiske Varme udarte til Kysnisme, Trangen til Kamp skaffe sig Udløb i lapset Sport, den kjække Hang til Tvivl forsumpes i drengagtig, blaseret Smaaspotteri? Erik Holmbergs Had kølnedes, især da han bøjede sine Reflexioner hen mod sig selv og fandt, at hans eget smaalige, frygt-somme Virkelighedsliv var en stadig Parodi paa hans Idealer. Havde Byfogden ikke Ret? Kunde noget Stort og Frit i Længden trives i dette Miniaturland med de mange „brolagte Landsbyer“ og specielt i dem af de sidste, der havde den Lykke at eje de smaa lærde Kolonier, Latinskolerne? Var det ikke det eneste Fornuftige at gjøre som de Andre?

Han tænkte paa sit trange Hjem, sit hele lumre Stueliv, sine dristige Fantasier, sin Modløshed og Kejtethed i Livet. Byfogden og han selv vare to krængede Idealister, den første med en robust Kraft, der ikke kunde komme til Anvendelse, den sidste hensvindende af Misforhold mellem indre Trang og legemlige Kræfter.

Disse Tanker fôr saa rask igjennem ham, at der kun blev en lille Pavse. Byfogden tog atter Ordet:

— Naar jeg ikke kan ro, ride eller kjøre mig træet, maa jeg tage Motion ved at snakke eller slaas med mine Hunde. Jeg kan godt lide, at De tier saa meget stille og lader mig udfolde mig i den Brede, som jeg trænger til i alle Forhold. Efter en saadan Sport bliver jeg blid i Sind og modtagelig for, hvad Theologerne kalde Samvittighedens Stemme. Nu fortryder jeg, at jeg har drukket Svinet derhenne paa Pelsen, og jeg finder, at min Hævn mod Helena fra Faust's anden Del ikke vilde være nobel. Saa imorgen tidlig, naar jeg er gnaven og onskabsfuld, hvad jeg altid er om Morgenen, saa faar jeg Samvittighedsnag i modsat Retning og skjælder mig selv ud for et fejgt og godmodigt Fjog, fordi jeg ikke gjennemførte min Hævnplan, fordi jeg fik Medlidenhed med den Døgenigt og endelig . . . fordi jeg ikke tog Dem i Nakken som en

Hundehvalp og smed Dem ud i Aaen, da De kom mig i Vejen. Det er lige meget, enten jeg gjør ondt eller godt, for jeg har to Samvittigheder, der pisker mig hver fra sin Side. Hjælp mig nu med at gjøre en god Gjerning i den barmhjertige Samaritans Stil! Tag et Tag i den lange Landmaaler, saa rør jeg ham hjem til mig selv. Baaden træder da i Stedet for det orientalske Æsel, *Eau de Cologne* paa Hovedet i Aften og Sodavand - og Ansjoser imorgen tidlig skulle træde i Stedet for Brød og Vin, og et Par Kroner, som jeg vil laane ham eller rettere forære ham, kan saa agere de to Denarer, Velgjøreren betalte Værten. Borgfeld vil strax destillere dem i Sangerindepavillonen imorgen Aften og tage Noget paa Kredit endda. Det vil jeg ogsaa betale ved Lejlighed for at gjøre Analogien med Samaritaneren og mig fuldstændig.

Erik vaandede sig under de sidste Ord. Han følte næsten en Troendes Forargelse; han var ikke omsonst Theolog.

Imidlertid gjorde han, hvad Byfogden forlangte, og snart gled Baaden gennem Taagen som et Firben gennem en Løvdyng. Tavs-heden brødes kun af og til af den drukne Landmaalers Snorken.

Erik sad længe foran sit Skrivebord med Fru Natalies Billet udbredt foran sig. Han

blev ved at læse og læse den med Sløvhedens Haardnakkenhed. Pludselig sagde han højt:

— Kallesen maa have talt med hende.

Og de samme Ord gjenlød i hans Indre, hver Gang han vakttes op af sin sædvanlige urolige, af Hoste afbrudte Søvn.

XXI.

Efter endt Skolegjerning gik Erik Holmberg tværs gennem Skoven hinsides Aaen. Fra Skovens Rand højnede Landskabet sig lidt. En Bivej snoede sig som et smalt Stykke ubleget Lærred gennem Agrene med den blaa-grønne, blanke Sæd; der laa endnu Vand i Hjulsporene fra en kort Regnbyge. Paa en Bakkekam bredte sig en kridene hvid Landsbykirke med det brune Tag over Taarnet, som Reflexen paa de fugtige Teglsten gav Udseende af Kobber. Tæt bag Landsbyen begyndte en ny Skovstrækning. I stærke ind- og udad bugtende Linier snoede den sig hen ad det frugtbare Plateau. Luften var mættet med Fugtighed; den lindrede den tørre Varme.

Erik Holmberg havde bestemt sig til at søge en Samtale med sin Studenterkammerat, Kallesen, der var Kapellan i Landsbyen med den hvide Kirke. Der var knap en Fjerdingsvej

dertil fra Kjøbstaden. Jo længere han gik, desto mindre Lyst havde han til at tale med Pastor Kallesen. Tilsidst blev han bestemt paa ikke at gjøre det. Skulde han indvie Kallesen i sine Hemmeligheder? Kunde Kallesen være hans, Erik Holmbergs, Skriftefader? Kallesen var jo en aldeles uvidenskabelig Person med et knebent *haud primi* til Attestats. Den sidste indre Indvending tog Erik Holmberg dog strax tilbage; han erkjendte den selv som et Tilbagefald til gammel Studenterbornerthed.

Inertiens Lov er en mægtig Lov. Erik Holmberg havde nu en Gang styret sin Kurs henimod Landsbyen med den hvide Kirke og fortsatte den stadig trods Alt, hvad der protesterede i hans Indre. Mat og træet af smertefulde Tanker og oprivende Selvbeskuelse fra Natten og Dagen, befalede han sig Tilfældet eller Styrelsen i Vold.

Han naaede Kirkegaarden, gik langs dens hvidtede Mur med den skraa Teglstensmønning og den plumpe Gitterport mellem to Piller, forbundne ved et Stykke muret Arkitrav, ligeledes med Teglstensmønning. Derefter kom en lille Smøge af Vej, bedækket med gjødingagtig Halm, hvori Arbejdsvognenes Hjul havde indpræget dybe Spor. Saa kom Gavlen af en af Præstegaardens Længer. I Flugt med den Længe gik Havens levende Hegn af Hyld,

Pil, Ask og Hassel. Gjennem det forskjelligfarvede Løvs Aabninger tittede hist Guldregnsduske, her blegrøde, lilla og hvide Syreners Blomsterbunker frem. Der kom saa en hel Aabning med bart Dige, der knap ragede op over Grøftens høje Nælder og Skræpper. Gjennem den Aabning saâ man lige ind i et Lysthus i Havens Hjørne ud mod Vejen. Lysthuset var lavet af Fyrretremmer. Dets gjennemsigtige Vægge og Tag dannedes af vild Vin og Slyngplanter med smaa blaa Blomster og isprængte med blegrøde spæde Hybenroser.

Og inde i det Lysthus sad midt paa en Bænk den gamle Præst med Fløjelskalotten over de sølyglinsende Haar. Ansigtstrækkene vare slappe, og Musklerne hang mat ned. Farven var bleggul. Brillerne laa langt nede paa Næsen, Øjnene fulgte deres Retning ned mod Bogen. Munden smaalo, mens han læste. Øjnene listede sig af og til op for at iagttage, hvad Indtryk det Læste gjorde paa den gamle Kone med de store Hornbriller og med et stort Sytøj: et hvidt Gardin, der skulde stoppes, udbredt paa sit Skjød, og paa de to blonde unge Piger med uregelmæssige Profiler og Opstoppnæser og med foran glatkæmmede og i Nakken kysk opbundet Haar. Kun enkelte Haar strittede oprørsk imod Kammens Herredømme, og til Belønning for deres revolutionære Hang satte Eftermiddagssolen dem i

Brand; de glimtede ud i Rummet som blanke Sølvtraade. En Kobbermaskine stod paa Havebordet. Den stod næsten rosenrød i Farven og aandede i velbehageligt Mag, i stønende Pust hvidgraa Smaaskyer op fra sin Skorsten. Hver Person havde sin Kaffekop foran sig; den yngste og mindste Datter var lige ved at helde den raa Fløde i Koppen. Det morede hende at holde Kanden højt i Vejret og lade den hvidgule Fløde skumme over Randen, saa den sendte Stænk ned paa den sortlakerede Bakke. Og under alt dette lød Ordene af „Peder Paars“ fra Præstens Mund. Følgende Vers naaede Erik Holmbergs Øren:

Slig vittig Kokketøs man ej skal kunne faa,
 Om man fra Anholts Land til Læssø vilde gaa.
 Det ikkun fattes, at hun ikke har studeret
 Og slige Gaver har ved Studia formeret.

Den gamle Præst standsede for at le, hans gamle Kone lo med en Latter, der syntes mere at være lavet til for at behage Manden end fremkaldt af Holbergs Ord. De to unge Piger med Stumpnæserne lo med, adspredte . . . ja, var det, fordi de vare beskjæftigede med Sytøjet, eller fordi deres Tanker fôr vidt ud i den store Verden, langs hinsides Præstehavens Grænser, baarne af Tyveaarsalderens usigelige, urimelige, søde, betagende romantiske Længsler?

Erik Holmberg listede sig stille forbi det lille Billede. Barndomserindringer dalede ned over hans Sind. Hvor man har god Tid paa Landet! Der var en lille trekantet Frise paa Lysthuset; Erik lavede i Tanken følgende Indskrift i det lille Rum:

Kommer jeg ikke idag, saa kommer jeg imorgen.

Han gik videre, ledsaget af Duften af stærk, god Kaffe. Hans Studenterkammerat, Pastor Kallesen, var Kapellan hos den gamle Præst med Kalotten. Oplæsningen af „Peder Paars“ var skreden saa vidt frem, at Erik Holmberg hørte fra det Fjerne:

Man schreibet von Paris, es habe kein Gefahr,
Paa Røsten syntes mig, det tyske Jokum var.
Jeg da paa Døren fandt, til Lykke, liden Skramme,
Jeg derigjennem saâ, blev vår, det var den samme;
Han midt for Bordet sad; forklarede paa Jysk
Alt, hvad man ej begreb og ej forstod paa Tysk.

Og den pligtmæssige pietetsfulde Latter fra Tilhørerinderne fôr efter ham som en god Medvind og blæste ham langt ind ad Markstien uden om Præstegaardshaven og helt ind i Skoven. Erik Holmberg glemte foreløbig Pastor Kallesen og sit Mellemværende med ham.

Hvor Bøgeløvet svulmede i al Skær-sommerfylden! Hvor den fugtige Skovbund aandede sund Duft ud! Hvor Eftermiddags-solen legede henrivende mellem Stammerne og langs Jorden! Aldrig siden sin Barndom

havde han set en saa dejlig Skov. Hvorfor havde han aldrig været der før? Hvor var den allerkjæreste, denne løvfyldte Kløft, hvorudover nedfaldne Træer groede med sejt Energi indsat i Tilværelseskampen! Det var kjedeligt, at han ikke havde set de mægtig levende Vandstrømme i Foraaret, som havde skaaret den skarpe Fure i Jordsmonnet.

Erik Holmberg løb ned i Kløften, sank dybt i Løv og Muld, saa hans Fødder bleve kolde, arbejdede sig op, stønnende og hostende, og naaede den anden Side.

Der kom en bred, cirkusagtig aaben Plads strax efter. Et lille Skovløberhus laa der med Borde og Bænke omkring sig. Et Par Familier sad med gamle Kobbermaskiner foran og drak The. Et Par Smaadrenge laa paa Knæ paa Bænkene og legede med Maskinernes ringlende Hanke og sang til. En ældre Borger, som var generet af denne Ringlen og denne Sang, kylede Skindet af en røget Sild i Hovedet paa Ungerne. Ny Latter og Hylen! Silde-skindet fulgtes af Rejeskaller. Drengene blev kaade og sendte Kasteskytset tilbage. De Gamle blev Børn, og et jublende Bombardement af alskens Bordlevninger kom i Gang, trods de ældre Koners svagt manende Protest. Det endte dog med, at en ældre Herre blev vred, da han fik et Karbonadeben i Øjet, og i den Anledning slog han Drengen, der havde

sendt ham det, en paa Øret. Nu blev Drengens Moder vred, hans Fader holdt med sin Ven, Glarmesteren, Ørefigenets Uddeler. Der blev lidt Skjændsmaal, det gled over i gemytligt Vrøvl. Drengen blev lagt over Glarmesterens Skjød, han fik en svag Antydning af Strambux. Damerne smaahvinede og lo. Puncheglassene klinkede tværs over Bordet; Alt opløstes i højt skingrende Gemytlighed. Omfavnelser vexledes mellem Mænd og Koner, som ikke tilhørte hverandre. Det var et uskyldigt, punchbegeistret Elskeri i Flæng.

Efterlyden af den højrøstede Glæde fulgte atter Erik Holmberg langt ind gennem Skoven, indtil denne Lyd hendøde saa meget, at en Skovbæk dybt nede i en Kløft kunde komme til Mæle. Men det var for nogle faa Minuter. Saa lød velklingende, dannede Stemmer imod ham og et let, sonort Piskeknald.

Atter en rund Lysplet, men mindre end den forrige. Det gyldne Lys væltede sig ned i den som Vand i et Bassin.

Paa Vejen holdt et lækkert Miniaturkjøre-tøj, saa let og sart bygget som en ung Raa. En kraftig Blondine i et tætsluttende blaat Overstykke med blanke kuglerunde Staal-knapper over det svulmende Bryst holdt Tømmerne. De smaa hvid- og brunbrogede Heste skinnede i Lødden blanke som Metal, alt mens de smaastampede med de fine Hove og

prustede gennem de blegrøde Næsebor under det pletbeslaaede Seletøjs Klirren og Raslen. En halvvoxen Groom i lang lyseblaa solv-tresset Frakke og høj Hat med Hanekamskokarde, med drapfarvede knappede Gamascher op ad de barnlig spinkle Lægge, holdt den nærmer lille Brogede ved Hovedtøjet og smaasnakkede for den, naar den gjorde Tegn til at blive ustyrlig. Damen var i livlig Samtale med en rank Mand. Erik saå ham fra Ryggen. Et stærkt mørkt Nakkehaar brusede frem under den lavpuldede Hat og lod kun hist og her et hvidt Hals-tørklæde til Syne mellem sig og den sorte Klædes Frakkekrave. Samtalen førtes halv højt. Den ranke Mand var for tarvelig klædt, havde en for lidet aristokratisk Holdning til, at han kunde være Standsfælle af den unge Kammerherrinde Canicius fra den nærliggende Herregaard Aaholm. (Erik havde før set hende kjøre forbi i Byen.) Men Mandens Væsen var ikke en Klient's. Som han stod der med hele Armen lagt hen ad den forreste Agestols Rand, nikkende eller rystende paa Hovedet under Samtalen, mens Fruen gestikulerede ivrig, mindede Situationen om en venskabelig Forhandling mellem to Samfundsmagter, lige stærke, men begge med en rolig Bevidsthed om, at de bundede i en almen Anerkjendelse.

Fruen rakte endelig den ranke Mand sin Haand i den gule Hjorteskins Kjørehandske, der var knappet langt op paa Armen. Groomen svang sig op paa det lille Bagsæde, der saâ ud, som om det ved en Traad var hæftet til Kjøretøjet. De to smaa Brogede begyndte at danse og pruste med de lysegraa Snuder i Vejret. Forbenenes Hove bearbejdede Vejens Grus som et Par Trommestikker Trommeskindet. Men Fruen tillod dem ikke strax at sætte sig i Gang; hun kunde ikke faa talt ud med den Sortfrakkede. Hun blev ved at holde ham i Haanden. Tilsidst sagde hun højt:

— Men kjør med et Stykke, siden De ikke vil drikke The hos os!

Og hun rykkede til Side paa Sædet. Han svang sig op ved Siden af hende. Erik, som var bleven staaende inde mellem Træerne, saâ ham i Profil. Det var Pastor Kallesen.

Den behandskede Damehaand svang Pilsken. Et Smeld, kort og muntert som en exploderende lille Knaldperle, satte Kjøretøjet i en rask, næsten lydløs Fart; de Brogede pilede af som to vævre Væseler. Vejens Svingning skjulte snart Vogn og Mennesker for Erik Holmbergs Øjne.

Han satte sig ned paa Skovbunden ved Vejranden med Hovedet støttet i sine Hænder. De tre sidste Billeder, han havde set af roligt og sikkert hvilende Menneskeliv, smertede

ham og lod ham synes saa uendelig ene og forladt.

Hvor sad Præstefamilien tryk i sin Have, hvor syntes alle Ønsker mættede hos hin Gruppe Smaaborgere ved Skovløberhuset, hvor svømmede den blonde Herregaardsfrue, den alvorlige unge Præst i Lys og Luft som privilegerede Væsener! Han saâ sig om. Lyset var blegnet, Farverne vare blevne koldere, siden hint Legetøj af en Vogn var forsvundet.

„Hvorfor kan jeg ikke gjøre som de Andre, udrette min Gjerning fordringsløst og stille og hvile mig ud i almindelige menneskelige Glæder? Jeg behøver jo ikke Byfoged Borchs hele kunstige Apparat. Jeg er jo dog ikke som han bidt af et galt Geni. Præstefamilien, Smaaborgerne, Herregaardsfruen ere vist lige saa brave og ærlige Folk som jeg. De Tanker, jeg tumler med, om en Religion eller en Livsanskuelse inden for Fornuftens Grænser, faar jeg dog aldrig saaledes Magt over, at jeg kan støbe dem i Former til Gavn for Verden. Jeg hører ikke til de Udvalgte, til dem, der bryde Baner. Se nu Kallesen! Der kjører han i den dejlige Vogn ved den skønne Frues Side . . . og hende . . . den Anden . . . har han ogsaa fanget, fordi han er sikker og har faste Former for, hvad han vil sige“.

Barndomsindtryk, Erindringen om hans Moder, Anger over, at han havde ladet hende falde ud af hans Hjerte, over hans faa og kolde Breve til hende, sank ned over ham med den kolige Skovskumring. En blaseret Træthed bemægtigede sig ham og begyndte at fore snakke ham, at, da man dog ikke kunde vide Noget med Bestemthed, ikke kunde forklare Tilværelsens Gaade hverken ad naturlig eller ad overnaturlig Vej, saa var det rimeligst at lade det Hele ligge, slutte sig til, hvad de Fleste holdt paa, og saa sejle hen ad den brede Strøm, flittig drikkende af dens Lethe-bølger.

— *Fais-toi prêtre!* lød det for ham, skærende og vækkende . . . det fortvivlet spottende Omkvæd fra Mussets Bekjendelser.

Skridt knirkede i Vejens skarpe Grus. Erik fôr sammen. Pastor Kallesen stod omtrent lige foran ham. Mødet var uundgaaeligt, thi den unge Kapellan sagde venlig og alvorlig:

— God Aften, Holmberg!

Erik rejste sig og gjengjældte Hilsenen høflig og fremmed.

— Hvis jeg ikke havde truffet Dem, havde jeg opsøgt Dem, sagde Præsten med en sikker, sagtmodig Klang i Stemmen. Den irriterede Erik. Han lo og sagde:

— Vil De kanske omvende mig?

Kapellanen rystede paa Hovedet og sagde:
 — Det kan jeg ikke, for jeg forstaar ikke de Veje, som De vandrer. For Dem og Deres Lige, de Lærde, de Videnskabelige, kan jeg kun bede og overlade de stærkere Magter inden i Dem og over Dem det Arbejde, som jeg er for svag til. Men tale med Dem maa jeg. Det har jeg lovet en Kvinde, som har henvendt sig til mig i sin dybe Sjælenød.

Pastor Kallesen havde, forekom det Erik, lagt sig efter at tale med en Tillæmpning af det Højdanske efter Egnens Bondedialekt. „Det“ blev til „ded“ og „lovet“ til „loved“. Erik smilte satirisk og glemte at blive vred over den sidste Ytring, som han ellers vilde have fundet uforskammet eller taktløs.

Kallesen satte sig ned ved Siden af ham, tog en kort Pibe ud af Lommen, stoppede og tændte den og sagde, mens han sugede paa den og blæste smaa Skyer ud gennem sit tykke, mørkebrune Skjæg:

— Hun er ulykkelig, siger jeg Dem. Og det, De kalder Lykke, og det, hun til for kort Tid siden troede var Lykke, det kan De aldrig opnaa med hende.

— Véd De, hvad jeg kalder Lykke? spurgte Erik gnavent. Egentlig ærgrede han sig over, at han følte sig ret glad over at have truffet Pastor Kallesen, som han jo dog havde søgt.

Kapellanen stirrede ned i Jorden og betænkte sig et Minuts Tid. Saa sagde han:

— Hun har betroet mig, at hun havde søgt Lykken i Trods mod de jævne Love og den enfoldige Tro, at hun havde æsket Raad hos dem, der drog Klingen mod Alt, hvad vi Andre betragte som helligt og som indstiftet af Gud. Hun havde, sagde hun endvidere, søgt at kaste det Kors fra sig, som Gud havde lagt paa hende i hendes Ægtestand, at hun i Tanker, om ikke i Gjerning havde brudt sit Løfte for Alteret, at hun havde lyttet først til Byfoged Borchs besnærende Ord og saa til Deres.

— Er denne plumpe Kynisme Ærlighed eller Spekulation? spurgte Erik sig selv. Han sagde højt:

— De har et særegent Talent, synes det, til at være, hvad Katholikerne kalde „Direktør“ for ængstede Kvindesjæle.

— Nej, det har jeg slet ikke, Holmberg. Det, som I kalder den fine Psykologi, har jeg ingen Forstand paa. Men jeg taler rent ud af Posen og svarer bestemt paa, hvad man spørger mig om. Flere Gange har hun været i Kirke; saa skrev hun mig til og forlangte for sin evige Saligheds Skyld, at jeg skulde komme til hende. Det har jeg gjort. Jeg trænger mig ikke ind paa Nogen; men, naar

Nogen af Herren drives til mig, saa maa jeg tage imod ham.

— Blot De turde aabenbare Skriftestolens Hemmeligheder! Saa vilde jeg sikkert faa noget Interessant at vide.

— Jeg kan ikke lide Deres Maade at tale paa. Jeg véd ikke, hvad De mener med „Interessant“, jeg har ingen Forstand paa de Dele. Og De véd jo lige saa godt som jeg, at vi Lutheranere ikke holder Skriftemaalet for et Sakrament. Og saa har hun selv bedet mig sige Dem, at hun aldrig tør eller vil se Dem mere; ja . . . hun bad mig helt troskyldig om at bøjje Dem bort fra Vejen, der fører til Fortabelse.

— Tak for den Ulejlighed! men . . . . .

— Ja, den er til ingen Nytte, det véd jeg vel. Det magter jeg ikke; jeg sagde Dem før, at for Dem kan jeg kun bede. Nej, hun, vi taler om, hun har nu kastet alle Indbilledninger om Ideer og verdslig Granskning bort og søgt sin Barnetro, som hun har søgt sit Barndomshjem. Der sés hun og jeg. Der tilbringer hun de Timer, hun før tilbragte mellem hedenske Bøger og Billeder. Hendes gamle Moder er nu apoplektisk og mæt af Dage. Datteren har erkjendt, at hun har været med til at gjøre hende ulykkelig. Den gamle Kone skal før have havt et haardt og verdsligt Sind. Nu skiftes Datteren og jeg til at læse for hende

af Skriften og opbyggelige Bøger; og den gamle Kone ser helt glad ud ved det.

— Det er to hurtige Omvendelser, Kallesen.

— Ja, det er det ogsaa. Men det er jo Herrens Sag, hvor hurtig han vil lade Naaden virke.

— Beror det slet ikke en Smule paa de Redskaber, han betjener sig af, af disse Redskabers mere eller mindre kraftige Methode at gribe Omvendelsesværket an paa?

— Ne—j. . . . Ja, den semipelagianske Rationalisme forstaar jeg mig ikke paa. Hm . . . hvad mener De egentlig?

Kallesen skottede mistænkelig op til Erik, som smilede fint.

— Jeg bryder mig kun lidt om, hvis De gjør Nar ad mig, mumlede Præsten.

Erik sagde:

— Hør, Kallesen! sig mig ganske oprigtig: Har De ikke holdt hende fast i Haanden under Deres opbyggelige Samtaler?

Præsten fjernede sig fra ham med et Sæt, men rykkede strax efter tilbage til sin forrige Plads og sagde langsomt og sagtmodig:

— Jo—o. Det har jeg gjort. Men hun tog selv min Haand og blev ved at holde fast, og saa blev jeg ogsaa ved at holde fast, men jeg tænkte ikke paa . . . . . Men, hvad der er sandt, er sandt . . .

— Pas paa, Kallesen! Næste Gang lægger hun Hovedet op til Deres Bryst, og næste Gang . . .

— Det skal jeg nok sørge for, at hun lader være med. Jeg véd ikke, at jeg nogensinde har leflet med en Kvinde. Naturligvis har jeg havt Anfægtelser som enhver Anden. Jeg er ingen Hykler, Holmberg, saa lidt som jeg er nogen Forfører.

— Tror De for Resten ikke, at Religionen lige saa vel kan bruges til Lefleri som Æsthetik eller Filosofi?

— Jo, det véd jeg nok, den kan. Jeg har kjendt enkelte samvittighedsløse Præster, som har gjort det. De skal ellers have Tak, at De advarede mig. Jeg skal aldrig røre ved hende mere. Jeg skal næste Gang netop indskærpe hende, at hun som en kristen Hustru skal være sin Mand baade tro og underdanig.

— Det Sidste vil falde hende meget svært, sagde Erik med et Smil, der dog mere lignede en Grimace.

— Jeg kjender ham ikke, bryder mig heller ikke om at kjende ham, for han er hedensk sindet og véd mere end jeg, saa vi to kan ikke være Noget for hinanden.

— Ih, nej! Han er bleven kristelig paa den senere Tid.

— Saa—aa? Det er vist ikke hans Alvor. Og, hvis det er hans Alvor, saa maa

han søge til Andre end til en ulærd og enfoldig Landsbypræst.

— De har ikke stort Gehør for Ironi, Kallesen.

— Nej, det har De Ret i. Men det har jeg heller ingen Brug for. Men hun skal lyde sin Mand. Han er hendes Overhoved, og al Øvrighed er af Gud, selv om den er hedensk. Det siger Paulus ganske bestemt.

— Kan De trives som Højremand blandt Venstrebønderne her paa denne Egn?

— Jeg blander mig ikke i Politik; jeg holder mig til Skriften.

— Læser De aldrig?

— Jo. En Del theologiske Skrifter. Dogmatik morer mig. Det er den store Skov, der er voxet frem af det beskedne Frø, Luthers Katekismus. Den har jeg kunnet udenad fra mit ottende Aar. Skjønne og troende Salmer læser jeg stadig.

— Aldrig verdslig Digtning?

— Aa . . . jeg kan blade lidt i Sligt. Men sædvanligvis kjeder den mig med Elskovslefleri.

— Men forarger Dem ikke?

— Nej, naar den ikke fornægter Kristendommen. Men den kommer ikke mig ved.

— Vilde De ikke gjerne have en smuk Altertavle til Deres Kirke?

— Nej, ikke uden Menigheden satte Pris

paa det, men det gjør den ikke. Og egentlig forekommer det mig, at de fleste Altertavler er, hvad De før kaldte religiøst Lefleri. Herren og Apostlene har ikke klædt sig i skjønt farvede Stoffer og lagt Folderne til rette paa deres Klæder, næppe havt saa fine Hænder og Fodder.

— De er saa sikker paa Deres Omraade, som et Skolebarn i den lille Tabel.

— Ja, det er jeg. Hm . . . skal det være Ironi, Holmberg?

— Hm — nej, saamænd skal det ikke.

— Ja, det er ogsaa mig det Samme, Holmberg.

Aftenklokken lød gennem Skoven fra Landsbykirken. Kallesen blev siddende et Par Sekunder, tavs, med foldede Hænder, og rejste sig derpaa op.

— Nu skal jeg hjem til The, sagde han. Gaar De til Byen, kan vi følges ad til Præstegaarden.

— De tør følges med saadan en Hedning?

— Hvad skulde det skade mig?

De fulgtes ad. Ingen af dem mælede et Ord. Præstegaardens Have laa i Aftendæmring. Lysthuset var tomt, men ud fra Havestuens aabne Glasdøre lød høj Tale. Den gamle Præst viste sig med Piben i Munden og Kalotten paa Hovedet paa Trappen og nikkede, da han opdagede, at hans Kapellan

indfandt sig præcis til Theen. Han lattede paa Kalotten for den fremmede Mand, satte Haanden for Munden for at forstærke sin Stemme og raabte:

— Pastor Kallesen . . . . den fremmede Herre er naturligvis velkommen . . . . vær saa god!

Erik undskyldte sig og gik.

Da Pastor Kallesen kom ind i Havestuen, hvor Thebordet stod dækket, hørte han den ene af den gamle Præsts Døtre sige:

— Men, Fa'r . . . det var Adjunkt Holmberg . . . ham, Atheisten.

— Snak, der er ingen Atheister til, min Pige. De lader saadan, de unge Mennesker, som vil være raske paa det. De finder nok Vorherre en Gang i Tiden, hvis ikke, skal Vorherre nok finde dem.

— Ja, men, Fader, Fru Vorm, Du véd, Adjunkt Vorms Kone, har selv sagt . . .

— Nonsens, Barn! Det forstaar I Fruentimmer Jer ikke paa. Ungdoms Kaadhed, siger jeg. Ak ja, vi har alle været saa flotte paa det i vor Ungdom! Men, naar Livets Alvor, Næringsсорger og Sligt kommer, saa tyr vi dog derhen, hvor Trøst ene er at finde. Ikke, Pastor Kallesen?

— Kjære Pastor Aalborg . . . . jeg tror aldrig, at jeg har været kaad eller flot.

— Saa—aa? Ikke det? sagde den gamle Præst. . . . Ja, maaske er Ungdommen i vor Tid tammere end i gamle Dage. . . Hm, ja, ja! Det maa man vel sagtens glæde sig over. Det er vel ogsaa . . . . et Fremskridt . . . . aa, ja saamænd, ja.

 XXII.

Aa, den Præstegaard! De blonde Piger! Mindet om dem skar Erik Holberg i Hjertet. Næste Dag søgte han atter hinsides Aaen, standsede et hundrede Skridt fra Præstegaardshaven, sukkede, da han saå Havens Guldregn og Syrener i det Fjerne, gjorde brat omkring og vendte tilbage. Ikke en, men mange Keruber gjennede ham ud fra Paradishaven og Landidyllen.

Han var naaet til Træbroen, der førte over Aaen fra Skov til Skov. Der stod et Individ i skrigende lys, ensfarvet Sommerdragt med Maven lænet mod Rækværket, med Benklædernes Bagdel frejdig vendt i Vejret, med en Straahat af den smagløseste Art, med Oberkellnerskilning i Nakken, med slige Hjulben, at en stor Gris godt kunde have sluppet igjennem dem, selv om han holdt Hælene sammen. Han drev den Idræt afvexlende at

blæse Ringe af Cigarrøg ud i Luften og spyttede ned i Vandet.

Erik Holmberg fór tilbage paa Broen, sky som en ung Pige ved Synet af et modbydeligt Krybdyr, men Landmaaler Borgfeld havde set ham. Han sagde, uden at løfte paa Hatten eller tage Cigaren ud af Munden:

— God Dag, Holmberg!

Erik tog Hatten dybt af.

— Det behøves ikke, sagde Borgfeld. Det er underligt, at De, som er Fritænker og Fremskridtsmand, ikke hylder de franske Mannerer. Jeg finder, at det er en dansk Bornert-hed at tage Hatten af. Det var ellers rårt, at jeg traf Dem. Havde jeg ikke truffet Dem, havde jeg s'gu besøgt Dem og drukket et Par Glas Vin hos Dem, for jeg skulde s'gu tale med Dem. Ja, det er af megen Vigtighed, for Dem at sige, for jeg er lige glad og takker Skæbnen og Tilfældet for, at jeg er en fuldstændig uafhængig Mand og ikke et Embedsmandsslavefrø. . . Ser De . . . for det første var det nu en kjedelig Scene, den, De blev Vidne til med Byfogden forleden Aften.

— Ja, da mest for Dem, mumlede Erik.

— For mig? Skidt med det! Jeg er min egen Herre, og jeg var ikke videre fuld. Men Byens højeste Embedsmand kan ikke godt være saa drivende drukken, som han var, og De, Holmberg, burde s'gu heller ikke drikke

Dem fuld, for jeg vil sige Dem, at Deres Stilling ved Skolen er snavs, rent ud sagt. Ser De, om Morgenen efter Historien badede jeg jo Byfogdens Hoved med „*Essence de mille fleurs*“, sørgede for, at han fik svenske benløse Sild og en stor Genever, saa ham fik jeg jo nogenlunde bragt paa Benene. Saa gik jeg ned og vilde hjælpe Dem, men De var gaaet paa Skolen, saa stak jeg derop og spurgte Adjunkt Petersen, hvordan De havde klaret Dem. Saa havde den rævedannede Knægt allerede faaet Alting at vide, for han kunde s'gu ikke gjætte det af mine Ord, for, er jeg anlagt til nogen Ting i denne Verden, saa er det til at være diplomatisk. . . . Skal vi gaa ind og drikke et Par Bajere i Pavillonon der? Bi lidt . . jeg har s'gu glemt min Portemonnix med hundrede Kroner i hjemme i min Servanteskuffe. Den var jo rar! Kan De laane mig en tre fire Kroner, Holmberg?

Harmen, der boblede op i Erik, veg for det overvældende komiske Indtryk af den hjulbenede Landmaalers imponerende Frækhed. Han rakte ham fire Kroner, men betakkede sig for at drikke Øl i Sangerindepavillonon.

— Ja, saa kan jeg vente, sagde Borgfeld, saa følger jeg Dem til Byen, for jeg har meget at tale med Dem endnu.

— Men jeg har Intet at tale med Dem om, sagde Erik, som blev vred igjen.

— Jo, Gu' har De saa, Holmberg, naar De rigtig tænker Dem om. Naar Alt kommer til Alt, er jeg Deres eneste Meningsfælle i Byen. Venskab taler jeg ikke om, for det er noget sentimentalt Sludder; men, naar det kommer an paa de store Principer og Verdensanskuelser, saa er jeg s'gu Karl for min Hat. Jeg skal en Gang gaa op til min Tørvetriller af Svoger, og det gjør jeg kun for Deres eller rettere sagt for den frie Tankes Skyld, ellers vilde jeg ikke sætte mine Ben inden for den Kapuns Dørtærskel. Og saa skal jeg saadan slaa paa Pavke for hans Trommehinder, at han nok skal dy sig for at afskedige Dem efter Sommerferien, som han har tænkt paa.

Medens Erik gik og skjældte sig selv ud indvendig for den Mangel paa Snarraadighed og Energi, der lod ham blive et Bytte for Enhver, der tog ham med fast eller fræk Haand, fortsatte den lange Landmaaler med storsnudet Alvor sin Passiar:

— Ser De, Holmberg, vi to kommer vist til at slaa vore Pjalter sammen, for vi er de to eneste virkelige tænkende Hoveder i denne raadne By. Byfogden skal De slet ikke stole paa, for han er, hvad vi to Franskmænd vilde kalde en Hymoristiker. Naa — og saa det,

at De paa en Maade stak ham ud . . ja, ja, De kan være ganske rolig — jeg er diskret, Hunkjøn *discrète* . . . hvad, gamle Holmberg? Vi maa s'gu tage Feminimum med i slige *casis* . . . eller hedder det *casibus*? Jeg er lige glad. Jeg bryder mig kun om Aanden i et Sprog, ikke en Snus om Formerne. Jeg turde s'gu være Lærer ved Latinskolen i alle mulige Fag, for det er slet ikke positive Kundskaber, men Methoden, det kommer an paa. Ikke?

— Jo, sagde Erik adspredt ud i Landskabet.

— Jeg skal holde paa Dem her i Byen og gaa med Dem i Tykt og Tyndt, Holmberg. Vi skal ordentlig muntre de Spidser, baade de latinske og de gemene Filistre, Grundtvigianerne, den indre Mission og hele Kleresiet. . . . Der ligger der til Venstre en gemytlig lille Snask, som det jo er blevet moderne at kalde saadanne Smaakroer i Kjøbenhavn . . før kaldte man dem Buler. Jeg gi'r. Snak . . . blot to Vander med Pommerans. . . Ja, det kan ikke nytte, at De siger Nej, for jeg bestiller to, og, drikker De ikke den ene, drikker jeg s'gu dem begge to.

Og Hr. Borgfeld lod den ene af Erik Holmbergs Tokronestykker klingre flot ned mod Disken paa den lille Beværtning lige udenfor Indkjørselen til Byen. Det var den gamle Akcisebod fra Tiden før 1852. Han

gav tyve Øre i Drikkepenge, lo til den blegfede Vært i Skjorteærmer og sagde:

— Ja, Jokumsen, det har vort gamle Firma, Gud ske Lov, Raad til, Jokumsen!

Værten lettede paa Huen og søgte at faa en Trækning af Anerkjendelse arbejdet frem i de slapt hængende, fede Ansigtsmuskler, der lignede gult halvsmeltet Vox.

Da de gik ud, mødte de to Adjunker: Religions- og Tysklæreren. De to Herrer rystede paa Hovederne, da de havde passeret Landmaaleren og deres Kollega, og Tysklæreren sagde:

— Was paszt, das musz sich finden.

Erik gik videre med sin Ledsager, bestandig ærgrende sig over, at han gjorde det. De gik ikke gennem Skoven paa Bysiden, men drejede af, hvor Skoven slap, ind over en Kløvermark, hvis Blomsters søde Duft gjennemtrængte Luften. Nede ved Aaen paa det smalle Engdrag stod en Del rødt og hvidbroget Ungkvæg spredt. Farverne stod paa en Gang milde og skarpe, og Hornene fik blanke Rande og Spidser i den sene, blinkende Eftermiddagssol. Kvierne aad graadig af det høje, saftige Græs, satte af og til i en velbehagelig Brummen, og Halernes Kvaste smaadaskede Ryggene og de trivelige Vommes Sider for at jage Myg og Fluer væk. Erik

syntes, han skulde sige Noget, og spurgte Landmaaleren:

— Vilde De ikke ønske, at De var en Ko?

— Ingenlunde, svarede han. Jeg er glad ved at være, hvad jeg er. . . . Skulde jeg endelig ønske mig at være et Dyr, saa vilde jeg være en glubende Love, som aad alle de dumme Bæster, der er i denne By, og som ikke kan følge de franske Tankegange.

Erik opgav ham, stod et Øjeblik stille og indaandede Kloverens Sødme. Den gjorde godt helt ned i hans Bryst. Borgfeld saå paa ham, snøftede og sagde anerkjendende:

— Ja, det er meget behageligt, men en Kognak er dog bedre. . . . Men lad os tale sagte, Holmberg! Kan De gaa sagte gennem Marken og liste Dem om Hjørnet af vores Have deroppe og kikke bag fra ind i det Lysthus under Hængeasken, saa skal De se Løjer og Langkaal. Paa denne Tid gaar Komedien for sig mellem den skinhellige Kapellan der ovre fra og min Søster Talje. Det har jeg luret af. Gamle Mutter, som før har været sejt mod Præster, er ogsaa bleven from, siden hun blev apoplektisk.

— Men hvad er det for noget Snak . . . og . . . hvad mener De? Hvad kommer det mig ved? Hvor tør De . . . .?

Ordene bleve siddende i hans Hals.

— Tag den med Ro, Petersen! sagde

Borgfeld. Jeg véd Alt *von Hørensager* og bruger min fysiologiske Dømmekraft. God Nat . . . gjør, hvad De vil! for nu gaar jeg ud i Skovpavillonen og tager et Par Arraker med Ananas i. Det er den „chikkeste“ Drik for Tiden. Jeg siger bare: *Vive le discrétion et la délicatesse!* . . . naa, Kjøn og Tal véd De, jeg bryder mig Fa'en om.

Han skrævede med sine lange Ben ind i Kløvermarken. Sveden havde drevet Pommaden fra han rødlig Nakkehaar ned paa Flippen og den lyse Frakkekrave i blegrode Klatter. Overskjægget stak ud som Syle til begge Sider, Bagdelen kom til Syne under den korte, sluskede Frakke. Benklæderne krøb i Vejret, og, naar de hjulede Ben i det skrævende Løb helt kom op over den høje Kløver, saå man de skidne rød- og hvidstribede Strømper imellem de skjævt traadte Sko og det nederste af Benklæderne.

Erik Holmberg stod overmandet af en Masse krydsende Sindsbevægelser. Hvert et Hjerter- og Pulsslæg bankede smertelig i ham. Han følte sig forladt af alle gode Magter; Selvforagtsens kvalmende Følelse løftede sig højest. Hans Øje faldt paa hans Hænder; han følte sig fristet til at spytte paa dem, men nøjedes med at give den venstre Haand et haardt Slag over Mellemlænderens magre

Ben med den knyttede Højre. Han sagde til sig selv:

— Jeg kan hverken handle, tænke eller begjære. Jeg er en Pjalt. Hm! ja, jeg er den, jeg er, ligesom Klodrianen der. Lad mig da handle efter de sjofle Instinkter, som er i mig.

Han listede sig virkelig med bankende Hjerter ad den Vej, Landmaaleren havde angivet ham.

Skjult bag et Krat af Hyld og forsømte Buskvæxter, mellem hvilke Kaprifolier snoede sig og hang langt ud, kunde Erik se lige ind i Lysthuset i Hjørnet af det Borgfeldske Hus's Have, thi Hængeasken var ogsaa forsømt og sluskede over Lofts- og Sidetremmerne i lange, vantrevne, bladfattige Grene.

Med stærkt samlet Lys om sit tæt behaarede og beskjæggede Hoved sad Pastor Kallesen. Blikket tindrede varmt, men rolig. Med Ryggen til Erik sad Husets Frue i en Lænestol med Ruller under, svøbt i et uldent Shawl trods Varmen. Hun nikkede som i Søvn, slog kun svagt med Haanden, naar de næsvise Myg vækkede hende. Det varede noget, før Erik Holmberg opdagede den, han søgte. Først da Pastor Kallesen skød sin Stol et godt Stykke tilbage, saâ han den fine, lige Profil, det venstre saa lidet sigende og saa meget spørgende Øje, den ene Side af det

brune Haar, der var gennemfuret af Guld-striber, dannede af Lysets vilde Spil gennem den utætte Hængeask og Tremmernes vidt spredte Tralværk. Hun sad knælende paa en Skammel tæt foran Pastor Kallesen. Da han rykkede sin Stol tilbage, syntes hun at ville følge ham; saa skød han Stolen endnu længere tilbage, strakte Haanden afværgende ud mod hende og sagde:

— Det forstyrrer mig at holde Dem i Haanden, naar vi skal tale sammen. Jeg kan ikke lide det.

Hun lod Hænderne slapt falde ned i sit Skjød, foldede dem over Knæet og blev siddende. Ja, nu maatte Erik give hendes Mand Ret i, at der var noget græsk Statuarisk i hendes Holdning, men han vrængede forbitret ad sin Indrømmelse, saasnart han havde gjort den. Han lagde sig ogsaa paa Knæ i Buskekrattet og tyggede paa en sejt Kapri-foliumsstængel.

Det næste Billede, der drillende bemægtigede sig hans Fantasi, var Maria i Bethania ved Kristi Fødder. Som den slanke unge Præst med de ret regelmæssige Træk sad der, fuldt og gyldent belyst, med det stærke Haar og Skjæg, med det rolige og sikre Blik i de mørkeblaa Øjne, kunde hans Hoved nok ligne et af de bedre Kristusbilleder paa en moderne Altertavle.

Den unge Frue sagde:

— Men, naar jeg nu føler mig lokket af alt det Dejlige, der er . . . for Exempel i Elskoven, naar jeg synes, at jeg ikke kan se Guds Sol og alt det Skjønne og Herlige . . . jeg mener det Skjønne og Herlige i den hinsidige Verden . . . uden at jeg elsker En . . . for det har jeg aldrig kunnet hidtil . . . . hvad saa?

Pastor Kallesen svarede:

— Apostelen Johannes siger i sit første Brev: „Elsker ikke Verden, ikke heller de Ting, som ere i Verden! Dersom Nogen elsker Verden, er Faderens Kjærlighed ikke i ham. Thi Alt det, som er i Verden, Kjødets Lyst og Øjnenes Lyst og Livets Hoffærdighed, er ikke af Faderen, men af Verden“.

— Har Gud da ikke skabt Verden?

— Jo, men ved Syndefaldet er den bleven, som Apostelen siger, at den er.

— Ja . . ja . . . . men hvordan skal jeg blive fri for Verden? Dens Glans og Glæde . . . ja, dens Mørke og Sorg trænger jo ind i mig gennem alle mine Sanser.

— Luk Deres Øjne, tilstop Deres Øren og Deres Mund!

— Hu! sagde Fru Natalie uvilkaarlig, og en nervøs Trækning gjennemdirrede hende.

Pastor Kallesen fortsatte uden synlig at give Agt paa Fruens Udbrud og Adfærd:

— Luk Deres Øjne og kald paa Jesus, og De vil se hans Aasyn! Tilstop Deres Øren, og De vil høre Ord som disse: Kommer til mig, Alle I, som lide eller ere besværede! Tilstop Deres Mund, og Deres Tvivl vil forstumme, og Jesus vil tale Troens Ord! Stir stadig Jesus ind i Øjnene!

Fruen havde lukket sine Øjne, knebet Læberne tæt sammen, stoppet begge Pegefinger ind i sine Øren. Hun mumlede:

— Ja, ja . . . jeg ser og hører ham. Han er skjø . . . han ligner . . . . . nej, han er skjø! Aa! . . . . . Men . . .

— Men? gjentog Præsten.

Fruen gjorde sine Sansorganer fri, drog et Suk, som om hun snappede efter Vejret, og sagde:

— Men jeg kvæles af hans Herlighed. . . Og dog, aa . . . jeg er saa sund og saa glad. Aa, Alt, hvad jeg læste i min Barndom, er vakt op lyslevende af Graven. Men . . .

— Men? gjentog Præsten.

— Aa, aa . . . . . se Solen . . . den sætter Guldrande om alle Bladene! Se, Pastor Kallesen!

— Jeg ser det nok.

— Se . . Roserne er lige ved at springe ud . . . og der er én Lilie helt udsprungen! . . . Pst: . . . . . det er vist en Nattergal! Hor, hør!

— Det kan godt være, at det er en Nattergal.

Fru Borgfeld var vaagnet og mumlede:

— Ja, vi maa vel snart have St. Hansdag, saa synger den ikke mere.

— Pastor Kallesen! hviskede Fru Natalie og nærmede sig ham; — han rykkede lidt tilbage og holdt Haanden mellem sig og hende — maa jeg ikke høre paa Nattergalen og se paa Roserne og Lilierne? Hvad? Maa jeg ikke?

— Jo, De maa. Men, naar De hører paa Fuglene, saa husk bestandig paa Jesu Ord: De saa ikke, høste ikke og sanke ikke i Lader; naar De ser paa Lilierne, saa husk paa Ordene: De spinde ikke og væve ikke. Saa vil Fuglene og Lilierne drive Deres Hu tilbage til Jesus. De skal flette en Snor mellem Jesu højre Haand og Deres Sjæls Vinge; saa kan De flagre, saa langt Jesus vil; for De vil mærke, at han trækker i Snoren, naar De farer saa langt, at den strammes.

— Aa, det er sødt, sagde Fru Natalie, lukkede atter Øjnene, stoppede Ørene og kneb Læberne sammen, trængte atter til Luft og gjorde sig fri som før.

— Pastor Kallesen! sagde hun atter fremrykkende paa Skammelen, mens Præsten rykkede tilbage — Pastor Kallesen! Hør! Naar jeg nu kommer hjem til . . . til . . .

— Deres Mand, ja vel, sagde Præsten og nikkede.

— Ja, ja, ja . . . og naar jeg finder Alt koldt, dødt, stift . . . uh!

— Saa bøj Deres Hoved og husk paa, hvad Apostelen Pavlus har befaleet Kvinden i Herrens Navn i sit første Brev til de Korinthier 7de Kapitel. Lyd Deres Mand i Alt, hvad der angaar det Jordiske! Tal saa til Jesus, og Jesus vil vække det Døde til Liv og gjøre det Kolde varmt. Sig til Jesus Alt, hvad der ligger Dem paa Hjerte! og, spørger De ham indtrængende, beder De til ham med den Gjenfødtes Myndighed som Luther, da han fordrede Melanchthons Helbredelse af Vorherre, saa er Jesus nødt til at svare Dem, for han er et Menneske, som De og jeg er det. Nyd ham i Nadveren! og De skal faa at mærke, at han er af Kjød og Blod, kun uden Synd.

— Ja . . . ja. Det skal jeg nok, Pastor Kallesen. Men hør! Skal jeg brænde de nye Bøger, som . . . som . . . de To, De véd nok, har laant eller foræret mig?

— Nej, det behøves ikke.

— Men . . . naar jeg nu ikke kan lade være . . . jeg mener (de næste Ord udtalte hun sagte og med aandeløs, undselig Hurtighed) . . . naar Djævelen forfører mig til at læse i dem?

— Saa læs, men udraab de Ord, som Jesus udtalte til Fristeren i Ørken!

— Ja, ja, det skal jeg. Det er mageløst. . . . Maa jeg ogsaa læse Digte?

— Det gjør vist ikke noget . . . den Slags Ting forstaar jeg mig ellers ikke videre paa. Husk blot, at Jesus altid staar ved Deres Side! Æsk hans Raad, naar Noget i det, De læser, forarger Dem!

Fru Borgfeld var atter vaagnet og sagde:

— Aa, ja, man har godt af at høre det, man hørte, da man gik op og læse*) for nogle og fyrretyve Aar siden . . . aa, ja . . . jeg troede, jeg havde glemt det. Nu kan jeg huske det saa grangiveligt. Ja, man trænger til det, naar man bliver syg og elendig. Aa, ja, saamænd, ja!

Erik Holmberg havde hørt det Meste af, hvad der var blevet sagt. Hvor gjorde hvert Ord ondt i ham! Han kunde jo ti Gange mere end denne Landsbykapellan, og dog talte denne *Haud*-Kandidat med en Myn-dighed og knuste med sin sødlige, pietistiske Mystik Alt, hvad han, Erik Holmberg, havde søgt at lære Natalie. Der sad denne Præst med sin ikke stort mere end seminari-stiske Lærdom trygt og bredt i hendes

*) Sjællandsk Udtryk for at gaa til Konfirmationsforberedelse.

Barndomshjem og agerede dets Redningsmand og Trøster! Der bredte han sig i sin Stillings og sin Aandssnæverheds Sikkerhed, medens han, Erik Holmberg, maatte lure og luske som en Tyv! Og, hvad der borede skarpe Naale ind i hans Sjæl, var, at han maatte tilstaa for sig selv, at Kallesens hele Færd ikke ydede Spor af Mistanke om, at han vilde Fru Natalie Noget for egen Regning. Opnaaede han Noget med Tiden, ja, saa vilde det komme i Kraft af Tingenes naturlige Gang; Frugten vilde falde moden i hans Skjød. „Hvo, som tror, haster ikke“. Denne Sentens klang i Eriks Indre med skærende Parodi.

Men hvorfor gik han ikke strax hen og lod sin Overlegenheds Batterier spille mod Kallesen og knuste ham til Støv for Natalies Fødder? Han svarede selv:

— Jeg bliver Erasmus Montanus, Kallesen Per Degn og hun Jesper Ridefoged. Hendes Forhold til Byfogden og til mig hvilede paa Had til hendes Mand; hun holdt af os, fordi vi hver paa sin Maade spottede ham. Dertil kom hendes af Manden vakte Forfængelighed, hendes spinkle, kjøbstadagtige aandelige Nyfigenhed, den, som havde egget hos hende en tøseagtig Lyst til at vove sig ud længere, end hun kunde bunde, og bragt hende til at skrigte om Hjælp, naar hun mærkede, at Fødderne gled fra hende, og at Vandet slog

sammen over hendes Hoved. Kallesen var Mand for at holde hende paa Fladvandets Bund, syg og skræmmet som hun var efter sine umodne Forsøg paa at bekrømme de Idealer, som løs Oppositionslyst og uklare Indtryk fra Læsning og Samtale havde filtret ind i hendes lille Duehjerne.

Men han vilde ikke længer staa som en fejs Lurer. Han slog til Grene og Løv og borede sig ud af Krattet, saa det raslede og knagede.

Pastor Kallesen vendte sig om efter Lyden, Fru Natalie fôr op fra sin Skammel. Fru Borgfeld blev siddende; hun hørte sagtens Intet. Da Natalie opdagede, hvem det var, gav hun et lille Skrig fra sig, og hendes Træk stod stive som i Krampe. Pastor Kallesen sendte hende et blidt irettesættende Øjekast. Da Erik Holmberg bøjede ind paa Overgangen over den skræppe- og nældebevoxede Grøft og tog fat i Gitterlaagen med den lille Hvælving af Slyngplanter foroven, løb hun hen til Præsten og var ved forfærdet at slaa Armene om hans Hals; men han tog hende stille og sagte om Haandleddene, ledte hende hen til hendes Moder, anbragte hendes højre Arm om den Gamles Nakke og sagde:

— Her er Deres Plads. Bliv, hvor De nu er!

Den Gamle vrissede lidt og sagde:

— Naa, naa, naa! Naar Du bliver kjælen, Natalie, er der altid noget Galt paa Færde. Nu sad vi saa godt. Hvad er der nu i Vejen?

Kallesen gik Erik imøde. De mødtes i Havegangen, en Snes Skridt fra Indgangen til Lysthuset.

Kallesen rakte Haanden frem; Erik tog ikke imod den. Hans Kinder glødede, hans Øjne brændte. Han vilde gaa uden om Præsten. Denne rykkede tilbage og spærrede Indgangen.

Først nu bemærkede Fru Borgfeld ham. Hun saâ stift paa ham, strøg Haanden over Panden, rystede over hele Legemet og sagde:

— Uh — uh — nej! Det er En af dem oppe fra Latinskolen. Uh . . . det er ham, der sidst har gjort Ulykker! Uh, den Latinskole, den Latinskole! Først gjorde den Ludvig ulykkelig, og saa gjorde den alle Pigebørnene tossede. Kom, kom. . . . De der! Gaa, gaa!

Alle havde rejst sig. De Tre gik langsomt forbi Erik. Pastor Kallesen havde hver af Kvinderne under sin Arm.

— Farvel, Natalie! raabte Erik, mens hans Haand knugede sig om en af Lysthusets Tremmer.

Hun fôr sammen; hendes Hoved nærmede sig Pastor Kallesens Skulder; han bøjede det over paa Moderens. Saa gik de op i Huset.

XXIII.

— Skandale, Hr. Major!

— Skandale, Hr. Kaptejn!

— Hvad for Noget? Véd De det, Hr. Major!

— Hør, Hr. Kaptejn, jeg følger, min S'æl og Salighed dog med, hvad der sker i Verden og i vor egen By.

— Naa, ham . . . Adjunkten . . . ham . . . Republikaneren, den Flab!

— Ja, akkurat, min gode Kaptejn, akkurat!

— Ja . . . ja . . .

— Ja . . . det har De fuldkommen Ret i.

— Ja, ikke sandt?

— Jo — jo . . . fuldkommen Ret.

— Ja, og den gamle Madam Borgfeld . . . ja, De kalder hende jo Frue . . . hæ . . .

— Ja, gode Ven, nu er vi jo alle Demokrater.

— Jeg . . . nej, aldrig. Men det Hele er Skidt.

— Ha, ha, ha! Det er noget af det mest Træffende, De nogensinde har sagt, Kaptejn, hæ-hæ.

— Hun dør, den stakkels gamle Kone.

— Ja, Gu' dør hun. At bryde ind i hendes Hus, ligesom hendes Datter nød Alterens Sakramente.

— Saa — aa — gjorde hun det?

— Ja, Gu' gjorde hun saa. For, naar Fruentimmer har været rigtig . . . hi-hi-hi og saa fortryder det, saa bliver de knusende religiøse. Naa, naa, naa, det er jo godt, for Fruentimmer bør være religiøse.

— Hun ligger nok syg, siger min Kone.

— Meget syg. Og han, Flaben, han har jo Brystsyge. Han skabede sig jo i Vinter og rendte ud i Aaen for at redde den hjulbenede Overlærers Dreng.

— Affektation, gode Major! Han var s'gu nok kommen op af Vandet alligevel.

— Selvfølgelig. Men, har han Brystsyge, saa har jo Nemesissen været efter ham. Det er dog en Trøst, at der gives Belønning og Straf for alle Handlinger. Jeg havde en Sergent for nogle og fyrretyve Aar siden ved Kongens Regiment. Han forglemte sig lige over for mig og sagde: De tager fejl, Hr. Lieutenant! En paa Kassen . . . naturligvis, for den Gang var der Disciplin. Min S'æl, brækker Manden ikke sin Arm otte Dage efter! Afsked, Major! Kone og sex Børn. Naa, denne Holmberg har ingen Kone . . . forhaabentlig heller ingen Børn . . . hæ-hæ-hæ.

— Hæ-hæ-hæ! Ja, hvem véd?

— Nej, det har De fuldkommen Ret i! Aa, Gud bevare's . . . hæ-hæ-hæ. Hvad? Men han skal jo væk.

— Aldeles bestemt. Der er dog nogle Spor af Disciplin tilbage.

— Muligvis i Civiletaten, *enfin!*

— Dermed skiltes de to forhenværende Krigere efter et hjerteligt Haandtryk og en dyb gjensidig Hilsen paa Byens Torv.

I det gamle Hus paa Byens Hovedgade fandt der en Renaissance Sted. Det var aftalt i Byens første Manufakturhandlers og dens eneste Isenkræmmers Hus, at der skulde gjøres Noget. Det gamle Firma „Niels Borgfeld & Co.“ skulde mindes, thi der var sket Noget, som . . . . . Ja, hvad var det? Det vidste Ingen, men Postmesterens, Toldforvalterens og adskillige „bedre“ Kjøbmandsfruer mødte hos Fru Borgfeld. Og Fru Borgfeld sad i sin Lænestol, apoplektisk, som hun var, med allehaande uklarede Indtryk i sin stakkels Hjerne, men med Følelsen af, at hun havde repræsentative Pligter. Som i Husets Velmagtsdage stod et stort Fad med Konditorkager, to Karaffer Portvin og Sherry paa Bordet, og de Besøgende tog for sig baade af tørre og af vaade Varer. Alle Damer havde Lyst til at sige noget Anerkjendende, noget Rørende, men Ingen af dem naaede saa vidt. Talen stoppede

og drejede sig hen til Vejr og Vind, til Forlovelser og til Anerkjendelse af Pastor Kalle-sens Prækener i Provst Alstrups Forfald. Og hvorfor stivede den gamle Fru Borgfeld sig af? . . . . Jo . . . fordi Isenkræmmerens Frue tidlig om Morgenen var kommen løbende, havde kysset Fru Borgfeld paa begge Kinder og sagt, at hendes faste og moralske Holdning havde reddet hendes Datter fra Fordærvelse og Byen fra Skandale.

Hvorfra vidste Isenkræmmerens Frue Noget?

Jo, hendes Mand havde været i Klubben den foregaaende Aften. Og der havde Landmaaler Borgfeld, overstadig drukken, som han var, yppet Klammeri med hele Selskabet og fortalt, at de nye Ideer, som han, Ludvig Borgfeld, havde præket for mange Aar siden, saasom han, Ludvig Borgfeld, altid havde været forud for sin Tid, nu havde sejret i denne raadne By, for nu vilde Adjunkt Holmberg realisere den frie Kjærlighed, løbe til Frankrig og fejre et republikansk Bryllup med hans, Ludvig Borgfelds, Søster, Rektors Frue. Og det var muligt, at Byfogden vilde tage med for en kort Tid og dele Erik Holmbergs Lykke, for det var lige meget, om en Kvinde havde en eller flere Mænd, for det var Skik i Frankrig.

Klubmedlemmerne vare enige om, at det var noget Sludder, og i den mørke Port fik

Ludvig Borgfeld nogle Ribbensstød af enkelte naive Forargede. Men et Par godmodige, tilsyneladende Indifferente fulgte den drukne Landmaaler hjem. Den ene af disse var Isenkræmmeren. Han fik Landmaaleren hen under Vandposten og lod den virke paa ham som en Pinebænk. Ludvig Borgfeld brølte som en Stud under de gjentagne Overrislinger. Isenkræmmeren sagde:

— Vil Du indrømme, at Du har løjet, som Du altid gjør, Dit Asen?

Og Landmaaleren havde søgt at tvinge Storheden op i sig og flere Gange sagt: „Hold Kjæft!“ men lige saa mange Gange havde Isenkræmmeren holdt ham under Pumpens Tud. Ludvig Borgfeld var bleven fortvivlet, thi i den lyse Nat kunde han se alt det gamle tjærede Bindingsværk i sin Fædreneboligs Udhuse, og det syntes ham, som om der paa hver tjæret Bjælke stod skrevet: Det er Løgn, Ludvig!

De gjentagne Styrtbade fra Posten og de gjentagne Knubs i Siden gjorde Landmaaleren forholdsvis ædru. Han erklærede da for Isenkræmmeren, at det var Løgn, hvad han havde sagt om sin Søster.

Og tidlig den næste Dag havde en Pige, der tjente hos den Kjøbmand, som drev den gamle Borgfeldske Boutik, fortalt i Bager Graffs Bod, at hun selv havde set den gale Lærer

paa Latinskolen, han, som vilde omstøde „Reli'onen“, blive „verfet“ ud af Haven af den gamle Fru Borgfeld og Kapellanen fra Strøby, og at den Kapellan havde bevist ham over i alle Dele. Og det havde Isenkræmmerens Pige hørt, mens hun stod samtidig med Kjøbmandens Pige i Bagerboden, og det fortalte hun til sin Frue, og hun konfererede med sin Mand. Og saa blev Isenkræmmeren og hans Kone enige om, at der skulde ske Noget. Isenkræmmerens Frue gik til Manufakturhandlerens Frue. De besluttede i Endrægtighed at samle deres Bekjendte og alle gjøre Visiter hos Fru Borgfeld. Manufakturhandleren boede ved Siden af Toldforvalteren. Manufakturhandlerens Frue fortalte Toldforvalterens Frue gjennem Havestakittet en hel Novelle om Erik Holmbergs Indbrud i Fru Borgfelds Have den foregaaende Aften. Toldforvalterens Frue løb ind til Postmesterens Frue, hun løb til den afskedigede Kaptejns og Pensionsholders Frue — saa blev den Gang i Tingene bragt til Veje, som her er fortalt.

Ja, der var Besøg i det Borgfeldske Hus som i de gode, gamle Tider. Fru Borgfeld sad tvær og tavs og stolt i sin Lænestol, mens hendes Søn agerede Vært med Vinen og Kagerne, som han havde taget paa Kredit, Vinen hos sin Faders Efterfølger og Kagerne hos Bager Graff. Han drak tre Glas Vin og

spiste tre Kager for hvert Glas Vin og hver Kage, som Gjæsterne fortærede. Og samtidig udøvede han ved sin uforskammet-myndige Holdning og sin forlorne Fornemhed en saadan Disciplin, at det kildne Punkt slet ikke blev berørt. Damerne vare bange for ham i Følelsen af, at han var i Stand til en hvilken som helst Grovhed eller Hensynsløshed. Hans Moder beundrede ham, og, da Gjæsterne langt om længe vare forsvundne, sagde hun til ham:

— Kys mig, min Dreng! Du forstaar Tingene. Saadan skal de have det. Kys mig, Ludvig!

— Nej, Mutter! jeg hader gammeldags Kjælenskab. Men nu faar jeg vel en fransk Boeuf til Middag? Hvad, Mutter? Og saa en „*Omelette soufflette*“ ovenpaa?

. . . . .

Historien om en Skandale i Huset Borgfelds Have gik stadig rundt i Byen. Bager Graff og hans Venner holdt Sommerbeværtning i den forhenværende Akcisebod. Bager Graff havde nemlig været i Kjøbenhavn og fortalt sine Bysbørn, at Kongens Klub holdt Sommerlokale lige udenfor Vesterport ved Stadsgraven. Det fugtige Kompagni havde døbt Værten Jokumsen med Navnet Kejser Napoleon, thi han bar Krydsskjæg som Napoleon III, var gulfed som han, og under

Sommernatsorgierne morede det de glade Sjæle at vixe hans Overskjæg med smeltet Stearin, saa Spidserne stod stift ud til Siderne, alt mens Jokumsens Øjenlaag bleve tungere og mattere under hans tiltagende Drukkenskab.

Der mødtes nu Borgerskabets tre fugtigste Medlemmer nogle Aftener efter den Begivenhed, der nys er fortalt. De kom en for en, thi i Kraft af en hyklerisk Anstændighedsfølelse fulgtes de aldrig ad til Gjæstgivergaarden om Vinteren eller til Akciseboden om Sommeren. De lod altid, som det var rent tilfældigt, at de traf hinanden. Og saa lød det, efterhaanden som de kom:

— Er det Dig, Du gamle Kringledrejer?

— Hvad Fa'en, er Du her, Du Fætovs-vender?

— Der er, min S'æl, Glaspusteren! Mon han har Diamanten med i Lommen? Saa skal han gi'e den føste Omgang . . o. s. v. o. s. v.

Uden synderlig Forandring faldt disse Repliker, hver Gang de mødtes, og hver Gang gjorde de samme Lykke og vakte en hjertelig Latter, som om de havde indeholdt de originale Vittigheder.

— Naa, Kejser Napolium! begyndte Garver Andersen, henvendende sig til Værten, vi maa vel begynde med tre Bajotzkinusser*). Men De

---

*) Kognak og koldt Vand.

maa s'gu inte komme den Slags Tælle i dem, som De smører i Deres Overskjæg, naar De følger Lig eller selv ligger i aaben Begravelse.

Værten serverede en Karaffe Kognak. Rundt om Karaffen løb koncentriske Ringe, som tjente til at aflæse Snapsenes Antal. I Modsætning til de tre Borgeres Lattermildhed lige over for ethvert som helst Vittighedsforsøg prellede alt Sligt af paa Værten. Hans Voxansigt holdt sig i sin flegmatisk-melankolske Stivhed. Gjæsterne begyndte at tage for sig, efter at Hr. Jokumsen havde befriet den brune Bordplade med den halv afslidte Maling for Spildelevninger af de sidste Fortæringsgjenstande ved at viske dem bort med sit Skjortæærme, hvis Farve for længe siden var bleven aldeles ubestemmelig.

De tre Skatteborgere bleve alvorsfulde, støttede Albuerne mod Bordet og Kinderne mod Haandfladerne, da Bager Graff drog et dybt Suk og sagde:

— Det bliver immer væ're og væ're. Jeg vilde, min S'æl, ønske, at Fredrik den S'æte kunde staa op af sin Grav igjen og sla' et rigtig Donnerslag mellem Athejsterne.

Satirikeren Glarmester Hansen fandt sig foranlediget til at bemærke:

— Du har en Fa'ens god Udtale af de franske Ord, Du, Graff!

— Aa, Din er vel inte bedre.

— Ja, men saa la'r jeg vær' at sige dem.

— Ja, men min Anskuelse er, at enhver Fugl skal synges med sit Næb, og jeg er lige glad, enten saadan En som Du mener det Ene eller det Andet. Men det mener jeg, at, naar saadan En som Holmstrup løber ned til Madam Borgfeld og vil snuppe hendes Datter, som er en gift Kone, bort fra en Præst, der sidder og siger hende det, som han maa sige hende, fordi det er hans Forretning at sige det, saa . . . ja, saa siger jeg ingen Ting, men jeg mener, at det kan s'gu ingen Auctoriteter taale. Ja, det er nu min Mening.

Glarmester Hansen: Ja, sæt nu, det havde væ't Din Kone, Graff, som Holmfeld vilde have snuppet, saa havde han s'gu vaaren undskyldt, for Holmfeld kunde jo have troet, at hun saâ paa ham og inte paa Præsten.

— Garver Andersen: Aa, det Sludder har vi nu hørt mange tusinde Gange, og nu er det Alvor, og jeg holder med Graff. Jeg har altid betragtet Borgfelds som noget hovent Rak, der saâ Borgerne over Hovedet og løb efter Embedsmændene, men nu er det blevet hævnnet, fordi den lange Landmaaler er bleven til saadan en Labant, og Datteren er bleven til det, hun er bleven. Det er Hævnen, siger jeg. Men hvad Ret er, skal være Ret. Og jeg véd bestemt, at Holmberg skal anklages for Menisteren og Profess'erne inde i

Kjøbenhavn og dømmes fra sit Embede, og at han aldrig nogentid kan faa Præstekald som de andre Adjunkter her ved Skolen, naar de er kjed af at være Adjunkter og vil tjene flere Penge paa en mageligere Maner, efterhaanden som de ældre Dage kommer.

Glarmester Hansen: Ja, men der kan ogsaa være Overdrivelse med Reli'on. Og det tror jeg rigtignok om den Munk, ham, den Kapellan, Karlsten. Han gjør Fruentimmerne her i Byen lige saa tossede som de frie Tankegange, som den Doktor Brandt præker inde i Kjøbenhavn.

Garver Andersen: Ja—a—a. Men se, jeg tror nu, at alle Latinskolens Lærere er gedølgte Fritænkere, lige fra Riktoren til den lange Petersen, han, som altid griner saa smørret, og saa mener jeg, at saadan En som Kapellanden gjør Gavn, naar han siger til deres Koner, at de skal tro paa det tilkommende Liv og saadant Noget og straffes der, hvis de gjør Fixfaxerier i disse Liv.

Glarmester Hansen: Aa—ja—saa-gu'. Vi Mandfolk kan jo ta' det for, hvad det er, men Fruentimmerne maa man have Noget at kyse med.

Bager Graff: Det kan jeg s'gu inte li' at høre, Hansen.

Glarmester Hansen: Saa kan Du jo putte Fastelavnsbolledej i Ørene. Jeg siger

bare: Enhver bliver salig ved sin Tro. Men det er ikke for det, for, gaar der en Adresse rundt i Byen om, at Holmfeld skal ha' Afske'n, saa stemmer jeg for den, for aldrig har der været saa meget Vrævl og Skjænderi her i Byen, som siden han kom hertil ifjor Sommer. Lad Byfogden gjøre Vrævl, han er nu den, han er, men saadan en Grønskolling som den Holmfeld, saadant et Skabebæst, der render ud i Aaen ved Vintertid til ingen Nytte og saa gaar og vil gjøre sine Hoser grønne hos gifte Koner! Jeg holder med Riktoren, hvis han gi'r ham et ordentligt Brandfur.

Erik Holmberg var dømt gjennem alle Byens Instanser.

XXIV.

Da Dimittendernes Klasse, den eneste, Rektor underviste baade i Græsk og Latin, havde ophørt med at gaa i Skole for at repetere til Afgangsexamen, tog Rektor til Kjøbenhavn og søgte Ministeren. Den ellers saa venlige og gemytlige Chef modtog ham med Værdighed. Det var denne Gang to højtidelige Alvorsmænd, der mødtes. Men Rektor havde i et Par Dage indøvet sig i sin Rolle; han vilde paa én Gang spille Alvorsmanden, den humane Mand og Diplomaten.

Han havde lovet sig selv, at Ministeren ikke skulde fange ham. Han strammede sig op ved Tanken om de mange uafhængige Skrivelser, han havde rettet til de forskjellige Ministre, og som han selv havde læst saa ofte for sine Underordnede, at han kunde dem udenad. Kunde han blot lægge over sin personlige Optræden og den mundtlige Forhandling fra sin Side dette olympisk-ironiske Skjær! Det var ikke saa let, thi Ministeren var et fint Hoved, trods sin noget studenteragtig-flotte Optræden, mente Rektor.

— Alt gaar nok ikke saa ganske til nede hos Dem, som man kunde ønske det, Hr. Professor, sagde Ministeren med løftede Bryn.

— Nej, Deres Excellence, desværre! Jeg har altid holdt mig Idealet tæt for Øje, og, gjør man det, saa . . .

— Ja, vel. (Excellencens Tone var tør og myndig afbrydende — Rektor følte sig stødt — Excellencen gled over i et næsten umærkeligt Railleri.) De evropæiske Hovedstrømningers Bølgeslag er nok naaede ned til Dem.

— Det vilde være sørgeligt, om det ikke var Tilfældet, Deres Excellence, svarede Rektor og brystede sig lidt, halv stolt og halv ængstelig over sin kjække Uafhængighed. Han syntes, at hans Stemme lød smukt og klangfuldt i det højloftede Avdiensværelse,

men han skjælvede dog lidt over dens stærke Tilbageslag fra Loft og Vægge. Ministeren lod imidlertid ikke til at føle sig imponeret. Han sagde langsomt nikkende:

— Ja, vel, naturligvis, i al Almindelighed har De jo Ret. Stagnation er det Værste af Alt. Forstaar De mig for Resten ikke, Hr. Professor?

— Det turde hænde sig, at jeg forstod Deres Excellence endogsaa særdeles klart, svarede Rektor.

— Hm! . . . Apropos . . . har De nylig set Grev Ravensberg? Jeg bad ham en Gang — naar var det? i Vinter, tror jeg, at bringe Dem min Hilsen.

— Jeg har havt den Ære at modtage den gjennem Greven, svarede Rektor og bukkede meget dybt. Han lo indvendig og sagde til sig selv: „Den skal staa tidlig op, som skal fange mig“.

— Deres Inspektør bliver gammel, sagde Ministeren med en pludselig Overgang, som om det var Noget, der pludselig randt ham i Hu. — Hvad hedder han. Overlærer . . .

— Overlærer Krog er en meget kraftig Mand, Deres Excellence!

— Legemlig, ja . . . men aandelig?

Rektor blev bange for, at Ministeren skulde tro, at han var dum. Han smilede og sagde:

— I aandelig Henseende staar han hverken højere eller lavere end for en Snes Aar siden.

Ministeren smilede, Rektor smilede ogsaa, men ikke med god Villie. Han tænkte paa den fattige, flittige Stakkel, som han i dette Øjeblik forraadte ved hint Judassmil. Han syntes, han burde gjøre Noget, og sagde:

— Da er Overlærer Krog sandelig ikke paavirket af nyere Strømninger.

— Ne—j, sagde Ministeren, han er nok udenfor alle Strømninger, og det var vi jo enige om før, Hr. Professor, at Stagnation var det Værste af Alt.

Rektor indsaâ, at den gamle Inspektør ikke stod til at redde. Navnene Grev Ravensberg og Kammerherre Løvendal lød ham om Ørene. Nu forstod han, at Touren maatte komme til en Anden. Men han havde tabt Tilliden til sin egen Fasthed og Overlegenhed i Situationen ved Tanken om den gamle Krog og hans Familie. Inden han fik formet en Replik, sagde Ministeren:

— Lad ham fungere i det næste Skoleaar, Hr. Professor . . . det vil sige som Lærer. Inspektoratet maa lægges i en anden Haand strax efter Sommerferien. Adjunkt Hovberg kunde jo . . . hvad?

Det var Religionslæreren, Grev Ravensbergs forhenværende Huslærer. Rektor indsaâ, at Modstand vilde være unyttig. Han

tænkte ved sig selv: Nu er Grevernes Tid kommen igjen; for faa Aar siden var de kun „Knaldepiskriddere og Smørfjerdingsfyrster“. Han havde aldrig yndet Forfatteren af disse Betegnelser, nu var han lige ved at holde med ham. Han svarede:

— Deres Excellence . . . Traditionen har jo været, at ved Valget af en Inspektor har Skolens Rektors Stemme havt lidt at sige, men maaske . . . .

Ministeren faldt brat ind:

— Naa . . . naa, ja, og den Tradition skal ikke blive brudt fra min Side. Naar De bestemt ikke ønsker Adjunkt Hovberg til Inspektor, saa udpeg en Anden! for det er rigtigt, at De staar paa Deres Ret.

Rektor triumferede. Han havde vist sin Myndighed og tvunget sin Foresatte til Anerkjendelse af den. Han havde jo med samme Slag besvaret Grev Ravensbergs Sideindflydelse. Han var overbevist om, at endnu var dog Intelligensen mægtigere i Danmark end Hartkornet.

Ministeren saâ dvask op i Loftet, mens han sagde følgende Repliker:

— Det er kjedeligt, Hr. Professor, at jeg maa tage Hensyn til Rigsdagens forbistredre Gnieri. Lærernes Antal ved de lærde Skoler maa reduceres. Ser De, vi maa begynde smaat.

— Ja, for Filologernes Vedkommende bliver det vanskeligt, Deres Excellence.

— Vær overbevist om, at jeg lige saa energisk som De holder paa den klassiske Dannelse.

De Samtalende bleve saa stemningsfulde, at de uvilkaarlig vexlede et Haandtryk. Rektoren sagde:

— Men Filologerne behøve jo ikke at indskrænke sig til Latin og Græsk. Deres alsidige Dannelse, sikkert den alsidigste, som vort Universitet yder . . . .

— Aa—aa, sagde Ministeren. . . Ja, ja, derom kan der jo disputeres. Men, skal der ske en Reduktion, saa kan man jo begynde med saadanne Fag, som enhver dygtig Lærer lettest sætter sig ind i. Historie for Exempel. . . . Hm! . . . hvordan er det? Den af Deres Lærere, som har Historie til Hovedfag, han er jo ikke en Gang fast ansat?

— Nej. Og jeg har aldrig ønsket ham. Jeg indstillede i sin Tid en filologisk Kandidat.

— Saa? . . . ja, det erindrer jeg ikke.

— Nej, naturligvis. Men jeg har i og for sig Intet imod, at Kandidat Holmberg forlader Skolen. Thi hans Anskuelser er jo . . . saadan . . . noget ejendommelige . . . ensidig moderne.

— Meget moderne, sagde Ministeren og betragtede Rektor med et stift Blik og en

Smiltrækning i den ene Mundvig. Jeg er navnlig bange for, at han hos de unge Fyre kan undergrave Respekten for Ægteskabet. (Ministerens Mundviger krummede sig stærkere i Retning af Smil.)

Rektor saâ olympisk op over Brillerne og sagde:

— Ja, det Ethiske er Tilværelsens Grundstrømning.

Ministeren snød sin Næse og lo ned i Lommetørklædet. Han kunde ikke bare sig for at sige følgende Ord, endskjønt han følte lidt Samvittighedsskrupler over sin Frivolitet:

— Han er nok farlig for Deres Bys unge Kvinder, Deres unge Adjunkt?

Rektor blev alvorlig bekymret og sagde langsomt:

— Revolution føder Reaktion, Deres Excellence.

— Det er en dyb Sandhed, Hr. Professor, sagde Ministeren og brugte atter sit Lommetørklæde.

— De nye Ideer virke paa Følelsesmennesker, som jo de fleste Kvinder ere, ligesom ung Vin. Efter Beruselsen kommer Slappelsen, og saa ligger Pietismen og den ensidige Askese lige for dem.

Rektor talte med en lidt bævende Højtidrøst.

— Hm, naa, sagde Ministeren, indvendig

gottende sig. Det er jo heldigt, at den unge *esprit fort* ikke er fast ansat. Saa undgaas alt Vrøvl, og Sagen kan gaa for sig i Stilhed.

. . . . .

Erik Holmberg modtog Efterretningen med samme Ligegyldighed som en Mand, der, gjennemblødt af en skybrudlignende Tordenregn, glider ned med Foden i en Rendesten. Han forsvandt i al Stilhed, tog ikke Afsked med Nogen. Den sidste Aften, han tilbragte i Skolebyen, sneg han sig op i Rektorhaven. Der var Lys i det bekjendte Værelse. En vandrende Silhouette bevægede sig bag Gardinet, spankende frem og tilbage med Hænderne paa Ryggen. Sikkert var det, at den ikke tilhørte Byfogden; Profilen kunde være Pastor Kallesens.

Og den næste Dag, da Toget snoede sig langs Skoven, saå Erik Byen brede sig i samme hyggelige Solskinstilværelse som sidst. Saa gav Skovegnen Plads for flade Strækninger med næsten modne Kornmarker, som Vinden tegnede Flammer igjennem, alt mens den sendte en tør Melduft ud i Rummet. Erik følte en voxende Smerte, jo nærmere han kom Kjøbenhavn. Han maatte gjøre Vold paa sig selv, da han skulde ud af Vognen. Da han satte Foden paa Perronen, havde han Lyst til at skringe. Og, mens han rumlede i Droschke

gjennem Gaderne, kogte Harmen op i ham, Harmen paa ham selv.

— Og denne Slægt, der som jeg, mangler Saft og Kraft, Lidenskab og Energi — den vil løfte de nye Problemer! Ti stille, kys Riset! Jeg bør søge Præstekald! Ret ligesom jeg nu maa søge Ly bag min Moders Skjort som en Dreng, der har gjort Dumheder!

XXV.

Enkefru Holmberg havde været meget vred paa „alt det Nyere, thi det var jo det, det alene, som havde gjort hendes eneste Søn saa fremmed for hende“. Og hun havde en Aften været sammen med en theologisk Professor, . . . ja, han var saamænd Student sammen med salig Holmberg . . . og den Professor havde vredt erklæret, at, siden denne berygtede Privatdocent havde begyndt sin nye Forelæsningsrække, saa var Folk strømmede til Universitetet ligesom til Tivoli paa de store Fyrværkeriaftener. Og det var en Skandale, thi Universitetet skulde være et stille Sted; kun Stilhed var Videnskaben værdig. En Docent skulde kunne høre sine Skridt gennem de lange tomme Gange med højtideligt Ekko. Professoren havde endvidere fortalt, at selv

Portneren og hans to Døtre, der passede paa Tilhørernes Overtøj, som fyldte baade Vestibulens og den øverste Korridors Knagerækker, med Indignation havde sagt, at nu var de ikke andet den Theaterkontrolører.

Og hvor var Enkefru Holmberg bedrøvet over de faa og korte Breve fra Sønnen! Hendes egne fyldte jo alle Arkets fire Sider og fortsattes langs de tiloversblevne knappe Rum i alle Margina. Efter Erklæringer om sin uforanderlige og stadige Kjærlighed til hendes eneste Barn fulgte Variationer over følgende moderlige Formaninger: 1) at han som den Yngre og ikke kongelig Ansatte skulde være ydmyg over for Rektor og de Ældre, 2) at han endelig maatte skrive nøjagtige Sedler over det Tøj, han sendte til Vask, for alle Vaskerkoner vare svigagtige og uordentlige, 3) at han altid skulde holde sig sin mageløse salig Faders lysende Exempel for Øje. Dette gjentoges femten Gange i de femten Breve, hun skrev til sin Søn under hans Fraværelse.

Hendes to gamle Søstre og hun skjændtes som før. Naar Søstrene mente, at „alt det Nyere“ havde været saa fordærveligt for Erik, saa sagde Enkefru Holmberg, at det var Noget, de ikke forstod sig paa, og, hvis salig Holmberg havde levet, saa kunde de alle tre have høstet Belæring ved at høre Fader og Søn

„i al Kjærlighed“ tale om det Gamle og det Nye.

Og, da hun fik at vide, at hendes Søn var bleven afskediget, slog hun sig en Stund paa det Nyes Parti. Alle Præster var virkelig ikke, som de burde være, saadan som salig Holmberg havde været, for, hvis de var det, saa kunde intet Menneske i Danmark have faldet paa at sige et eneste Ord mod Religionen eller Præsterne. Det var de verdslige og egennyttige Præsters Skyld Altsammen. Rektoren var en stolt og indbildsk Person, og ude i Provinserne var de slet ikke fulgte med Tiden. Det var lutter Misundelse mod Erik, fordi han kunde saa meget, at de havde jaget ham bort. Saalænge hun ejede en Bid Brød, skulde Erik Intet mangle, og, naar det Nye en Gang sejrede, for det gjorde det Nye dog altid, saa kunde Erik maaske blive Professor . . . ja, det var hun saa vis paa, som hun var vis paa, at der var en retfærdig Gud til.

Hun løb næsten til alle Kjøbenhavns private Latinskolebestyrere for at hverve Timer til Erik. Men han maatte kun læse to Timer om Dagen, for at han kunde have god Tid til at studere først til Doktor og saa blive Professor. Efter mange forgjæves Forsøg lovede en ung Bestyrer for en begyndende Skole hende at have ham i Erindring. Hans forrige Bestyrer, den kjønne Professor, gav hende et

bestemt Afslag. Med hoven Myndighed erklærede han, at disse moderne Herrer, der hverken respekterede Ejendomsret, Nationalitet eller Religion, aldrig skulde faa Indpas i hans Skole. Fru Holmberg aad Harmen i sig, men sagde, da hun gik ud gennem Gadeporten:

— Ho, ho! Vent nogle Aar, saa er Du ikke saa „kaalhøven“ *). Du bliver aldrig virkelig Professor.

Men saa kom Sønnen med brændende, hektiske Øjne, med fremstaaende Kindknokler, spættede med Rødt, med det samme irritable Væsen som i de senere Aar, før han drog fra Kjøbenhavn. Da Fru Holmberg vilde omfavne sin Søn og begyndte at istemme en Filippika mod Minister og Rektor, vrissede Erik og sagde:

— Jeg vilde have gjort akkurat det Samme i deres Sted.

Siden gjorde det ham ondt. Han vilde kjærtegne Moderen og takke hende, fordi hun var løbet om til Skolebestyrerne. Men nu bragte hendes Bedrøvelse over at se ham saa svag hende til at opgive enhver Tanke om, at han kunde blive virkelig Professor. Denne Stemningsbølge fejede hende atter over paa den konservative Side. Hun sagde:

---

*) Provinsialisme for hovmodig, fripostig.

— Aa, alt det Nye, det er noget hæsligt, noget afskyeligt Noget. Det har rent ødelagt Dig.

— Det kommer af, at det er for godt og stort, for frit og kjækt for mig, sagde Erik. Jeg er kun en dagligdags Pjalt. Jeg har heldt ny Vin paa en gammel Læderflaske. Flasken er sprængt.

— Herre Gud, Du har dog endnu ikke glemte Dine Bibelsteder, sagde Fru Holmberg og brast i Graad.

Hun saâ meget vel, at Sønnens Kræfter aftog, og at hans Udseende blev svagere Dag for Dag. Men, naar hendes Søstre talte derom, blev hun vred og erklærede, at Erik aldrig havde været raskere end nu. Da Efteraaret kom, udviklede den „galoperende“ Svindsot sig hos Patienten. Da Lægen havde meddelt Moderen, at alt Haab var ude, blev hun stille og stærk, plejede den Syge Dag og Nat og talte muntert til ham om hans Fremtid, som om det var den letteste Sag af Verden for ham at blive en „Notabilitet i det danske Aandsliv“. Hun havde læst Frasen i en Avis og anvendte den flere Gange om Dagen.

Erik gik oppe indtil midt i November. Saa erklærede han en Dag ved Frokostbordet, efter at have tømt tre Glas af en meget dyr Portvin, som hans Moder havde taget paa

Kredit, at han ikke kunde faa Vejret. Han vilde i Seng.

Hans Moder klædte ham af og kyssede ham, da han laa i Sengen. Hun græd ikke.

Mørket faldt paa. Erik stønnede:

— Uh, her er koldt, her er mørkt.

Hans Moder tændte Husets største Lampe og satte den paa en Stumtjener foran Jernsengen. Der laa en hvid Dug over den lille runde Bordplade.

— Hvor er der nogle Farver? . . . Her er grimt, mumlede Erik.

I en Fart fik Fru Holmberg sin sexten-aarige Pige sendt i Byen og Blomster kjøbt i dyre Domme. Med krampagtig Hast flettede Præsteenkens magre Fingre Roserne, Verbenerne og Heliotroperne til en Guirlande langs Bordets runde Rand. Den mangeartig-krydrede Duft hvirvlede om i Kammeret i sær Blanding med den sure Lugt fra Medicin-flaskerne.

— Se, Erik, her er Blomster, rigtig pæne Blomster, min Dreng! sagde Fru Holmberg.

Erik svarede:

— Moder. . . De siger, at jeg gjorde mig latterlig ved at redde den Dreng. . . Der var ingen Idé i min Gjerning. Derfor fortjener jeg ingen Krans.

Moderen forstod ham ikke. Hun kyssede ham paa Panden og strøg hans Haar til Side.

— Et lille Kildevæld, som døde i Sandet, Moder, sagde han.

Hun kyssede hans Haand og trykkede den op til sig.

Erik laa paa Ryggen. Hans Aandedræt peb gennem Luftrøret som en hæs Fløjte. Pludselig slog han Øjnene op.

— Uh, uh . . . her er mørkt, Moder! sagde han.

— Ja, ja, ja, min Dreng! Nu skal jeg tænde Din lille Læselampe . . . den, som Du ikke vilde have med, da Du tog bort fra mig . . . den, som jeg gav Dig til Din Fødselsdag . . . kan Du huske? . . . en Maaned efter at Du var bleven Student.

Erik nikkede sløvt. Moderen tog Lampen inde fra Dagligstuen og satte den paa Kommoden.

— Er her nu lyst nok, Erik?

— Nej. Der maa være en Lampe endnu.

— Ja, ja . . den lille Haandlampe, Kjøkkenlampen, ja, min Dreng! Vil Du have den Lampe her ind, min Dreng?

— Ja, ja. . . . Og tænd saa de to smaa røde Voxlys . . . dem paa Piedestalen . . . paa hver Side Taffeluhret! De har aldrig været tændte før. Tænd dem iaften!

Det lille Kammer skinnede af Lys som til Bal.

— Er det nu godt, Erik?

— Moder! . . . Du kommer til at synge for mig.

Graaden stod Præsteenken op i Halsen. Hun kunde daarlig faa Ordene frem:

— Synge, min Dreng! Jeg har ikke sunget siden . . . .

— Jo, Du skal synge. Du sang saa kjønt, hjemme i Præstegaarden.

Med skingrende, spinkle Soprantoner og døde, hæse Mellemtoner istemmede hun:

Nu tite til hinanden de fagre Blomster smaa,
de muntre Fugle kalde paa hverandre.

— Nej, nej, mumlede den Syge . . . .
ikke den!

— Ja, ja, min Dreng, saa tager vi en anden skjøn Sang. Saa sang hun:

At sige Verden ret Farvel
i Livets Gry og Livets Kvæld
er lige tungt at nemme.

— Ja, men Moder, jeg vil slet ikke sige Verden Farvel.

— Nej, det har Du Ret i, Erik. Det skal Du heller ikke. Du bliver snart rask.

— Ja, jeg vil leve længe . . . og kæmpe for . . .

— Ja og blive Professor ved Universi . . .
(Fru Holmberg hulkede).

— Læs for mig, Moder!

— Hvad skal jeg læse?

— Kan Du finde . . . kan Du finde Musset i Reolen?

— Jo, jeg véd, hvor alle dine Bøger staar. Her har jeg alle den Mussets franske Bøger.

— Rolla . . . Begyndelsen, Moder!

Med al Anspændelse af sine Erindringer om det Sprog, hun ikke havde set i tredive Aar, læste den syv og fyrretyveaarige Præstenke med Angest og Bæven, tonløst og tungt som en lille Skolepige, uden at forstaa et Ord af, hvad hun læste:

*Regrettez-vous le temps, où le ciel sur la terre
Marchait et respirait sous un peuple de dieux?
Où Vénus Astarté, fille de l'onde amère,
Secouait, vierge encor, les larmes de sa mère,
Et fécondait le monde en tordant ses cheveux.*

Hun standsede brat og sukkede:

— Nej, Erik, aa nej . . min Udtale er saa skrækkelig.

— Det er ogsaa et ækelt, oprivende, dumt Digt.

— Ja, men saa skal jeg læse noget andet for Dig. Engelsk kan jeg slet ikke. Men Tysk er ikke saa svært. Det kan jeg huske noget af. Fransk har jeg rent glemmt, mærker jeg.

— Her er stadig saa afskyelig mørkt . . . ligesom i Rektorens Have . . . i Nætterne i Foraaret.

Inde fra det sorte Dagligstuerum, hvis Belysning Fru Holmberg havde plyndret til Fordel for sin døende Søns Lystrang, havde der flere Gange lydt en dæmpet Hulken. Der sad de to gamle Tanter. De havde lagt Strikkestrømpen paa det gamle aflange „Divanbord“ for ikke at forstyrre den Syge ved Strikkepindenes prikkende Lyd. De sad nu stille med Hænderne spændte over Knæene.

Fru Holmberg vinkede og tyssede ad dem.

De tog Støvlerne af og listede sig afsted paa de store Fødder i hvide Hosesokker. Med Haandbevægelser kommanderede Fru Holmberg dem til at flytte et Bord og en Kommode tæt hen til Sengen og anbringe den store og den lille Kuppellampe og den kuppelløse Lampe paa Møblerne, saa Lysbringerne stod i en Halvkreds om Sengen.

Erik sagde:

— Moder . . . . jeg synes, der er Froprædiken hjemme.

— Min kjære Dreng, det synes jeg ogsaa.

Det lysnede gjennem Fru Holmbergs Ansigt.

Erik sagde:

— Du . . . . jeg hører Klokketklang og Salmesang fra den gamle Kirke. . . . Fy, det er den fordrukne Degn, der synger falsk:

Vi samles for Dit Aasyn her,
O Gud, Dit Ord at høre.

Moder! Moder! Jeg vil ikke dø med den Degnesang i Øret! Goethe! Goethe! Slaa op i Goethe!

— Min Dreng . . . jeg kan ikke mere.

Den mindste og ældste Tante sagde:

— Jeg har Sjælsstyrke, og Du kan maa-ske huske, at jeg havde en god Udtale af Tysk i Skolen. Jeg vil gjerne læse i denne højtidelige Stund, kjære Søster. Aa Herre Gud, især naar det er af den store Digter Goethe.

Tanten græd og fangede Taarerne i sin tørre Haand, i Mellemmrummet mellem Tommel- og Pegefinger.

Hun tog et Bind af Goethe ned fra en af Eriks Reoler, som fyldte alle fire Vægge i det lille Værelse. Hun slog op paa maa og faa og læste:

Mich ergreift, ich weisz nicht wie,
Himmlisches Behagen.
Will mich's etwa gar hinauf
Zu den Sternen tragen?
Doch ich bleibe lieber hier,
Kann ich redlich sagen,
Beim Gesang und Glase Wein
Auf den Tisch zu schlagen.

Den spidse, skringre Røst, Diktionen, der udgik fra matte Erindringer om daarlig Deklamation paa Theatret i Tantens Ungdom, lod saa komisk, at den Syge lo, saa han hostede derved.

— Ja, det er Goethe i Danmark, sagde han.

Saa døde han, stadig mumlende:

— Natalie, Natalie, Natalie!

— Tys, tys, Erik! sagde Fru Holmberg, det Navn . . . .

— Tys, tys, Moder! Hun gaar i Hundene med sin Præst. . . . Læs for mig noget af Strausz . . . „Der alte und der neue Glaube“ . . . nej . . . Du, blot det Nummer af „Nyt dansk Maanedsskrift“ . . . det ligger paa Bordet . . . det har ligget der længe. . . . Du skal læse det. I Andre skal gaa.

De stygge Fødder med Knysterne under Strømperne listede sig atter ind i Dagligstuens sorte Mulm. Da Tanterne havde famlet sig til Sæde, græd de stille. Den ene hviskede:

— Jette er jaloux paa os. Hun vil ikke have, at vi maa se ham dø. . . Naa . . Herregud . . han er jo hendes eneste Barn . . og, naar han er død, saa vender hun nok tilbage til Gud, som hun nu har forladt.

Fru Holmberg læste, mens hun med Haanden skjærmede sine Øjne mod det skærende Lys fra de tre Lamper med deres ulige Blus, saa meget mere som Synet forulempedes af de bestandig smaat piblende Taarer. Hun forstod ikke, hvad hun læste.

„Og, tager vor Gud os ikke udenfra i sine Arme, saa aabner han os Kilden til Trøst

i vort eget Indre. Vi indse den Nødvendighed i Sammenkjødning af Aarsag og Virkning, som er selve Fornuften. Vanen hjælper os til at finde os i det Uundgaaelige (Fru Holmberg kæmpede et Par Sekunder med Graadens Bølgebrud). . . . Og hvem det til Erstatning for Udødelighedstroen ikke er nok at kunne hengive sig i Universets evige Tanker . . . . .“ Hvad er det, Erik?

— Jeg kan ikke følge med. . . . Syng, Moder, syng, som om dit Bryst skulde springe . . . aa, bare mit Bryst vilde springe, at jeg kunde faa Luft!

Fru Holmberg trak sit Vejr dybt og sang op. Stemmen skingrede som en Klarinet ved et Bondebryllup:

Kom i den sidste Nattevagt
i en af mine Kjæres Dragt
og sæt Dig ved min Side.

— Nej, nej, nej . . . hviskede Erik. Lad være! Hold op med den Klokkeringning! Jeg vil ikke være Præst. Farvel, Natalie!

— Nej, sig Farvel til din Moder, Erik!

Han spilede sine Øjne vidt op, saa begge de farvede Kredse traadte helt frem paa den hvide Grund. Blikket var stift. Han vendte sig med Ansigtet ind mod Væggen, sukkede og døde.

Hans Moder trykkede hans Øjne til og lagde hans Hænder krydsvis over Brystet.

Saa gav hun et lille, kort skærende Hvin fra sig og før som en anskudt Hind ind i Dagligstuen.

Alle tre Søstre mødtes i uformelig, klumpagtig Omfavnelse. I Mørket lød Hulken, mens Lysene fra Eriks Kammer skinnede brandrødt ind.

